AZ.

n.° 14
XXXVII
B
9
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXXVII
B
9
NAPOLI

Terentianus Maurus de
literis,
syllabis,
pedibus et
metris

Marij Victorini de
orthographia et
ratione carminum

Seruij Maurj Honorati de
pedibus versuum,
accentibus et
quantitate syllabarum

5 #a

TERENTIANVS MAVRVS

DE
LITTERIS,
SYLLABIS,
PEDIBVS,
ET METRIS.

Item, eiuſdem argumenti,

MARII VICTORINI,

GRAMMATICI ET
RHETORIS,
DE ORTHOGRAPHIA, ET
RATIONE CARMINVM
LIBRI IIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE
NAPOLI

.1572.

Ex officina Sanctandreana.

CIↃ. IↃ. XXCIIII.

61

TERENTIANI
MAVRI IN TRACTATVM DE LITTERIS, SYLLABIS, PEDIBVS ET METRIS

PRAEFATIO.

Carmen Gliconicum – – – ∪ ∪ – ∪ ∪
– –
vel Choriambicum – ∪ – ∪ ∪ – ∪ –
∪ – ∪ ∪.

AVdiui veterem virum
Vulgo dicere fabulam,
Quendam qui ter olympia
Viciſset Ioue præſide,
Poſtquam accedere liuidum

Virtutis ſenium videt,
Dum victor cluet omnium,
Maturaſſe reſoluere
Legem pulueris & cibi.
Sed ne corpoream repens
Labem accerſeret otium,
Tale exercitij genus
Commentum ſibi dixerat,
Quod ſolus gereret domi:
Neruis mollibus inuicem
Junctis in teretem ſtruem
(Ceu parthus ſolet aut ſcythes
Arcus cornibus extimis)
Leuem nectere lineam:
Talem aſſidue ligat,
Dum ſit funiculi modus
Aptus qui puteo foret.

Hauſtos hinc igitur cados
Imis ab tenebris, aquæ,
Tam filo tenui trahens,
Quòd ſtringi nequeat vola.
Niſus vndique corporis
Summos in digitos agit:
Anguſtóque tenaculo
(Donec lubrica ſarcina
Tanti per ſpatium caui,
In lucem ſuperam exeat)
Alterna vice pollicum
Certat vincere ponderis
In præceps facilem fugam.
Nil magnũ gerere hunc putes:
Et tantum in digitis opus:
Cunctis viſceribus tamen
Occultus trepidat labor:

Totum cernere nec palam,
Quo totum geritur, queas:
Cæcis flatibus intimi
Tenduntur laterum ſinus:
Et poples tremit, & genu:
Nec plantæ ſtabiles manent:
Nil immune relinquitur,
Et parua eſt via viribus,
Mos certaminis, & modus,
Sudor dum ſolitus cadit
Nulla mole palæſtrica.
Sic noſtrum ſenium quoque,
Quia iam dicere grandia
Maturum ingenium negat:
Nec ſpirant animas fibræ:
Anguſtam ſtudij viam
Et callem tenuem terit:

Tantum ne male deſidi
Sueſcant ora ſilentio,
Quid ſit littera, quid duæ
Iunctæ, quid ſibi ſyllabæ,
Dumos inter, & aſpera
Scrupoſis ſequimur vadis.
Fronte exile negòtium,
Et dignum pueris putes:
Aggreſſus labor arduus,
Nec tractabile pondus eſt.
At mens tenditur acrius,
Ne contenta ſit obuijs:
Rimantémve recondita
Subtiles fugiant notæ:
Neu diſcretio falſa ſit
Rerum, tam gracili modo
Inſtat callida cautio:

Ne ſermo ambiguum ſonet,
Ne priſcum nimis aut leue:
Vocum ne ſeries hiet,
Neu compago fragoſa ſit:
Vel ſit quod male luceat
Dum certo gradimur pede,
Ipſi neu trepident pedes,
Par examinis æſtus eſt.
Ceu ſublimia diſſeras,
Par eſt iudicij mora:
Pompæ gloria vilis eſt.

TERENTIANI MAVRI

De Litteris

Carmen Sotadeum, ſeu Ionicum à maiore.

– – ∪ ∪	– – ∪ ∪	– – ∪ ∪	– –
∪ ∪ – ∪ ∪	∪ ∪ – ∪ ∪	∪ ∪ – ∪ ∪	– ∪
– ∪ ∪ ∪ ∪	– ∪ ∪ ∪ ∪	– ∪ ∪ ∪ ∪	
– ∪ – ∪	– ∪ – ∪	– ∪ – ∪	
∪ ∪ ∪ – ∪	∪ ∪ ∪ – ∪	∪ ∪ ∪ – ∪	

ELementa rudes quæ pueros docent magiſtri,
Vocalia quædam memorant, conſona quædam:
Hæc reddere vocem quoniam valent ſeorſa:
Nullúmque ſine illis potis eſt coire verbum.
At conſona quæ ſunt, niſi vocalibus aptes,
Pars dimidium vocis opus proferet ex ſe,
Pars muta ſoni comprimet ora molientum:
Illis ſonus obſcurior, impeditiórque:
Vtcunque tamen promitur ore ſemicluſo,
Vocalibus atque eſt minor, auctiorque mutis:

His cæca ſoni vis penitus ſubeſt, latétque:
Vt non labijs hiſcere, non ſonare lingua,
Vllúmve meatum queat explicare niſus,
Vocalia rictum niſi iuncta diſſerarint.
Res quum tenuis, difficile eſt probare verbis:
Exempla ſolent ſenſibus admouere lucem.
B quum volo, vel C tibi, vel dicere D, G:
E, quæ ſonitum commodat hiſce, ſi negetur,
Et labra prementur ſimul, & reuincta lingua:
Hæc vim, tacitam ſponte ſua, nimiſque mutam,
Coniuncta, potentem ſonitus facit latentis,
Geminúmque refert auribus ex vtraque ſenſum,
Si proprietas tradita, ſi regula nota eſt.
Nunc ſingula quam poſſideant in ore ſedem,
Ictúſque ſuos concipiant, & vnde rumpant,
Vt quiuero verſu blaterabo ſotadæo.
A, prima locum littera ſic ab ore ſumit:
Immunia rictu patulo tenere labra,
Linguámque neceſſe eſt ita pendulam reduci,
Vt niſus in illam valeat ſubire vocis:
Nec partibus vllis aliquos ferire dentes.
E, quæ ſequitur vocula, diſſona eſt priori,
Quia deprimit altum modico tenore rictum:
Et lingua remotos premit hinc, & hinc, molares.
I, porrigit ictum genuinos prope ad ipſos:
Minimúmque renidet ſupero tenus labello,
O graiugenûm, longior altera eſt figura,
Alter ſonus, atque temporum nota variata.
Compendia noſtri meliora crediderunt:
Vocalibus vt non niſi quinque fungeremur:

Produ-

Productio longis daret vt tempora bina:
Correptio plus tempore non valeret vno.
Hinc ἦτα minus ſcribimus, hinc & ω ſupremum:
Vna quoniam ſat habitum eſt notare forma:
Pro temporibus quæ geminum miniſtret vſum.
Igitur ſonitum reddere quum voles minori
Retrorſus adactam modice teneto linguam:
Rictu neque magno ſat erit patere labra.
At longior alto tragicum ſub oris antro
Molita, rotundis acuit ſonum labellis.
Y quam memorant, vocibus auia eſt latinis:
Vocalibus autem quoniam iugata græcis,
In noſtra etiam verba dabat frequenter vſum,
Subiecimus illam cui nomen V dederunt
Vocalem, ſonantes ſibi quæ iugaret omnes:
Et ſola ſonum redderet ex ſua figura:
Quam ſcribere graius niſi iungat Y nequibit:
Hanc edere vocem quotiens paramus ore,
Nitamur vt V dicere ſic citetur ortus:
Productius autem coeuntibus labellis
Natura ſoni preſſior altius meabit.
Hanc, & modo quam diximus I, ſimul iugatas,
Verum eſt ſpatium ſumere, vimque conſonantum,
Vt quæque tamen conſtiterit loco priore:
Nec tunc modo quum iungimus hoc valebit ipſas,
Sed ſi qua erit his altera vocalis adhærens,
Vis hæc manet illis, quaſi quum ſimul iugantur.
Nam ſi iuga quis nominet, I conſona fiet,
V qualis erat permanet in loco ſequenti:
Et quum iaculum, aut dico iecur, Iouem, iuuencum,

Nil ordo ſecundis tribuit, prior iuuatur.
Verſa vice ſi ſit prior V, ſequatur illa,
Cum dico vide, contulit I, ſonum priori,
Aſt ipſa manet tempore quo ſonabat ante:
Vocalibus hoc & reliquis prædita ſeruat:
Vt vade, veni, vota refer, teneto vultum,
Creuiſſe ſonum perſpicis, & coiſſe craſſum,
Vnde Aeolys littera fingitur digammos,
Quæ de numero ſit magis vna conſonantum,
Vocalis in iſtum mage quàm verſa ſit vſum.
Sed vt altera quo referat, alteram ſciamus:
I, cum medio nomine ſic erit locata,
Vocalis vt illam latere ex vtroque coartet,
Baiana velut, peior, item Troia, vel huius,
Ipſa (vt docui) conſona fiet à ſequenti:
Et ſi breuis eſt, quæ poſita eſt loco priore,
Longam faciet non minus hanc conſona ſola:
Ceu longa fit olim quotiens duæ ſequuntur:
Aut ſi nimium eſt hoc dare, vocalis vt una
Fiat ſimilis tempore conſonis duabus:
Atque i geminum ſcribere nos iubent magiſtri,
I conſona fiet, ſimul & ſequens priorem:
Et quom prior, eſt auxilio poſterioris.
Hoc u, ſimili ſi fuerit loco, nequibit:
Quum dico lauor, dico niues, pluuia, nouales,
Sola conſonans ipſa ſit, vt prius notaſti:
Perſtat breuitas quæ fuit ante collocatis.
Iam cætera non ordine quo ſolent, loquemur:
Verum vt cuique eſt proximitas loci, ſoniue:
Ne dicta prius me ſubigat referre rurſum

Viciniâ

Vicinia vocum, modico dirempta puncto.
B littera, vel p, quaſi ſyllabæ videntur:
Iungúntque ſonos de gemina ſede profectos:
Nam muta iubet portio comprimi labella,
Vocalis at intus locus exitum miniſtrat:
Compreſsio porro eſt in vtraque diſſonora:
Nam prima per oras etiam labella figit,
Velut intus agatur ſonus: aſt altera contra,
Pellit ſonitum de mediis foras labellis.
Vtrunque latus dentibus adplicare linguam.
C, preſsius vrget, ſed & hinc hincque remittit:
Quo vocis adhærens ſonus explicetur ore.
G porro retrorſum coit, & ſonum prioris
Obtuſius ipſi prope ſufficit palato:
At portio dentes quotiens ſuprema linguæ
Pulſauerit imos, modicéque curua ſummos,
Tunc d ſonitum perficit, explicátque vocem.
T qua ſuperis dentibus intima eſt origo,
Summa ſatis eſt ad ſonitum ferire lingua.
K perſpicuum eſt littera quod vacare poſsit:
Et q ſimilis, nanque eadem vis in vtraque eſt,
Quia qui locus eſt primitus vnde exoritur c:
Quaſcunque deinceps libeat iugare voces,
Mutare neceſſe eſt ſonitum quidem ſupremum:
Refert nihili k prior, an q ſiet, an c
Aut g quoque, vel c ſimili paríque lege
Addi (quaſi deſit) numero poteſt priorum.
Nulli dubium eſt faucibus emicet quod ipſis
H, littera, ſiue eſt nota quæ ſpiret anhelum:
Quin hanc etiam grammatici volunt vacare:

Quia non adicit litterulis nouum ſonorem,
Sed gracula quadam ſcholicæ nitela vocis:
Vocalibus apte ſed & antepoſita cunctis,
Haſtas, hederas quum loquor, hiſter, hoſpes, huius.
Solum patitur quatuor ante conſonantes,
Græcis quoties nominibus latina forma eſt,
Si quando choros, Phyllida, Rhamnes, thyma, dico.
Septem reliquas hinc tibi voce ſemplenas,
Vix lege ſolutus poterit ponere ſermo:
Has verſibus apte quoniam loqui negatur,
Inſtar tituli fulgidula notabo milto:
Vt quamque loquemur, datus indicabit ordo.

F. L. M. N. R. S. X.

Imum ſuperis dentibus adprimens labellum,
Spiramine leni (velut hirta graia vites)
F. *Hanc ore ſonabis, modo quæ locata prima eſt.*
Aduerſa palati ſupera premendo parte,
Obſtánſque ſono quem ciet ipſa lingua nitens,
Validum penitus neſcio quid cogit inire.
L. *Quo littera ad aures veniat ſecunda noſtras,*
Ex ordine fulgens cui dat locum ſinopis.
M. *At tertia clauſo quaſi mugit intus ore.*
N. *Quartæ ſonitus figitur vſque ſub palato,*
Quo ſpiritus anceps coeat naris & oris.
R. *Vibrat tremulis ictibus aridum ſonorem.*
S. X. *Has quæ ſequitur littera, mox duæ ſupremæ*
Vicina quidem ſibila dentibus repreſſis
Miſcere videntur: tamen ictus vt priori
S promptus in ore eſt, agitúrque pone dentes:
Sic lænis, & vnum ciet auribus ſuſurrum.

X. *Mixtura*

X. *Mixtura ſecundæ geminum parat ſonorem,*
S. *Quia C ſimul & quæ prior eſt iugando niſum.*
X. *Retrorſus adactam ſolidant premúntque vocem:*
Nihil Auſonijs eſſe opus Y ſonare dixi:
Et ζῆτα ſupremum, niſi graia verba cogent.
Sed quorſum (ais) hoc diſcere, vel docere refert?
Tradunt homines ſecta quibus pythagorea eſt,
Arcana ſecuti phyſicis remota cauſis,
Summas numeri non ita litteris valere,
Græcus pueros vt docet inſonans magiſter:
Cum tollere cunctos iubet altius ſiniſtras:
Vnum ſit vt ἄλφα, & duo ϐῆτα, & tria γάμμα.
Diuerſa valent, alia docent, ordine nullo
Referre putant, quæ cui ſit ſub ore ſedes,
Vt nos modo tentauimus expedire raptim.
Aiunt aliquas faucibus exilire ab imis:
Γάμμα, penitus κάππα ſonat: ξῖ ſimul & χῖ
Ictam grauius vocis opus fingere linguam.
Si ζῆτα loquor, ϐῆτα ve, νῦ, vel hiſpidum ῥῶ,
Et σῖγμα (quod iſtis parili ſede vibratur)
Dentes ſonitum fingere: δέλτα, θῆτα, tum ταῦ
Itidem parili ſede ſequi: φῖ quoque tum πῖ.
Hinc & numeri non ſimiles habere ſummas:
Et nomina tradunt ita litteris peracta,
Hæc vt numeris pluribus, illa ſint minutis,
Quandoque ſubibunt dubiæ pericla pugnæ.
Maior numerus quà ſteterit, fauere palmam:
Præſagia leti, minima patere ſumma:
Sic Patroclon olim Hectorea manu periſſe,
Sic Hectora tradunt cecidiſſe mox Achilli.

Hæc ſunt quoniam viribus altiora noſtris
Si tam tenues res, tibi ſic diſſero verſu:
Vitem vt tenebras, quas ſolet & ſoluta verſu
Oratio paruis minus explicare rebus,
Sat duco meas hactenus occupaſſe nugas.

DE SYLLABIS.

Carmen trochaicum quadratum catalecticum.

– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑⏑ ⏑⏑
– – – – – –
⏑⏑– ⏑⏑– ⏑⏑–
–⏑⏑ –⏑⏑ –⏑⏑

SYllabas quæ rite metro congruunt heroico,
Captus vt meus ferebat, diſputatas attuli
Verſibus, ſane modorum quo ſonora leuitas
Addita, ſtyli ſubleuaret ſiccioris tædium.
Hæc prius Baſsine fili, & tu gener Nouate mi,
Perpolite, quam poteſtis, crebriore limula,
Non pater tanquam, ſocerq́; ſed velut ſim extrarius
Intueri vos oportet, an ſatis ſit litteris
Singulis diſcreta recte, quæ cuique eſt, natiuitas:
Syllabarum (quas duabus iungimus vocalibus)
Num minus ſit ſcrupuloſe vis reperta, & prodita:
Conſonans ſi prælocatur vna, quantum differat:
Vna vocalis duabus prædita eſt ſi conſonis:
Ne parum vel diligenter, lucidéue expreſſerim,
Quanta ſit quæ comparatur pedibus hinc diuerſitas.
Sermo ſi planus pedeſtri ſe tenet modeſtia,
Diſputandi quem tenorem doctiores imperant:

Verba

Verba ſi non adpetita, nec remota plurimis,
Sed fere communis vſus, & tamen non obuia,
Carminis ſeruant honorem, non iacentis cantici:
Quo ſuper ſedens trapeto, ſigna gyris temperat:
Sufficit vitare labes, & carere ſordibus:
Pro ſtatu rerum domare lineam fandi parem,
Liberam ſcholæ nitore, vatis exutam ſtola,
Quæ tropos omnes relinquat, & ſuperba ſchemata:
Negligens vt ſemet, ipſa laudem ab incultu ferat:
Dum tamen rebus minutis (quas pedum liber quoque
Vix queat proferre ſermo noſter offenſa ſine,
Labili verſu miniſtret in retuſos exitus,)
Rugulam ſeruans vbique, finis vt quarti pedis,
Nominis, verbi ve fine comma primum terminet:
Hac enim tome probatur metron hoc trochaicum.
Hunc modum ſi competenti pertulit ductu ſtilus:
Sine prouiſo tenore ceſſit affectus labor,
Acrius vos pendite iſta, quàm malignis moris eſt:
Hoc domi clauſum manebit, nec ſinam noſci prius,
Scrupulum quàm veſtra demat hunc mihi ſententia,
Opera nobis hæc inanis? aut in vſum impenſa ſit?
Sed labor vobis ferendus in legendo eſt maximus:
Non enim curſim aut remiſſe tam minuta acumina
Adſequi quicunque poterit, ſed moroſa intentio
Tam legentis debet eſſe, quàm fuit nobis quoque,
Qui laborem prouocando, perdomando tædium,
Forſitan nec lecta multis, è latebris ſcalpſimus:
Ardui laudem expetentes, non fauorem ex obuijs:
Corrigenda ſi qua ſane viſa vobis hinc erunt,
Non ero ſtulte repugnans, aut amans praue mea,

Quin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.
Litteris autem latinis græca quibus eſt formula,
Quo ſtatim diſcriminentur, ne ſit hæſitatio,
Indices ſupra locaui nominum, primas notas:
Quando græce γάμμα, ſupra ſua latinis littera eſt:
K vel Q græcum putetur ne an latinum: e vel o
Neu viciſſim quæ latina proferas græco ſono:
Hæc erunt vtrinque bina, quæ parent caliginem:
Quia pari forma notantur, & ſoni ſunt ſimplicis:
Cæterum ἦτα, & Υ, & ω latinis à figuris diſcrepant:
A latine, ſæpe vt ἄλφα, ſæpe λάμβδα ſcribitur
I ſimiliter, ἰῶτα, credi & C poteſt quod σίγμα ſit.
Verſibus ſed quum loquamur, quando græca ponimus
ἄλφα, ἰῶτα, λάμβδα, σίγμα, legem metri cogimur
Syllabis præſcriptitare, non figuris ſingulis:
Ne quis hoc culpet, latina ſi notata non erunt.
Artium parens & altrix græca diligentia eſt:
Litterarum porro curam nulla gens attentius
Repperit, poliuit vſque finem ad vnguis extimum:
Quod Latinus æmulando, nec ſatis fidens ſui
(Exitus nam noſtra lingua non capit tam plurimos)
Attamen, fandi parauit non ſecundam copiam.
Congruens idcirco duxi in hoc opus de ſyllabis,
(Quod recepi nunc loquendum) litterarum origines
Inde deductas locare: quo probarem planius
Et ſimul quàm multa Græcis noſtra non reſpondeant,
Quæq; reſpondent, ab ipſis eſſe nobis tradita:
Artis inde origo manat, lingua non tantum patet.
Ergo Græcis eſſe ſeptem ſcimus è vocalibus
H & ω, quæ bina pedibus ſubminiſtrant tempora:

E &

E & o breues vocari ſingularis temporis:
Cæteras tres quæ ſuperſunt Διχρόνους cognominant,
Corripi quod ſæpe, eædem ſæpe produci valent:
Αλφα primum eſt: inde ἰῶτα, tertium quod Υ vocant:
Porro cunctas noſtra lingua quinque vocales ſuas,
Corripit quòd nunc eaſdem: nunc eaſdem protrahit,
Vtitur longis, & iſdem breuibus æque fungitur:
Nec breuem ſemper requirit, ſemper aut quæ longa ſit
Omnibus, ſed quinque ſemper vtitur ceu dichronis:
Inde multa ſyllabarum naſcitur diuerſitas:
Quia nec illæ δίχρονοι tres, græca quas vox nuncupat,
Litteris noſtris eoſdem ſemper exhibent ſonos:
Αλφα, nos A nominamus, ἰῶτα ſic I dicimus:
Tertiam Romana lingua (quam vocant Υ) non habet:
Huius in locum videtur V latina ſubdita,
Quæ vicem nobis rependit interim vacantis Υ:
Quando communem latino reddit, & græco ſonum.
Interim vocalem, & ipſum ſumpta propter quod tamē
Non tuendo, ſyllabarum ſæpe mutat regulam:
Scilicet non conſonantem quando vocalis ligat
Syllabam, ſed cum duabus adimus vocalibus:
Si prior locetur, ipſa conſonans tunc redditur.
Porro vocalem ſecuta, vim tenet vocalium,
Et ſonos vtroſque iungit, vnde diphthongos eas
Græciæ dicunt magiſtri, quòd duæ iunctæ ſimul
Syllabam ſonant in vnam, vique gemina prædita
Semper effectum duorum temporum cuſtodiunt,
Siue producto efferantur. ſiue correpto ſono.
Fronte quod prima videri forſitan mirum poteſt,
Eſſe correptam duorum temporum quod dixerim:

Sed pedum exequendo formam, res erit probabilis:
Non minus nanque & Latinas ſæpe correpto ſono
Promimus, quanquam duabus æditas vocalibus,
Quæ pedibus æquè miniſtrant bina & ipſa tempora.
Planius quo fiat iſtud, ante diphthongos loquar,
Græca lingua quas frequenter, quáſq; raro interſerat:
Ita patebit noſtra Græcis cum ſonis diuerſitas.
ἄλφα, & E, & O priores, ἰῶτα diphthongos creat
AI & EI & OI, parentur vt duabus litteris:
Sic & Y ſequens eaſdem reddit αυ *&* ευ *&* ου*:*
ἰῶτα tantum & Y videmus ſubditas vocalibus:
His enim ſolis duabus, quinque præponi ſolent.
Neutra porro de duabus, ante tres iſtas, data
ἄλφα, *&* ε, *&* ο, *valebit eſſe diphthongi ſoni,*
Syllabam nec adet vnam, ſed duæ voces erunt:
Eſſe diphthongos & alias rariores diximus,
Y ſibi tantum iugantes, ἰῶτα queis non ſubditur:
ὠὐτὸς vt tradunt magiſtri, ſic & ηὖδα copulant:
Eſſe ſed longas vtraſque litteras primas palam eſt:
Nec fuit longis iuganda vel breuis vocalium
Syllaba, vt diphthongos vlla temporum fieret trium:
Non ita eſt: nec prima longis Y dedit natiuitas
Vtriuſque; verum origo iure diphthongos fuit:
Tempore inſtanti quod αὐδῶ, ηὖδα perfecto facit:
Sic ὁ αὐτὸς ſeparatim, ὠυτὸς immiſtum ſonat:
Ergo diphthongo creata, Y ſibi adnexam tenent:
Det licet longam priorem flexa declinatio:
Vel duas partes in vnam contrahat confuſio.
Quin & Y loco priore ἰῶτα ſi ſubiunxeris,
Effici diphthongon vnam poſſe, nec plures reor:

Yiis

Υἱὸς vt dicunt, ἀιιλογία μῦια, & talia.
Porro diphthongos Latini quattuor ſixas habent,
Quatuor ideo ſeparaui, quinta quòd ſit rarior:
Ex quibus ſtatim videbis non vt in Græcis ſonis
Ιῶτα ſubiungi, neceſſe eſt alteram vel V dari:
Semper E vel V Latinas poſſe ſubdi cæteris:
Αλφα ſemper atque ἰῶτα quem parant Græcis ſonum,
A & E nobis miniſtrant: ſic enim nos ſcribimus:
OI militer O & E ſit, ἰῶτα quod Græcum fuit.
Au & Eu quum copulamus, V ſecundam iungimus,
In vicem Græcæ: quod υ ψιλὸν ſubdita eſt vocalis V.
Græca diphthongos ΟΥ *literis tamen noſtris vacat:*
Sola vocalis quòd V complet hunc ſatis ſonum.
E, deinde ἰῶτα, Græca quod diphthongos Ei ſonat
Non erit ſemper neceſſe copulatas ſcribere,
Seu latina: ſeu iugetur græca longa ſyllaba:
Ιῶτα ſolum quod videmus ſæpe produci, vel I:
Ιλιον nam ſic iubemur ſcribere, & producere:
Dico ſine fido longæ ſunt priores ſyllabæ:
Nec tamen nos E neceſſe eſt, poſt, I ſubnectere:
Nec poteſt diphthongus aliter è duabus litteris
Iſta componi, niſi ante principali in corpore
E ſubeſſe ratio monſtret, atque origo nominis.
Δεῖμος inde ſic notamus, quia δίμος reprehenditur:
Inde μηδείαν oportet ſcribere iſdem litteris,
Quia δεῖος nō minus & iſtic (vt videre propalam eſt)
Ipſa demonſtrat ſubeſſe compoſitio nominis.
Scribimus ſi quando νίκος, ἰῶτα ſolum ſufficit:
Nulla præcedens origo quia ſubeſſe monſtrat E:
Porro diphthongon notamus quando νεικεῖν ſcribimus,

Ἦτα quod compago ſictis comprehendit nominis:
Νίκη & ἥκειν nanque iunctis, conditum eſt vocabulum:
Quippe non cedendo, ſemper quæritur victoria:
Litteram nanque E videmus eſſe ad ἦτα proximam,
Sicut O & ω videntur eſſe vicina ſibi:
Temporum momenta diſtant, non ſoni natiuitas:
Inde vertunt hanc in ἦτα ſæpe diphthongon Graij:
Quando quos ἱππεῖς ſolebant, aut ἀχαιεῖς dicere:
Læuigant, ἱππῆς q; potius, aut ἀχαιῆς nominant,
Nóſque Medæam latine ſic in vſum vertimus:
Nomen & regina geſſit quod furens Amazonum:
Sic & αἰνείαν Achæus, noſter Aenæan vocat:
Sic erit nobis & iſta rarior diphthongos EI.
E videmus quando fixam principali in nomine.
EItur in ſiluam neceſſe eſt E & I connectere.
Principali nanque verbo naſcitur, quod eſt EO.
Sic oueis, plureis, omneis: ſcribimus pluraliter,
Non enim nunc addis E. ſed permanet ſicut fuit:
Lector & non ſingularem nominatiuum ſciet,
Vel ſequentem, qui prioris ſæpe ſimilis æditur.
AV & EV quas ſic habemus cum Graijs communiter,
Corripi plerunque poſſunt temporum ſaluo modo,
Siue græcis. ſeu latinis inſerantur verſibus.
Aut age, inquit ille vates, ſæpe dixit, aut vbi:
Dixit aurunci quod æque barbarum eſt producere:
Pes vbique lege conſtat, prima cum correpta ſit,
Conſonans & vna plenum non queat tempus dare.
Et lupi ceu, dixit idem, finis eſt verſus quidem:
Pes tamẽ nõ eſt trocheu', quia diphthongos extima eſt:
Dactylus nam pes & ille eſt, in ubem nati ceu duo:

Αὐέρυσαν

Αὐέρυσαν inquit poeta, ſic & αὐτὰρ corripit:
Εὔπολιν, πεύκην & εὐνοῦν, aut poetam Εὐριπίδην:
Syllabas primas neceſſe eſt ore raptim promere:
Tempus ad duplum manebit, nihil obeſt correptio.
AV tamen capere videtur ſæpe productum ſonum,
Auſpices quum dico, & aurum, ſiue græcus αὔριον.
Mira nec putanda nobis talis alternatio eſt:
Dichronon quod ἄλφα, notum eſt, ſicut a noſtratibus
Inde communem miniſtrat ſola diphthongos ſonum:
Eu manet correpta, ſemper eſt quod E græcum, breue:
Litteris E latinis ſæpe quum ſit dichronos,
Facta diphthongos nequibit eſſe producti ſoni:
Nec pedes idcirco fraudat temporum iuſto modo:
Hanc enim ſi protrahamus, A ſonabit, E, & V:
Syllabam nec inuenimus ex tribus vocalibus,
Sic Ariſtæum notamus quattuor per ſyllabas,
Quod ſibi diphthongos æ iam tertiam non iungit V.
His ita exceptis duabus AV & Eu quas retuli:
I & O duæ ſuperſunt quinque de vocalibus,
Ante vocales locari littera O tres non poteſt,
A, vel I, vel V, cohærens duplicem vt reddat ſonum:
Cæterum quod e ſecundo copulata cum loco eſt,
Reddat œ, diphthongon eſſe, traditum ſupra tenes.
Diximus rarum eſſe Græcis ἰῶτα poſt Y ſubdere:
Verum enim nec prælocari ſic apud Graios poteſt,
Aedat vt diphthongon vnam de duabus vocalibus:
Litteræ nam nomen ipſum, ἰῶτα quod graius vocat,
Siquis in metro locabit ſyllabæ vt fiant duæ:
Non poteſt diphthongos eſſe ια duabus litteris.
Conſonans prior locata quia ſit & Graios apud:

Quod tibi exemplo probare verſus herous poteſt:
οὗτος ἰῶτα γράφει verſus ſi principium ſit:
Pes erit primus trochæus, ſed facit ſpondion hunc
Prima vocalis notari ἰῶτα qua graium incipit:
Syllabas licet videri potius has Græci velint
Eſſe communes, eaſq; dictitent κοινὰς magis.
Quæque vocalis ſequetur quandó ſupremam breuem.
I magis Romana lingua non poteſt præmittere,
Aedat vt diphthongon nulli nexilis vocalium:
Conſonans quòd ſemper hæc ſit ante vocales data:
Quippe iacula quãdo dico, vel iecur, Iouem, aut iubã:
Conſonans effecta vbiquę eſt, quæ fuit vocalis I.
Quæ ſequuntur vim tenebũt (quam prius) vocalium.
Quin & ipſæ quom iugantur I, & V, quo differant
Vt prior quæque eſt locata, proderit diſtinguere.
I prior ſi conlocetur, V ſequens correpta ſit,
An ſoni prolixioris, nulla differentia eſt,
Conſonans quia ſemper iſta iuncta fit vocalibus:
Iuno quum dico, aut iuuencus, nulla differentia eſt:
Quippe IV diphthongos eſſe græca nequaquam poteſt,
Quod ſoni tres implicentur & tribus vocalibus:
Quando ſic græce notatur OY, vt ſit O & Y ſimul:
Iῶτα queis ſi prælocetur, tres videmus voculas,
E quibus conſtare ſupra ſyllabam negauimus.
Sic ἰοὺ ἰοὺ tragœdus, graius & ceryx ſonat:
Sic io matres latinæ, ſic Iulum dicimus:
Quia duas edat neceſſe ſyllabas quum prædita eſt,
Quas videmus ſeparatas eſſe vocales duas:
Vim vel amittat priorem, quom fi[illegible]a ſyllaba:
Conſonans nanque inuenitur quando dico Iulius,

Siue

Siue Iuno, ſiue iuſtus: Porrò quom præcedet V,
Conſonantis vim miniſtret (omnibus vocalibus
Nexa) ſemper hæc neceſſe eſt, ſyllabam nec diuidat,
Et ſonum mutet priorem, vade quando dicimus,
Vel venito, vel videto tot volatus vulturum,
Ante conſonam V reperta ſola, ſiue in ſyllaba,
Vnus, aut vbi, vel vnde, & vmbo quando dicimus,
Obtinet vocalis vſum, ſicut I quom prædita eſt,
Quanta verò ſit poteſtas ſingulis iunctis ſibi,
Scandimus ſi quando verſum quolibet metro datum,
Vt prior quæcunque curret, hoc pedes diſcriminant:
Nanque ſi momenta quæ ſint litterarum examines,
Conſonantem aut quas neceſſe eſt conſonantes effici,
Tempus vnum iam tenemus eſſe correptis datum:
Bina productas habere nec minus compertum eſt:
Tempus autem conſonantes diuidunt vnum duæ,
Inde quæ duplex habetur, tempus integrum dabit:
Ergo correptæ iugatur vna quando conſonans,
Siue vocalis referri quæ poteſt in conſonam,
Seſcuplum tempus neceſſe eſt ædere iſtam ſyllabam,
Quæ duplex habere poſſet ab duabus conſonis,
Ac per hoc, producta per ſe, quæ duorũ temporum eſt,
Conſonæ quom ſubiugatur vel relatæ in conſonam,
Temporis parte atque duplo ſit, neceſſe eſt, prædita:
Hoc ſub exemplis videbis eſſe planum nominum,
Syllabas ex his duabus quæ parant vocalibus,
Iuno, vita quando longas, vel iuba, aut vigor, vetus.
Conſonas fieri neceſſe eſt hic priores litteras,
Quæ ſequuntur vt fuerunt eſſe vocalis ſoni.
Temporis momenta longæ poſſident partem & duo:

Seſcuplum breues habere partem & vnum conuenit:
Pars enim iſta non ſequenti prorogat tempus ſuum,
Sed priori, pleniore ſi indigebit tempore.
Syllabam nam iam peractum quom ſequetur I vel V,
Illa porro breuis quæ in vnam conſonantem deſinet,
I, ſequens partem rependet quam miniſtrant conſonæ:
Hoc & V præſtare poterit, quom tenebit hunc locum:
Rurſus exemplis agendum eſt ergo, quo ſit planius,
Syllabam breuem ante ponam deſinentem in conſonam:
At iubam pes vt paretur, ſit vel alter, at vigor,
Sic enim partem videbis huc redire temporis:
A breuis dum conſonanti T propinquæ iungitur,
Tempori ſuo ab eadem conſona partem trahet,
Seſcuplum, quod dico ſic fit: plena quo ſint tempora,
I dabit partem reſiduam, quam miniſtrant conſonæ:
Hoc & V pedem locare ſi velimus, at vigor:
Longa fit ſic prima poſitu nunc duorum temporum:
Et breues ambæ manebunt inſequenteſque ſyllabæ,
Quattuor pedem peractum cernis eſſe temporum.
Iuno porro, ſiue vita quum pedem primum occupat:
Conſonans effecta quum ſit quæ prior locatur I,
Et ſequens producta, quippe bina præſtet tempora,
Parte cenſeri videmus atque duploſyllabam,
Hinc pedem ſi cæperimus adere iterum dactylum,
Quia breuis vocalis extat in ſequenti ſyllaba,
Tertiam addamus neceſſe eſt vtique correpti ſoni:
Pes quidem reddetur ipſe, non tamen pars temporis
Conſonæ factæ prioris, cernimus quo ceſſerit.
Ergo vt effectus probetur, conſonans quom fiet I,
Non erit locanda prima, quando verſus naſcitur:

Syllaba

Syllaba ſed in ſecunda, quæ breuis cum conſona
Eſſe potuerit, priores qua pedes adiuuimus:
Seſcuplum quæ ſola præſtat, temporis parte indiget,
Vt ſit at tu, pes, & inde verſus ortum ſumpſerit:
Ergo tu quia nunc ſecundo conlocatur in loco,
I ſua (quam conſonantem non negamus redditam)
At facit longam, tenebat ſeſcuplum quæ temporis:
Nec ſecus partem retrorſum dabit quom conſona eſt.
Sic at vt pes abſolutus, fiet at tu par ei,
Syllabas longas habebunt hi pedes binas ita,
Dum ſitu prior iuuatur, & ſequens producitur.
Porrò quom producta prima eſt, ſi ſequatur conſonās,
Efficit duplum atque partem, non (vt illic diximus
Ante)partē & inde duplū.prima quòd non ſit breuis,
Sol tibi, velut poeta ſigna quom dicit, dabit,
Sufficit productam primam temporis duplum dare,
Pars reſidua conſonantis vnius vel proximæ
Ita vacabit, vt vacabunt quando plures conſonæ
Sponte productam ſequentur, non egent ſubſidij.
Trās mare,atq; inſignis Auſter,ſi in pedē conuenerint,
Eſt adhuc quo ſeparatæ I & V diſſentiant:
I media quum locatur hinc & hinc vocalium,
Troia, ſiue Maia dicas, peior, aut ieiunium,
Nominum primas videmus eſſe vocales breues:
I tamen ſola ſequente, duplum habere temporis:
Ergo vel loco duarum conſonantum fungitur:
Vel gemella ſi locanda eſt, vt videtur pluribus,
Bis tibi vocalis eadem præbet vſum conſonæ.
Ante vocalem, ſequendo cum priore ſyllaba,
Prædita & mox inſequenti, iure quo ſit conſonans:

Hoc in his tantùm inuenimus nominum vocalibus,
I ſecundo conlocata, conſonæ vt valeat loco,
Ante vocales, quod alias quum locatur, exhibet.
V ſimiliter ſi conlocetur, vt fauor quum ſcribimus,
Nil iuuabit A priorem media facta conſonans:
Temporis quia parte tantũ fungitur, quom vt prædita
Vel licet ponas gemellas, ſicut in verbo iuuo, (*eſt:*
Ante, quæ locatur I, fiet ab V ſequenti conſonans:
Ipſa vocalis manebit V breuis ſicut fuit:
V ſecundam in conſonantem transfert vocalis O,
Sic prior vocalis V quæ tempore vno prædita eſt,
Temporis parte adiuuatur ſequenti conſona:
Seſcuplum tempus videmus, longa quum poſcat duo:
Proderit nil ergo gemina ſicut I bis profuit,
Quom facit longam priorem Troia, Maiia, & talia.
Perdere V quia ſic videtur vſque vocalem ſonum,
Alteri quom prælocatur: nam facit vita, & valens
Sordidum quiddam, videmus abſonumq́; excludere:
Aeolica gens tunc digammon deniq; illam ſcriptitat,
Mutet vt ſitum figura, quando mutabit ſonum:
Nominum multa inchoata litteris vocalibus
Aeolicus vſus reformat, & digammon præficit:
Aeolica etiam dialectos fere eſt miſta Italiæ.
Heſperum quem dico græcè, veſperum cognominat,
Ἑστία *ſic Veſta facta, veſtis,* ἐσθὴς *dicitur,*
Ἶνα *quam græcè vocamus, vim iubet me dicere:*
Ἔαρ *eſt multis in uſu, & magis poeticum eſt,*
Ἦρ *enim natiua vox eſt, ille ver hoc dictitat:*
Quos Homerus dixit ἐνέτους, *ille Venetos autumat:*
Viola flos qui nuncupatur, hunc Graij vocant ἴον:

Et

Et Iolaus, violens ſit, crede Marco Tullio:
Quanquam ἴτυν dicunt Achai, hanc Ϝίτυν gens Aeolis:
Plura Sappho comprobauit Aeoliis, & cæteri.
V latina ſic obeſa, ſordet à vocalibus,
Prorſus ſegregandas ſic vt has vtraſque exiſtimem:
Nomen I quod conſonantis, V vicem ſolam gerat:
Hanc enim ſenſu per artem tradito dignoſcimus,
Illius conuerſionem & vox, & aures arguunt.
Hac erit lex his duabus I & V quas retuli,
Syllabam per ſemet ipſæ quando nudam copulant:
Conſonans nec vlla iunctis quædam præponitur.
Nam media poſt conſonantem cùm datur vocalis I,
V dein ſi conſequatur, ſyllaba vna non erit,
Vt pius quum dico, dius, ocius, vel Cælius,
Nulla diphthongos quod ante ἰῶτα permitti ſinit:
Media porrò ſi locetur V, fit vna ſyllaba.
Ecce rurſum diſcrepare litteras iſtas vides:
Nanque cui ſi quando dico, non erit diſſyllabon:
Nec tamen diphthongos iſta conſonante prædita
Poterit eſſe, quæ videri non poteſt quum libera eſt:
Hoc enim ſolum adſequetur, quod digammos non erit,
Antepoſita quum ſit ipſa, tum ſequens vocalis I:
Nam niſi inſequatur aliqua conſonantum littera,
Cui breuis manebit, atque longa fiet addita:
Cui ſuper non digna dixit hyemis, & ſolis mala,
Dixit &, cui tu fauos, pes hinc mihi primus ſat eſt:
Sic enim vel prima longa, vel prior, fit ſyllaba:
Dactylus nam cui ſuper: cui tu ſequens, ſpondæus eſt:
Conſonans quia poſt ſequuta tempus adiuuit breue:
Hanc breuem ſed ante nobis peruidendũ eſt ſyllabam,

Vna conſonans ſecuta, quatenus longam creet,
Ipſa nam vel ſecum habere conſonantem debuit,
Vel duarum poſt ſequentum ſubleuari tempore:
Ante quod nobis liquere non poteſt, ſi non prius
Conſonans quæ prima in iſta ſyllaba cui ſcribitur,
C magis, vel Q notari debeat, diſpexeris.
Sæpius quia C locare plurimis iam moris eſt,
Sic enim conſtare poterit, è duabus quæ magis
Nunc locum vocalis habeat, V prior, vel I ſequens:
Nanque ſi cu præferatur ſyllabæ fient duæ,
Tertia his quod implicari nulla vocalis poteſt:
Sed duæ fient ſeorſæ ſyllabæ per ſe breues:
Cui ſuper ſic inueniri dactylus iam non poteſt:
Syllabas ſed pes habebit quattuor totas breues.
Principale ſed videmus eſſe quis quo naſcitur,
Cui datiuum quando caſum ratio ſermonis petet.
Caſus & ſecundus ante, qui facit quius probat,
Q duarum præditam eſſe ſyllabæ vocalium:
Quartus & caſus priori non repugnat regulæ,
Nec minus Q perſeuerat quum loquor pluraliter,
Caſibus cunctis iugamus quando vocales duas,
Qui facit quorum, deinde mox quibus, quos, a quibus:
Iſque Q nunquam reuelli propalam eſt pronomini.
Dubius autem quia videri numerus, & caſus poteſt,
Quom datiuo ſingulari prima Q præſcribitur,
Et poteſt plurale qui lector aliquis credere facile,
Ac ſimul nutante caſu tardius ſenſum ſequi:
Vſus, vt ſolet, reliquit veritatis regulam:
Litteram & dedit propinquam, dum ſtudet compendio.
Ergo per C iam videmus cui notandum litteram:

Hanc

Hanc enim V poſt inſecuta, præditam docet ſibi:
Et cohærens i, ſecundo quando connexa eſt loco:
Quippe Q, non conſtat aliter, quam duabus C & V:
B velut, vel K, quod eſſe Q vides muti ſoni:
Q velut ſit C & V quoque plenius quòd poſtmodum.
Sic in vnam Q redactæ congruerunt litteram,
Portio vt nunc conſonantis V videri, rectius,
Litteræ vocalis habitum quàm tenere debeat,
Nanque Q præmiſſa, ſemper V ſimul iungit ſibi,
Syllabam non editura ni comes ſit tertia
Qualibet vocalis: illis hoc & exemplis proba, (bimus,
Nanq; equos, vel æquor, quæſtus, aut aquã quom ſcri-
Et queo, & querela, quercus, & quater, Q prædita eſt:
Et vides qui quoque, ſimiliter eſſe vocales duas:
Vnde ſi dematur I, & ſola ſit vocalis V,
Non erit iam Q neceſſe ſyllabæ præponere:
Sicut illic, quom querela, aut æquor aut aquam notas:
Sed magis C, ſola nanque ſubditur vocalis V:
Curo quom dicis, cupido, curro, vel cuſtodio:
Vnde nomen qui ſequondi rectius ſcribi putant,
Si prius Q conlocarint, V & O ſubiunxerint,
Quia ſequor eaſdem habebat, vnde nomen naſcitur:
Non videntur obtinere veritatis regulam:
Quia ſequor duas videmus eſſe vocales ſimul:
Et locamus iure tunc Q, exigente ſyllaba:
At ſecundus vt ſit, vna ponitur vocalis V.
C locari debet ergo, quando ſolam copulat:
Quippe origo prima verbi non manet iam nomini.
Cæterùm vocalis illis ſi iugetur tertia,
Q neceſſe eſt prima detur, & ſit vna ſyllaba:

Nomina vt ſupra relata iam ſatis nobis probant.
Non tamen prior V videri facta conſonans poteſt,
Conſonans quia de duabus effici prior ſolet:
Nuda ſed prior: quæ quando nec ſubacta eſt conſonæ,
Quando non digammi ſumit neq; figuram, neq; ſonũ,
Tunc ſonus vocalis illi, qui ſolet quum libera eſt:
Prædita eſt vel conſonanti, tunc enim eſt vocalis V.
Sed tamen videmus illam conſonæ vim ſumere,
Tenuia vt dixit poeta nubis ire vellera,
Longa fit nam ten nunc, quom ſequatur V & I:
Nec minus vocalis vna ſi ſequatur hanc, poteſt
Conſonæ præbere vires: & digammos effici,
Genua cum labant Daretis, æger eſt anhelitus.
Nec poteſt & hoc liquere, an I putemus conſonam.
Longa cui ſuper paretur ceu duabus conſonis:
Alteram quia conſequendo, ſemper I vocalis eſt:
Tertiam & caſus ſequentes eſſe vocalem docent:
Imò ſi nunc V putamus eſſe vocalis ſoni,
I magis vocalis eſſe iudicanda eſt ſubſequens.
Nunc quod hanc diphthongon ergo ex V & I ſit, dici-
Non vt V nunc ſit latina, ſed magis græcũ ſit υ, (mus:
Γυῖα quum dicunt, & υἷας, tale quid cui vt ſonet:
Temporum & per ſe duorum non requirat conſonam:
Cui ſuper, ſed tale fiat, quale dudum trans mare,
Longa, quom reddit vacantes quæ ſimul ſunt conſonæ:
An magis cuis nos oportet per duas ii ſcribere?
Quia ſequens caſus videtur hoc ſonare, qui facit
Quiius, vt Troia atque Maia de tribus vocalibus:
Cui ſuper nil vt iuuetur à propinqua conſona:
Quando quiius longa prior eſt, facta cùm ſit cõſonans:
Hæc

Hæc putaui colligenda, tu ſequére quod voles.
Nec minus natura varia eſt conſonis in litteris:
Digerunt quidem magiſtri quando pueros imbuunt,
Sed rudes ne prægrauentur, parcius diſcriminant:
Nam nouem mutas vocarunt, ſemiuocales item
Eſſe ſeptem tradiderunt: ordo vterque notus eſt.
De nouem tres (vt vacantes) ſeparandas conuenit:
Vna nam ſpiramen addit omnibus vocalibus,
H. *Haſta quando, & hedera dicis, hiſter, hoſpes, atq; hu-*
Quattuor ſolis adhæret conſonantum litteris. (mus:
Inſerit ſiquando græca ſermo noſter nomina,
Quom choros, rhamnũ, neceſſe eſt Phyllidem, thimum
Sola nec vocalis vſum, nec tuetur conſona, (loqui:
Tempus aut miniſtrat vllũ breuibus vſquam ſyllabis:
Et tamen vim conſonantis adimit vna in ſyllaba,
Prædita eſt quoties duabus v & i vocalibus,
Huius, aut huic: ſolemus nam frequenter dicere
V digammon eſſe, nunc iam non ſinit, nec conſonam
Eſſe, quia ſemper neceſſe eſt, quom carens ſpiramine
Ante vocalem locatur, vt vigor, valens, vetus.
K. *K ſimiliter otioſa cæteris ſermonibus,*
Tunc in vſu eſt quom Kalendas adnotamus, aut Ka-
Sæpe Kæſones notabant hac vetuſti littera. (put:
Q. *Q vacare prorſus omni diceremus ſyllaba,*
(C quod eius inuenitur poſſe ſubdi pro ſono)
Caſus vnus ni probaret rectius poni ſemel,
Syllabam iunctis duabus quum facit vocalibus,
Vt ſatis ſumus locuti iam priore pagina.
Nunc loquar natura quæ ſit omnibus, quæ & ſingulis:
Nulla nam mutis facultas ad ſonum adendũ data eſt

Labra fixa, vincta lingua eſt, exitus nullus patet,
Nexa (ſi non adiuuetur) cuilibet vocalium.
Nanque b vel c ſonat, porro d g & cæteras
Quiſque, at ſi non reſignet labra vocalis comes
Syllabam fingas vt ante, litteram qui proferas?
Semiuocales videmus oris exprimi ſono
Poſſe vel ſolas, adhærens nulla vocalis licet
Exitum plenum miniſtret nuncupandæ litteræ.
Verum enim bina ligari non queunt mutæ ſimul,
Syllabæ ſi quando binas poſtulabunt conſonas,
Nominis verbiue cuius quæ tenent primordia:
C modo, aut P copulare ſubditam T ſic ſolent
Non priores, ſed ſecunda dum latina in ſyllaba,
Nactus vt dicas vel aptus, ſanctus aut Neptunius:
Cæteris natura non eſt, vt duæ iungi queant:
Semiuocales oportet ſegregare adtentius:
Quas quidem, quia nominatim verſus indi non ſinit,
Ordinis ſignabo numero, quæ ſit hæc quam diſſeram
Titulus præſcribet iſte diſcolor ſinopide.

F. L. M. N. R. S. X.

F. *Prima mutas nec ſequetur, nec poteſt præcedere,*
Ipſa gemina nec locari ſimplici in verbo poteſt:
Suffice, & ſuffer, vel offer eſt quidem duplex ſonus,
Partibus ſed ex duabus verba coniungi vides:
Et prior non hac eadem terminatur littera:
Sed ſonum confundit ipſa partium conliſio.
Quattuor poſt hanc locatas græcus ὑγρὰς nominat,
Lubrica eſt natura in illis namque, & alternus vigor;
Nunc enim vocalis vſum, nunc miniſtrant conſonæ:
Et pedum vel hinc, vel inde ſubleuant diſcrimina:

Hinc

L. *Hinc ſibi primam atq; quartã ſemiuocalis poteſt* R.
Subdere iſta quã loquebar, quando flabra & floſculos.
Fratrem item, frugẽ, atq; frondẽ, fraudemq́; atq́; talia
M. *Non item poteſt ſecundam copulare & tertiam.* N.
Quia ſecunda mugit intus abditum, & cæcum ſonum:
N. *Tertiam nec vllus illis ſermo Romanus ligat.* L. R.
Nec ſinas errare puerum, quando daphnin ſcripſerit,
Semiuocalem locandam primam vt iſtam exiſtimet:
Quippe nos ſiquando græcum φ neceſſe eſt exprimi,
P & h ſimul ſolemus, non latinam hanc ponere, F.
Cuius a græca recedit lenis atque hebes ſonus, Φ.
Phoſphoron, Phrygaſq́; nam, vel dyſphilon ſic ſcribimus.
Conſonas autem per omnes, quæ quibus iungi queant,
Quas vetet natura iunctas conuenire in ſyllabam,
Ire iam nunc ideo nobis viſum eſt conſultius,
In breue vt redacta ſylua demeret caliginem:
Neu ſubeſſe præter iſtos (quos loquar) caſus alios,
Qui pedũ turbare normam, lædere aut metrũ queant.
Præter vdas ergo ſupra, iam duas quas retuli,
F. *Hac ſibi nullam ligare ſemiuocalis poteſt.*
Quattuor poſt hac loquemur ordine vdas debito:
Quas priores ante nullam conſonam præponimus,
Vt caput verbi inchoare conditæ ſimul, queant:
Subdimus mutis earum plurimis tantum duas,
L. *Primã atq; quartã, exemplis palam quod nunc erit.* R.
Nanque b, c, q, deinde p priores ponere
Singulas poſſis, vt vda prima ſic ſubiecta ſit, L.
Blandior quom dico, cludo, gleba, plebs, aut Plinius.
D cum hac nunquam coibit, q magis nunquam poteſt:
T poteſt ſi quando græca miſta ſunt vocabula,

Tlepolemus, Atlas nam ſolemus inuenire in verſibus.
R. *Vda quarta præter iſtas quattuor quas rettuli,* B.C.G.P.
Amplius D T priores ſubſequetur, vt puta,
Brutus, & Craſſus fuere, Druſus, & Gracchus, Pro-
Troſſulus: Iam ſex habemus ante mutas æditas: (cas,
H.K.Q. *Cætera quia tres in vſum ſyllabarum non cadunt.*
F. *Semiuocalis quod vna præfici poſſit, tenes.*
R. *Vda quarta præter iſtas, cæteris non ſubditur.* B.C.G.
M. *Et ſecunda pene ſolis conuenit vocalibus,* (D.T.P.
Seu loco prior locetur, ſeu iungetur alteri:
Mane quom dicis, vel vmbra, menſis, ambo, & talia.
N. *Tertiam vdam ſibi videtur poſſe ſolam iungere,*
Sic tamen non in priore, ſed ſequenti ſyllaba,
Omnis vt dicas, vel amnis: vda quæque quum ſequi
Alteram non poſſit vdam, dum ſit vna ſyllaba:
Omnis vda quum gemella, rite coniungi queat,
Gallus vt, vel Ammianus, annus, & Tyrrhenius.
Nec ſecus mutas videmus poſſe geminas currere,
Obba, & ecce, redde, & agger, Attiúſque, & Appius.
M. *Hanc tamen græcus ſecundam tertiæ ſic præficit,* N.
Syllaba prima latine quod nequire diximus:
Quando μνήμην *atque* μνᾶσθαι, *dictitátque* μνησθέα.
M. *Interim compellis illam* δέλτα *nunc, nunc* ταῦ, *ſequi:*
Δμῶας *&* τμῶλον *videmus nanque græca nomina.*
N. *Tertia vda ſic videtur poſſe g mutam ſequi,*
Graia verba quando in vſum ſermo noſter ſuſcipit,
Gnoſios ſi dicere arcus, inſulam aut Gnidum velis,
Scribimus prænomen vnũ, & C quidem præponimus:
G tamen ſonabit illic, quando Cneum enuntio:
Aſperum quia vox ſonorem leniore interpolat.

Vel

Vel priores g Latini nondum ab apice finxerant:
Caius prænomen, proinde c notatur, g ſonat.
Sic amurca quæ vetuſte ſæpe per C ſcribitur,
Eſſe per g proferenda crediderunt plurimi,
Quando ἀμοργὴ *graca vox eſt,* γάμμα *origo præferat.*
Ille contra diſcat, vnde C notare debeat.
N. *G tamen mox tertia vda rarius componitur,*
Quando gnatum nominare, dicere aut gnarum voles:
Nanque magnus, dignus, agnus, ſigna, pugna, & talia
Syllabæ quum ſint ſecundæ, non ita impugnant pedes,
Queis iugatis impediri (quũ caput verbi tenent) G. N.
Sæpius pedes videmus, vt ſuo promam loco.
S. *Admonet nunc ordo ſextam ſemiuocalem loqui,*
Quæ ſonum nobis miniſtrat, σῖγμα *quod Græcis ſolet.*
Viuida eſt hæc inter omnes, atque denſa littera:
Ἀρκτικὸν *Græci vocarunt, adſerúntque exordiis:*
Et probant mutis eandem pene cunctis præfici:
Quom, σβέσιν σθένοςq; *dicunt* σκῆπτρον, *& quando* σπάθας:
Στέμμα *dicunt,* σφίγγας, *atq;* σχήματα. *atq; vdæ quoque*
M. *Poſſe præponi ſecundæ, ſic apud Graios vides,*
Σμῆγμα *ſi quando, aut* σμάραγδον, σμηνίον *vel nominant:*
M enim ſolum videtur poſſe ſubdi, quia loco
Intimo fauces prope ipſas littera hæc excluditur:
Dentibus σῖγμα *atque labris proximam ſedem tenet.*
Σῖγμα *quis poſſit negare quod det adiunctum ſonum,*
Quom ſonis vtriſq; conſtet ζ *quod eſt græcum duplex?*
Nomen etſi non videbor tradere exempli loco.
Syllabis ſedet ſecundis quando proſa oratio eſt,
Verſus vt quadre reſiſtat, nec propaget terminum,
Neſtoris ſi forte nomen diuidendum incurreris,

N & E verſus prioris obtinebunt extimum:
Σῖγμα verſus inſequentis atque ταῦ exordium.
Nos tribus mutis eandem poſſumus præponere,
Nulli quom ſic poßit ante ſemiuocalis dari,
Scuta nanque, ſpatia dico, ſtamina atque hoc genus:
Et duas ſimul ligare ſola conſonans poteſt,
Scrinium, ſtruem ve quando, ſplendidúmve dicimus,
Tres tamen nunquam coibunt (vda niſi tertia)
Semiuocales. Suprema duplicis reſtat ſoni,
Præfici verbis latinis iſta nec vocalibus
Poterit vnquam, tantum abeſt vt prælocetur conſonis:
Ipſa quum conſtet duabus comparata conſonis.
Syllaba quacunque ſane ſubditur vocalibus,
Quando rex: calix ve dicis, pax, latex, apex, ſenex.
Ante vocales locatur, vt in ſequenti ſyllaba,
Faxo, ſi dicas, vel axis, nexus, vxor, noxia.
Tantum apud Græcos videmus inchoantem nomina:
Qui ξένον, ξανθὸν loquuntur, ξυλὸν, & ξιίνια.
Conſonis præfertur autem ſi dirempta ſyllaba eſt
Nominis verbíve, cuius cum Latinis ſermo ſit,
Expuli quom dico, & exta, ſeu quis excußam comam
Dicat, aut exlex, & illud, hoc ſine exquiram prius.
Adde & exortem, vel iſtis ſimile ſi quid finxeris:
Muto vel partem prioris ſi ſit hirtum ſyllabæ,
Effer vt dicam, vel illud, hoc tibi effectum dabo.
Verba contra ſeparata quando ſic connectimus,
Hanc vt ante deſinentem ſubſequatur conſonans,
E ſat eſt ſolum locare, quia duplex eſt conſona:
Tres videntur ſyllabam vnam conſonantes ædere,
Hiſpidum quod porro ne ſit, dico & è bello viros,

Dico

Dico & è pago reuerſos, dico & è foro domum.
x. *Aſt enim grauis locabit quandocūque hanc vltimam*
Siue in vno comprehenſam, ſiue in verbo pari,
Conſonam non x iugabit, quia ſono læui ſtudet,
Nam niſi vocalis adſit, vertit hanc in ſimplicem:
Κάππα enim ſolum ſonabit, σῖγμα verò excluditur:
Sic & ἐκπλῆξαι loquuntur, ſic & ἐκπέρσαι πόλιν,
Sic & illud, ἐκ σόματος ἐκκεκόφηται ξίφη,
Sic & ἐκ πάντων ſolute, ſic & ἐκ νήσου facit.
Litteras autem recepiant ſæpe ternas ſyllabæ,
Nec minus ſæpe & quaternas: porro quinas parcius,
Eſſe quia vocalis vna debet vna in ſyllaba,
Vel duæ, diphthongos adit quando vocalem ſonum:
Inde rarum eſt conſonantes addere vni quattuor,
Quia vetat natura mutas iungere vna in ſyllaba:
Semiuocales iugari ſæpius deprendimus:
In quibus ſcimus vdas computari quattuor.
Syllaba ergo quando quinque litteris componitur,
Conſonas duas neceſſe eſt, & tot vdas copulet,
Poſſit vt vocalis vna ſyllabam talem dare.
Ergo frons & glans, videmus eſſe quinas litteras, (nans
Conſonans nam prima, & vda poſt, modo vda & conſo
O tenent vtrinque iunctam: ſic & A cum glans erit.
Eſt & vda quando ſola, dantur & tres alteræ,
Conſonans quum ſit bis vna, ſitve duplex tertia:
Stant enim quum dico verbū: t ſecunda & vltima eſt:
Strixve ſi dicam, ſupremam duplicem eſſe perſpicis.
Porro quū diphthongos inerit, fraus velut ſcribi ſolet:
Et tribus videmus vnam (qua eſt vda) conſonis.
Nos monemur litterarum ſyllabam ſex poſſe dari:

Græca quom duplex duabus ſoluitur noſtratibus,
Dixerit ſi forte quidam ſcrobis abundæ quod foſſa eſt,
Stirps velut dixit diſertus Gracchus alter, Caius:
Græcus hoc caſu nequibit ſyllabam talem dare,
Nec dabit per ſe: ſeorſam & reſiduam nominis
Atque diphthongo coactam promet, & pluraliter:
Nanque declinare Græci ſæpe ſic αἰσχρὲς *ſolent,*
At prior ſi ſeparetur, ſex erunt ſuperſtites:
Ἀρκτικὸν *nam cernis eſſe* σῖγμα *primum, & vltimum:*
Alteram diphthongus auxit copulando litteram:
Conſonans & vda complent ſyllabam ſenariam.
Nunc per ipſas ire pergam ſyllabas, quæ verſibus
Scrupulum ſolent mouere, ratio ſi non cernitur.

Carmen heroicum.

Sed quoniam exemplis heroi carminis vti
Res monet, vt pedibus ſiſtat ſua regula iuſtis:
Seu vitium inceſſit, metri ratione probemus:
Aptius eſt nobis ſimili decurrere norma,
Diſcolor alternos referat ne pagina verſus.
Spectandis pedibus quæ ſunt nimis obuia, mittam.
Natura longas quid enim tractare neceſſe eſt?
Aut facili poſitu, & plana ratione patentes?
Quæ pueris etiam promptum eſt occurrere paruis.
Nec mihi Græcorum ratio eſt attingere κοινάς·
Quarum rarus ineſt noſtris in verſibus vſus:
Nec tanta in pedibus venia conceditur vti.
E breuibus quoties longæ redduntur, oportet
Verſificatorem quid littera quæque miniſtret
Diſpicere, atque aptas natura iungere ſecum,

Vel

Vel diſcordantes mutatis vincere verbis.
Conſona ſed ſane gemina eſt quom prædita verbo,
Seu medio in pede ſunt, ſiue has pes proximus infert,
Quàm dubias pedibus ſoleant adferre figuras,
Vt poßum, paucis nitar decernere verbis.
Syllaba prima breuis quæcunque pedem generabit,
Longa fit à geminis quibus indita conſona vis eſt,
Seu pariter iuncta, ſuberúntve in parte ſequenti:
Seu ſunt diuiſæ, finémque, capútque tenentes.
Exemplis manifeſta magis reddenda videntur:
Poſtquam res, prior eſt iunctis adiuta duabus:
Subiectis æque fiet, quom dicimus agros:
At tu ſume pedum, diuiſas cernis vtraſque.
Dactylon hæc eadem poterit toties dare forma,
Quando breuem mediam, breuis æque tertia claudet:
Nunc age, neſcio quis, necnon & belgica collo.
Vda etiam quocunque loco, ſeu ſubdita detur,
Libera ſeu, verbo quaſi conſona curret in vno,
Arma, virúmque cano, duris agreſtibus arma:
Si ſit longa prior, mox hanc correpta ſequatur
Vocalis verbi pariter cum fine reſiſtens,
Syllabáque adiaceat geminis exorta ſonoris,
Non ſemper videas ſpondeum poße creari,
Quia mutas ita coniungi natura recuſat,
Vt pariter poni poßint in parte ſequenti:
Vdas nec poßis vnquam præponere mutis,
Nec tempus præſtant vdæ: quom ſubiiciuntur
Nominis in capite, aut verbi. ſupereſt igitur quid?
Vt ſint diuiſa. ſubduntur quando trochæo,
Vnam detineat ſequitur quæ ſyllaba primam,

Atque ita vocalis ſuperet non ſola trochæo:
Altera ſuccedat, qua proximus exoritur pes,
Et quis cuique dolor victo, quæ gloria palmæ:
Poſtquam res Aſiæ, geminum hoc exemplar habebis:
Ergo vt vocalis remanens in fine trochæi,
Et verbi finem faciat, ſpondeon & adat,
Vnicus efficiet caſus, ſi qui ſequitur pes,
Naſcatur certis (quas debet habere) ſonoris:
Dum caput obtineat fortiſſima littera verbi:
Hæc quæ ſit iam ſcire potes, ſi prima tenebris,
Quæ tibi quom loquerer ſeptem quoq; ſemiſonantes,
Diſcreui titulo, & numero ſignante notaui.
Hæreat ergo animo ſexta hæc tibi viuida, párque
Littera de numero (quam dixi) ſemiſonantum:
Quæ ſibi tres tantum poterit ſubiungere mutas,
(Si quando ſcutum, ſpumas, vel ſtamina dico)
Hæc ſola efficiet nudo vt remanente trochæo,
Spondeum geminæ poſſint firmare ſonoræ:
Exemplis an praua ſequar, vel recta, probabo.
Quiſque ſcire cupit, vel quiſquè ſcribere curat,
Ante ſtare decet, quum dico: & ſeparo verbum,
Ante Steſichorum vatem natura creauit:
Vltima vocalis remanens, finiſque trochæi,
Excipitur geminis queis proximus exoritur pes,
Quæ quanquam capite alterius verbi teneantur,
Sufficiant retro vires, & tempus, oportet:
Conſona quod debet geminata referre priori.
Nam cur ſpondeo credas non reddere tempus,
Quæ tali poſitu (quom dactylus incidit) obſtant?
Incipe ſi dicas, & ſcire, aut ſcribere iungas,

Creti-

Creticus efficitur, quis viribus ergo nocebit
Subdita præterita, cur iſdem viribus æque,
Tempora non præſtet, quum ſit ſubiecta priori?
Quin mirum magis inuenias, vt tempore duplo,
Semiſonans iſtac, paritérque & muta cohærens,
Correptam retro nequeant augere trochæi:
Nam niſi vocalis producta ſequatur vtraſque
Tertia, quas dixi, nullum poterunt dare tempus:
Scire etenim quom dico, & ſtare ſpumeus amnis,
Tertia vocalis producta adiungitur illis,
Atque inde accipiunt vires, proſuntque priori.
Si fuerit correpta, nihil præſtare valebunt,
Quom ſcapulam, ſpatium, ſtimulũ, ſubiungo trochæo:
Quippe pedem primum, niſi pes comitabitur alter,
Deſinit eſſe caput verſus, & proſa loquela:
Pes etenim ſpeciem metri nunquam facit vnus:
Quia variis pedibus loquimur ſermone ſoluto:
Nec metrum facimus, quia fingimur ordine nullo.
Adde quod hic primum cernis nutare trochæum,
(Quem tantum in fini ſumunt heroica metra.)
Cui ſi dactylici generis ſubiungitur alter
A geminis ortus, cui ſit quoque tertia longa,
Quom ſit dactylus ipſe ſimul quoque reddat oportet
Spondeum, pleno qui tempore ſolus ègebat.
Quom correpta adeo vocalis tertia curret,
Si poſitu longa efficitur, pedis efficit orſum,
Dactylicúmque parat iam rite effingere metrum,
Suggerit & tempus, quantum producta ſolebat:
Quod nos exemplis æque firmare decebit.
Vnde ſciſſa coma eſt, aut vnde ſpiſſa corona,

Ecce ſtagna madent: triplici ſic ſyllaba pacto
Temporis acceſſu non tantum eſt reddita longa,
Sed dedit & vires geminis augere trochaeum.
Dactylus in breuibus vocales quando ſupremas
Seruabit, verbíque ſimul cum fine reſiſtet,
Si pedis alterius primordia conſona & vda
Subnectent, pes incolumis, vegetúſque manebit:
Conſona ſi gemina eſt, qua proximus incipiet pes,
Cuius principium ſexta hac (quam dico) tenebit,
Dactylus ille prior (quanuis ſermone peracto
Diſcretus, libérque pedis compage ſecundi)
Sentiet acceſſum momenti, & temporis auctum:
Exemplo verſus vnius vtrunque probabis.
Ante ſupinatas Aquiloni oſtendere glebas,
Stendere quom verbi finem, ſimul & pedis explet,
Nil obſtat pedis alterius modo conſona, & vda:
Syllaba ſi contra veniat, qualem modo dixi,
Temporibus vitiatus erit pes, integer ante,
Ante ſupinatas aquiloni oſtendere ſtrages.
Tertia ſic longa efficitur, pes creticus exit,
Vel tu finge aliud, dum talis ſyllaba detur:
Sed nullam inuenies, niſi littera ſit prior iſta
Quæ ſexto præſcripta loco eſt, atque ordine earum,
Dimidium vocis quas ædere diximus ante.
Syllaba difficilis, quoties correpta ſecunda
Indiget auxilio, quod tempora bina miniſtrat:
Dactylus inde magis, ſpondeus rarior exit:
Nam quom finitur vocali ſermo trochæum
Deſtituens, iam pes in dactylon ire videtur,
Inq́ꝫ breues geminas longam laxare ſecundam:

Spon-

Spondens quo more ſolet dare dactylon ex ſe:
Quippe vbi ſola manet verbi vocalis in imo
Et breuis hac abſciſſa, aliam, comitémque requirens.
Nullaq; conſona iuncta parat dare temporis auctum,
Nil iam ſpondeo videas ſupereſſe relictum:
Vel tu ruricolæ primum decurre Maronis:
Liber & ālmă Ceres, & fērtĕ ſimul Dryadéſque,
Munera vēſtră cano, túque ô cui prīmă frementem
Fudit equum magno tellus percūſſă tridenti:
Ipsĕ nemus Tegeæ̆ fauens, oleæquĕ Minerua:
Dīquĕ deæq; omnes, ſtudium quibus āruă tueri,
Quīquĕ nouas, & quīquĕ ſatis, & quæquĕ ſibi mox.
Nec tibi regnandi veniat tam dīră cupido,
Annĕ nouum: nunc īpsĕ tibi plus pārtĕ relinquit:
Vērĕ nouo gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & zephyro putris ſe glēbă reſoluit.
Et quid quæquĕ ferat regio, & quid quǣquĕ recuſet.
Bis decies, vnúmque ſupra, niſi fallimur, ecce
Dactylon efficiet talis (quem dico) trochæus:
Spondeum & nullum potuit dare verſibus iſdem.
Nanque etiam duplex, quæ nobis vna relicta eſt,
Principium verbi quoniam proferre latini
Non valet, & tantum vocali ſubdita currit:
Quum græcum inciderit nomen quo poſſumus vti,
Si poſt dactylon accedat, nil tempora duplex,
Officiet, gemini poterunt quod pandere verſus:
Pontibus inſtratis coniunxit littora Xerxes,
Sanguine turbatus miſcebat littora Xanthus:
Littora pes, longa conſtat breuibúſque duabus,
Tempora nec lædit duplex, quin dactylus extet.

Pro duplici contra, gemina eſt ſi conſona, lædit:
Pontibus inſtratis coniunxit littora Sciron:
In tantum vegeta eſt, & viuida littera ſexta
Quom prior eſt, & muta loco ſubiecta ſecundo.
Arcticon idcirco ſtœchion Græcia dixit.
Sed non principium nunc nominis inchoat ipſa,
Quom duplicem reddit, ſequitur ſed pone priorem,
Quom Xanthum, Xerxem, aut Xuthū & talia pono.
Nam ξ quod Græcis commune videmur habere,
Κάππα & σῖγμα facit, non σῖγμα & κάππα ſecundo,
Nec ſonus ex illis idem, nec littera prima:
Quæ quom mutatur, mutatur origo ſonandi.
Sic ξέρξης duplicem præſtat: σκέρων aliquid plus
Vt ſupra oſtendi, quum ſcire, & ſcribere curat,
Vel ſcutum, ſputum, ſpumas, aut ſtamina dixi.
Imò velim ſpectes quàm multa occaſio detur,
Quom remanet nutans etiam, dubiúſque trochæus:
Dactylus vt crebro, ſpondeus rarior extet.
Syllaba vocali quando eſt finita ſecunda,
Tertia vocalem ſi ſubijcit, hiſcere credas.
Eſt tamen exemplum vocalis conſona ſi ſit,
Antĕ Iouem nulli ſubigebant arua coloni.
Vocalem mediam, ſi conſona ſuſcipit vna,
Dactylus incolumi conſtabit lege, ſonóque:
Antĕ tĭbi eoæ Atlantides abſcondantur.
Conſona ſi mediam determinat, altera porro
Vocalem adnectit, ſimili pes lege probatur:
Vēnĭt ĕt vpilio, tardi venere bubulci.
Si mediam vocalis habet, quam conſona & vda
Excipiunt, nequeunt geminæ vexare priorem:

Vnde

Vndĕ trĕmor terris, aut hoc percūſſā trĭdenti,
Dactylus efficitur: nam longa eſt reddita prima,
Et mediam nil vda iuuat, quæ ſubdita currit:
Sic manet vndĕ breuis, ſic & percuſſā tridenti.
Syllaba ſi contra, fortíſque & viuida detur,
Vndē ſcire potes, percuſſā ſpumat arena:
Reddet ſpondeos iuſta ratione locatos.
Nec modo quia verbo finem facit vnde, putato
Sic cecidiſſe, magis ſermone notabis in vno
Congruere, vt caſſæ pariter ſint conſona & vda:
Et ſolem geminum, ēt dŭplĭces ſe oſtendere Thebas:
Et dŭplĭces mediam non poſsint reddere longam
Perſpicis, vdarum quàm vis modo fiat inanis,
Subiectæ quoties & iuris ſunt alieni.
Hoc & diuerſa melius ratione patebit,
Vocalis mediænam quando reſidet in vdam,
Tertiáque accedens ſimilem geminauerit vdam,
Spondeus plenus reddetur temporibus pes:
Attōllítque animos Pœnorum, qualis in aruis.
Et tȳrrhena pedum circundat vincula plantis.
Nec non vocalis primæ ſi quamlibet vdam
Contineat, veniénſque aliam ſubiecerit vdam,
Præpoſitam longæ, ſpondeon cernimus ædi:
Pāllēnen, hunc & nymphæ veneramur, & ipſa:
Tȳrrhēnas i ſterne acies, tege pace Latinos.
Si fuerit correpta ſequens & tertia talis
Iungenda eſt, pes ſic geminis fit dactylus vdis,
Spondeum qualem geminæ fecere priores:
Pāllădĭa gaudet ſilua viuacis oliuæ:
Pārrhăſĭo dictum panos de more Lycæi.

Cur tantum valeant vdæ, modo reddita cauſa eſt,
Conſona quia vis eſt illis nunc libera, nanque
L.R. *Vtraque complexu alterius, nec ſubdita currit,*
Inter vocales poſitas nam cernimus ambas.
L. *Quattuor vdarum primam quartamq́; videmus.* R.
In pedibus varias effingere poſſe figuras:
M. *Vda ſecunda ſed his, & tertia diſsimiles ſunt:* N.
Conſona nulla poteſt quoniam ſociare ſecundam
Sermone in noſtro, ſicut poſitum ante tenemus.
Tertia non aliter mutæ ſubiungitur vni,
Quàm quotiens Cneum, Gnarum, Gnatumq́; loque-
Syllaba dum primas habeat, geminiſq́; creetur. (mur,
Has etiam geminas pedibus ſimiles dare formas
Inuenies, geminæ quod prima & quarta dedere:
Talia flām̄mātō ſecum dea corde volutans:
Non ānnī domuere decem nor mille carinæ.
Tām mūlta in tectis: vna cum gente tot ānnōs.
Dactylus hinc etiam reddetur talis, vt illic,
Quēm mĕă carminibus meruiſſet fiſtula caprum?
Annŭŭs exāctis completur menſibus orbis.
Nec non & mutas geminas componere poſsis,
Obba, & tucca velut, muris velut additur agger,
Oppius aduenit, comes eſt quoque Tettius illi:
Vda igitur nunquam præbebit ſubdita tempus,
Præbebit verbo depreñſa, aut nomine eodem:
Rēplēt quom dico, ſubiecta eſt vuida mutæ,
Atlas vt græca, ſic profero voce latina.
M. *Vda ſecunda vtinam noſtra ſic voce ſederet,*
Exemplo ſat erit, qui dixit membra Pyrācmōn
N. *Tertia tūm cȳgnus: ſed quarta frequentior his eſt.* R.

Nam

Nam mutis docui ſubiectam hanc omnibus eſſe: R.
Fābrĭcĭum dixit, Sācrūm, qui limite quādrēt,
Agrĭcŏla, & vēprēs, dixit ſaliere per ūtreīs:
Tempora ſic præbent vdæ quom ſubyciuntur.
Si pars ſermonis perſtat, nec fine trochæi
Finitur, geminæ præbebunt tempora mutæ,
Quæ ſecum iungi poſſunt, vt diximus ante.
Si qua prior, ſeu poſterior correpta locatur,
Sermonis dixi, non hanc pedis eſſe priorem,
Quom prior eſt: duplici exemplo contentus abito:
Et genus inuiſum, & rāpti, prior hic breuis eſt ra,
Longa fit à geminis, quas proxima ſyllaba præbet:
Eiuſdem verbi, nam p ſequitur, ſimul & t.
Quam facile accipiter ſāxō ſacer ales ab alto,
Pro geminis duplicem recte ſubiungere poſſis,
Sic reddunt longas, quod dudum poſſe negaui,
Finitur quoniam pleno tunc ſermo trochæo.
Nunc ſermo incolumis ſibi vires ipſe miniſtrat,
Viuida nec præſto eſt totiens tibi, littera nota:
At quotiens correpta ſequens eſt ſyllaba, poſſe
Spondeum fieri, ſi ſyllaba tertia tales
Subſtituat geminas, exempla tibi totidem do:
Efficit ōbiēctu laterum quibus omnis ab alto:
Nunc illa ēxcēptum: correptas cernimus ambas
Sermonum voces poſitas in parte ſequenti:
Sed tamen has etiam reddet tibi ſyllaba longas
Tertia, quæ geminis conſtat ſubiecta ſonoris:
Quia ſermo ipſe manet, nullóque eſt fine reciſus.
Forſitan hunc aliquis verboſum dicere librum
Non dubitet: forſan multo præſtantior alter:

Pauca reperta putet, quum plura inuenerit ipſe.
Deſes & impatiens nimis hæc obſcura putabit:
Pro captu lectoris habent ſua fata libelli.
Sed me iudicij non pœnitet: hæc bene vobis
Commiſi, quibus eſt amor & prudentia iuxta:
Et labor in ſtudiis ſemper celebratus inhæret:
Vos ſequar, in veſtro ſatis eſt examine cautum.
Hæc ego conſcripſi bis quinis menſibus æger:
Pendebam ambiguum trutina ſub iudice corpus,
Alterutrum nutans, & neutro pondere fidens:
Nam neque mors auidæ nigros pandebat hiatus:
Nec vitam fortiretinebant ſtamine Parcæ.
Sic varios tam longa dies renouando dolores
Duxit ad hoc tempus, ſemper ſine fine minando.
Quom potui tamen obrepens incœpta peregi:
Quo vitæ dubius, vel ſic vixiſſe viderer.

Carmen trochaicum catalecticum quadratum.
De voce.

Nulla vox humana conſtat abſque ſeptem litteris,
Rite vocales vocauit quas magiſtra Græcia:
Quicquid audis præter iſtas, pars ſoni, non vox erit.
Quinque contenta eſt figuris Romuli latinitas:
H & ω longas enim nos non habemus litteras,
Nec breues ſemper vocamus his duas contrarias.
Cæteras tres quæ ſuperſunt dichronas cognominant:
Corripi quòd ſæpe eadem, ſæpe produci valent.
Porro cunctas noſter vſus quinque vocales ſuas
Corripit quòd nunc eaſdem, nunc eaſdem protrahit,
Vtitur longis, & iſdem breuibus æque fungitur:
Nec

Nec breuem ſemper requirit, ſæpe aut quæ longa ſit:
Omnibus ſed quinque ſemper vtitur ceu dichronis:
In breui ſed tempus vnum eſt: bina longæ poßident.

De ſyllabis.

Vna vocalis iugata conſonanti, aut pluribus,
Syllabam reddat neceße eſt: ſyllabam Græci vocant,
Ore quod ſimul profectæ copulant vnum ſonum:
Vinculum nam ſignat iſta congregale dictio:
Et tamen vocalis vna quando pars ſermonis eſt,
Syllabam dici neceſſe eſt, quom ſit vna littera.

De poſitione, & diphthongo longis.

Quom breuis duas habebit adiacentes conſonas,
Siue ſecum, vel ſequenti copulatas ſyllabæ,
Singulæ vel diuidentur, longa fiet è breui,
Non ſecus, producta quàm ſi tempòris dupli foret.
Nec minus longam probamus, vna quom duplex erit,
Quia duarum conſonantum vim ſuo præbet ſono.
Vel gemellis cum iugamus ſyllabam vocalibus,
Miſceant ſonum neceße eſt, iure diſtant temporum.
E & V ſimul iunctæ, vel cum alterutra ſingulæ
Quæ ſolent coire diphthongo, creabunt longulam.
I & V non hoc valebunt, ſiue præſint alteri,
Vel ſibi quom copulantur: quia prior fit conſonans,
Illa quæ remanſit inde, tempus vnius tenet, (habet.
Siue duplum: quantum & omnis quando producta eſt
O cum E tantum iugatæ, longa ſemper ſyllaba eſt:
Quom duas ſermonis vſus comprehendit ſyllabas.
Hoc vt exemplis probemus, reſq́ue vt omnis clara ſit,

Ante quæ natura, quæq́; ratio ſit dicam pedum.
Sed prius nitar docere ſimplices quos nominant:
Vna vis quod ſyllabarũ eſt, quando binos ſcandimus.
Ergo quum duas videbis eſſe vinctas ſyllabas,
Effici pedem neceſſe eſt, ſint breues ambæ licet.
Vna longa non valebit ædere ex ſeſe pedem:
Ictibus quia ſit duobus, non gemello tempore.
Breuis vtrinque ſit, licebit: bis feriri conuenit:
Parte nam attollit ſonorem, parte reliqua deprimit.

De Arſi & Theſi.

Ἄρσιν hanc Græci vocarunt, alteram contrà θέσιν.
Vna porro bis feriri quando poterit ſyllaba:
Temporum momenta ſane lege certa diuidunt,
Seu duas pes quiſque iunget, ſiue plures ſyllabas.
Aut enim quãtum eſt in ἄρσει, tantũ erit tempus θέσει.
Altera aut ſimplo viciſſim temporis duplum dabit:
Seſcuplo vel vna vincet alterĩus ſingulum:
Quicquid iſtis diſcrepabit, abſonum reddet melos.
Latius tractant magiſtri Rhythmici, vel Muſici:
Nos viam metri ſtudemus parte ab aliqua pandere.
Ergo quom reddenda rurſus hæc erit diſtinctio,
Quæ pedum natura poſcet, ſatis habebo attingere.
Nunc pedes accedo primos, quos vocant diſſyllabos.

De pedibus diſſyllabis.

Primus ille eſt iure primus, ἡγίμων qui dictus eſt,
Author & ductor melorum, qui duas breues habet:
Ante enim breue eſt creatum, redditum longum dein:
Sicut vnum numerus ante, quam ſecũdum prodidit.
Ergo

Ergo princeps iure natura repertus dicitur
Ante quem non eſt creatus: quem ſequuntur cæteri.
Δίβραχυν *dixere Græci, quòd ſit ambabus breuis,*
Πυῤῥίχιος *idem vocatur, quippe & aptus pyrrhichæ:*
Tam cito motu recurſat, quàm breues, hi ſunt ſoni:
Tertium detrecto nomen, lege nam metri vetor:
Παρίαμβος *nanque dicunt, ſi probaris* ἔκτασιν·
Ars vetat primæ negare ſpatia bina ſyllabæ.
Reddere autem pedibus iſdem plura cogor nomina:
Ne quis erret ſi quando nomen aliud alibi inuenerit:
Ac putet pigrum, vel artis vſque ad iſta neſcium:
Huius exemplum videbis eſſe quom dices hŏnŏr.
Eſt huic aduerſus ille, qui duas longas habet:
Syllabis compar priori, temporis duplum merens.
Qui quod in templis canorus, à ſono vocis malæ
Auribus libantis obſtat, & fauet, σπονδεῖος *eſt.*
Hunc ſonabis, ſiue rēgēs, *ſiue* cīuēs *dixeris.*
Verum vterq; quantū in ἄρσει, *tantum habebit in* θέσει·
Temporum menſura diſpar, lex ſoni communis eſt.
Qui breuem primam tenebit, deinde longam ſyllabam,
Erit ἴαμβος *pes virilis, acer, & raptim citus.*
Nec minus currit τροχαῖος *lege verſa temporum:*
Syllaba longus priore, parcior nouiſſima:
Χόρειος *idem nuncupatur à magiſtris plurimis:*
Terna rite partientur ambo vicibus tempora:
Ἄρσις *vnum poßidebit, quando* ἴαμβον *partior:*
Fiat alternum neceſſe eſt, quom τροχαῖον *diuides:*
Vis ἴαμβον? *dic* părēns. *Vis tu* τροχαῖον? Rōmă *dic.*
Hactenus viciſsitudo vertitur δισσυλλάβων·
Nam quater reciprocantur numerus & tēpus duplex.

De octo pedibus triſyllabis.

Octo porro procreantur, quos vocant τρισυλλάβους.
Τρίβραχυν primo loquemur, tunc ſequentur cæteri.
Vt pedes ſibi recurſent temporum aduerſi vice:
Nanque huic aduerſus ibit, qui tribus longis patet,
Hunc μόλοσσον nominarunt, hunc & ἱππεῖον vocant:
Temporum tria ille habebit; iſte duplo tenditur:
Quæ tamen quom partieris ſimpla duplis reddito.
Forma talis eſt minoris, ănĭmă quando dicimus.
Hic trilongus tunc ſonabit, quando Rōmānōs loquor.
Qui breueis primas habebit, atque longam tertiam,
Is erit ἀνάπαιστος, vides quot iſte pes ſit temporum.
Verſus hic nuſquam vacillat: hoc ſuo reddam loco.
Huius exemplum tenebis, quando pŏpŭlōs nominas.
Δάκτυλον poſt hunc loquemur, nam priori aduerſus eſt:
Ordinis ſitu repugnans, temporum conſors modo.
Nam breues longã ſequuntur, quando dico Rōmŭlŭs.
Horum vtrunque tempus æquũ librat ἄρσιν cum θέσει.
Quom duas longas ſequetur vna breuior ſyllaba,
Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit
Quom breuem primam locabis, & duas longas dein:
Nomina aut vertes viciſsim, quum priorem dixeris
Αντίβακχον, nominato qui redit contrarius.
Temporum menſura par eſt, bina ternis appara,
Vt pedum natura poſcet ante, vel retro breuem.
Forma vt eſt Rōmānŭs illi, ſic Cătōnēs alteri.
Septimum pedem loquemur, quem vocant ἀμφίβραχυν,
Quom duæ breues vtrinque media longa ponitur:
Quale ſi velis ămœ̄nŭs, aut ămīcŭs dicere.

Ἄρσις hinc ſumat neceſſe eſt tria priora tempora,
Et θέσει relinquat vnum: vel licet vertas retro,
Ἄρσις vno ſubleuetur, deprimant θέσιν tria,
Par pari figura non eſt, pugnat vnum cum tribus:
Nec modum dupli rependit, nec tenetur ſeſquiplo.
Exigunt idcirco talem qui ſequuntur muſicam.
Pes adeſt ſupremus vnus octo de triſyllabis
Ἀμφίμακρος, hunc priori perſpicis contrarium:
Nam duæ longæ receptam continent intus breuem:
Rōmŭlōs ſi nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs:
Seſquiplo metimur iſtum, quinque nam ſunt tempora:
Nunc duo ante, tria ſequũtur, nũc tribus reddes duo,
Italum ſi quando mutat graius accentus ſonum:
Appŭlōs nam quando dico, tunc in ἄρσει ſunt duo,
Σ̄ωκρᾰ́τη̄ν graius loquendo reddet in θέσει duo:
Creticum appellant eundem, forte creticum genus
Quomodo ludos ſub armis congruenteis ſuccinat.
Primus iſte pes locatur his vbique in verſibus:
Optimus pes & melodis, & pedeſtri gloriæ:
Plurimum oranteis decebit, quando pene in vltimo
Obtinet ſedem, beatam terminet ſi clauſulam
Δάκτυλος, σπονδεῖος, imam, nec τροχαῖον reſpuo.
Bacchicos vtroſque fugito, nec repellas τρίβραχυν.
Nam ſolet longam τροχαῖος ſoluere in duas breueis:
Vnde & appellant τροχαῖον, quem vocamus τρίβραχυν.
Plenius tractatur iſtud arte proſa rhetorum:
Nec minus frequens ἴαμβος τρίβραχυν ex ſe procreat:
Soluit & σπονδεῖος vnam quom propagat δάκτυλον·
Quom prior ſoluetur, ædet dactylo contrarium.
Ἀμφίμακρος ſæpe primam, ſæpe ſoluit tertiam:

Quin & ambas ſæpe ſoluens, quinq; componit breueis.
Verſus eſt vt ille noſter, quem probare debeo:
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non longa ſolui per duas breueis poteſt:
Dum ſuo pedi reſeruet præſtituta tempora,
Syllabarum nil nocebit longior progreßio.

Carmen ſotadicum ſeu ionicum à maiore de duplicibus pedibus.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quaſi ſi repetam (quos docui) διϭυλλάβους iam:
Vnum vt faciant duo pariter pedes iugati.
Προκελευσματικὸς *primus erit, breueis habebit*
Hic quattuor omneis: duo quia ſunt pariambi:
Hunc efficiet m̆ĭnŭtĭŭs *vt quis vocitetur.*
Verſum dabo, quo regula nota fiat omnis.

Anapæſticus verſus catalecticus.

Perit abit auipedis animula leporis.
Hunc nos pedibus ſcandere conuenit iugatis:
Et trimeter erit, τρίβραχυς *in fine reſiſtet:*
Παρίαμβον *habebit ſimul & ſemipedem imum:*
Κατάληξις *enim dicitur ea clauſula verſus,*
Detracta ſit vt quarta pedi ſyllaba quarto,
Quam ſyllaba, vel pes numeri datus minoris
Ita terminat, vt diſcrepet id quod inde præſtat.
Aduerſus huic, tempora bis quaterna ſumet,
Διϭπόνδιος *hic dicitur, ecce nomine ipſo*
Debent duplici tempora ſinguli quaterna.
Rhythmis magis hic iugiter inuenitur aptus:

Ana-

Anapæſtica nec non variantur inde metra:
Quaſi ſi duo ſint tempora, qui quaterna reddunt.
Quom prima breuis, longa dein, tertia longa,
Poſt quarta breuis ſyllaba continebit omnes,
Hunc promit ἴαμβος, *geminum facit* τροχαῖος,
Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro
Longæ prohibent ordine tres ſimul locatæ:

Carmen heroicum.

Αντίσπαστον *enim mage lex heroica promet.*

Ionicum à maiore.

Eſt forma tărēnīnă velut mœnia dicas.
Claudunt medias quandò breueis vtrinque longæ,
Eſt ante τροχαῖος, *ſequitur dehinc* ἴαμβος,
Idcirco gemellum vocitarunt χορίαμβον·
Nam qui χόρειος *dicitur, & τροχαῖος idem eſt.*
Exemplar in iſto facile eſt locare verſu,
Si Rōmŭlĭdās dicere quis velit Quirites.
Sin prima breuis, longa ſequens, itémque rurſus
Sibi conſimiles ordine quo duas locaui,
Hunc rite vocant (quia geminatur) δίιαμβον.
Duplicémque τροχαῖον *vocitarunt* διτρόχαιον·
Eſt forma prioris, quaſi ſi Cŏrīnthĭōs quis,
Itidémque ſequentis, quaſi gāllĭcānĕ dicat,
Nunc reddo duos nomine quos Ιωνας *ambos*
Diſcrimine ſignant, dedit ordo quod locorum.
Longas ſiquidem quando prius locamus ambas,
Ac deinde breueis ſubdimus, vt putes priorem
Σπονδεῖον *oriri, comitem mox* πυῤῥίχιον,
Απὸ μείζονος *illum memorant ionicorum:*

At qui breuibus præpoſitis, deinde longas
Acceperit ἀπ' ἐλάσσονος *hunc iubent vocari:*
Nomen tibi quid deligo, quo notes priorem,
Cum verſibus iſtis totiens recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores?
Lāuīnĭă quom dicimus, hæc tamen figura eſt:
Metrúmque facit σωταδικὸν *quod vocitarunt.*
Qui multa ferunt hoc pede σωτάδην *locutum.*
Απ' ἐλάσσονος *autem cui nomen indiderunt,*
In nomine ſic eſt διομήδης. μέτρον *autem*
Non verſibus iſtud, numero aut pedum coarctant,
Sed continuo carmine quia pedes gemelli
Vrgent breuibus (tot numero iugando) longas,
Idcirco vocari voluerunt συνάφειαν.
Anapæſtica fiunt itidem per συνάφειαν.
Verſus tamen & non minus inde comparatur,
Qui ſæpe pedes treis habeat: vel ille plureis,
Καταληκτικὰ *quos ſyllaba terminat: frequenter*
Solet integer anapæſtus & in fine locari.
Απ' ἐλάσσονος *vnquam numero non cohibetur,*
Senſum quotiens terminat, aut carmina finit.
Longas ratio eſt ponere, non breueis in imo,
Pes integer vt ſit geminus, ſimúlque in aure
Dulcem ſonitum tempora longiora linquant.
Απὸ μείζονος *autem breuior quod eſt ſecundis,*
Verſus male ne deſinat, adhibentur in imo
Quas prima pedis portio longas habet ambas:
Ita verſus erit de tribus, & ſemipede vno:
Treis dico iugatos fieri, & ſemipedem vnum.
Vt pæonici nominis ambo ſint quaterni,

Is

Is primus erit, longa cui locata prima eſt,
Quam continuo tres aliæ breues ſequuntur:
Tu pone τροχαῖον *prius, & mox* παρίαμβον,
Cæcĭlĭŭs erit conſimilis pedis figura.
Παίωνα *ſecundum faciet ſecunda longa,*
Hinc fiet ἴαμβος *prior, &* δίβραχυς *alter,*
Dicat quaſi ſi quis magis hunc Hŏrātĭŭs vult.
Hoc ordine fit tertius, vt ſit παρίαμβος
Prior, & ſocium poſt ſibi copulet τροχαῖον·
Mĕnĕlāŭs ei nomen erit ſimile locatum.
Quartum quoniam quarta facit ſyllaba longa,
Subiungit ἴαμβον *prior hic pes* παρίαμβος·
Apto ſimiles nomine pĕlŏpĭdæ ſonabunt.
Et ἐπίτριτος *æque genus eſt pæonicorum,*
Totidem pedibus quia varius, tempore differt:
Septena etenim tempora ſinguli tenebunt:
Quom pæonici poßideant quina priores.
Quom prima breuis ſyllaba, longæ veniunt tres,
Hic primus habetur, pedibúſque poſt ſecutis
Ex ordine ſunt nomina, quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος ἴαμβον *ſequitur quando priorem,*
Si prima breuis, ἐπίτριτος *hic primus habetur.*
Migrante breui conſequitur pedem τροχαῖον·
Idcirco ſecundus vocitatur alter hic pes,
Vt tertius ille eſt, breuis vbi tertia currit:
Σπονδεῖος *in hoc fit prior, eſt ſequens* ἴαμβος.
Idémque manet, quom faciet quarto τροχαῖον,
Quartum quoniam perſpicis hunc ἐπίτριτον *eſſe.*
Verſus ſimiles non ſinit hic dari figuras,
Vt quibo tamen diſparili notabo metro.

Carmen ex bucolica cæſura & parte phalecij,
Acron archilocum vocat.

– ◡ ◡ – – – – – ◡ ◡ – ◡ – ◡ – ◡
– – – ◡ ◡ – ◡ ◡ – – – –

Primus ăgĭllĭnōs *pes efficit, alter* ἀρχιμήδην.
Iambicum trimetrum acatalecticum.
Δημοσθένης *fit tertius: quarto loco*
Heroicum.
Qui currit poterit quaſi Δωδωναῖος *haberi.*
*A*ρσιν *quoties in geminis* θέσιν*ve quæres,*
Sex æqua pedes tempora diuidant oportet:
Binas parileis qui ſibi ſyllabas habebunt:
Προκελευσματικὸς *bina dabit, ſequens quaterna.*
Qui ſena tenent tempora, terna partientur.
At quando genus funditur hoc ionicorum,
Longis dare nos tempora conuenit quaterna:
Et bina duabus breuibus dari neceſſe eſt.
Seruare vices admonet ordo longiorum:
Impar numerus pæonicis vtriſque coget
Aptare duobus tria, vel quaterna ternis:
Seſquata fere quòd numeros pars ſecat iſtos.
Perſpecta pedum regula ſi ſatis videtur,
Iam poſſumus ipſis animum applicare metris.

Carmen heroiū & iambicum trimetrum alterna.

De Metris.

Hexametros tradit genitos duo prima vetuſtas,
Herous ille eſt, hunc vocant iambicum:

Nam

Nam pedibus ſenis conſtare videmus vtrunque:
Diuerſa quanquam lex ſit ambobus pedum.
Additur hæc gemino non abſona fabula metro:
Seu vera res eſt, ſpectet authorem fides.
Quum puer infeſtis premeret Pythona ſagittis
Apollo, Delphici feruntur adcolæ
Hortantes acuiſſe animum bellantis: vt illos
Metus habebat, aut propinqua adorea,
Tendebat geminas pauida exclamatio voces,
Ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιάν.
Spondeis illum primo natum cernis ſex.
Ex parte voces concitas læti dabant,
Ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιὰν, ἰὴ παιάν·
Et hinc pedum tot ortus eſt iambicus.
Hæc ſibi quæque prius diſtinguere metra paramus:
Heroa primo, mox adire iambica,
Alterna ne quem impediat confuſio ſilua.
Quæ lex ſit ipſis, quæ ſit his, quæ procreant,
Partibus adiectis, detractis quæ varientur
Poſt hinc: deinde quanta compages nouos
Alternet, variétque modos: mutatio quantum
Commendet. etſi non valebo plurima,
Attingam vel pauca tamen: nam pandere prima
Prodeſt frequenter artium veſtigia.
Vim propriam pedibus fida cito reddito mente,
Ne dum requiris, tarda ſit deſpectio.
Spondeus (verſum quo primum diximus ortum
Heroon) hexametris tuetur vim ſuam.
Nomine nunc proprio, nunc debita tempora reddens
Sub alterius conſonat vocabulo.

Egeminis longam ſoluet ſi quando ſequentem,
Fit dactylus, triſyllabis tempus manet.
Si prior in geminas ſoluetur longa minores,
Tum pes recurret dactylo contrarius:
Tempora ſed quanquam totidem defendat vterque,
Heroa fiunt pulchriora dactylo.
Hæc contrà vitiant incurrentes anapæſti,
Poſt dactylum ne quattuor iungas breueis,
Poſt ſpondeum autem veniens, ſic mutet oportet,
Vt iſte verſus iam docet legem metri.
Ergo ſpondeus plerunque in dactylon ibit,
Nec intereſt vel quo loco, vel quàm frequens:
Nam ſæpe alterni, gemini nunc, ſæpius alter,
Species reformant plurimas in verſibus,
Quas longum credo perſcribere, quum ſibi cunctas
Legendo poſsit adnotare quilibet.
Hoc ſat erit monuiſſe, locis quòd quinque frequenter
Iugem videmus inueniri dactylum.
Sed non & ſextum pes hic ſibi vendicat vnquam,
Niſi quando rhythmū, non metrum componimus.
Nanque metrum certíque pedes, numeruſq; coercent:
Dimenſa rhythmum continet lex temporum.
Spondeus partem ſemper ſibi vendicat imam:
Dat & trochæo qua diſsyllabo locum.
Nec damnum importat, tria qui ſua tempora ſubdit,
Quæ quattuor ſpondeus impleret magis:
Debita nam ſpatij recipit quaſi tempora verſus,
Dum iungit imis conſequens exordium.
Omnibus in metris hoc iam retinere memento,
In fine non obeſſe pro longa breuem.

Præ-

Præterea pes nullus erit quin rite locetur,
Laudem mereri ſi voles poeticam.
Hexametron dicunt, ſed non heroicon omnem:
Nam ſex pedes ineſſe non erit ſatis.
Leges quippe datas heroica carmina poſcunt,
Queis acta Homerus heroum quom ſcriberet,
Verſibus oſtendit: quas æque ſermo latinus
Cuſtodit omnes, & pedes ſolos probat,
Quos ſupra poſui: græcis & creticus aptus,
Bacchīus etiam ponitur pro dactylo.
Creticus in noſtris, ſi læuia carmina pangas,
Raro inuenitur: qualis hic Maronis eſt,
Inſulæ Ionio in magno quas dira Celæno.
Creticus offendit pes primus, & aſperat aures.
Dabo & latentem, ſed notandum creticum,
Solus hicc inflexit ſenſus, nam primus & iſtic
Pes longiorem tertiam dat ſyllabam:
Cc geminum quoniam ſermonis regula poſcit,
Vt fiat: hicce plena vox (excluditur
Vocalis) dabitur: nec conſona pellitur vlla:
Niſi quæ duabus obſtat vna vocibus,
Quum venit in medium, vocéſque oblimat adhærens:
Biſſenus iſtam litteram monſtrat locus.
Aut geminum in tali pronomine ſi fugimus cc,
Spondeus ille non erit, qui talis eſt:
Hoc illud germana fuit: ſed &, hoc erat alma:
Iambus ille fiet, iſte tribrachus.
Has autem leges heroicus omnis habebit:
Quom poſt duos pedes relicta ſyllaba eſt,
Si plenum abſoluet verbi, vel nominis inſtar,

Orationis iſta vel quæ pars erit:
Hoc πενθημιμερὴς medium de quinque vocatur:
Hanc & tomen dixere: forma talis eſt,
Tityre tu patula, concludit ſyllaba nomen,
Duos pedes ſecuta, quæ fit ſemipes.
Talis in heroo laudatur regula verſu,
Locúmque primum poſsidet, quia prima ſit.
Nec minus hanc laudant quæ dat menſura ſecundam,
Poſt tres pedes vt vna nomen terminet:
Hanc ἑφθημιμερὴν, numeri de parte vocarunt:
Quia tres pedes & vna, ſeptem diuidunt:
Inde toro pater Aeneas, exemplar habebis:
Poſt tres pedes reperta, nomen integrat.
Horum ſi nihil eſt, ſpecta ne forte trochæus
Sit tertius, finémque det vocabulo:
Infandum regina, datur locus ecce trochæo,
Quem poſt duos pedes, videmus tertium.
Nec vitium medio in verſu deprenſus habebit,
Quem dactylum ſecuta faciet ſyllaba:
Nam ſequitur regina iubes: prior inde trochæum
IV breuis ſecuta reddit dactylum.
Bes hinc quæ remanet, connectit cætera verſus
Membra: at trochæus tantum erit nouiſsimus.
Et quartum tradunt ſimili ratione trochæum:
Exemplum at eius vix ſed ipſi conlocant:
Nanque ex prædictis pene eſt, vt regula quæuis
Inuenta verſum comprobet: quem (ſi vacet)
Quandoque vt quartum contingat habere trochæum.
Exemplar eius tale confici poteſt:
Quæ pax longa remiſerat, arma nouare parabant:

Quar-

Quartus trochæus arma ſit, rarum eſt tamen.
Harum ſi nulla eſt ſpecies deprenſa, magiſtri
Verſum recuſant, nec vocant heroicum.
Sed fortaſſe putes nullum contingere verſum,
Quin vllum earum in regulam non incidat:
Rarum concedam, fieri non poſſe, negabo.
Apud Maronem talis incurrit mihi,
Magnanimi Iouis ingratum aſcendere cubile:
Species in iſtum nulla prædicta incidit.
Magnanimi Iouis, eſt etenim tantum geminus pes:
Sequitúrque nullus qui probatur ſemipes:
Inde duas longas pes tertius efficit ingra,
Orationis plena nec pars æditur.
Et quartus t'aſcen nec portio plena relicta eſt:
Et de ſequens longam priorem perficit.
Quintum nulla iubet lex obſeruare trochæum:
Nec eſt notandus vnus in tot millibus.
Hæ faciunt formæ variari plurima metra:
Quæ poſtero tangam, tu mihi leges tene.

De pentametro verſu, qui & elegiacus dicitur.

Pentametrum dubitant quis primus finxerit author:
Quidam non dubitant dicere Callinoum.
Hexametro quom quinque pedum ſubiungitur iſte,
Partes heroi dupliciter recipit,
Quas πενθημιμερὴς poſsit diſiungere forma:
Has ſi quis geminet, pentametrum faciet.
Sed refert duo ſint, an dactylus vnus in illa:
Quom duo ſunt, eadem bis repeti poterit.

Subiungam exemplum quo fiat planius iſtud:
Deſine menalios, deſine menalios.
Dactylus vt duplex, non bis ſententia currat:
Deſine menalios, Muſa referre iocos:
Hoc nec propoſitum peccat, nec parte ſequenti:
Talis vtrique loco conuenit vna tome.
Si primo ſpondeus erit, tum dactylus alter
Stabit, comma prius non poterit repeti.
Talis erit verſus hac portio, quam modo tracto:
Poſtquam res Aſiæ, claudicat vt repetis.
Ut ſtet comma ſequens, bis dactylus adſit oportet,
Poſtquam res Aſiæ, deſine menalios.
Dactylus in primo poſitus, ſpondeus adhærens
Non oberit primis, officiet reliquis.
Exemplum ponam parti quod congruat iſti:
Muſa mihi cauſas, diſcrepat hoc iterum.
Dactylus ergo duplex redeat mihi parte ſequenti:
Muſa mihi cauſas, deſine menalios.
Spondeum duplicem qua pars prior eſt bene ſumet:
Peccat enim tantum poſteriore tome.
Spondeos ante ergo dabis, pars cætera curret:
O fortunati, deſine menalios.
Pars prior ergo pedum admittet quencunq; duorum,
Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
Scandūt pentametrum, duo ſint quaſi commata, qui-
Ut pedibus binis ſemipedes ſuperent: (dam,
Hos ſibi coniunctos ſpondeum reddere quintum:
Poſtquam res Aſiæ, deſine menalios.
At quidam in medio ſpondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius

Iun-

Iungunt, dactylico quæ ſit de commate, longa:
Inde duas promptum eſt ſic remanere breues:
His longam adnectunt, quà dactylus incipit alter:
Cernis & hinc alias tot remanere breues:
Has ad ſemipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec refert longa ſit, an ne breuis.
Sic ſpondeus erit medius, duo poſt anapæſti:
Poſtquam res Aſiæ, deſine menalios.
Idcirco primo curabis commate ſemper,
Ne breuis incurrens ſyllaba ſemipedis,
Spondeum mediis nequeat coniungere longis:
Et fiat talis, incipe menalios:
Nam lis quæ breuis eſt, iungat ſibi ſiue ſupremam
Os, vel quæ prima eſt, in: caput hoc etenim eſt.
Quia nec producta eſt, geminat nec conſona vires:
Spondeus minime pes, ſed iambus erit.
Exemplum idcirco vocali à parte locaui,
Longa foret ne lis incipe menalios.
Quidam (quia gemino conſtat de commate verſus)
Cludere comma prius non timuere breui:
Vt ſit pentameter talis, qualem modo fingo,
Hoc mihi tam grande munus habere datur:
Aut qualis ſupra verſus peccare videtur,
Si fiet talis incipe menalios.
Nam referre nihil, ſit qualis ſyllaba fini,
Commatáque hoc ipſum iuris habere volunt:
Idcirco & verbo nunquam vno cola ligari,
Vt conſtet parti finis vtrique ſuus.
Nam vitioſus erit ſic pentameter generatus,
Inter noſtros gentilis oberrat equus:

Spondei duo ſunt, quos dixi commate primo
Poſſè dari: verùm ſyllaba quæ ſequitur
Nec πενθημιμερῆ *verbi cum fine relinquit:*
Quæ data pentametris regula prima ſonis:
Nec poſt, dactylico debet quæ commate iungi,
Eſſe caput verſus dactylici patitur.
Hoc ipſum melius mutata parte coibit
Gentilis noſtros inter oberrat equus.
Tantam noſtra nequit menſura abſoluere litem:
Malo tamen longa cludere comma prius.
Hos elegos dixere, ſolet quod clauſula talis,
Triſtibus (vt tradunt) aptior eſſe modis.

De epodo, qui & ſemielegiacus.

Nec tantum hexametris geminam ſubiũgere partem
Dactylicam mos eſt: ſæpe ſemel poſita,
Præmiſſo hexametro dulcem ſubnectit epodon:
Talis epodus erit.
Tibia docta precor tandem mihi dicere verſus
Deſine menalios.
Hoc doctum Archilochum tradunt genuiſſe magiſtri:
Tu mihi Flacce ſat es,
Diffugere niues, redeunt iam gramina campis:
Arboribúſque comæ.

De anapæſtico verſu catalectico ex
ſecunda parte heroici.

Cætera pars ſupereſt: Mea tibia dicere verſus.
Hæc iuncta frequentius ædet
Anapæſtica dulcia metra.
Cuicunque libebit ita iſtos

Tripli-

Triplices dare ſic anapæſtos,
Atque ille poeta phaliſcus,
Quom ludicra carmina pangit:
Vua vua ſum, & vua phalerna:
Et ter feror, & quater anno.
Libro quoque dixit eodem:
Vnde vnde colonus coæ
A flumine venit oronti.
Erit vltima ſyllaba poſt tres,
Catalectica quæ perhibetur.
Nec non alias quoque binas,
Et tres ſuperare ſolere.
Pes ſit licet integer ipſe,
Si non hunc regula poſcet:
Catalecticon hoc genus omne,
Et ſemepedem vocitari,
Supra quoque iam meminiſti.
Mirum tibi nec videatur
Spondeon ineſſe anapæſtis:
Rex, & dominus, prior, ipſe eſt:
Hic aduena ſumptus, & hoſpes:
De fœdere temporis æqui
Quotiens locus expetet, vltro
Reddet ſua iura priori.
Alias tamen hæc eadem pars
Quotiens ithyphallicon addit,
Metrum ſibi tale ſit vnum.
Mea tibia dicere verſus *Deſtitit latinos.*
Iamdudum ſaucia cura, *Deſerit pudorem.*
Priamique euertere gentem, *Fata iam parabant.*

Ithyphallica porro dicarunt, Muſici poetæ:
Qui ludicra carmina Baccho, Verſibus petulcis,
Grato cum cortice phallo, Tres dabant trochæos:
Vt nomine ſit ſonus ipſo, Bacche, Bacche, Bacche.

Anapæſticum de hexametro.

Hexametrum.

Hexametrum quotiens ita totum dactylus explet,
Vt nuſquam in medio, ſed ſit ſpondeus in imo,
Siue trochæus erit: quom dempta eſt ſyllaba prima
Quæ demi poterit, reliqui fient anapæſti:
Vltimaque ex illis catalectica, quæ remanebit.
Dactylico tali facile eſt hoc noſcere verſu:
At tuba terribilem ſonitum procul ære recuruo.
At coniunctio quæ ſolida eſt quom demitur inde,

Anapæſticum.

Ea formula fiet vt eſt anapæſticus iſte:
Tuba terribilem ſonitum procul ære recuruo:

Hexametrum.

Vltima uo remanet, quia dempta eſt ſyllaba prima:
Dactylon in primo reddens, ſpondeon in imo.

Choriambicum phalæcium ex pentametro.

Hexametrum.

Nec non dactylico qui commate conſtat vtroque
Pentameter, metrum quod erit choriambicon edet:
Exemplum ponam, tunc fiat quatenus addam.

Pentametrum.

Nulla meo ſedeat turba profana loco.
Dactylicon colis eſſe vides geminis,
Primum vt ſemipedem poſt, detur ſyllaba longa,
Siue eſt natura, ſeu ſit ab adpoſitis,

Et quæ

Et quæ nunc breuis eſt, fiat penultima longa
Tempore producto, cætera permaneant?
Inſere nulla meo, iam, produc pene ſupremam,
Qui locus ante fuit, lucus vt eſſe queat:
Efficies metrum nomen cui dant choriambo.
Nūllă mĕō ĭām ſĕdĕāt tūrbă prŏfānă lūcō.
Præmonui chorion dici, quem ſæpe trochæum

Pentametrum.

Dicimus: hic prior eſt, alter iambon habet:

Hexametrum.

Nulla meo pes efficitur geminatus vtroque:
Iam ſedeat choriambos item: mox, turba profa, pes
Tertius accedit ſimilis: pars illa, na luco,
Bacchius aduerſus fiet pes: nam breuis ante eſt,
Et geminæ longæ: fiet catalexis in iſtum,
Quia non einſdem generis deprenſus in imo eſt,
Vt docui: nec enim cludit choriambus honeſte.
Hoc Cereri metro cantaſſe phalæcius hymnos
Dicitur: hinc metron dixere phalæcion iſtud.
Nec non & memini pedibus quater his repetitis,
Hymnum Battiadem Phœbo cantaſſe, Ionique
Paſtorem Branchum: quom captus amore pudico,
Fatidicas ſortes docuit depromere Pæan.
Qui multos legere, negant hoc corpore metri
Romanos âliquid veteres ſcripſiſſe poetas.
Dulcia Septimius qui ſcripſit opuſcula nuper,
Ancipitem tali cantauit carmine Ianum:

Choriambicum phalæcium.

Iane pater, Iane tuens, diue, biceps, biformis,
O cate rerum ſator, ô principium deorum,

Stridula cui limina, cui cardines tumultus,
Cui reſerata mugiunt aurea clauſtra mundi.
Ecce vides ta mugiunt eſſe duos iambos:
Tempor bus nanque pares ſæpe ſibi viciſsim
Cedere, vel tribrachyn admittere ſæpe poſſunt.
Tibi vetus a ra caluit ab o rigineo ſacello:
Hic quoque ſuccedere ſic tribrachyn adnotabis,
Longa quod eſt in geminas prima breues ſoluta.
Tibi ſimilis nec minus alter a pede conſequenti
Ra ca: monui iam ſatis has ſæpe ſolere ſolui:
Pro chorio tribrachys hic bis datus inuenitur.
Nec minus hoc, ra caluit ab o rigineo ſacello
Vt chorius ſoluitur, & tribrachys eſt iambus.

Anapæſticus archebulicus.

Anapæſtus item quater, aditus hexametro,
Ita clauditur vt choriambicus antibaccho.
Faciet tibi perſpicuum cito verſus idem.

Hexametrum.

Dactylicus, modo qui potuit dare quinque anapæſtos.
At tuba terribilem ſonitum dedit ære recurno.

Anapæſticus.

Anapæſtus ineſt quater, vltimus antibacchos.
Similem dabo verſiculum magis vt probetur:
Tibi naſcitur omne pecus, tibi creſcit hœdus.

Hexametron.

Prima reponatur, redeat quoque tertia fini:
Dactylicus tibi qui fuerat modo, iam referetur:
Nam tibi naſcitur omne pecus, tibi creſcit & hœdus.

Anapæſticus.

Generi datur author huic vetus Archebulus.

De carmine miuro: hexametrum illibatum.

Dactylici finem verſus ſi cludat Iambus,
Hoc eſt pro longa breuis vt penultima fiat.

Miurum.

Auribus acciderit nouitas inopina, melius
Verſus vt hic reſonare poteſt, ita ſi cecineris:
Ite domum ſaturæ, venit heſperus, ite ſaturæ:
Nile pater propera, ſitiunt ſata, Nile propera.
Heus puer vt mea ſint tibi vilia carmina, vides.
Si nuſquam hoc aliquis lectum putat, ecce dabitur
Verſus homericus auſonio reſonans ita modo:
Quem μεῖζον *achaica gens vocitare ſolita eſt:*
Attoniti Troes viſo ſerpente pauitant.
Liuius ille vetus graio cognomine, ſuæ
Inſerit Inonis verſu puto tale docimen:

Hexametrum illibatum, miuro præditum.

Præmiſſo heroo ſubiungit nanque μεῖζον·
Hymnum quando chorus feſto canit ore triuia:
Et iam purpureo ſuras include coturno,
Balteus & reuocet volucres in pectore ſinus:
Preſſáque iam grauida crepitent tibi terga pharetra:
Dirige odoriſequos ad certa cubilia canes.
Dactylicum tamen hoc melius reſonare poterit,

Hexametrum illibatum.

Si πενθημιμερὴς *talis præmiſſa tome ſit,*
Quæ primo ſpondeon habet, mox dactylon addit:
Tum poſt ſemipedem veniant duo ſine reuulſi
Incolumi ſermone pedes, ſine parte priorum:

Poſtquam res Aſiæ veluti, tunc primus ab oris,

De carmine Hendecaſyllabo ex penthemimeri & dipodia dactylica.

Hendecaſyllabon phalæcion.

Fiet hendecaſyllabos, ſed alter:
Nanque hic de genere eſt phalæciorum,
Cuius mox tibi regulam loquemur.
Nunc hic talis erit verſus, vt hic eſt:

Carmen ex penthemimeri & dipodia dactylica.

Poſtquam res Aſiæ, primus ab oris:
At regina graui, ſaucia cura:
Sic fatur lachrymans, mittit habenas:
Et tandem Euboicis, labitur oris.
Iſtum ſemipedem prima ſequentis
Spondeum medium reddit vtrinque:
Quartus dibrachys eſt, quintus in imo
Spondeum faciet ſiue trochæum.

De carmine ex dactylica hephthemimeri.

Hexametrum.

Quum autem hephthemimeres fuerit diuiſio verſus,
In tragicis plerunque choris deprenditur vnus
Inſertus multis non vna lege creatis.
Fabula ſic Euripidis inclyta monſtrat Oreſtes:
Nam tali verſu, (cunctis trepidantibus intus)
Argiuum fugiens eunuchus flagitat enſem.
Cætera non ſimili componit lege: ſed aptos
Continuo trepidos plures connectit iambos.
Inſerit hoc æque Pomponius in choricis ſic,
Rhœtais procul à terris: mox diſpare verſu

Subiecto,

Subiecto, Priamíque aras damnare pias: tum,
Obrue nos Danaóſque ſimul: par lem dedit illi.
Non equidem poſſum tot priſcos noſſe poetas,
Vt veterum exemplis valeam quæ tracto probare.
Maurus item quantos potui cognoſcere Graios?
Quorum præcipue ſtudiis pars muſica conſtat.
Nemo tamen culpet ſi ſumo exempla nouella:
Nam melius noſtri ſeruarunt metra minores.
Septimius (docuit quo ruris opuſcula libro)

Carmen ex dactylica hephthemimeri.

Hoc genere aſsidue cecinit,
Ponere pauca mihi ſat erit.
Inquit amicus ager domino,
Si bene mi facias, memini.
Pinea brachia cum trepidant,
Audio canticulum Zephyri.
Sic hephthemimeres ſeruauit carmine vtroque.
Hexametros facies ipſos ſi cætera reddas:
Inquit amicus ager domino, ſere, plurima reddam.
Si bene mi facias, memini tibi ſoluere grates.
Pinea brachia quom trepidant ſtridentia flabris,
Audio canticulum zephyri modulante ſuſurro.
Syllaba præterea numero ſuperadditur iſti:
Non refert qualis, quum ſit ſuprema futura:
Hoc refert ſane, breuis vt penultima fiat:
Vltima quæ metro fuit hoc inuenta Sereni.

Carmen phaliſcum dactylicum tetrametrum.

Nam lyrici quotiens ſua volunt
Carmina per varios dare ſonos:

Pluribus illa modis ita nouant.
Dactylicum hoc fieri magis amat:
Vel ſi ponitur vnus alius
Pes, modo tertius hunc retineat.
Talia docta phaliſca legimus:
Nam tibi notius hoc genus erit,
Carmine ſi quid ab hoc poſuero.
Quando flagella iugas, ita iuga,
Vitis & vlmus vti ſimul eant:
Nam niſi ſint paribus fruticibus,
Vmbra necat teneras amineas.
Quod tamen ex iſto remanebit commate, tale eſt:
Arma virúmque cano Troiæ Qui primus ab oris,
Multa quoque & bello paſſus Dum conderet vrbem,
Inde toro pater Aeneas Sic orſus ab alto.

Carmen ionicum à maiore qui fiat
Hexametrum.

Comma ad poſterius verſus ſi do pariambum,
Ipſum & rurſus comma loco, ac ſic expleo verſum:
Fiet ionicon hoc ἀπὸ μείζονος, vt modo cernes, (ſit,
Si pariambus ego aut modo vel puto (quem dabimus)

Ionicum à maiore.

Qui primus ab oris, ego qui primus ab oris:
Dum conderet vrbem, modo dum conderet vrbem:
Sic orſus ab alto, puto ſic orſus ab alto.
Iam porro tenes quod tibi dico bis locandum,
Non verba eadem dicere, ſed pedes eoſdem.
Tres ergo pedes perſpicis in commate primo,
Spondeon enim ſubſequitur pes pariambus,
Spondeos item clauſula fit commatis huius.

Hæc ſi

Hæc ſi repetens, talia cola copulabis,
Spondeus erit tertius, idem quoque quartus.
Dum conderet vrbem, dum conderet vrbem:
Cernis pariter quattuor adſonare longas:
Has ſi veniens in medium pes pariambus
Diſcriminet ipſas, (licet ex ſe tamen ambas)
Non hic erit extrinſecus interſitus illis:
Sed qui medius iam ſedet in commate primo,
Dum conderet vrbem, medius fit pariambus:
Fiátque neceſſe eſt, iterum commate iuncto.
Ergo in medium rite datus cola ligabit:
Nanque efficit vt quæ modo cola diſſidebant,
Alterna ſimul tempora dent bina quaternis.
Nunc redde mihi quod volo te tenere ſemper:
Longam in geminas ſæpe breues ſolere ſolui.
Nam ſæpe cadit dactylus hic, ſæpe anapæſtus:
Ut poſterior ſyllaba, vel prior ſoluta eſt.
Cedit quoque vel longa breui, breuíſque longæ:
Nam quæ vicibus tempora commodant, reſumunt:
Miſcéntque trochæos ſine fraude ſæpe plures:
Spondeon enim duo faciunt, & pariambon
Verſóque dabunt ordine & hi duos trochæos.
Nec tres modo, ſed quinque etiam videbis eſſe.
Dabo verſiculos quo tibi res magis probetur:
Urbem tenuem fouent opum benignitate:
Hoſtem tegere eſt paratus, & ſtat ipſe nudus:
Eſt vnus Ion hic datus, & quinque trochæi,
Vel quattuor inſunt: quoniam ſuprema ſemper
Et longa breui ſufficitur breuíſque longæ.
Nil autem officiet temporibus viciſſitudo.

Nec enim numero pendere metra ſyllabarum,
Sua ſed pedibus tempora ſufficit referre.
Sic tribrachus interuenit in locum trochæi:
Nam quo fuerint crebrius hi pedes minuti,
Vibrare ſonum verſiculos magis videmus.
Ἀπ' ἐλάσσονος autem ratione qua regatur,
Quum de pedibus diſſererem, ſatis probaui.

Ionicum à minore qui fiat.

Ionicum à maiore.

Sed quale metrum continuet, nunc referemus.
Dixi Diomedem pedis huius eſſe formam:
In carmine ſic eſt Diomedem modo magnum.

Ionicum à minore tetrametrum.

Dea fecit dea belli dominatrix Phrygas omneis
Vt in armis ſuperaret, patulis agmina campis
Iacuerunt data leto: pauidi tergaque dantes.

A minore trimetrum.

Petierunt trepidæ mœnia Troiæ.

A minore pentametrum.

Simili lege ſonantes numeros & Neobolæ dedit vno

A minore trimetrum.

Modulatus lepide carmine Flaccus:
Miſerarum eſt neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lauere aut ex-

Ionicum à minore tetrametrum.

animari metuentes patruæ verbera linguæ.

A minore trimetrum.

Ita binæ variantur, neque cedunt

A minore tetrametrum.

Repetita vice longæ breuibus per ſynaphiam.

Ionicum à maiore.

Spondeus autem metron hoc locatus ante
Permutat, & ex hoc facit ἀπὸ μείζονος ædi:
Duntaxat vt ipſum referat clauſula verſus,
Idémque caput præditus occupet ſequentis:
Metron pedibus nanque tribus, ſemipedem aptat:
Ita ſi capiti demptus erit ſubinde ſolus.
Quem fecimus ex hoc ἀπὸ μείζονος videri:
Απ' ἐλάσσονος illam reuocabit ſynaphiam,
Binis breuibus quæ totidem iugare longas
Ex ordine ſemper ſolet, & tenere legem:
Non verſus vt vllo numero pedum regatur,
Sed carminis orſum peragat debita finis.
Exemplar vtrunque ex facili ſumere poſsis:
Sic additur, ô quàm miſerarum eſt neque amori.
Quom demitur autem miſe rarum eſt neque amori,
Ex hoc iterum (nos dare ſi breues volemus)
Απὸ μείζονος idem modo qui fuit, redibit.
Rarum eſt neque amori dare ludum neque dulci.
Spondeus erit terminus huius tibi verſus:
Spondeus & alter caput occupat ſequentis.
Απ' ἐλάσσονος immobilis omnis ſynaphia eſt.

Tetrametrus verſus ex heroico qui fiat.

Hexametro duo quando pedes primi retrahuntur,
Vt ſermo expletus, partes non occupet ambas,
Tetrametrus remanet verſus, ſeu ſubditus hic eſt:
Cantabunt mihi Damœtas & Lyctius Aegon.
Cantabunt mihi quom dempſi, pars cætera reſtat,
Damœtas & Lyctius Aegon.
Talis carminibus Flacci reperitur epodos:

Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſignes, aut Theſſala tempe.
Nanque pedes primos verſu ſi reddo ſecundo,
Integer hexametrus ſtabit, nec fiet epodus:
Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen,
Si proficiſceris aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Aſpicies magis inſignes, aut Theſſala tempe.
Sic etiam ex verſu partem quom demo Maronis:
Noſces vnde tibi tales geminentur epodi:
Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen,
Damœtas & Lyctius Aegon.
At ſi quando pedes fini duo deminuentur,
Dum ne diſcidium verbi quarto pede fiat,
Hic quoque tetrameter ſimilis remanere videtur:
Sed refert illo, verſus quo portio prima eſt:
Ille ſequens, aliáque ſimul quod lege tenetur:
Nanque hæc ſola poteſt carmen componere plenum:
Et ſubiecta aliis dulces abſoluit epodos,
Vt mox oſtendam: prior apta videtur epodis,
Vt dixi modo: Damœtas & Lyctius Aegon.

Carmen bucolicum.

Paſtorale volet quom quis componere carmen,
Tetrametrum abſoluat, cui portio demitur ima,
Quæ ſolido à verbo poterit connectere verſum:
Bucolicum ſiquidem talem voluere vocari.
Plurimus hoc pollet Siculæ telluris alumnus:
Ne græcum immittam verſum, mutabo latinum:

Dulce

Dulce tibi pinus ſubmurmurat, en tibi paſtor
Proxima fonticulis, & tu quoque dulcia pangis.
Iugiter hanc legem toto prope carmine ſeruat.
Noſter rarus eo paſtor Maro, ſed tamen, inquit,
Dic mihi, Damœta, cuium pecus? an Melibœi?
Non, verum Aegonis: nuper mihi tradidit Aegon.
In tragicis iunxere choris hunc ſæpe diſerti,
Anneus Seneca, & Pomponius ante ſecundus.

Tetrametrum ex bucolico.

Tale dedit nobis Pomponius:
Pendeat ex humeris dulcis chelys,
Et numeros edat varios, quibus
Adſonet omne virens late nemus:
Et tortis errans qui flexibus.
Reddo pedes binos (qui nunc deſunt) tetrametro:
Rurſus de mutilo redit integer.
Pendeat ex humeris dulcis chelys apta choreis,
Et numeros edat varios quibus ecce propinquum
Adſonet omne virens late nemus, aruáque iuxta
Et tortis errans qui flexibus effugit amnis.

Aeolicum carmen ſapphicum pentametrum qui fiat.

Hexametrum.

Aeolicum ex iſto genuit doctiſsima Sappho,

Aeolicum.

Quod ſit quinque pedum velut hos modo perſpicis:
Nam addit primum illa diſſyllabon vt libet:
Spondeum nec enim capiti locat omnium:
Sed quia mobilis hic locus, & chorion ſoles

Admiſcere, dein quater addere dactylon:
Cordi quando fuiſſe ſibi canit atthida
Paruam, florea virginitas ſua quum foret,
Ille tetrametro datur ante, diſyllabus.
Cætera pars verſus pedibus finita duobus,
Tale ſolet colon ſubiungere, Primus ab oris,
Continuaſſe pedes iſtos in carmine ſolos
Dicitur hæc eadem præclara poetria Sappho.

Carmen ſapphicum, alias adonicum.

Fingere nobis
Tale licebit:
Primus ab oris
Troius heros,
Perdita flammis
Pergama linquens,
Exul in altum
Vela reſoluit.
Sæpe repulſus
Auſone terra
Mœnia feſſis
Sera locauit.
Vnde latinum
Poſt genus ortum,
Altaque magnæ
Mœnia Romæ.

Hexametrum.

Pluribus idcirco paruis (vt notius eſſet)
Verſiculis carmen condi potuiſſe peractum.
Cætera tetrametris reddemus, quando duobus
Conſerta heroo pariterque loquemur iambo.

De

De carmine iambico.

Trochaicum.

Nunc ſeorſa iambi ſi qua poſſum colligam.

Iambicum.

Adeſto iambe præpes, & tui tenax
Vigoris: adde concitum celer pedem:
Nec alterius indigens opis veni:
Sed ipſe verus, integérque, geſtiens,
Aduſta felle qualis ante carmina
Dabas amarus, vltor impotens tui.
Vides vt icta verba raptet impetus:
Breuémque crebra conſequendo longula
Citum ſubinde voluat arctius ſonum
Iambus, ipſe ſex enim locis manet,
Et inde nomen inditum eſt ſenario:
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quòd pedes coniungimus:
Quæ cauſa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetæ (ne nimis ſecans breuis
Lex hæc iambi verba pauca admitteret,
Dum parua longam ſemper alterno gradu
Vrget, nec aptis exprimi verbis ſinit
Senſus apertè diſſidente regula)
Spondeon, & quos iſte pes ex ſe creat,
Admiſcuerunt, impari tamen loco.
Pedemq́; primum, tertium, quintumq́uoq́;
Iuuere paulo ſyllabis maioribus.
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt ſermo pompæ regiæ capax foret,
Magis magiſque latioribus ſonis

Pedes frequentant, lege ſeruata tamen,
Dum pes ſecundus, quartus, & nouiſsimus,
Semper dicatus vni iambo ſeruiat:
Nam nullus alius ponitur, tantum ſolet
Temporibus æquus non repelli tribrachys.
Quid? non trochæus temporum eſt æque trium?
Eſt: ſed trochæo longa prior ſyllaba,
Breuis autem iambo, longa poſt, cui non poteſt
Longam trochæus ſubdere, & breuem ſuam
Breui ſequentis, qua ſit hoc iambicum:
En cur iambo non trochæus ſeruiat,
Qui metron ipſe copulat trochàicum:
Prabétque nomen, vt loquemur poſtmodum.
Habétque & ipſe ſubdititium tribrachyn:
Qui iure vtrique ſeruit, & ſubiunctus eſt.
Ecquis creatur, qui creare non poteſt?
Nam non ita, vt eſt longa diſſolubilis,
Breues viciſsim contrahi in longam valent.
Quia ſolida, findi magnitudo non vetat:
Diuiſa, iungi rurſum in vnum non queunt.
Culpatur autem verſus in tragœdiis,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Vt ille contrà qui ſecundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedeſtres fabulas ſocco premunt,
Vt quæ loquuntur ſumpta de vita putes,
Vitiant iambon tractibus ſpondaicis:
Et in ſecundo & cæteris æque locis.
Fidémque fictis dum procurant fabulis,
In metra peccant arte, non inſcitia:

Ne

Ne ſint ſonora verba conſuetudinis,
Paulúmque rurſus à ſolutis differant.
Magis iſta noſtri (nam fere Græcis tenax
Cura eſt iambi, vel nouellis comicis)
Vel qui in vetuſta præcluent comœdia.
Ariſtophanis ingens micat ſolertia,
Qui ſæpe metris multiformibus nouis
Archilochon arte eſt æmulatus muſica.
Sed paulo abimus longius: nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per ſingulos,
At iſte binos ſcanditur, cauſam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari
Tantum loco, vel dactylum, aut contrarium:
Secundo iambum nos neceſſe eſt reddere,
Qui ſedis huius iura ſemper obtinet:
Scandendo & illic ponere adſuetam moram:
Quam pollicis ſonore, vel plauſu pedis
Diſcriminare, qui docent artem, ſolent.
Si primus ergo pes eam ſumet moram:
Vbi iam receptum eſt ſubdere heroos pedes,
Verſum videbor non tenere iambicum,
Sed quia ſecundo nunquam iambus pellitur,
Moram neceſſe eſt in ſecunda reddere,
Et cæteris qui ſunt ſecundo compares:
Vbi non timebo ne quis herous cadat:
Sic fit trimetrus qui fuit ſenarius.
Nunc ipſa metra, quæ redegi, proſequar.
Iugi trimetro Flaccus vſus eſt ſemel,
Vt non epodum ſubderet, vel demeret,
Aut adderet, quo legem iambi verteret:

Sed ſimplici carmen per omne euectus eſt:
Quod eſſe notum verſibus primis poteſt:
Iamiam efficaci do manus ſcientiæ:
Supplex & oro regna per Proſerpinæ,
Unumque carmen lege tali pertulit.

Quadratus iambicus qui fiat.

Sed hic trimetrus quando duplicem pedem
A capite ſumet: tunc quadratus dicitur.
Idémque dictus eſt & octonarius.
Ergo ante verſum collocabo iambicum.
Phaſelus ille quem videtis hoſpites:
Quadratus iſte talis effici poteſt,
Adeſt celer phaſelus ille quem videtis hoſpites.

Trochaicus catalecticus qui fiat.

Si dempta prima ſyllaba adiecto pedi eſt,
Quem de duobus eſſe iambis perſpicis:
Quod hinc remanſit, creticum reddit pedem:
Eſt celer phaſelus ille quem videtis hoſpites.
Quia prima quum ſit dempta iambo duplici,
Longam relinqui conuenit: poſt alterum
Manere iambum, qui breuem & longam ſuas
Iungens priori perficit dictum pedem.
Sic creticum ſi quis velit diſiungere,
Fiet trochæus, longa & vna ſyllaba.
Præcedet ergo quando cres iambicum,
Habet trochæum, longam & vnam: quæ ſibi
Primam ex iambo dum ſequenti copulat
Breuem, trochæos eſſe iam duos vides,
Et longam iambi: ſic trochæi cæteri
Fient ſubinde longa dum breuem ſibi

Trahit

Trahit ex iambo, longa & alia linquitur:
Quæ ſibi viciſſim copulans iungat breuem:
Voluendo totum cogat ordinem pedum:
Donec trochæis reſtet vna in extimo,
Catalexis in quam fiet, vt iam diximus.
Nam cretici tres ſyllabæ primo loco,
Bis ſex iambi, quindecim fiunt ſimul:
Sic numerus impar poſt trochæos ſeptiens
Habeat neceſſe eſt extimam ſuperſtitem.
Sed quia trochæos tanquam iambos ſcandimus,
Vt ſit trimetrum, tres erunt bini pedes.
Finem tenebit dactylus, vel creticus:
Trochaicum autem permanebit liberum,
Dum erit trimetrus ex iambis omnibus:

Trochaicus.

Eſt celer phaſelus ille quem videtis hoſpites.

Iambicus.

Spondeos autem ſi ſequetur creticum,
Habere primum quem poteſt iambicus,
(Nam primus ipſe eſt, ſeparato cretico)
Vel tertio locetur, aut quinto pede:
Seriem trochæi iam labare perſpicis:
Quia poſt trochæum longa ſuperans cretici,
Dum ex ſequenti copulat longam ſibi,
Vetat trochæos ire iunctos ordine.
Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dactylo eſt contrarius,
(Vt iam tenemus) impari tamen loco:
Nunc, verſu iambi qui pedum primus fuit,
Erit ſecundus anteeunte cretico:

Ex quo trochæus tertium quia ſeparat,
Hic de ſequenti copulat longam alteram:
Spondeon eſſe poſt trochæum propalam eſt,
Qui ſic ſecundus trochaicis datur,
Iambicis vt impari ſolet loco.
Nec culpa metri eſt, ſi vel hoc vel talibus
Pes inſeratur temporum eſt qui quattuor:
Dum prius ipſe qui trochaicum facit,
Et tertio locetur & quinto pede.
Nam pes vterque quia ſibi eſt contrarius,
Gaudet locorum diſpari cuſtodia.
Trochæus ergo ſemper impari loco:
Paríque iambus rite conlocabitur:
Nihil nocebit quiſque curret cæteris,
Vt quodque metron lege condatur ſua.
Ergo qui verſus paratur integer trochaicus,
Cretico fiet remoto rectius idem iambicus.
Porro ſi talis locetur, qualis hic noſter modo eſt,
Ter tibi ſpondeum hic ſemper ſecundum ſuggeret:
Cretico dabit remoto iam tibi hunc, ſed imparem:
Talis locetur, qualis hic noſter modo eſt:
Simúlque iambos nunc ſuis reddet locis,
Quos in trochæos retrouertit creticus.
Verum à magiſtris verſus iſte dicitur
Acephalus, idem qui trochaicus quoque:
Archilochus author traditur talis metri:
Sed iam pedum quum regulam diſtinguerem,
Longam reſolui per duas dixi breues:
Ipſumque poſſe quinque totas creticum
Breues habere, quando longas ſolueris:

Eſt

Eſt ergo & ille verſus integer meus,
Quo quinque feci ſyllabarum creticum:
Is erit anapæſtus, quinque poſt ſpondeus eſt.
Exempla ponam quæ locaſſe Cæſium
Libro notaui, quem dedit metris ſuper.
Beatus ille qui procul negotijs.
Eſt creticus pes Sōcrătēs, & verſus hic,
Sōcrătēs beatus ille qui procul negotijs:
Hinc ſoluo primam, tale ſit, nec pes labat.
Dĭŏgĕnēs beatus ille qui procul negotijs.
Quom tertiam, ne tum quidem quicquam perit,
Dēmŏphĭlĕ beatus ille qui procul negotijs.
Vtraſque quando ſolueris nil læditur,
Quŏd ăgĭs ăgĕ, beatus ille qui procul negotijs.
Authore tanto credo me tutum fore,
Et pro iambo nemo culpet tribrachyn.
Archilochus autem creticum ſicut dedit:

Iambicus hipponacteus claudicans, qui fiat.

Aeque & trimetro iunxit Hipponax pedem
Nouiſsimum triſyllabum ex prima breui,
Longis duabus: antibacchio nomen eſt.
Exemplar eius tale poſsis fingere:
Phaſelus ille quem videtis hoſpites ſabinus:
Quadratus vt ſit, parte ab ima claudicat:
Erit quadratus reddita nouiſsima:
Phaſelus ille quem videtis hoſpites ſabinus eſt.
Phaſelus ergo quem videtis hoſpites ſabinus,
Aeque eſt & ipſe ſyllabarum quindecim,
Vt ille prima parte qui mulctatus eſt:

Sed iambicus manebit vnde & natus eſt:
Ille enim (quia prima pars ex cretico
Gignit trochæum) tranſit in trochaicum:
Hic ex iambis natus ad finem quoque
Manebit idem, veniat externus licet
Pes antibacchus, non erit diſpar tamen:
Nanque eſt iambus tertiam longam trahens.
Sic ergo verſus ex iambis proſatus,
Suis iambis iungit inde ſeptimum:
Et hunc & illum terminabit ſemipes:
Vel quia eſt trimetrus, antibaccho deſinet.
Frequens in vſu eſt tale metron comicis vetuſtis:
Atella, vel queis fabulis actus dedit petulcos,
Quia ſine molli, labile, atque deſerens vigorem,
Sonum miniſtrat congruentem motibus iocoſis.

Alius iambicus Hipponacteus claudicans.

Claudum trimetrum fecit aliter Hipponax,
Ad hunc modum, quo claudicant & hi verſus:
Idcirco græce nuncupatus eſt σκάζων.
Hic non iambum reddidit pedem ſextum,
Penultimam ſed pro breui trahit longam,
Nouitate ductus, non vt inſcius legis.
Sed quia iugatos ſcandimus pedes iſtos,
Pæona fieri perſpicis pedem in fine:
Epitritos nam primus implet hanc partem:
Breuis locata cum ſit ante tres longas.
Quare cauendum eſt ne licentia ſueta
Spondeon, aut qui procreantur ex illo
Dari putemus poſſe nunc loco quinto:

Ne deprehenſa quattuor ſimul longa
Parum ſonoro fine deſtruant verſum:
Nam dactylum parémve quid tibi dicam?
Quum tantum iambus hoc loco probe poni,
Aliuſq; nullus rite poſſet admitti.
Hoc mimiambos Mattius dedit metro:
Nam vatem eundem eſt attico thymo tinctum
Pari lepore conſequutus, & metro.

Iambicus trimetrus acephalus qui fiat.

Sed & trimetrus, (vt quadratus) hic poteſt
Acephalos eſſe prima quando demitur:
Fierique primus pes & iſtic creticus.
Nam ſicut ille redditur trochaicus,
Sic verſus ante qui videtur integer,
Adeſt celer phaſelus ille quem vides:
Quom demo primam, quod relinquo tale fit:
Eſt celer phaſelus ille quem vides:
Acephalus ergo, ſed trimetrus factus eſt.
Archilochus idem eſt vſus & tali metro.

Iambicus trimetrus claudicans qui fiat.

Viciſsim & ille qui quadratus claudicat,
Et in trimetro claudicare ſic poteſt:
Phaſelus ille quem vides ſabinus eſt:
Phaſelus ille quem vides ſabinus.
Similem locauit Flaccus vno in carmine:
Sed quia videtur alius ante praditus,
Vt verſus hic, epodus illius foret:
Ratione quem iam competenti diſtuli:
Simul hos loquemur, quando de vinctis metris
Et hinc & inde veniet aptior locus.

Iambicus dimeter qui fiat.

Nec non dimetrus ex trimetro redditur,
Quacunque partem tertiam ſi detrahas.
Stabitque verſus octo tantum ſyllabis,
Niſi quando ſumet dactylum aut contrarium:
Loco vel iambi qui probatur tribrachys:
Taliſque verſus hic erit:
Phaſelus ille quem vides.
Plerunque nec carmen modo,
Sed & volumen explicat:
Vt pridem auitus Alphius
Libros poeta pluſculos
(Vſus dimetro perpeti)
Conſcripſit excellentium.
Tales trimetris ſubdidit Flaccus ſuis,
Vt carmina oſtendunt decem.
Ibis Liburnis inter alta nauium
Amice propugnacula.
Archilochus iſto ſæuit iratus metro
Contra Lycamben & filias.

Iambicus dimetrus acephalus qui fiat.

Et hic dimetrus non minus
Vt ille acephalus eſſe, vel claudus poteſt.
Adeſt celer phaſelus eſt:
Quom prima dempta eſt, redditur,
Eſt celer phaſelus eſt.

Iambicus dimetrus claudus qui fiat.

At quum ſuprema claudicat,
Adeſt celer phaſelus.

Flaccus

Flaccus priorem ſic dedit,
Eſſet vt verſus prior
Eſt celer phaſelus eſt:
Poſt hunc veniret talis hic epodus:
Phaſelus ille quem vides ſabinus.
Sunt tales hoc vno in carmine,
Ad vſque finem permanent compares epodi.
Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar.
Non ebur, pes creticus,
Longa nam ſit tertia
Conſonante ex altera.
Neque aureum, prima ex trimetro portio eſt.
Mea renidet in domo, dimetrus eſt:
Et vt ſabinus, claudicat lacunar.
Pedem hinc iambum duplicem,
Mea reni, ſi dempſeris, relinquitur
det in domo lacunar:
Adeſt celer phaſelus.
Et condere inde carmen
Multi ſolent poetæ.
Horatium videmus
Verſus tenoris huius
Nuſquam locaſſe iuges.
At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hæc poteſtis
Cantare quæ ſolemus,
Memphitides puellæ
Sacris deum paratæ

Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci,

De Saturnio carmine.

Aptum videtur eſſe
Nunc hoc loco monere,
Quæ ſit figura verſus,
Quem credidit vetuſtas
(Tanquam Italis repertum)
Saturnium vocandum.
Sed eſt origo græca,
Illique metron iſtud
Certo modo dederunt:
Noſtrique mox poetæ
Rudem ſonum ſecuti,
Vt quæque res ferebat,
Sic diſparis figuræ
Verſus vagos locabant:
Poſt rectius probatum eſt,
Vt tale colon eſſet
Iunctum tribus trochæis:
Vt ſi vocet camœnas *Quis nouem ſorores,*
Et Næuio poetæ *Sic ferunt Metellos*
Cum ſæpe læderentur *Eſſe comminatos:*
Dabunt malum Metelli *Næuio poetæ.*
Dabunt malum Metelli *Clauda pars dimetri.*
Adeſt celer phaſelus,
Memphitides puellæ,
Tinctus colore noctis.
Poſt, Næuio poetæ tres vides trochæos:
Nam nihil obſtat trochæo longa quòd ſuprema eſt.

Car-

Carmen anacreontium choriambicum.

At choriambus vnus
Præditus antibaccho
Claudicat vt priores:
Videro ſi nouelli
Verſus erit poetæ:
Lex tamen vna metri eſt.
T īnctūs cŏlōrĕ nōctis.
Dăbūnt mălūm Mĕtēlli.
Inăchĭæ pŭēllæ.
Seū bŏnĭs īllĕ cūſtōs.
Colon & hoc in vſu
Carminis eſt Horati.
Tu genus hoc memento
Reddere quom repoſcam.

De confuſione ſeu miſtura heroici & iambici in alijs generibus.

Hexametron cui iambicon comes.

Nunc quia quæ potui videor tractaſſe ſeorſa
Heroico profecta, quæque iambico:
Cætera quæ miſtis variantur partibus horum
(Vt quibo) metro nitar hinc attingere.
Sed quoniam ex vno poſſunt adiuncta referri,
Amplectar vltro quod datur compendium.

De verſu phalæcio hendecaſyllabo.

Hendecaſyllabon.

Quem nos hendecaſyllabon ſolemus
Tanquam de numero vocare verſum,

Tradunt ſapphicon eſſe nuncupandum:
Nanque & iugiter vſa ſæpe Sappho:
Diſperſóſque dedit ſubinde plures
Inter carmina diſparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda eſt:
Spondeon ſiquidem videmus iſtic
Tanquam legitimum ſolere poni:
Poſt hunc, dactylon, atque tres trochæos.
Cui nomen quoque phalæco dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter
Non ſolum recipit pedem (vt loquebar)
Spondeum: ſed & aptus eſt trochæo:
Nec peccat pede natus ex iambo.
Exemplis tribus hoc ſtatim probabis,
Docti carmine quæ legis Catulli,
Cui dono lepidum nouum libellum,
Arido modo pumice expolitum.
Meas eſſe aliquid putare nugas.
Quos dixi modo iam pedes, videmus
Diuerſos capiti trium locatos:
Spondeum cui do, trochæum ari:
Meas, quis neget hunc iambon eſſe?
Hic per commata ſepties feritur,
Quales hexametron tomas habere
Iamdudum tibi differens probaui:
Ex queis nunc duo metra copulari
In vnum ſolidum videbis ortum,

De prima tome hendecaſyllabi.

Quom componitur ex vtroque metro:
Pars heroica tum prior, duobus

Spon-

Spondeo pede, dactylóque conſtat:
Et quem ſemipedem eſt neceſſe linqui,
Vt ſit penthemimeres tome locata:
Exin cætera portio eſt iambi:
Quod non difficile eſt ſtatim notare,
Quum talis fuerit figura verſus:
Carmen Pierides ſtruunt ſorores.
Hæc exordia verſuum duorum,
Carmen Pierides, quod hexametri eſt:
Atque iambicon hoc, ſtruunt ſorores.
Compleri poterunt vtroque metro,
Carmen Pierides pangunt memorabile muſæ,
Struunt ſorores Atticæ dirum nefas.
Hæc diuiſio prima computetur.

De ſecunda tome, hendecaſyllabi.

Atque nunc pedibus duobus orta
Sermonem cohibet, nec exit vltra,
Sicut ſemipedem prior trahebat:
Coniungit ſibi phalæcos trochæos,
Vt dixi modo, Bacche, Bacche, Bacche:
Tum verſum videas ſonare talem,
Pangunt carmina iam nouem ſorores.
Nam ſi quattuor his pedes duobus
Adeſt, hexameter profecto fiet,
Pangunt carmina tergeminæ memoranda ſorores:
Poſt hoc, phalæca de tribus trochæis
Pars eſt cætera, iam nouem ſorores.

De tertia tome, hendecaſyllabi.

Exin tertia melius pateſcit:
Carmen Pierides dabunt ſorores:

Nam quum dempſero verſui, ſorores,
Carmen Pierides dabunt, manebit:
Carmen Pierides dabunt,
Hoc metrum choriambicum eſt,
Quod pars bacchiacum vocant.
Hinc primas capiti duas,
Nec non & totidem vltimas,
Excrementa magis putant,
Nec ducunt numero pedum:
Sunt hæc, carmen, itidem dabunt.
Solum Pierides manet,
Quod reddit geminum pedem,
Dicunt quem choriambicon:
Quia longam ſequitur breuis,
Claudit longa breuem alteram:
Nam des longa ſit, altera
Iuncta poſt ſibi conſona:
Sic ponunt medium pedem
Primas inter & vltimas,
Carmen Pierides dabunt.
Pars prima hic varie ſolet
Spondeum modo ſumere:
Idem ſæpe & iambus eſt:
Hoc de Septimij potes
Iunctis noſcere verſibus:
Geritque intus in oppidum
Anhelos Panope greges.
Alter conſimiles dedit:
Opima adpoſui ſenex
Amori arma feretrio.

Tro-

Trochæum quoque ſic locat:
Purpuræ leguliſenes
Intus hic vbi conſitum eſt.
Vtq; eſt mobilis hic locus,
Immotus manet vltimus:
Nanque hic ſemper iambus eſt.
Tendunt latius hoc genus,
Duos vt choriambicos
Includant medios pedes:
Et ſit verſus ad hunc modum:
Carmen Pierides dulciſonum dabunt:
Duplex hic choriambus eſt,
Primus, Pierides, dulciſonum, ſequens:
Sic carmen, prius eſt: finis item, dabunt.
Vt pes hac habuit prior,
Sunt qui tradiderint vltima verſui
Tanquam pentametro ſyllaba dempta ſit:
Quam ſi reſtituas pentametrum fore
Carmen, Pierides dulciſonum dabunt,
Carmen Pierides dulciſonum dabitis,
Vt verſus quoque ſic conſtet Horatij:
Mœcenas atauis ædite regibus,
Mœcenas atauis ædite remigibus.
Vſque autem videas hoc procul à fide,
Vt metri genus hoc vatibus inclytis
Non vno, aut gemino conſtiterit pede,
Verum in tres etiam conſimiles eat
Clauſos in medio partibus exteris,
Quod iam pentametri non patitur modus:
Nam ſic tres videas eſſe pedes datos,

Carmen Pierides dulciſonum ſi mereor dabunt.
His eſt omnibus in ſuis
Libris vſus Horatius.
Quo dicam, & quotiens modo.
Nam primum minime ſuo
Solum carmine protulit,
Vt vates alij ſolent.
Exemplum Senecæ dabo:
Thebis læta dies adeſt,
Aram tangite ſupplices:
Pingues cædite victimas.
Tales continuos legis.
Hunc præponit Horatius
Epodum ex geminis ſubycit alterum:
Exemplum ſat erit ſemel
Nos hoc ponere: cæterum
Bis in carminibus ſuis
Hunc ſeruat ſtabilem modum,
Sic te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera.
Sic te diua potens Cypri,
Hic vnus choriambus eſt:
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Hic interpoſiti duo.
Talem quem geminis perſpicis effici,
Seruat carminibus perpetuum tribus:
Quorum exordia quum prædita videris,
Stabit continuum conſimili modo,
Mæcenas atauis edite regibus.
Exegi monumentum ære perennius.

Dona-

Donarem pateras gratáque commodus.
Nec non continuos tres pariles dedit
Verſus, & cecinit poſt alium breuem,
Ex uno ſimili pede:
Vſúſque eſt genere hoc carminibus nouem,
Quæ ſunt talia, quale eſt modo quod dabo:
Scriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor, mæonij carminis alite,
Quam rem cunque ferox nauibus aut equis
Miles te duce geſſerit.
Tres binis pedibus cernimus aditos:
Vnum quartus habet pedem:
Hanc docti tetracolon vocitant ſtrophen:
Nam poſt quattuor hos altera vertitur
Ad legem ſimilem conſimilis ſtrophe:
In qua ſunt alij quattuor hoc genus
Verſus, ex quibus hi ſunt ſibi tres pares.
Præmiſi, binos qui capiant pedes,
Vnum quartus in omnibus.
Iam quem perſiciunt tres medij ſic choriambicum,
Tales continuos carminibus compoſui tribus.
Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi.
Nullam Vare ſacra vite prius ſeueris arborem.
O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens.
Binas hic capiti, tótque itidem deme nouiſſimas:
Fient in medio perſpicui tres choriambici.
At verſus meus eſt quem ſimilem compoſui ex tribus:
Carmen Pierides dulciſonum ſi mereor dabunt.
Et ſupra poſiti ſic quoque ſunt duo,
Carmen Pierides dulciſonum dabunt,

Ex vno quoque ſic fuit,
Carmen Pierides dabunt.
Sic te diua potens Cypri.
Forſan longula viſa ſit
Hæc diuiſio tertia
Verſus hendecaſyllabi:
Sed tot nos docuit metra:
Et ſunt quæ deceat magis
Nunc connectere, dum recens
Hæc eſt regula, quæ dedit
Ex ſe tam varios modos:
Quam diſiungere ſi velim,
Cogar (dum paro ſingulis
Certas reddere origines)
Iam tractata retexere.

Carmen hexametrum ex duabus tomis,
ſeu priapeum, qui fiat.

Ergo hinc naſcitur altera
Metri regula, ceu duas
Partes hexametri ſecans,
Quæ ternos dirimit pedes,
Quos ſi reddideris ſibi,
Hexametrum pedibus cernes conſtare receptis:
Qui tamen heroon factis indignus habetur.
Nanque tome media eſt, verſu non apta ſeuero:
Fitque ſoluta magis, quotiens ſpondeus ineſt pes
Tertius, & quartus: nolunt hunc incolumem ergo,
Sed de commatibus tradunt conſtare duobus:
Ipſe etenim ſonus indicat eſſe hoc luſibus aptum:
Et ferme modus hic datur a plериſque Priapo:

Inter

Inter quos cecinit quoque carmen tale Catullus:

Priapeum carmen.

Hunc lucum tibi dedico, conſecròque Priape:
Qua domus tua Lampſaci ſita eſt, quáque Priape:
Nam te præcipue in ſuis vrbibus hæc colit ora
Helleſpontia, cæteris oſtreoſior oris.
Et ſimiles plures ſic conſcripſiſſe Catullum
Scimus. Vſqueadeo hoc genus lex heroica pellit,
Vt ſit vtraque portio capta ſæpe trochæis:
Nam diſcrimine nullo ponit hunc, vel iambum.
Nec mirabere ſyllabæ finem commate primo
Tanquam de pede dactylo fiat tertia longa:
Nam te præcipue in ſuis, talis verſus & alter,
Helleſpontia cæteris, æque eſt vltima longa:
Nam quia commata bina ſunt, ſumunt ambo ſupre-
Verſus ergo magiſtri vocant hos Priapeos: (mas.
Et Maro dat tales: ſed quia diſtinctio verba
Diſſociat, nectit ve aliter, nec partibus æquis
Diſtingui patitur pedes, ſonus effugit aurem:
Fronde ſuper viridi, ſunt nobis mitia poma,
Caſtaneæ molles, & preßi copia lactis.
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam deſpectare videntur.
Si diſtinctio ſeparet, nobis mitia poma,
Preßi copia lactis, terras ordine longo,
Deſpectare videntur, fient ſic reſonantes
Vt verſus ſonat alter, quem diſtinctio nudat:
Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.
Si quis ſic quoque findat primum commatis inſtar,
Ex vno choriambico

(De quo diſſerui modo)
Verſus ſtare videbitur:
Cui non dictus Hylas puer:
Thebis læta dies adeſt:
Carmen Pierides dabunt.
Vſque autem duo commata
Poßis credere rectius,
Hæc ipſa vt videas dari
Non hoc, quo modo ſunt, ſitu,
Verſa ſed vice priſtina.
Nanque his commatibus Flaccus Horatius
Metrum compoſuit, ſed choriambicos
Ex binis pedibus præpoſuit duos:
Tunc hos iungit epodos, partes (vt modo) duas:
Ipſo carmine iam tibi fiet regula plana:
Quis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis vrget odoribus
Grato Pyrrha ſub antro?
Cui flauam religas comam.
Pergunt cætera poſt conſimili ſtrophe.
Verſus hic igitur ſunt pariles duo:
Quis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis vrget odoribus.
Poſt hos quæ veniunt, commata perſpicis
Grato Pyrrha ſub antro,
Cui flauam religas comam.
Cui flauam religas comam prima parte locetur:
Fiat comma ſecundum, grato Pyrrha ſub antro:
Verſum non dubium eſt fore quem dicunt Priapeum,
Cui flauam religas comam, grato Pyrrha ſub antro.

Nec

Nec quod deſinit in comam ſi ſit tertia longa
Dum G conſona iungitur, grato Pyrrha ſub antro.
Peccat dactylus iſtic, quum, ſicut modo dixi,
Primi commatis vltima fiat libera legis.
Sunt hæc alia Flacci vatis carmina quinque.

De quarta tome, hendecaſyllabi.

Iam diuiſio quarta non moroſa:
Qualem ſuggerimus tomen habebit.
Carmen ſuaue dediſtis ô Camœnæ.
Nam quum ſuſtulerimus ô Camœnæ,
Pars heroica fiet hæc relicta,
Quæ poſt hos geminos pedes habebit
Clauſum nomine tertium trochæum:
Carmen ſuaue dediſtis.
Hæc heroica iam tome probata eſt,
Infandum regina:
Nam verſus ſibi parte reſtituta,
Illæſum reuocabit hexametrum:
Carmen ſuaue dediſtis Olympiades mihi muſæ:
Infandum regina iubes renouare dolorem.

De quinta tome, hendecaſyllabi.

Et quintam breuiter tomen loquemur:
Spondeum ſiquidem inter, & ſecundum
Quem ſcis dactylon hic ſolere poni,
Si trudas anapæſtum, inſeráſque,
Iungas cætera, iam videbis ipſum
Conſueto pede ſotadem loquutum:
Carmen Pierides dabunt ſorores.
Si dicam lĕpĭdæ palam eſt profecto
Quòd ſit pes anapæſtus: inſero ergo

Spondeo medium atque conſequenti
Hoc nomen lepidæ, fit omne tale,
Carmen lepidæ Pierides aabunt ſorores.
Idcirco genus hoc phalæciorum
Vir doctiſsimus vndecunque Varro
Ad legem redigens ionicorum,
Hinc natos ait eſſe, ſed minores.

De ſexta tome, hendecaſyllabi.

Nunc diuiſio quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces compoſuiſſe cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vſus:
Muſicum lyricum refert eundem
Conſonantia verba cantitaſſe.
Et plures alij: ſed iſte verſus
Quali compoſitus tome ſit, edam:
Iuuerunt ſegetes meum laborem:
Iuuerunt caput eſt id hexametri:
Si cures reliquos pedes referre:
Iuuerunt animum verſus ex carmine Flacci,
Quod reſtat, ſegetes meum laborem,
Tale eſt ceu, triplici vides vt ortu
Triuiæ rotetur ignis,
Volucríque Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.
Nonnulli metron hoc magis putarunt
Quod ſit poſtera pars ionicorum,
Quos dicunt ἀπὸ μείζονος vocandos,
Vt verſus reparetur inde plenus:
Segetes meum laborem,

O quàm

O quàm releuarunt ſegetes meum laborem.
Triuiæ rotetur ignis,
Cernis quotiens hic Triuiæ rotetur ignis.
Nec pars hac anapæſton, atque iambos,
Nec non & catalecticam ſupremam,
Sed ſumat pariambon, & trochæos
Sĕgĕtēs mĕūm lăbōrĕm:
Quod metron ſoleant pedes Ione,
Hunc (longas breuibus, breuéſque contrà
Alterna vice commodando longis)
Verſum claudere ſæpe de trochæis.
Nec mirum puto, quando Varro verſus
Hos, vt diximus, ex Ione natos
Diſtinguat numero pedum minores.

Galliambus verſus qui fiat.

Hoc ſi ſic repetamus, vt ſecundo
Supremam dare ſyllabam negemus,
Iuncto commate Galliambos exit:
Segetes meum laborem, Segetes meum labo.
Sonat hoc ſubinde metro Cybeleium nemus:
Noménque Galliambis memoratur hinc datum,
Tremulos quod eſſe gallis habiles putant modos:
Adeo vt frequenter illum prope ab vltimo pedem,
Mage quo ſonus vibretur, ſtudeant dare tribrachyn:
Anapæſtus eſſe primus, ſpondeus & ſolet:
Duo poſt erunt iambi, tribrachyſve ſubicitur:
Linquitque comma primum catalecticam breuem.
Pariambus, & trochæi duo comma poſterum,
Tribrachyſve continebunt, ſuperátque ſemipes:
Seruaſſéque Catullum probat ipſe tibi liber,

Super alta vectus Atys celeri rate maria,
Phrygium vt nemus citato cupide pede tetigit.

De ſeptima tome, hendecaſyllabi.

At quæ ſeptima ſit tome, videtur
Hipponactis habere claudicantem,
Quem ſupra poſui: quod ipſa iam nos
Verſus formula poſta perdocebit:
Carmen nemo facit meo Sabino:
Carmen nemo, poteſt heroum reddere verſum:
Carmen nemo dabit magno quod par ſit Homero.
Claudum eſt porro: facit meo Sabino.
Nam redde partes, vt quadratus claudicet, priores,
Partemq́; & iſtam verſus hic ad hunc modum ſonabit:
Quis carmen aut verſum nouum facit meo Sabino?
Phaſelus ille quem vides, facit meo Sabino.

De compage & concinnatione quæ verſus alternet.

Hinc iam cætera metra proſequemur,
Quæ Flaccus varie ſuis epodis
Nunc vnum recinens dato priori:
Nunc binos geminis, tribus vel vnum,
Aut binos varie dedit ſonantes,
Vt ſit tertius atque quartus impar.
Quem tibi tetrametrũ iam diximus, hunc tribus tro-(chæis,
Adiunctis pedibus talem dedit, vt dedi gemellos.
Soluitur acris hyems grata vice veris & fauoni.
Huc differre ſupra fuit vtile, quod ſequens epodus
Cum parte iambi tres habet trochæos,
Et nondum ſpecies miſtas ſimul ex vtroque metro
Tractare adortus, aptius putaui

Huc

Huc differre, magis poſtquam tibi tota lex iambi
Diſtincta vtrunque planius probaret.
Soluitur acris hyems grata vice veris & fauoni,
Trahúntque ſiccas machinæ carinas.
Soluitur acris hyems grata vice, tetrametros hic eſt,
Et tres trochæi veris & fauoni:
Trahúntque ſiccas, portio eſt iambi,
Cas hinc ſuperſit, ſemipes habetur:
Similes trochæi, machinæ carinas.
Poſsit videri claudus hic trimetrus,
Duos vt eſſe duplices primos pedes,
Trahúntque ſiccas machinæ, putemus
Claudum antibacchum qui facit carinas.
Sed talem epodum dicitur dediſſe
Callimachus ante, de tribus trochæis,
In fine verſum phalæcis ſonantem,
Quem dico dudum ſapphicum vocandum:
Siccas ducite nautæ carinas:
Nam tale cernis, nauitæ carinas,
Vt finis ille eſt, veris & fauoni:
Quanquam iambicum Flaccus antemiſit,
Trahúntque ſiccas:
Magis putandum eſt tres datos trochæos
Quàm petat iambum vltimum antibacchum,
Vterque finis lege vt eſſet vna,
Soluitur acris hyems grata vice veris & fauoni:
Trahúntque ſiccas machinæ carinas:
Semélque metrum tale copulauit.
Heroo trimetrum ſemel idem ſubdidit vnum,
Geminus vt iſte verſus oſtendet tibi:

Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis crepante lympha diſsilit pede:
Vtrunque apertum eſt, immorari deſinam.
Et dimetrum heroo talem ſubiunxit epodum:
Bis vſus hoc, nec amplius:
Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem ſenſibus.
Nox erat & cælo fulgebat luna ſereno
Inter minora ſidera.
Necnon trimetro talem epodum comparat,
Pentametri partem dactylicam ſubicit.
Atque dimetron ad hoc, vnúmque verſum reddidit:
Pecti nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos, amore perculſum graui:
Prior trimetrus eſt, tamen qui non habet:
Pentametri pars eſt, ſcribere verſiculos:
Ad hoc dimetron perſpicis, amore perculſum graui.
Semélque & iſtud functus eſt.
Itémque epodum non trimetrum addidit,
Sed verſum heroum voluit præmittere totum,
Dein dimetrum conlocat, commáque dactylicum,
Et hic, vt ante, verſus vnus vt foret:
Horrida tempeſtas cœlum contraxit, & imbres,
Niuéſque deducunt Iouem: nunc mare, nunc ſilua
Threicio Aquilone ſonant: rapiamus amici
Occaſionem de die, dúmque virent genua,
Et decet, obducta ſoluatur fronte ſenectus.

VITA TERENTIANI MAVRI, EX PETRO CRINITO.

MAurus Terentianus natione Afer, patria Cartaginenſis fuit, per eadem ferme tempora excelluit in Poetica, quibus Alphius Anitus, Septimius, Petronius Arbiter, & Aurelius Apollinaris, qui Iambicos ſcripſit. Grammatici veteres, ſi quando citant Terentianum, inter recentiores autores referunt, vt apud Seruium & Priſcianum legitur. Opus compoſuit vario multiplicique Carminum genere, de Litteris, Syllabis, Pedibus & varijs metris. In quo habita ratione vtilitatis, omnem prope gratiam contemſit, vt cum valde laboraret in ſcribenda atque explicanda varietate Carminum, minime alienum exiſtimauit ab officio eruditionis, ſi eorum Poetarum exemplis vteretur, qui ſuis prope temporibus aliquid ſcripſiſſent: vt Alphij Aniti, Septimij, atque aliorum: quod his verſibus ingenue profitetur,

Non equidem poſſum tot priſcos noſſe Poetas,
Vt veterũ exemplis valeam, quæ tracto, probare.

Maurus item quantos potui cognoſcere Graios?
Quorum præcipue ſtudijs pars maxima conſtat.
Nemo tamen culpet ſi ſumo exempla nouella,
Nam melius noſtri ſeruarunt metra minores.

Neque dubium eſt ipſum Terentianum ad extremam ætatem perueniſſe, & in hoc opere condendo ita verſari ſolitum, quaſi animum tali ſtudiorum officio recrearet, ſeniumque ſuum mollioribus curis tranſigeret. De hoc Terentiano Auguſtinus etiam meminit referens illius verſiculum de Marco Varrone,

Vir doctiſſimus vndecunque Varro.

Quod habuerit filium nomine Baſſinum, & Nouatum generum, facile colligitur ex ipſis Terentiani carminibus. *Hæc Crinitus.* *At longe magnificentius de Terentiano noſtro ſentit Ant. Muretus, cùm ait,*

Terentianus Maurus aſperitatem grammaticarum præceptionum inuſitata quadam numerorum ſuauitate condiuit. *item alibi*, ſuauiſſimus Grammaticorum.

MARI VICTORINI, GRAMMATICI ET RHETORIS,

DE ORTHOGRAPHIA, ET RATIONE CARMINVM LIBRI IIII.

SERVI MARI HONORATI, DE PEDIBVS VERSVVM, ACCENTIBVS, ET QVANTITATE SYLLAB. LIBRI II.

Apud Petrum Sanctandreanum,

CIↃ. IↃ. LXXXIV.

DE MARIO VICTORINO, E IOACHIMI CAMERARII EPISTOLA, EXCERPTA.

MARI Victorini nomen præſcriptum inuenimus in codice cuius copiam nobis fecit eximius Iuriſc. Ioannes Sichardus, cuius uno quidem in loco tituli mutationem deprehendimus, eiuſmodi tamen, quæ non deberet in dubium vocare conſtantem & certam huius nominis autoritatem. Hunc notum eſt vixiſſe illis temporibus, quibus & Donatus Grammaticam Romæ docuit, & a Grammatica ad Rhetoricæ artis profeßionem progreſſum, in opinione omnium ſingulari fuiſſe, & in foro ſtatuam meritum. Idem admodum ſenex Chriſtianam eſt pietatem amplexus, quod Auguſtinus luculenter expoſuit, cuius verba hæc ſunt:

AVREL. AVGVSTINVS LIBRO IIX. Confeßionum, Cap. II.

LEGEBAT, ſicut ait Simplicianus, ſanctam ſcripturam, omneſque Chriſtianas litteras inueſtigabat ſtudioſißime & perſcrutabatur: & dicebat Simpliciano, non palam, ſed ſecretius & familiarius, Noueris me iam eſſe Chriſtianum. Et reſpondebat ille, Non credam, nec deputabo te inter Chriſtianos, niſi

in eccleſia Chriſti te videro. Ille autem irridebat, dicens, Ergo ne parietes faciunt Chriſtianos? Et hoc ſæpe dicebat iam ſe eſſe Chriſtianum: & Simplicianus illud ſæpe reſpondebat, & ſæpe ab illo parietum irriſio repetebatur. Amicos enim ſuos verebatur offendere ſuperbos dæmonicolas: quorum ex culmine Babylonicæ dignitatis, quaſi ex cedris Libani quas nondum contriuerat dominus, grauiter ruituras in ſe inimicitias arbitrabatur. Sed poſtea quàm legendo & inhiando auxit firmitatem, timuítque negari à Chriſto coram Angelis ſanctis, ſi eum timeret coram hominibus confiteri: reúſq; ſibi magni criminis apparuit, erubeſcendo de ſacramentis humilitatis verbi tui, & non erubeſcendo de ſacris ſacrilegis ſuperborum dæmoniorum, quæ imitator ſuperbus acceperat: depuduit vanitati & erubuit veritati, ſubitóque & inopinatus ait Simpliciano, vt ipſe narrabat, Eamus in Eccleſiam, Chriſtianus volo fieri. At ille non capiens ſe lætitia, perrexit cum eo. Vbi autem imbutus eſt primis inſtructionum ſacramentis, non multo poſt etiam nomen dedit, vt per baptiſmum regeneraretur, mirante Roma, gaudente Eccleſia,

&c.

ARS GRAMMATICA MARII VICTORINI DE METRICIS DIDASCALICIS.

ARTIVM Grammaticarum ſcriptores quidam ab arte inceperunt, quidam à Grammatica, quidam à definitione, quidam à voce, quidam à littera. Ars, vt placet Ariſtoni, collectio eſt ex perceptionibus, & exercitationibus ad aliquem finem pertinens: id eſt, generaliter omne quod certis præceptis ad vtilitatē noſtram formant animos. Ariſtoteles quomodo? τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρὸς τέλος εὔχρηστον τῷ βίῳ συντεινουσῶν. Nos qualiter? Ars eſt ſumma rerum dictio comprehenſarum atq; exercitatarum ad aliquem vitæ finem tendentium. Huic arti quot contraria opponuntur? Tria. Quæ? κακοτεχνία, ψευδοτεχνία, ματαιοτεχνία. Grammatica autem ars quæ eſt? Spectatiua orationis & poematis. Hæc quot modis diſcernuntur? Tribus. Quibus?

Intellectu poetarum, & recte loquendi ſcribendique ratione. Huius plerique quot partes tradiderunt? Duas. Quæ? ἐξηγητικὴν, atque ὁριστικήν. Quæ eſt ἐξηγητική? Quæ enarrat. Quæ ὁριστική? Quæ definit. Vt Varroni placet, Ars grammatica (quæ à nobis litteratura dicitur) ſcientia eſt, quæ à poetis, hiſtoricis, oratoribuſque dicuntur ex parte maiore. Eius præcipua officia ſunt quatuor, vt ipſi placet, ſcribere, legere, intelligere, probare. Vt Ariſtoni placet, Grammatice, eſt ſcientia poetas & hiſtoricos intelligere, formam præcipue loquendi ad rationem & conſuetudinem dirigens. Definitio eſt, vt ait Cicero, quæ, quid ſit, de quo agitur, oſtendit quam breuiſsime.

DE VOCE.

VOx eſt aër ictus auditu percipibilis, quantum in ipſo eſt. Græci qualiter? ἀὴρ πεπληγμένος ἀκοῇ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἐστίν. Vocis formæ ſunt duæ, articulata, & confuſa. Articulata eſt, quæ audita intelligitur & ſcribitur, & ideo à pleriſque explanata à nonnullis intelligibilis dicitur. Hanc Græci quid appellant? ἔναρθρον φωνήν. Huius autem ſpecies quot ſunt? Duæ. Quæ? Nam aut Muſica eſt, quæ tibijs, vel tuba redditur, aut quolibet organo: aut Communis, qua promiſcue omnes vtuntur. Confuſa autem eſt, quæ nihil aliud, quàm ſimplicem vocis ſonum emittit, vt eſt equi hinnitus, anguis ſibilus, plauſus, ſtridor, & cætera his ſimilia. Alij eam, quæ dicitur in vſu articu-

ticularis, litteralem dixerunt, vt, nomina, verba, aduerbia, & cæteras orationis partes. Omne autem explanatiuarum vocum initium & indiuidua vox eſt littera, ex qua articulata vox exiſtit, inque vltimam reſoluitur. Vnde conſequens eſt, vt de littera dicamus. Sed prius eſt, vt elementum atque orationem definiamus. Elementum eſt cuius eſt littera minima figura ſignificantium vocum, aut à quo vnumquodque ſumit incrementum, & in quod reſoluitur. Oratio eſt ordinatio vel compoſitio dictionum ſignificantium continuam ſententiam.

DE LITTERIS.

Littera eſt vox ſimplex, vna figura notabilis. litteram quidam putant dictam, quaſi legitteram, quia legenti iter præbeat. Quidam dixerunt leuitteram, quia leuat vt iteretur, id eſt delectat iterum vt ſcribatur. Vox ſimplex quare? Ideo, quia eius vocis, quæ ἔναρθρος à Græcis dicta eſt, ſub ſignificationem aliquam venit, vel vt minima pars. ideoque à nonnullis Nota vocis articulatæ dicta eſt. Vna figura notabilis. Ideo vnaquæque littera ſuam figuram habet. Nam ſyllabæ pluribus figuris, id eſt, litteris notantur: niſi cum vocales vice ſyllabarum funguntur: Nam accidunt vnicuique litteræ, Nomen, Figura, Poteſtas. NOMEN eſt, quo appellatur. FIGVRA, qua notatur. POTESTAS qua valet. Litterarum aliæ ſunt vocales, aliæ conſonantes.

Vocales ſunt quæ per ſe proferuntur, & per ſe ſyllabam faciunt: Sunt autem quinque, a. e. i. o. u. Harum duæ i & u tranſeunt in conſonantium poteſtatem, cum aut ipſæ inter ſe geminantur, aut in aliis vocalibus iunguntur, vt Iuno, vates. Conſonantium vero eſt ſpecies duplex. ſunt enim aliæ ſemiuocales, aliæ mutæ. Semiuocales ſunt quæ perſe quidem proferuntur, ſed per ſe ſyllabam non faciunt: ſunt autem numero ſeptem f. l. m. n. r. ſ. x. Ex his vna duplex littera. x. Conſtat enim aut ex g. & ſ. vt rex regis, aut ex c. vt pix picis. Ideoq́ue hæc littera à quibuſdam negatur. Mutæ ſunt autem quæ neque per ſe proferri poſſunt, nec per ſe ſyllabam faciunt: ſunt autem numero nouem, b. c. d. g. h. k. p. q. t. Ex his ſuperuacuæ quibuſdam videntur. K. & Q. Quia c. littera, harum locum poſsit implere. H. quoque aſpirationis notam, non litteram æſtimamus. y. & z. propter Græca nomina admittimus..

Littera eſt humanæ vocis pars. Litteræ Romanæ ad imitationem Græcarum factæ. nouas etiam habent, vt, h. q. u. item ſuperfluas quaſdam videntur retinere, x. & k. & q. Nam y. & z. propter Græca nomina additæ ſunt. Nec dubitatur his litteris omnibus abſque ſola u. remotis, latinæ linguæ reliquas decem & ſeptem poſſe ſatisfacere. Nam pro h. aſpirationis nota, vt Græci faciunt, poni poſſet f. & p. & eadem aſpiratione compleretur. Nihilominus pro k. & q. c. littera facillime haberetur. x. autem per c. & ſ. poſſemus ſcri-

bere:

bere: ſic &. z. ſi modo Latino ſermoni neceſſaria eſſet, per. d. & s. literas faceremus, ſed vt omnes, quæ vſui traditæ ſunt, recipiamus, ſunt viginti tres. Ex his aliæ ſunt vocales (vt ſupra diximus) aliæ conſonantes, aliæ mutæ. Vocales ſunt quæ plenam vocem proferunt, per quas etiam ſeparatas ſyllabas fieri contingit. Conſonantes quę nunc præpoſitæ nunc ſubiunctæ vocalibus conſonant. Mutæ, quæ neque proferri per ſe poſſunt, neque ſyllabam facere.

DE ENVNCIATIONE Litterarum.

PLacuit autē, antequā de natura ſyllabarum quę nunc longæ, nūc breues in metris aſſerūtur, dicere incipiā, prius de enūciatione ſingularū literarū & ſono, qui in ore noſtro vario quodam vocis ictu, niſuque formatur, exordium ſumere. Non ſolum autem vox ſonusúe icto aëre, vt audimus, exprimitur, ſed & omne corpus verberatum & impulſum, ſonum confuſæ vocis dabit, & quidem varium ac multiplicem pro qualitate plagarum. Diximus igitur litteras in duas ſpecies, id eſt, vocales conſonanteſq́; diſcerni: quarū alias, ſine quibus ſyllaba coire vix poteſt, vocales, alias, quæ coniunctæ ſuperioribus vocis ſonum adiuuent, & ſenſum auribus ex vtriuſq; coniunctione, velut geminum afferant, conſonantes adpellari: Eas quoq; in duas partes, id eſt, ſemiuocales, mutaſq́; digeri, è queis ſemiuocales in enunciatione propria ore ſemicluſo

ſtrepunt. Mutæ autem nec ictu oris, nec linguæ niſu ſonum ædere coniunctæ vocalibus queunt: igitur ſingulæ qua oris noſtri ſede conceptæ, quo ſpiritu niſúve formatæ vocis ſuæ vim, poteſtatéq; exprimant, vt potero, explicabo.

A, littera rictu patulo, ſuſpenſa neque impreſſa dentibus lingua enunciatur.

E, quæ ſequitur, reprehenſo modice rictu oris, reductiſq; introrſum labijs effertur.

I, ſemicluſo ore, impreſsiſque ſenſim lingua dentibus, vocem dabit.

O, vt e, geminum vocis ſonum, pro conditione temporis, promit, vnde inter noſtras vocales. η. & ω. Græcorum, vt ſuperuacuæ prętermiſſæ ſunt: igitur. o. qui correptum enunciat, nec magno hiatu labra reſerabit, & retrorſum actam linguam tenebit: longum autem productis labijs, rictu tereti, lingua arcu oris pendula ſonum tragicum dabit, cuius obſeruationis & in e. littera ſimilis penè ratio eſt.

V, litteram quotiens enunciamus, productis & coëuntibus labris efferemus. Et ne. y. connexam Græcis vocalibus prætermiſerim, cuius frequentẽ vſum quædam verba ſeu nomina deſiderare noſcuntur: ipſam quidem Græcis vocabulis, cum inciderint, reſeruabimus, loco autem huius. u. litteram, aptam noſtris vocibus finximus, quã niſi per y. coniunctam Græci ſcribere ac pronunciare non poſſunt.

Nunc de conſonantibus, quæ ſibi vocis ſonore, atque

atque ipſa oris expreſsione ſunt proximæ, vt ſeſe obtulerint enarrabimus: ex quibus. B. & P. litteræ cõiunctione vocaliũ quaſi ſyllabę (nã muta portio penitus latet, neque enim labijs hiſcere, vllumve meatũ vocis exprimere niſus valet, niſi vocales exitum dederint, atq; ora reſerarint) diſpari inter ſe oris officio exprimũtur: nam prima exploſo è medijs labijs ſono, ſequens compreſſo ore, velut introrſum attracto vocis ictu explicátur. C. etiam & G. vt ſupra ſono proxime, oris molimine niſuq́ue diſſentiunt: nam. c. reducta introrſum lingua, hinc atq; hinc inter molares ſurgens, hærentem intra os ſonum vocis excludit: g, vim prioris, pari linguæ lapſu palato ſuggerens lenius reddit. D, tamen & T, quibus, vt ita dixerim, vocis vicinitas quædam eſt, linguæ ſublatione ac poſitione diſtinguuntur, nam cum ſummos atque imos coniunctim dentes ſuprema ſui parte pulſauerit. d. litteram exprimit: quotiens autem ſublimata partem qua ſuperius dentibus eſt origo, continget. t. ſonore vocis explicabit. K. &. Q. ſuperuacuo numero litterarum inſeri doctorum plerique contendunt, ſcilicet quod. c. littera harum officiũ poſsit implere: Nam multa & otioſa parte, qua. c. incipit, pro qualitate coniunctæ ſibi vocis ſupremum exprimit ſonum. Nonnihil tamen eſt, vtra earum prior ſit c. ſeu. q. ſiue. k. quarum vtramque exprimi faucibus, alteram diſtento, alteram producto rictu manifeſtum eſt. H. quoque inter litteras otioſam Grammatici tradiderũt, eamq́ue aſpirationis

notam coniunctis vocalibus præfici, ipſi autem cōſonantes tantum quatuor pręponi, quotiens Græcis nominibus Latina forma eſt, perſuaſerunt, id eſt, c.t.r.p. vt Chori, Thymos, Phyllis, Rhombus, quæ profundo ſpiritu, anhelis faucibus, exploſo ore fundetur. Supereſt vt ſeptem reliquas ſemiſonas, ſpiritu quoque inſtrepentes, ordine quodam perſequamur, è queis f. litteram imum labium ſupremis imprimentes dentibus, reflexa ad palati faſtigium lingua, leni ſpiramine proferemus. Sequetur. L. qua validum neſcio quid per partem palati, qua primordium dentibus ſuperis eſt, lingua trudente, diducto ore perſonabit. At. M. impreſſis inuicem labijs, mugitum quendam intra oris ſpecum attractis naribus dabit. N. vero ſub cōuexo palati lingua inhærente, gemino naris & oris ſpiritu explicabitur. Sequetur. R. quæ vibratione vocis in palato linguæ faſtigio fragorem tremulis ictibus reddit. Dehinc duæ ſupremæ. S. &. X. iure iungentur, nam vicino inter ſe ſono attracto ſibilant rictu; ita tamen, ſi prioris ictus ponè dentes excitati ad medium lenis agitetur, ſequētis autem craſſo ſpiritu hiſpidum ſonet, qui per coniunctionem. c. &. s. quarum & locum implet, & vim exprimit, vt ſenſu aurium ducamur, efficitur. Z. apud nos vltima, in qua non ſonus litteræ ſed vocabulum, & duplex ſyllaba eſt, Græcis tantum, cum in vſum venerint, apta vocibus, vt. y. ſuperius propter peregrina vocabula recipiemus.

DE ORTHOGRAPHIA.

NVnc quoniam res admonuit, non abſurdum videtur de Orthographia paucis ſcribere, vel Analogia. Eſt itaque in principio dicendũ, quemadmodum antiqui ſcripſerint, dehinc quid nunc debeamus obſeruare. Conſonantes litteras non geminabant, vt in his, Annius, Lucullus, Memmius, & cætera his ſimilia, ſed ſupra litterã, quam geminari oportebat ſcilicet, Sicilicum imponebant, cuius figura hæc eſt, quod erat ſignum geminandi, ſicut apparet in multis adhuc veteribus, ita ſcriptis libris. ijdem voces, quæ preſsiore ſono æduntur, auſus, cauſa, fuſus, odioſus, per duo s. ſcribebant, auſſus, & cætera. Iuxta autem non ponebant c m. deinde nec Alcmenam dicebant, nec Tecmeſam, ſed Alcumenam, inde Alcumæon & Alcumena tragœdiæ, donec Iul. Cæſar qui Vopiſcus & Strabo, qui & Seſquiculus dictus eſt, primus de Tecmeſa ſcripſit tragœdiam ſuam, & in ſcœna pronunciari iuſsit. Accius vero cum ſcriberet anguis, angueis imponebat. Item nec. z. litteram, nec. Y. in libro ſuo rettulit, quia quæ ante fecerant Næuius & Liuius cum longa ſyllaba ſcribenda eſſet, duas vocales ponebant, præterquam quæ in. I. litteram inciderant, hanc enim per E. &. I. ſcribebant: Gneius Pompeius Magnus & ſcribebant & dicebant: Kadamitatem pro Kalamitatem. Nigidius Figulus in commentarijs ſuis nec. K. poſuit pro. Q. nec. X. Idem. H. non eſſe lit-

teram, ſed notam aſpirationis tradidit, Licinius Caluus. q. littera non eſt vſus: Conſultum ſenati ipſe ſcripſit: & ad Caium Cæſarem, ſenatus conſultum. Idem, Optimus Maximus ſcripſit, non vt nos per. V. litterã. Diuus Auguſtus genitiuo caſu, huius domos meæ, per. o. non vt nos per. u. litterã ſcripſit. Meſſala, Brutus, Agrippa, pro ſumus, ſimus. Nos paucioribus litteris ſcribimus, quam antiqui ſcribebant, vt, narus, nauus, natus, noſco: & illi has voces, & ſimiles iſtis. g. antepoſita ſcribebant: cuius conſuetudinis nos veſtigia retinemus, cum ſcribimus ignarus, cognatus, ignauus, cognoſco: Nec ſolũ litteras eximimus, ſed voces quoq; ipſas commutamus, vt cum dicatur, nemo & nullus, ex quibus prior vox ad homines ſolos pertinet nemo, quorum genitiuum caſum aliter quam nos veteres extulerunt: nemini enim & nulli, dixerunt: Item, bonæ frugis quoque, nos bonæ frugi, quamuis nullum nomen ſingulare Latinum per omnia genera, numeroſque omnes, & per caſus. i. littera terminetur, tantùm omiſſa parte eius, ſolum frugi ſcribimus: ſed nos nunc, & aduentum, & apud, per. d. potius, quàm per. t. ſcribamus, atuentum & aput: & linguam per. l. potius, quàm per d: præſidium per. d. potius, quàm per. l. Hactenus autem & hodie, non vt antiqui, haccetenus, hoccedie. Et illac, potius, quàm illo. Et pro lauabro, labrum: ſimul, non ſemel: & Alcmenam, quàm Alcumenam: Alcmeonem, quàm Alcumeonem: Tecmeſſam potius, quàm interpoſita. u. Tecumeſſam:

meſſam: Et vbi duarum conſonantium ſonus percutiet aures, vt in ſabbatis, ſaccis, effert, effugit, fallit, gallus, vallus, macellum, nullus, pallium, Pallas, per duo. l. ſicut per duo. n. annum, Cynnam, & ſimilia. Sic & per duo. p. apparatum, lappam: Per duo. r. Arruntium, Varrum, currit, ferrum. Item per duo. s. aſsiduum, Caſsium, feſſum: Et per duo. t. Attius, Vattius, & ſimilia: Nam vt color oculorum iudicio, ſapor palati, odor narium dinoſcitur, ita ſonus aurium arbitrio ſubiectus eſt. Clarorum autem virorum, quos ſupra nominaui, conſuetudinem in libris reperire poſſumus eorum: Sacratum debet ſcribi, non ſecratum: Sacratum autem in compoſitione conſecratum facit, per. s. &. e. non per. s. & a. Sic & caſtus, facit inceſtum, non incaſtum: Promiſcua etiam promiſcue facit, non promiſce. u. enim perduci debet ſicut aſsiduus, aſsidue facit. Quotiens numerum ſignificamus, per. t. non per d. ſcribendum erit, vt tot, quot: ſic & quotiens præpoſitio erit ad, vt, Ad mortem ſi te fors. Et, Ad quem ſic roſeo, &c. Si erit autem coniunctio per. t. vt, At regina graui, &c. Antiqui pro ſed, ſet ſcribebant, ſed cùm noſtra ætas partem litterarum in eo reſeruarit, partem, breuitatis gratia, ex eo detraxerit, nonnullam immutarit: & nos per ſed, quàm per ſet ſcribamus. Nomina quæ ſingulari nominatiuo caſu in us litteris terminantur, vt Atticus, Brutus, & ſimilia, genitiuo caſu vna recepta. i, declinabuntur & ſcribuntur,

non per duo.i.vt Attici, Bruti. Quæ autem nominatiuo.i.litteram habuerint, vt, Gellius, Furnius, genitiuo geminare debent.i.vt Gellij,Furnij.Voſter,vortit,& ſimilia per.e.non per.o.ſcribere debemus. Has voces & ſimiles iſtis: itemq́;, agēdum, cedendum, capiendum, faciendum, per.e. potius quàm per. u: ſicut acerrimus, exiſtimat, extimus, intimus,maximus,minimus,manibus,precium,ſonipes,per.i. quàm per. u. Quæ voces.z.litteræ ſonum exigunt, eas per. z. ſine vlla hæſitatione debemus ſcribere, & quæ per.y. potius, ſicut exigit ratio,per.y.quàm per.u.vt,Eutychus,Hylas. Degreſſus autem per.e.quàm per.i.Degredi enim ex ſuperiore loco deſcendere:digredi,ex aliquo loco diſcedere. Noſtri Latini cum litteris vterentur, quas à Græcis acceperant: a.b.c.d.e.i.k.l.m.n.o. p.q.r.ſ.t.& Græci vocales haberent totidem,quot & nos,a.e.i.o.u.(nam.η.&.ω.poſtea ſunt ab his repertæ)ε.&.o.ternas habebāt apud eos poteſtates, vt.e.eſſet breue & productum. I. autem longum quodammodo ſonat,cum &.e.&.i.iūctum eſt. Et o.ſimiliter quoque cum eſſet vnū breuem,& idem faceret longam ſyllabam,prætcrea exprimeret vocem, quæ apud eos per.ο.&,υ.ſcribitur ου, ſic apud nos quoque.e. &. o. totidem poteſtates habebunt,& eaſdem,quas apud Græcos.Gręci in datiuo,tam.η.litteræ, quàm.ω. adijciebant.ι. iuxta: ita noſtri, vt apparet ex libris antiquis fœderum & ex legum,qui etiam ſi ex frequenti tranſcriptione aliquid mutarūt, tamen retinent antiquitatem:

Nam

Nam. o. non ſolum pro breui & longa, ſed etiam pro. u. poni, vt pro populus, ibi popolus: & vbi piaculum, ibi piacolum: Sic & pro huic, hoic: pro funus, fonus. item alia multa. Apud Græcos autem fuiſſe Cio cum [illegible]&. o. non dubito. E. autem duarum obtinet vicem, breuis & productæ. O. vero & pro breui & pro longa & pro. u. poſita eſt. Eidemque litteræ in datiuo caſu adiecta eſt. i. Y. quoque & ſuo ſono poſita eſt, & ſubiuncta litteræ. h. vt eſt apud nos quoque: item adiecta litteris. a. &. e. facit ſyllabam: poſita eſt & pro breui & pro longa, cum Græce per. υ. ſcribimus. V. ſimiliter & pro breui & pro longa, quoties conſonantibus ſubiecta eſt pro. ο & . υ, Græci ſequebantur ſonum tantummodo litterarum. θ. φ. χ. priuſquam à Simonide inuenirentur, exprimebant iuxta. τ. & iuxta. π. & . κ. adſpirationis notam. H. ponēdo. ξ. autem varie nunc per. κ. &, σ. nunc per. γ. &. ς. Itē. ψ. nūc per. ϐς. nunc per. πς. Quibus noſtri. ξ. acceptam in fine ſuarum poſuerūt: reliquis autem ita ſcribunt, vt à Græcis ſunt traditæ. Y. vero eodem ordine ſcriptum habemus quo illi reciſa tantum virgula iuxta: ſic quod apud illos iunctum. ο. litteræ. υ. facit ſyllabam, noſtri etiam quoties eiuſdem ſoni longa ſyllaba ſcribenda eſſet, & ipſi adiungebant. o. litteræ. Inde ſcriptum legitis Loucetios, nountios, & loumen & cętera: ſed nec. g. quidem nec. q. Latinus ſermo introduxit: ex quibus. q. & fuiſſe apud Gręcos: & quare deſiderat fungi vice litteræ cognoſcere poteſtis, ſi pontificum libros legeritis: Nunc

Nunc enim apud Græcos iuxta.ϖ.eſt poſita.ϛ. autem apud Græcos obtinet notam numeri ſex, pro quo apud antiquos. c. poni ſolitum, vt pro agro Gabino, Cabino: pro lege, lece: acna, pro agna: auctio certe ab augendo dictum eſt: & numeri cum habeant.c. vt ducenti, trecenti, ſexcenti.g. reliqui habent, vt quadringenti, nongenti, cum à tertio quoque ordine, vt apud Græcos quoque poſitum eſt.c.pro.g.& ſuo loco.k.poſt receptum.g. ſuperuacuum cœpit eſſe. Cvm, aduerbium temporis, antiqui quatuor litteris ſcribebant. In his, quum apud Catonem, rurſus quom, ſed antiqui cum ita ſcriberent, pronunciabant tamen perinde, ac ſi per, cum, ſcriptum eſſet. Illa quidem ſcriptura confuſa, quod.u.pro conſonante, &.o.pro vocali correpta accipiebant: Sicut apud Græcos trium valebat vice, vt eſſet.o. breue, idem longum: & vt ante dixi, ου. in quibus peccabant, quod alijs litteris ſcribebant, quam quibus enunciabant, & aliter legebant, quàm ſcribebant. Item Cuius per quoius litteras ſcribebant. De quibus ne plura ſcribam, hoc cuſtodite: vt cum fuerit aduerbium temporis, per.qu.ſiue vnum.u. ſiue duo ſcribatis, vt qum primum, quum hoc facerem. At ſi erit coniunctio, vt, cum Caio, cum Lucio, per. c.ſcribi debeat, ne quicquam deperdat ex ſignificatu: non enim aliud per quom ſcripta, aliud per.c.u.m. ſonat. Sed vbi aliquando fit aut ſoni iactura. & totidem penè litteræ ſcribuntur, dandum eſt aliquid antiquitati. Reliquas voces, quæ ante vocalem habuerint.u.

pro

pro conſonante poſitum, vt quando, quæritur, quiſpiam, quoddam, per. q. potius quàm per. c. ſcribetis. At cum locutus, ſecutus per. c. quum quidã præcipiant ad originem debere referri: quia eſt locutus à loquendo, ſecutus à ſequendo, per. q. potius quàm per. c. hæc ſcribenda: nam concuſſus, quamuis à quatio habeat originem, & cocus à coquendo, & cotidie, à quoto die, & incola ab inquilino: attamen per. c. potius quàm per. q. ſcribuntut. Quiçquam & quicquid & quocquod prima ſyllaba quoties habuerit. d. idem vos perducite, & ſuperponite. c. Nam cum ſint hæc compoſita & confuſa, ſi vtrámque vocem ſuis litteris ſcriptam relinquatis, duas partes orationis ſeparatas relinquetis: quicquam enim ductum eſt à quidquam. Ae. ſyllabam quidam more Græcorum per αι. ſcribunt, ne illud quidem cuſtodientes, quia omnes ferè qui de orthographia aliquid ſcriptum reliquerunt, præcipiunt nomina fœminina caſu nominatiuo. a. finita, numero plurali in. æ. exire, vt Aeliæ: eadem per. a. &. i. ſcripta, numerum ſingularem oſtendere, vt huius Aeliai: inducti à poetis, qui pictai veſtis ſcripſere: & quod Græci per. i. potiſſimum hanc ſyllabam ſcribunt propter exilitatem litteræ. ε autem propter naturalem productionem iungere vocali alteri non poſſunt. Iota vero quæ eſt breuis, eadémque longa, aptior ad hanc ſtructuram viſa eſt. Quam poteſtatem apud nos habet &. i. quæ eſt longa & breuis. Vos igitur ſine controuerſia ambiguitatis, & pluralem nomi-

nominatiuum, & ſingularem genitiuum per. æ. ſcribite: nam qui non poteſt dinoſcere ſupra ſcriptarum vocum numeros & caſum, valde eſt hebes. Quatinus ſæpe cum ſit recte ſcriptum, vos. e. perducitis, & facitis Quatenus: & ſæpe. i. litteram commutatis in. e. De qua ne plura loquendo videar vobis exprobrare imperitiam, contẽtus ſum, quid inter vtranq; vocem interſit, ſignificare. Igitur quatinus eſt, vt quia nam: Quatenus autẽ ſignificat finem loci cuiuſdam, velut qua fine. Nihil eſt, quod non vultis conſulere de his, quæ ignoratis: nam vt aliquid neſcire turpe non eſt, ſic in deterius ſcribere, vel emẽdare, turpiſsimum eſt. Pertermine dicitur auſpicium, quia ſit, cum de fine Romano in agrum peregrinum tranſgrediuntur. Sed ſcribam voces, quas alij numero ſingulari & plurali indifferenter per. u. &. o. ſcripſerunt, vt auus, coruus, nouus, & cætera. Vos nominatiuo ſingulari per duo. u. quorum vice conſonantis fungitur alterum, alterum accipitur pro vocali: nam per. vos. ſcriptæ, ſignificant pluralem numerum, & caſum accuſatiuum, auos, flauos, coruos, & horum ſimilia: nec enim mihi ſupereſt ocium, qui poſsim ſingula exequi, nec ſufficit memoria, cum vix hæc, quæ ſcribo, implere poſsim. Attamen has etiam voces, quæ. u. potius quàm, o. ſonant, per duo. u. ſcribite, vt, vulua, vultus, & ſimilia. ſicuti ſine vlla dubitatione per. vo. quæ ſonant ita, vti voluit, voluo, volutus, conuolutus: nam littera. u. vocalis eſt, ſicut. a. e. i. o. ſed eadem vicem obtinet conſonan-

tis

tis: cuius poteſtatis notam Græci habent, F. noſtri vau vocant, & alij digamma: ea per ſe ſcripta non facit ſyllabam, antepoſita autem vocali, facit, vt Fάμαξα. Fεκηβόλος & Fελένη. Nos vero, qui non habemus huius vocis nomen aut notam, in eius locũ quoties vna vocalis pluresúe iunctæ vnam ſyllabam faciunt, ſubſtituimus.u.litteram: nam vocalis nulla bis eadem poſita facit vnam ſyllabam, aſsiduus, exiguus, Laocoon, tribuũt, ſtatuunt, & ſimilia. At cum præponitur vocali, tunc accipitur pro conſonante, vt eſt anguis, extinguit, lingua, peluis: in vuido enim, prior. u. vocalis eſt, ſequẽs cui ſubiecta eſt. i. conſonans. Eſt præterea eiuſdem poteſtatis. i. vocalibus antepoſita, conſonantis habet vicem, & ſubiecta alteri conſonanti, vocalis eſt. Heſternum producte dici debet: nemo enim eſt, qui Latine modo ſciat loqui, qui aliter quàm producta ſyllaba heſternum dixerit. Deus eſt, inquã, vt Reus, & facit genitiuo caſu Dei, vt rei. Nominatiuo igitur plurali hij Dei potius quàm dij. In faſcia ſine cauſſa adieciſtis apicem, quia faſcia dicitur, quod voluendo fit faſcia. Haud aduerbium negandi, & ſignificat idem quod apud Græcos ού, ſed ab antiquis cum aſpiratione, vt alia quoque verba, dictum, & adiecta d. littera, quam pleriſque verbis adijciebant. D. tamen litterã conſeruat, ſi ſequẽs verbũ incipiat à vocali, vt, haud aliter muros. &, haud equidẽ. At cum verbũ à conſonãte incipit, d. perdit, vt, haut dudum, & haut multum, & haut placitura refert: & inducit. t. Et huiuſce, & huiuſq;,

recte ſcribuntur, ſed ſuo loco vtraque: nam ab hocce, & ab hacce fit huiuſce: huiuſque autē aliud ſignificat, idem vniuſcuiuſque. Has voces nonnunquam, nunquam, nunquid, quanquā, vnquam ſæpe recte ſcriptas relinquitis: aliquando enim in. m. commutatis, numquam pro. n. facitis. m. Quid igitur in poſterum debeatis obſeruare, attendite. Clari in ſtudijs viri, qui aliquid de orthographia ſcripſere, omnes ferè aiunt, inter. m. &. n. litteras mediam vocem, quæ non abhorret ab vtraque littera, ſed neutram proprie exprimat, tam nobis deeſſe quàm Græcis, cum illi Sambyx ſcribant nec. m. exprimere, nec. n. Sed hæc ambiguitas in his fortaſſe vocabulis, ſicut in Ampelo, Lycambe: nam in noſtris ſupradictis non eſt: quia non inter. m. & n. medium ſonat, vnquam & nonnunquam & ſimilia, ſed inter, n. &. g. nam & Græci cum ſcribunt ἄγγελος, ἄγγος, ὄγκοι, & ſimilia, ſi ſyllabam. an. ſequatur ſyllaba quæ initium habet à. g. & à. c. conuertunt. n. litteram in. g. & pro. n. g ſcribūt, vt ἄγγελος, ἄγχιςα, ἄγκυρα: cum inter. n. g. medium ſonet vocis productæ: non, vt alijs videtur, inter. m. & n. quoniam in copulatione ſyllabarum familiarium & nobis habenda ratio eſt. n. quàm. g. potius ſcribetis, nonnunquam, quanquam, & ſimilia: Nam ſi inter. m. &. n. eſſet diſputatio nobis, quæ in alijs quidem verbis, in ſupradictis autem non eſt, commodius credo acturos fuiſſe receptæ authoritatis viros, ſi hanc potius redderent rationem, ne duæ partes orationis, quæ iunctæ voces confundunt, integre

integre ſcribantur tam.d.inde, quàm.n.vnde, inde,& ſimilia, etiam quod in his vocibus, quæ vltimam habent.m.ſi ſequatur.n.mutatur.m.in.n.vt cum Hannibal,Hiempſal.Iam aliud eſt ſcijt, aliud ſciuit:ſcire enim facit ſciſcere, id eſt, iubere, præbere. Non omnia rotunda rata ſunt cum.l.&.r. geminari ſolent, quoties ratio non repugnat aurium ſono,vt in nullo,in Verre: Camelus vero & loquela,querela & ſuadela & tutela vno.l.ſcribẽda ſunt,vno.r.norat, narus. Orthographia Græcorum ex parte maxima in iota littera conſiſtit: nam & pro breui,& pro longa,velut ἰδίων & ἀονίας: & in quibuſdam medijs interponitur verbis, vt αἴδι. & in extremis,vt ἐυχῆι,κορέυηι:& caſibus datiuis adiungitur:quum.η.enuncietur & eadem ſubiecta.ι. litteræ, facit longam ſyllabam ηι, quod antea ſeruabatur apud nos quoque: nam & pro breui & pro longa nunc etiam valet, datiuis autẽ caſibus apud nos iuxta apponebatur, vt antea vobis dixiſſe memini,cum populoi Romanoi,pro, populo, ſolitos priores ſcribere oſtenderem. Cùm vero eadem.i.e.litteræ iuncta eſſet,non ſolum pro longa ſyllaba accipiebatur, ſed nominatiuum pluralem ita ſcriptum ſignificabat,vt amicei,bonei,doctei,Romanei,& ſimilia: at ſi per ſolum.i,ſcripta eſſet,eadem genitiuum ſingularem faciebat, vt huius amici, & cætera.

Denique omnium qui de orthographia ſcripſerunt,de nulla ſcriptura tam diu,quàm de hac quęrunt,quæ per.i.litteram ſingularem genitiuum,&

quæ per. ei. litteras nominatiuum pluralem faciunt, locuti partim acute, vt mihi quidem videtur, inepte illud atque etiam ridicule, nam mihi quædam ſuccurrunt: Pilum aiunt militare, & vinea, ſi ſit ſupra quam milites aggerem inſtituunt,& ſicam & ſilicem quæ ſecet, per.e.&. i. ſcribenda: at ſi pilum ſit,quo pinſitores vtuntur, & vinea quæ ruri colitur,& fiſtula,per.i. A quibus libenter quærerem, quo modo ſcripturi eſſent ædificij pila? & quomodo ſingularem dicerent, aut pluralē in his, res,ſpecies,& his ſimilia. Samnitē licet per omnes caſus.i.longam cuſtodiat,tamen nominatiuo correpta. i. ſanguis, puluis eſt. Hoc femur, quamuis nominatiuo per litteram.r. dicamus, tamen genitiuo feminis,datiuo femini, ablatiuo femine, ſcribite.Cognatæ quædam vocantur inter ſe vocales, vt ſcitis, & in declinationibus inuicem ſuccedunt. Item conſonantes inter ſe,ſed proprie ſunt cognatæ,quæ ſimili figuratione oris dicuntur,vt eſt. b.f. r.m.p.quibus Cicero adijcit. u. non eam, quæ accipitur pro vocali,ſed eam quæ conſonantis obtinet vicem,& antepoſita vocali, fit vt aliæ quæque conſonantes. Quoties igitur præpoſitiones ſequetur vox, cuius prima littera incipit à ſupradictis litteris,id eſt,b.f.r.m.p.u. quæ vox coniūcta præpoſitioni ſignificationem eius confundat, vos quoque præpoſitionis litteram mutate, vt eſt, combibit, comburit, comfert, comfundit, commemorat,comminuit, comparat, comuellit, comualeſcit,compellit,comuocat:nō conbibit,conburit &

rit,& ſimilia. Sic etiã præpoſitio iũcta vocibus quæ incipiunt à ſupradictis litteris.n. commutãt in.m. imbibit,imbuit,imfert, imficit,immemor,impius, immitis,impotens. At,ſub,ob,quæ finiuntur in, b. litteram, id eſt, vnam ex quinque ſupradictis cognatis,quoties verbum ſequetur,quod initium habeat à ſupra dictis,in eam.b.mutabunt, à qua vox incipit, vt, ſuffert, ſufficit, ſuffundit: non ſubſert, ſubficit:ſic & ſupparat,ſuppreſſus, ſic ſũuoluit, ſuuertit:Ob,autem,mutatur in cognatas eaſdem,vt, offert,officit,& ommouet,ommuteſcit,& oppandit,opperitur,& ouuertit, ouuius. Et tamen quoties verbum ſequens incipit ab.l.aut.r.n. ſuã commutat in eam,à qua ſequens vox incipit,vt, collatum,collectum,illinit,illectus, collinit, illudit. In r.autem,vt,corradit, corripit, corrodit, corrumpit,vt irrepit,irrogat,irruit: perdit vero.n. litterã, cum ſequens verbum à vocali incipit,coëmit,coęquat,coit,coortur. Anceps,ancilla, ancilia, anguſtum,anquirit: non iudico per an , ſed more Græcorum per. ag.ſolitum ſcribi. Nunc adijcio, ſicut inter.m.&. n. litteram vox media tam Græcis deſit,quàm nobis, ita inter. n. quoque &. g. deeſſe: Neque enim aut illi ἄγγιλον & ἀγκύλην & ſimilia, ſiue per.c.ſiue per.g.ſcripſerint, alterutram in pronũciando litteram exprimunt: nec nos ſupradictas voces,ſiue per.c.ſiue per.g.ſcribamus,proprie aut c.exprimimus in dicendo,aut.g.quæ vox, quoniam ordini litterarum noſtrarũ deeſt, & familiarior eſt auribus noſtris.n.potius quàm.g. vt anceps, &

ancilla, & angina, & anguſtum, & anquirit, & ancora, & ſimilia, per. n. potius quàm per. g. ſcribite. Sicut per duo. g. quoties duorum. g. ſonum aures exigent, vt aggerem, ſuggillat, ſuggerendum, ſuggeſtum, & ſimilia. Sunt, qui inter. u. quoque &. i. litteras, ſupputant deeſſe nobis voces, ſed piguius quàm. i, exilius quàm. u: ſed (pace eorum dixerim) non vident. y. litteram deſiderari, ſic enim gylam, myſerum, ſyllabam, proxymum dicebant antiqui. Sed nunc conſuetudo paucorum hominum ita loquentium euanuit: Ideoque voces iſtas per. i. ſcribite. Si memores eſſetis dixiſſe me vobis, præpoſitionis litteram. n. quoties verbum ſequeretur, aliter in his dumtaxat quæ ex hac præpoſitione verba compoſita ſunt, mutari ſolere in. m. nõ ſcripſiſſetis inprolem, n. quod per. m. debuiſtis, improlem ſcribere: Improles enim eſt, qui nondum vir eſt. Igitur, quæ Græce ſcribitis per. ψ. litteram ſcribetis Latine per. ps. Græci priuſquam reciperent in ordinem litterarum ſuarum. ξ. &. ψ. eas quidem voces, in quibus apparebat. g. vt αἴξ, αἰγός: φλὸξ, φλογός: & ſimilia ſcribebant per. γς. in quibus vero incidebat. κ. vt ἄναξ, ἄνακτος: δόναξ, δόνακος: & ſimilia, per κ. &. σ. In quorum declinatione incrat. b. vt ἄραψ, ἄραβος, per. β. &. σ. Et in quibus. π. κύκλωψ, κύκλωπος, per. π. &. ς: Similiter noſtri, voces quæ in. x. litteram incidunt, ſi in declinatione earum apparebat g. ſcribebant. g. &. s. vt: coniugs, legs: & ſimilia per g. &. s. At quæ voces. ψ. litteram habent, hæ. per. b. &. s. ſcribebantur ſi in declinatione acciperent. b.

vt

vt cœlebs, cœlibis: plebs, plebis. Poſteaquam à Græcis.ξ.& à nobis.x.recepta eſt, abijt & illorum & noſtra perplexa ratio, & in primis obſeruatio Nigidij, qui in libris ſuis &. x. littera non eſt vſus, antiquitatem ſequens. Sed libenter quærere, quibus litteris ſcripturi eſſent eas voces, quæ in declinatione nec.g.&.s. exeunt, vt, nix, niuis: ſenex, ſenis: ſexus, ſexus: & oppidum in Hiſpania Auſtruxi, quod eſt ab attraho, & vexi. Voces igitur quæ.x. litteram incidũt, relicta antiqua obſeruatione, per x.ſcribite, quæ vero per.ψ. ea per. ps. potius quam bs. ψ.enim nec in noſtris, nec in Græcorum libris inueniuntur ſubiecta. b. litteræ. Ea vero quæ.ψ. ſonant, & non declinantur, vt ſupra dicta, per. bs. ſcribite, vt abſcedit, abſcidit, abſcondit & abſtrahit, obſtat, obſtipuit, abſynthium, gybſum. Nam hyems & ſumſit & inſumſit, demſit, ſine dubio, per. ms. ſcribetis. Et quando in harum vocum mẽtionem incidimus, nec conſumptum, nec emptũ, nec redemptum, nec temptat, attemptat, & ſimilia iſtis, per. pt. ſcribetis vitioſe, ſed vt ego ſcripſi iuxta mt. ponetis, & lucriſacietis litteram, quæ detracta nihil de ſignificatu vocis deminuit, & ſcribitur expeditius. Credo quod ignoretis nomen priuilegium quod dicitur, lex enim priuilegij in vnũ hominem eſt dicta. Video vos ſæpe & orco & vlcano.h.litteram relinquere, ſed credo vos antiquitatem ſequi, ſed cum aſperitas vetus illa, paulatim ad elegantioris vitæ ſermoniſque eſt limam perpolita, ſic vos quoque has voces ſine.h. ſecundum con-

ſuetudinem noſtri ſæculi ſcribite. Item corona, ancora, ſepulcrum, ſicut quę. h. in diſputatione deſiderãt, vt, brachium, cohors, harena, pulcher, ſed ea quatenus debeatis obſeruare, ignoratis: inducti fortaſſe eo, quod legiſtis præceptum antiquorum, qui aiunt ſcribi quidem omnibus litteris oportere, in enunciando autem quaſdam litteras elidere. In quo, vt idem ſæpius dicam, bis peccatis, quod aliud ſcribitis, & aliud legitis, quàm ſcriptum eſt: quid enim facietis in his, quæ velitis nolitis, & ſcribenda ſunt, & legenda vt ſcripta ſunt; vt exempli gratia, exiſtimo, non exæſtimo, & conquinat, non coinquinat, & ſimilia. Eliduntur autem vocales ſingulæ, cum duo concurrerint, vt,

Men' incepto deſiſtere victam? Non, méne. Et,

Ten' inquit, miſerande puer. Non téne.

T. quoque ex conſonantibus eliditur, Vt,

Poſquam res Aſiæ: non poſtquam.

M. autem, vt, Mult' ille & terris.

Vocalis & conſonans pariter,

Non equidem inuideo. Et breuiter Troiæ.

Cum fuerit autem ſcriptum, audiendus eſt, & ſcribendus eſt, & mutandus eſt, & ſimilia generis maſculini, primam vocem integram relinquetis: ex nouiſsima autem. e. &. s. detrahetis, idem facietis in fœminis, vt prima vox, cuius generis ſit, appareat. Idemque in neutris. At hicce & hocce pronominibus, ſi vox ſequens à vocali incipiat, e. nouiſsimam detrahetis, vt,

Hicc' alienus oues cuſtos bis mulget in hora. &,

Manibuſque

Manibuſq; meis Mezentius hicc eſt. &,
Hocc erat alma parens. &,
Hocc Ithacus velit,& magno mercẽtur Atridę.

Non idem ſunt Tria, quod Trina: tria enim ſunt ſingularia, trina autem multiplicia, ſic trinos calceos,& trina veſtimenta,non tria:& terni dicũtur,vt bini,quini,ſepteni,deni. Quando diſtinguitis,cum erit perfecta oratio & ſenſus concludetur, inter nouiſsimam verbi litteram & primam inſequentis in ſuperiore parte verſus punctum ponite aliud quam librarius inter duo verba poſuit: quoties autem ante diſtinctum mora fuerit neceſſària, ſimiliter inter duas litteras ἀπλῶν auerſam, id eſt, Sicilicũ ponite: ſi vero fuerit Hyperbaton,& longior ſenſus,at vos in ima parte verſus inter duas ſimiliter,vt ſupra,litteras,punctum clarum ponite, & ſi prius quàm diſtinctum concluditůr, mora iterum fuerit neceſſaria ἀπλῶν auerſam, id eſt, Sicilicum ſimiliter in ima parte verſus ponite. PR. quoties prætorem ſignificare vultis, nolite interpũngere, ne fiat, populus Romanus: nec compoſita, qualia ſunt,leuianima,biduancula,tardigrada:hæc enim fiunt ſpecie & ſignificatione vnum. Sed ne ea quidem,quæcunque cum præpoſitione dicuntur circumpungetis, vt, circumduci, & circumueniri, & circumplecti,& nonnulli,& paulopoſt: nec hæc vt in Galliam,in Italiam: nec hoc,nec illud, quia infinite dicuntur.

Repertores litterarum Cadmus ex Phœnice in Græciam,& Euander ad nos tranſtulerunt. a.b.c.

d.e.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t. litteras numero. XVI. poſtea quaſdam à Palamede, & alias à Simonide adiectas impleſſe numerum. XXIIII. In Comœdia ſcriptum erat, ellum, non recte vos feciſtis, illum: eſt enim, en illum. Grammatici præterea Demetrius Phalereus, Hermocrates, ex noſtris autẽ Cincius, Fabius, Gellius, tradiderunt, ex quibus Cincius paucis, inquit, commutatis, vt ad linguam noſtram peruenirent, eas namq; Cadmus ex Phœnice in Græciam, vnde ad nos Euander tranſtulerat. Scripſeram autem vobis, quantum repeto, & alia plura, inter quæ noſtros antea, ſicut Græcos quoque. XVI. litteris vſos: ex quibus fuiſſe vocales apud vtroſque: his poſtea quaſdam à Palamede, & alias à Simonide adiectas impleſſe numerum XXIIII. Ex adiectis autem noſtros ſolam. X. recepiſſe. F. vero. g. &. q. in Græcis etiã litteris fuiſſe & nunc eſſe, ſed. G. numero ſeruire atq; nonaginta ſignificare. F. autem Aeolis dumtaxat idem valere, quod apud nos. u. cum pro conſonanti ſcribitur, vocarique ϐαῦ, & digamma. Et ſignificauerant prius quàm Græcis inter vocales repertæ ſunt. η. &. ω. vicem earum tam apud illos, quàm apud nos expleſſe. e. &. o: o. etiam ſcribi ſolitam pro ſyllaba ου. E. autem pro. ι. & iota, eaſdemq; & o. &. e. quoties accepiſſent in finem iωta, datiuum caſum apud vtroſque ſignificare, & harum ſcriptionum exempla non ſolum ex libris veteribus, ſed etiam ex peritorum quorundam ſcriptionibus: vt Cameloi, caproi, nam noſtri eruditi vno ore, h. quidem &. k. ſu-

k.ſuperuacuas eſſe dixerũt,nec indagarunt.,.apud Græcos prius quàm reciperetur in ordinem vocalium,tunc cum.e. & pro breui & pro longa ſcriberetur, ac ita quæ nunc à nobis ſcribitur adſpirandi vocem obtinuiſſe, & à noſtris retentam propter peregrina nomina, nunc poni & ante vocales & iuxta.c.&.t.&.p.C.autem & nomen habuiſſe. G. & vſum præſtitiſſe,quod nunc Caius per.c.& Cneius per.cn.quamuis vtriuſque ſyllabę ſonus.g. exprimat,ſcribuntur. Ita & alia præterea ad has litteras pertinentia. In defrudo apicem ſecundæ ſyllabæ imponere debetis,nam à deferuendo & decoquendo fit tale quod defrudetur,id eſt,fraudetur coctura & minuatur. Vocalem litteram.I. pro cõſonãti accedere,manifeſtum eſt in his nominibus, iane,iecore,ioui, iucundo. Pro vocali autem valet ſubiecta conſonantibus,& facit nunc breuem ſyllabam nunc longam,vt, bibit, biga: & citat, ciuis: dies, dicit. Sibi autem ipſa ſubiungitur in his, vt, aijo, Troija, Gaijus,Aijax. Aduerbia cum.n.ſcribenda,quotiens,deciens,totiens,& ſimilia per numerum,Atheniẽſes, Mediolanenſes, Carthaginẽſes,& ſimilia:at aquoſum,harenoſum, & ſimilia ſine. n. Coma inciſa non cæſaries ſed ceſaries eſt à coma ceſa. Et in eo quod eſt amans adijcienda eſt i.littera in genitiuo plurali,ſi quando ſunt participia, aut ex participijs figurata:ex nominibus autẽ nuſquam,vt,ætas,& ſimilia. Internundium ſcribẽdum,vt interlunium, & trinoctium: ita internundinium, quod nouem dies inter ſe continuos ha-

beat, non quod nono die ſit. Non eſt cloaca, vt putatis, ſed cluaca, quaſi conluaca. Contagio apud omnes ferè veteres ſcripta eſt nominatiuo caſu, vt obſidio quoque & obliuio: ſed Poëtarum licentia primo fecit contagia & obliuia: poſtea dici cæpit, & obliuium, & obſidium, & contagium. Cum antiquitatem igitur poſterior conſuetudo vincat, vos vtro modo ſcriptam vocem hanc inueneritis, ita relinquite, dum non ignoretis, ab antiquis nominatiuo hęc contagio dictum. Non eſt, vt emendaſtis, porca præcidanea, ſed præcidaria, quæ frugum cauſſa immolatur. qui iuſta defuncto non fecerunt, aut in faciendo peccarunt, his porca cõtrahitur, quam omnibus annis immolari oporteat, antequam nouam quaſi dapem mereat de ſe capere: præcidaria dicta, quod ante cæditur quam frugem capiat: at illa quæ & in re, & in pręſente mortuo quem condituri ſunt, immolatur: quia ex ea capere non poſsint ad quod iuſta faciant, præſentanea vocatur. Parilia dicuntur non Palilia: non à Pale dea, ſed quod eo tempore omnia ſata, arboreſque & herbæ parturiant, pariantque. Nouenſiles ſiue per. l. ſiue per. d. ſcribendum: communionem enim habuerunt litteræ hæ apud antiquos, vt dinguam & linguam, & dacrimis & lacrimis, & Capitodium & Capitolium, & ſella à ſede, olere ab odore. Eſt & communio cum Græcis: nos lacrimæ, illi δάκρυα: olere ὀδωδέναι: meditari μελετᾶν. Nouenſiles autem, quos Græci συνεννέα, poſt nouendij à conſidendo, id eſt, eadem ſede præditi.

Sorix

Sorix autem Saurix, auis tributa Saturno ab auguribus: quia tarditati, & vetuſtati, & ſenectuti conuenit: nam & in veteranis maxime verſatur locis, & noctium eſt & noctis maxime primæ, & quia tempeſtatis nuntius atque index paruilaris. Forcipes quod formum capiant, id eſt calidum vt fornaces: aut de foro capiant, vt foricipes. Forus autem, ſtatus tam in foro, quam in naui & torculari, id eſt, ληνῶ.

DE SYLLABIS.

SYllaba eſt coniunctio litterarum, cum vocali vel vocalibus ſub vno accentu, & ſpiritu continuata. nam per ſolam vocalem abuſiue ſyllaba dicitur. minima etiam eſt ſyllaba vnius litteræ; vt ea maxima eſt, quæ ex pluribus conſtat, vt, ſtirps. Syllabarum in pedibus differētiæ ſunt tres: ſunt enim longæ, breues, & mediæ, quæ & communes dicũtur. Ex his breues vno modo ſunt, id eſt, cum vocalis corripitur, quam non ſequuntur duæ conſonantes. Longarum autem ſyllabarum duæ ſpecies ſunt, nam aut naturaliter longæ ſunt, aut poſitione fiunt. Ex his natura longæ duobus modis cõſtant: vno, ſi vocalis producta ſit, non ſequēte alia vocali, vt, primus ab oris: nam & pri. &. o. & ris, productis vocalibus ſunt natura longæ. Item modo ſunt longæ naturaliter ſyllabæ, cum duæ vocales iunguntur, quas ſyllabas Græci diphtongos vocant, vt ae. oe. aũ. eu. ei: nam illæ diphtongi non

ſunt quę fiunt per vocales loco conſonantium po-ſitæ,vt ja.je.ji.jo.ju.va.ve.vi. vo. vu. Aliæ vero fiunt poſitione longæ modis octo. Primo ſi correpta vocalis deſinat in duas conſonantes, vt ars. Secundo, ſi excipitur à duabus conſonantibus, vt Acriſionęis Danae.Tertio,ſi deſinit in conſonantem,& excipitur ab alia,vel ab eadem conſonante, vt,arma, Anna. Quarto, ſi deſinit in duplicem litteram, vt, nox. Quinto, ſi excipitur à duplici, vt, axis. Sexto,ſi deſinit in conſonantem,quę duarum ſonum præbeat,vt,hocc erat.Septimo,ſi deſinit in conſonantem & excipitur à vocali loco conſonātis poſita,vt,aruum.Octauo,ſi excipitur ab.i.littera duplicata,vt Troiia,aiio,Graiius,Aiiax.Mediæ autem ſiue communes ſyllabæ fiunt modis quatuor.Primo ſi correpta vocalis deſinat in conſonantem, quæ orationis finiat partem, & excipiatur à principali littera vocali. Eſt enim breuis ſic, Te Coridon o Alexi,&c.Et item cum vocalē ſeu productam, ſeu breuem,aut diphtongon, & eſt breuis,vt,inſulæ Ionio in magno: & longa eſt autem ſic,Glauco & Panopeæ,& Inoo Melicertæ.Et itē, Neq; Aoniæ Aganippę. Tertio modo,ſi correpta vocalis excipiatur à duabus conſonantibus, quarum prior ſit muta,ſequens liquida. etenim breuis eſt ſic,Vaſtoſque ab rupe Cyclopas:& alibi ſic,ſeſe effudere quadrigæ. Item longa eſt ſic, Infandi Cyclopes. Item,centum quadriiugos. Quarto modo, ſi correpta vocalis deſinit in conſonantem & excipitur à principali littera. h. eſt enim breuis

ſic

ſic,Hic amor,hæc patria.Item alibi,Hic vir hic eſt, tibi quem promitti ſæpius audis. Item longa eſt ſic, Terga fatigamus haſta. Videtur plurimis eſſe quintus communiũ ſyllabarum modus, qui apud Lucilium, & veteres multos,eſt frequentatus, vt correpta vocalis deſinat in. ſ. & excipiatur ab alia conſonanti, vel vocali loco conſonantis poſita, vt eſt illud, Quare etiam atque etiam dico eſt communis voluptas.Et item, efflantq́ue elatis naribus lucem. Hæ ſyllabæ pro breuibus apud veteres, pro longis vero apud omnes ponuntur. Poteſt & hic modus ſextus communium ſyllabarum videri, qui apud omnes veteres ſemper, & apud Vergiliũ plerumq́ue pro longa ſyllaba eſt. Nam pro breui apud nouos poëtas frequenter, quod eſt ſic, cum verbum ſiue nomen.o. habet vltimam correptam, non ſequentibus duabus conſonantibus:vt,Canto quæ ſolitôs,&c.Et,mœnia prima loco fatis. Item, Cui Iuno ſubmiſſa. &alibi.Heu nimium virgo nimiũ. In his enim omnibus. o.littera correpta, pro longa accipitur.Nam pro breui non noui tantum poſuere,vt Martialis,Non amo te Sabidi. Et apud Vergilium inuenitur, vt eſt,Nunc ſcio, quid ſit amor. ſed qui hanc ſyllabam longam eſſe voluerũt, ſemper eliduntinde. i. litteram, vt ſic, nuncſco. quanquam cauſſa eſt ſuper hoc verbo , quare neceſſe eſt, litteram corripi. In his enim verbis quæ nominum ſpeciem gerunt, eadem corripi oportet propter diſcretionem.Nam ſcio,ſi corripias.o.litteram, verbum eſt, ſi producas, nomen ſingularis

datiui vel ablatiui, vt huic, & ab hoc ſcio. Item tale eſt, monſtro, & oſtento, & frequentatiua verba multa, vt lecto, facto, ſcripto, dicto. Nam pronomen, ego, pro breui habere vltimam. o. deprehenditur: vt eſt, Non ego Myrmidonum, &c. Itẽ, Aſt ego quæ diuum. Item, ergo, coniunctio pro longa habet vltimam litteram. o. vt eſt, illud, Ergo iuſſa parat, &c. Propter quod talis ſyllaba finalis tamen tantum communis eſſe multis generibus probatur. O. autem littera pro duabus Græcis habetur, id eſt, pro. ο. & . ω. ſicut etiam. e. pro. η. & . ε. & iſtæ apud Græcos poëtas inuicem pro contrarijs ſibi litteris ponuntur, & vocantur ἀντίςοιχα: vnde & noſtri hanc conſuetudinem Græcorum propter metri neceſſitatem ſequuntur. Nam illo verſu Virgilius. o. productæ longitudinem ſeruat: Armatumque auro circumſpicit Oriona. Item in eodem nomine eandem litteram corripit, ſic: Cum ſubito aſſurgens fluctu nimboſus Orion. Itaq; & in hoc, & in huic ſimilibus. e. & . o. putandum eſt eſſe communes ſyllabas, ſed per ἀντιςοιχίαν Græcam recipi poſſe. Nam etiam. e. naturaliter productã, per eandem ἀντιςοιχίαν Virgilius corripit, vt, gener aduerſis inſtructus Eois. & alibi, primo ſurgebat Eoo. atque è contrario autem in eodem producta eſt, ſic, Eoasque acies. & alibi, ante tibi Eoæ Atlantides abſcondantur. In breui ſyllaba tempus eſt vnũ, quia nihil morarum illic vox facit: in longa autem duo ſunt, quibus tantum quantum in breui ea vox detinetur, breuis autem correpta vocalis efficit, longas

longas producta. Syllabæ aut natura longæ ſunt, aut poſitione fiunt. Natura, cum vocalis producitur. Poſitione, cum correpta vocalis ſequentes habet duas conſonantes. Hæc aut in eadem ſyllaba ſolet eſſe, vt ars: aut in proxima, vt amnis: aut in duas ſyllabas diuiſa, vt arma. Sed & duplex littera. x. duarum conſonantium loco fungitur. Hæc quoque aut in eadem ſyllaba ſolet eſſe, vt vox: aut in proxima, vt axis. Præſtant idem & vocales litteræ loco conſonantium poſitæ. i. &. u. vt, ſeruus, iniuſtus: ſed hæc in metris facilius deprehenduntur.

Syllabæ poſitione longæ fiunt his modis: ſi correpta vocalis, deſinat in vnam conſonantem, & excipiatur ab altera conſonanti, vt, arma virumq́; cano. Item ſi deſinat in duas conſonantes, vt, Eſt in ſeceſſu longo locus, &c. Si excipiatur à duabus cõſonantibus, vt, Acriſioneis Danae, &c. Si deſinat in duplicem litteram. x. vt, Nox erat, &c. ſi excipiatur à duplici littera, vt, Axe ſub æthereo. Idem hoc & in. z. vt, Mezenti ducis exuuias, quæ apud Græcos duplex eſt. Item ſi deſinat in conſonantem, & excipiatur à vocali vice conſonantis poſita, vt, inueni germana viam. Si deſinat in conſonantẽ, qua pars orationis finitur, vt, Omnia vincit amor, & nos cedamus amori. Si correpta vocalis per ſe partem orationis impleuerit, vt, horreſco referens, &c. Liminaq́ue lauruſque Dei. Hæc ſyllaba & inter communes haberi poteſt. Si vocalem breuẽ ſequatur. i. littera vice conſonantis poſita, vt Harpyiæq́;

colunt. Si poſt breuem vocalem ſubiuncta ſit conſonanti vocalis, & vocalem correptam habeant conſequentem, vt, parietibus textum cœcis iter.

Item communes ſyllabæ ſunt & ex his quæ natura longæ ſunt,& ex his quæ poſitione.

Natura, ſi producta vocalis excipiatur a vocali, eſt enim lōga in hoc, Glauco & Panopeæ,& Inoo Melicertæ. Fit autem in hoc breuis, Te Corydon o Alexi trahit:ſua quenque voluptas. Item natura, cum geminæ vocales, quas Græci diphtongos vocant, à vocali excipiuntur. Eſt enim longa ſyllaba in hoc, Vlla moram fecere neque Aoniæ Aganippæ. Fit autem in hoc breuis, Inſulæ Ionio in magno quas dira Celeno, &c.

His vero quæ poſitione longæ fiunt communis eſt, quæ excipitur à duabus conſonantibus, vt prior ſit muta quàm liquida. Eſt enim longa In hoc, Immemores ſocij vaſto Cyclopis in antro. At in hoc breuis eſt, Luſtra domoſque traho vaſtoſq; ab rupe Cyclopas. Poteſt præterea communis videri ea ſyllaba, quę apud Vergilium & pro longa & pro breui poſita eſt, hic vel hoc, ſi à vocali excipiatur, eſt. n. pro longa, Omnibus hic erit vnus honos, tres præmià primi, &c. Pro breui autem, Hic vir hic eſt. Sed pro breuibus ferè tantum. Nam vt longa ſit,& ipſi & omnibus vſitatum eſt. Conſyderanda ergo eſt in his dumtaxat pronominibus natura. c. litteræ, quod craſſum quodāmodo, & quaſi geminum ſonū reddat, Hic & hoc. Si autem, nec, coniun-

coniunctionem aſpiciamus, licet eadem littera finitam, diuerſum tamen ſonabit, quod facilius diiudicabitur, ſed quando alterum habemus, etiam alterum tentemus. In verſu eſt ergo, Hoc erat alma parens, &c. Et, Pro Iuppiter ibit Hic, ait, & noſtris illuſerit aduena regnis. Sin autem feceris: Nec erat alma parens: Nec ait: ſpeciem ſuam verſus amittit, cùm æque & hanc & illam ſyllabam conſtet eſſe correptas. Ergo illæ non ideo longæ fiũt, quod pars orationis finitur, vt putant plurimi, nam idem & in hac effici poſſet, ſed, vt dixi, in pronominibus. c. littera ſonum efficit craſsiorem, & naturam. i. litteræ inter vocales poſitæ, ac per hoc ſonum geminantis imitatur, quibus primæ poteſtatis quinque vocales exiſtunt. a. e. i. o. u. quæ gemina virtute temporum præditæ dum corripiuntur aut acuuntur, longas & breues ſyllabas metris præſtant. Vnde eas haud immerito noſtri authores Dichronos pronunciarunt, eoque fit, vt Græcis vocalibus, quamuis numero inferiores, poteſtate tamen ex æquo reſpondeant. Omnis autem ſyllaba cum correpta in ſe vocalis eſt vnius temporis, cum producta duorum accipit poteſtatem. Tempus autem eſt ſpacium moræ, per quod ſyllaba lõga extenditur, breuis vero contrahitur. Ipſa præterea vocalis per ſe, id eſt ſine ſocietate, atq; adminiculo conſonantis, vocis orationisúe qualibet parte completa, abuſiue ſyllaba nuncupatur.

In. a. littera. A virgo infelix.

In. e. E terra magnum alterius ſpectare laborem.

In.i. I nunc ingratis offer te irriſe periclis.
In.o. O mihi præteritos referat ſi Iuppiter ãnos. Affectus ingemiſcentis ſeu eiulantis perſonæ plerunque apud tragicos ſeu comicos reperiuntur. Vel ſi ex compoſito accipias, Vuidus Hiberna venit de glande Menalcas. Rurſus duæ inter ſe vocales iugatæ, ac ſub vnius vocis enuntiatione prolatæ, ſyllabam faciunt natura longam, quam Græci diphtongon vocant, veluti geminæ vocis vnum ſonum, vt, ae. oe. au. His ſeu ſimplicibus, ſeu coniunctis, connexæ reliquæ litteræ, quod ſonum vocis augeant, craſsioreſque efficiant, conſonantes vocãtur, quæ, in duas partes dirẽptę, ſemiuocales quidem. vii. dabunt, id eſt, f. l. m. n. r. s. x. ex quibus liquidæ, quas ἀμετάβολα, ſiue ὑγρὰ Græci vocãt, ſunt quatuor, l. m. n. r. ideoque ſubiectæ mutis litteris, quæ in tertio habentur tam ordine quàm poteſtate, quæ ſunt, b. c. d. g. h. k. p. q. t. in declinatione verborum ſeu nominum nunquam à proprio tenore, ac legitimo poſitionis ſuæ ordine diuulſæ, atq; in alteram, litterarum commigratione, tranſlatæ ſpeciem, vt alia deflectantur atque mutentur, qua conditione, etiam in metris communes ſyllabas faciunt.

DE SYLLABARVM natura & connexione.

SEd vt ad propoſitum nobis redeam, diſcuſſa litterarum tam enuntiatione quàm poteſtate, quod cumulo pleniſsimæ eruditionis aptum ac

neceſſarium præterire abſurdum foret, conſequens erit de Syllabarum natura & connexione tractare: Nam ideo dicta eſt ſyllaba, quod à vocalibus, ſine quibus eadem coire non poteſt, reliquæ litteræ (vt fides Greci ſermonis indicat) comprehendantur: id eſt, παρὰ τὸ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα. quarum tripartita ſpecies eſt, namq; aliæ earum breues, aliæ longæ, aliæ communes, appellantur; ſcilicet, quod nunc pro breuibus, nunc pro longis, vt neceſsitas metri, aut producentis aut corripientis eaſdem, poſtulauerit, accipiantur. Poſitio autem conſonantium litterarum breues ſyllabas, ſecundũ diſciplinam legemq; metricæ artis, efficit longas. Nam, parente natura, omnis vox ſub duorum accentuum ſono ore mortaliũ promitur, producto ſcilicet aut correpto: ex quibus alter extenditur, alter contrahitur. Igitur cum in metris longa ſyllaba opus eſſet, vt ea quæ breuis lege naturæ prolata videbatur, longa efficeretur, à principibus Muſicæ artis authoribus poſitio, id eſt, duarum conſonantium copulatio reperta atq; inducta eſt. Hæc deinceps obſeruatio conſenſione poëtarum legem dedit, quæ authoritas item de vetuſtate temporis trahens diſciplinam veluti ſacroſanctæ in metris obſeruationis cæteris ſanxit. Igitur ſyllaba breuis tempus vnum, longa duo, neque amplius recipit, ex quà euenit plerumq;, metri neceſsitate cogente, vt, pro ſyllaba longa, duæ breues; aut pro duabus breuibus, vna longa ponatur. Id quod in trimetris Anapeſtico, iambo, & cæ-

teris huiuſmodi verſibus datur cognoſcere. neque enim hæc commutatio numero metrorum officit congruentibus ſub vtraque lege temporum ſpacijs atque momentis. Poſitione vero octo modis, vt ſupra relatum eſt, fiunt, ex quibus ſex videntur aperti: de ſeptimo etiam nunc tractemus. Si correpta per ſe vocalis littera ſequentem .i. habeat inter duas vocales conſtitutam, vt, Troiaq; nunc ſtares. Hic enim .o. litteræ vocali correptæ infertur .i. littera pro duabus conſonãtibus accipiẽda, quanquam & geminata .i. ſcribere iubeamus, vt, Proiecit fluuio, penituſque in nubila fugit. Alij oi diphtongon volunt eſſe, vt ſit pes dactylus, prima ſyllaba natura longa Tro. ſequẽtibus duabus breuibus. i. a. æque hoc. u. litteram facere, nequiuit, eodem quotiens fuerit loco. nam ita ponuntur hæ duæ litteræ in ſyllabis, vt exigente ratione interdum ſint vocales pro ſuapte natura, interdum conſonantes, quia & prolatæ, & ſubiectæ alijs vocalibus coëunt, & ſyllabam reddunt. quod reliquę facere non poſſunt, vt eædem & conſonantes ſint & vocales. Nam cum & inter ſe geminãtur, & cum alijs iunguntur, prima earum, quæ in ſyllaba fuerit, euidenti ratione conſonans erit, quippe cum vocis ſonus in ſubiecta tantum vocali audiatur, vt iaculum, Iuno, vota, vultus, & his ſimilia. Octauo, ſi correpta vocalis deſinit in conſonantem, qua pars orationis finiatur, & ſequens ſyllaba à vocali incipiat, vt, hoc erat: &, hic ait.

Nunc de communibus pleniſſime tractemus, vnde

vnde ſumus digreſsi: quarum in metris triplex ratio & cauſſa reperitur, ſi quidem vna eademq́; ſyllaba, nunc longa, nunc breuis, nunc vtriuſq́; temporis lege fungitur. Sciſcitantibus autem, cur tres modi communium ſyllabarum ſint; dicemus, longam ſyllabam aut natura fieri aut poſitione. Hæc ſub vtraq; ſpecie communem in metris ſyllabá dabit, id eſt, aut natura cum vltima pedis dactyli lōga reperitur: vt, Inſulæ Ionio in magno, &c. aut poſitione, cum ingeruntur breui ſyllabæ duę conſonantes, quarum prior ſemper muta, ſequens liquida eſt. Supereſt natura breuis, cuius vnus modus: id eſt cum correpta vocalis deſinit in conſonantē, ea dumtaxat lege, vt ſequēs ſyllaba incipiat à vocali tanquã, Hic ait, & noſtris, &c. ita efficiūtur modi, vt ſupradictum eſt, tres. Igitur prima ſpecies erit, quæ dactyli pedis tertiam breuem ſeu productam vocalem, ſeu duarum coniunctione, id eſt, diphtongo longam efficiens contra legem Hexametri heroi amphimacrum inducit, qui pro dactylo lege communium ſyllabarum accipietur, ita tamen, vt ſequens à vocali pes inchoët. Cuius exemplum apud Homerum, ἄνδρά μοι ἔννεπε μοῦσα: apud noſtrum, Inſulæ Ionio in magno, &c. Nam ſubtili coniunctione longæ quæ ſunt huiuſmodi vtriuſq; vocalis nomen incurrunt, & in colliſione ſpacium temporis ipſa pronuntiandi celeritate conſumitur: quanquam nonnulli quaſi finalem ſyllabam propter indifferentiam quæ in metris omnibus competit, tradant, ſuper quo plerique ambigunt,

In iſto dumtaxat ſyllabarum communium priuilegio. Harum altera eſt, cum eiuſdem pedis ſecunda ſyllaba, natura ſemper breuis: vtpote, ſequenti loco in dactylo pede coniunctis duabus conſonantibus, quarum prior muta, ſequens liquida ſit, longam efficit poſitione: vt eſt, Vidit thuricremis. in. r: &, Ni palmas ponto tendens vtraſq; Cloanthus. in. l: item. Bronteſq; Steropeſq; & nudus membra Pyracmõ, in. m: Item neſcio quis teneros oculis mihi faſcinat agnos, in. n. Habes exẽpla quatuor liquidarum, quas ametabolas diximus, nam breuis ſyllaba eſt loco poſita poſitione longa vim ſuæ proceritatis loci conditione non obtinens. Ergo hic pro breui accipietur lege communium qua prior muta. c. ſequens liquida ſit. r. ita tamen, vt vtræque conſonantes in vna ſyllaba coniunctæ habeantur: nam ſi altera earũm in ſecunda ſyllaba ſequens in tertia reperiatur, non iam communem, ſed longam ſyllabã in ſe efficient. Sed & duæ liquidæ m. & n. quæ ſolæ ex his quæ ſibi ſubiunguntur, non præcedente muta, in vna ſyllaba, longam ſyllabam facere poſſunt, vt, omnibus errantem terris. Et, aut Agamemnonijs ſcænis. Tertia vero cum eodem dactylo prima ſyllaba, quæ ſemper natura eſt breuis, longa inuenitur. Hoc modo, ſi correpta in ea vocalis deſinat in vnam conſonantẽ, vt, Hoc erat alma parens. Erit ergo communis ſyllaba ea conditione, qua pars orationis finiatur, & ſequens à vocali incipiat, ne loco & ſede dactyli Tribrachus poſitus eſſe videatur. Neque enim

hic

hic finalem ſyllabam cauſſatus ſis, nam nulla ibi proceritas ſonat, vbi vere finalis non eſt: velut, arma virumque cano, &c. Cum enim, ma, ſyllaba partem orationis compleat, tamẽ, quod loco longæ poſita non eſt, vim proceritatis capere non poteſt. Cum autem locum obtinet longæ ſyllabæ, & finit partem orationis, tunc eſt communis & efficitur longa, quod etiam naturali ratione dinoſcas. Nam cum ſermo terminatur, & poſtrema clauditur ſyllaba, ad initium alterius tranſitum fieri manifeſtum eſt, quod interuallum aliquanti temporis intercapedinem ſumit, ſic ſyllabæ naturalis breuitas additamẽto temporis creſcit. Hæc ratio communium ſyllabarum cum in Dactylicis, tum in cæteris metrorum generibus, ſub eadem obſeruatione tractanda eſt, qua tamen frequentius authores Græci quã noſtri vſi ſunt: non enim vitium eſt, quippe cum maximi authores hoc genus compoſitionis vltro affectarint, apud Homerum notabilis ille verſus habetur, in quo quatuor longæ ſyllabæ lege communium pro breuibus inductæ accipiuntur: cuius exemplum, ὔτι μοι αἰτίη ἔσσι, θεοὶ νύ μοι αἴτιοι εἰσίν. Alia rurſus apud eundem ſpecie ſuperiori contraria, in qua breues pro longis lege communium recipiuntur, vt eſt, ἀμφὶ δ᾽ ἀρ ἀμβρόσιον ἑανὸν ἕσαθ᾽ ὄν οἱ ἀθήνη. Nam tres continui dactyli æternis ſyllabis breuibus ſubſiſtunt, cuius generis apud eundem complures verſus reperiuntur.

Dignum forſitan inquiſitione ſit, cur muta liquidæ ſociata communem ſyllabam reddat, duæ

autem ſemiuocales aut mutæ copulatæ ſimiliter inter ſe nequaquam id faciant, non immerito: Nã cum maior in liquida, quam in muta virtus ſit vtpote metabola, quæ à tenore ſuo non immutetur, at tamen infirmiora paria ſociata præſtantur his quæ ex impari veniunt, quod ſub exemplo aperiã. Sicut enim minime par ad nitẽdum virtus eſt aſini mulo coniuncti, cum alter alterum propter inæqualitatem naturæ non reſpondentibus viribus, dum iungitur, debilitat potius quam iuuat, ita hoc & his literis, quæ ex impari copulatione veniunt, intelligendum eſt, vt iugatæ inſtabiles ſemper & lubricæ ſint, quia non pari aut æquali virtute nituntur. Hę tamen, vt ſupra diximus, ſub vno enuntiatu coniunctæ communem ſyllabam, diuiſæ autem longam efficient. Mutæ vero & ſemiuocales vt libet appoſitæ correptæ vocali ſemper longam ſyllabam reddunt. Illud etiam, admonente occaſione, intimandum eſt, litteras quaſdam contra rationem naturæ, metri neceſsitate, nũc produci, vt, Italiam fato profugus, &c. nunc corripi, vt, feruere Leucaten. cum quidam in hoc primam verbi poſitionem non à ferueo, ſed à feruo tractam contendant, meritoq́; corripiãt. Eadem metri lege etiam conſonantes geminantur, vt, Relliquias Danaũ, &c. Et, rettulit Argolico fulgentia poma Tyranno. Et, redduxere retro lõge capita ardua ab ictu. Siquidem artis Poëticæ in eo vim rationemq́ue ſubſiſtere manifeſtũ fit, vt verba ſeu nomina metro repugnantia, vel corripiat, vel acuat, interdum minuat,

minuat,vt, Apparent rari nantes in gurgite vaſto. Aut forte diuidat,vt,ſeptem ſubiectaTrioni.vnde ſpecies innumerabilium figurarum repertæ ſunt. & Græci maxime ſchematibus his vtuntur,quibus maior ac ſpecioſior licentia eſt corrumpendi ſermonis.

DE MENSVRA LONGARVM & breuium Syllabarum.

INter Metricos & Muſicos, propter ſpacia temporum quæ ſyllabis comprehenduntur, non parua diſſenſio eſt. nam Muſici non omnes inter ſe longas aut breues pari menſura conſiſtere, ſiquidem & breui breuiorem, & longa longiorem dicant poſſe ſyllabam fieri: Metrici autem, prout cuiuſque ſyllabæ longitudo ac breuitas fuerit, ita temporum ſpacia definiri, neque breui breuiorem, aut longa longiorem, quàm natura in ſyllabarum enuntiatione protulit, poſſe aliquam reperiri. Ad hæc, Muſici, qui temporum arbitrio ſyllabas committunt in Rythmicis modulationibus, aut Lyricis cantionibus, per circuitum longius extentæ pronuntiationis tam longis longiores, quàm rurſus per correptionem breuiores breuibus proferunt. Afferunt etiam exempla, quæ in Metricis pedibus ſecum faciant, aſſerentes acceſſione conſonantium momenta temporum creſcere: tanquam Therſandrus, conſtat duabus poſitione longis,& breui vltima, qui fit pes Palimbachius. Huius primam poſitione longam correpta,

e. litteram eſſe manifeſtum eſt, quam ſi produxeris, vt interdū etiam Metrici faciunt, vt pro. e. η. Græca littera audiatur, quæ ſemper natura longa eſt, fit, vt etiam accedentibus duabus conſonantibus, longior prolixiorque videatur. Quippe cum trium temporum ſpacio aucta ſit, quę duum fuerat, cum eſſet per. e. correptam nomen elatum. Item ἀμφιεσμένος, ἠμφιεσμένος. Quod in metro apud Græcos frequenter inuenimus, habet enim & de natura & de poſitione longioris ſyllabæ incrementum. Breuem autem breui longiorem ſic intelligi volūt vt in eodem nomine, Therſandrus: DRVS enim ſyllaba quum vnam vocalem natura breuem habeat, tres tamen aliæ conſonantes cum eadem elatę non parum temporis in mora pronuntiationis occupabunt. Erit ergo hæc breuis ab ea longior, in qua ſola. u. quam cum alijs enuntiata litteris drus: auctiorem enim vberioremque auribus ſenſum reddit. Sed hæc ſcrupuloſitas Muſicis & Rythmicis relinquatur. nam quia ad nos attinet, notemus plerasque ſyllabas ratione pares eſſe, ſpatio autem ſeu ſono impares, vt dicimus omnes Germanos lōgos eſſe, quamuis non ſint omnes eiuſdem ſtaturæ: ſic dicemus etiam has ſyllabas in genere eſſe non in ſpatio longarum ſeu breuium ſyllabarum. Igitur cum metris nihil maius minusve afferat huiuſmodi ratio, nec prefiniti ſibi temporis modum adiectio conſonantis excedat, Muſicis potius quàm Metricis id auſcultandum eſſe dicemus.

DE ARSI ET THESI.

DEcurſis ſyllabarum modis(quæ per vocales & conſonantes litteras velut quibuſdam elemẽtis coalitæ connexæque formantur, certiſque ſecundum aut naturam aut poſitionem legibus poſitæ, pedes, cum inter ſe geminantur, per Arſin & Theſin gradientes procreant, quibus metrorum omnis ratio inter ſe præfinita ſubſiſtat) conſequens reor prius de Arſi ac Theſi, id eſt, de alterna ſyllabarum ſublatione ac poſitione, quibus pedes in metris nituntur atque formantur, dicere: ac deinceps pedum rationem paucis exponere. Arſis igitur ac Theſis, quas Græci dicunt, id eſt ſublatio & poſitio, ſignificant pedis motum. eſt enim Arſis ſublatio pedis ſine ſono: Theſis poſitio pedis cum ſono. Item, Arſis eſt elatio temporis, ſoni, vocis: Theſis, depoſitio & quædam contractio ſyllabarum. Nam in Pyrrichio tollitur altera breuis, altera ponitur: in Spondeo quoque viciſsim longa tollitur ac ponitur ſyllaba. Trochæo autem & Iambo contraria inter ſe ratio eſt. Alterius enim prius longa tollitur, dehinc breuis ponitur: alterius ſecundum ſuam legem ſicut ſupra dicti ordinis immutatur. In Dactylo vero tollitur vna longa, ponuntur duæ breues. In Anapæſto contra, ſicut in Trochæo & Iambo oſtendimus. Et ita in ſimplicibus pedibus Arſis ac Theſis, aut ſimplici, aut duplici, aut ſeſquipli ratione taxatur: & in ſimplo quidem erunt Pyrrichius, Spondeus,

Dactylus, Anapæſtus. Horum enim par eſt ſublationi poſitio, cum tantundem moræ in duarum breuium poſitione, quantum in vnius longæ ſublatione habeatur. In duplo autem, Iambus, Trochæus, Tribrachus, Moloſſus. Horum enim duplex ſublatio, ſimplex poſitio eſt: et contra. Nam modo ſublatio dimidio plus habet, modo poſitio. At in ſeſquiplo pedes quatuor Bachius, Palimbachius, Amphibrachus, Creticus. Et in Cretico nunc Sublatio lōgam & breuem occupat, Poſitio longam: vel contra, Poſitio longam & breuem, Sublatio vnam longam, prout ſyllaba ſe obtulerit, id fiet. In Bachijs etiam hæc diuiſio eſt. Nam Bachius à breui incipiens in ſublatione ſemper breuem & longam retinet, in poſitione longam. Palimbachius autem, in ſublatione longam & breuē, ne in quadruplum ratio temporum protendatur, ſi duæ longæ aduerſus vnam breuem copulentur, qua ratione ſeſquipli & Pæones continebuntur. Moloſſi ratio æque duplex. nam idem valent duo contra quatuor, ſicut quatuor aduerſum duo, vt modo ſublatio vnam longam habeat, poſitio duas: nunc poſitio vnam, ſublatio duas longas. Amphibrachus, in quo duæ breues, media longa eſt, in Arſi tria, in Theſi vnum tempus accipiet: rurſuſq; Arſis vnum, Theſis tria ſibimet vindicabit, non dupli ſeu ſeſquipli, vt in reliquis, ratione diducta, quippe cum tribus temporibus vnum, & contra vnum tribus inſequentibus repugnare videantur, vnde minus aptus pes in metris, Muſicis autem

con-

conſentaneus æſtimatur. nam licet minor temporum ſpacio ſit, reſpondet tamen imagini Hippiorum, quos Epitritos vocamus, qui ſunt Heptachroni, id eſt, è prima breui & tribus longis: neq; enim ſyllabarum numero ſed ratione temporum Arſis Theſiſque penſatur.

DE RYTHMO.

EXigit locus, & temporum inter ſe vicina cognatio, vt, priuſquam pedum diſputationem aggrediar, de Rythmi conditione pauca dicam: cuius origo de Arſi & Theſi manare dinoſcitur. Nam Rythmus eſt pedum temporumque iunctura velox, diuiſa in Arſi & Theſi: vel, tempus quo ſyllabas metimur, Latine numerus dicitur, vt Vergilius, Numeros memini ſi verba tenerem. Differt autem Rythmus à metro, quod metrum in verbis, Rythmus in modulatione ac motu corporis ſit. et, quod metrum pedum ſit quædam compoſitio, Rythmus autem temporum inter ſe ordo quidam: & quod metrum certo numero ſyllabarum vel pedum finitum ſit, Rythmus autem nunquam numero circumſcribatur: nam vt volet, protrahit tempora, ita vt breue tempus plerumque longum efficiat, longum contrahat. Vnde & Rythmus, id eſt, à ῥύσει & fluore quodam nuncupatur. Rythmorũ autem tres eſſe differentias volunt, in Dactylo, Iambo, & Pæone, quę fiũt per Arſin & Theſin. Nam Dactylus æqua temporũ diuiſione taxatur, vt & Anapæſtus, vterque enim

pes quatuor temporum eſt. Nam vt longa prima Dactyli duabus breuibus inſequētibus par ſibi, & æqualis eſt, idem & in Anapæſto fit, vt initium fini ſimile inueniatur, & dicunt in Arſi & Theſi æqualem rationem ἴσον λόγον. Idem etiam in Dipodia facta coniugatione binum pedum per Choriambum & Antiſpaſtum, quia quantum in ſublatione habet, tantundem in poſitione, & idem apud Græcos æqualis, id eſt, ἰσόρυθμος dicitur. Secundus autem Rythmus in Iambo dupli ratione ſubſtitit, qua Trochaica & vtraque Ionica monoſemos. Vnius enim temporis Arſis ad diſemon Theſin comparatur. Etenim Iambus à breui ſyllaba incipit, quæ eſt vnius temporis, & in longam deſinit, quæ eſt temporum duorum: Trochæus autem contra. Eadem & in Ionicis metris dupli ratione verſatur. Nam Ionicus ἀπὸ μείζονος, incipit à duabus longis & in duas deſinit breues: Ionicus autem ἀπὸ ἐλάσσονος, à breuibus incipiens in longas deſinit. Erit itaque inter hos diſemos ad tetraſemon Arſis ad Theſin. Quia vnam partem in ſublatione habet, duas in poſitione, ſeu contra. Ergo Iambica & Trochaica metra, quæ in duplici ratione ſunt poſita, facta coniugatione binum pedum ad legem quadrupli vocabuntur. Tertius autem Rythmus, qui Pæonicus à Muſicis dicitur, hemiolia ſubſiſtit, quæ eſt ſeſquipli ratio. Hemiolium dicunt numerum, qui tantundem habeat, quantum alius & dimidium amplius, vt ſi compares tres & duo. nam in tribus, & duo & eorum dimidium continetur,

quod

quod cum euenit Triſemos Arſis ad Diſemon theſin accipitur: id eſt, tres partes in ſublatione habēt, duas in poſitione, ſeu contra: quam rationem maxime incurrunt Pœonici verſus & Bachij, ita nobis metra gradientibus, vt Pæonicus ſeruetur Rythmus. Hæ ſunt tres partitiones, quæ continuam ῥυθμοποιΐαν faciūt. Ariſtoxenus autem ait non omni modo inter ſe compoſita tempora Rythmum facere. nam coitus temporum communis eſt Rythmo & Arrythmiæ. vnde ſi apte congruant ſpacia, Rythmum faciunt: ſi contra, Arrythmiam: vt intelligamus & in ipſa concurſione temporum non fortuitam ſed certam eſſe diſciplinam.

DE PEDIBVS.

PEs eſt certus modus ſyllabarum, quo cognoſcimus totius metri ſpeciem, compoſitus in ſublatione & poſitione: fiunt enim ex ſyllabis pedes ordine incrementorum, quem Græci Syllabicen parauxeſin vocant: item temporum, quam Græci chronicen parauxeſin nominant, ſyllabarum autem incrementa fiunt quinque, incipientia à diſsyllabis vſque ad hexaſyllabum. Temporum vero incrementa à duobus ad duodecim procedunt, id eſt, à diſemo ad duodecaſemum. Et enim cognationis & cuiuſdam ad augmentum propagationis, qua pedes multiplicati noſcuntur orti à diſsyllabis quatuor, ratio talis eſt. Syllaba, quæ ad incrementum pedum adijcitur, aut longa eſt, aut breuis: huius adiectione ita numerus pro-

pagabitur. Sic Pyrrichius è duabus breuibus, hunc breuis Tribrachum, longa Dactylum aut Anapæſtum facit. Sic Spondeus è duabus longis, hunc breuis Palimbachium ſeu Bachium, in prima ſede poſita longa Moloſſum reddit. Quo genere triſyllabi & tetraſyllabi vſque ad hexaſyllabos, additamento temporum proceſſerunt, vt dictum eſt à diſemo ad duodecaſemum, ſeu à dichrono ad duodecachronum. σημεῖον autem, veteres χρόνον, id eſt, tempus non abſurde dixerunt, ex eo, quod ſigna quædam accentuum, quæ Græci προσῳδίας vocant, ſyllabis ad declaranda temporum ſpacia ſuperponuntur, vnde tempora ſigna Græci dixerant. Sed & hoc, loco ſuggerente, non prætermiſerim, eoſdem figuras pedum ſecundum ſpacia temporum per litteras ita deſignaſſe, vt breuis ſyllabę loco quæ ſit vnius temporis, ponatur. B: longæ autem loco, quæ ſit temporum duum. M: hoc ideo, vt per litteras regula pedum facile intelligatur. Pes autem dictus eſt, ſiue quædam pars menſuræ & modus quidam. Similiter pes vocatur, ſiue quia in percuſsione metrica, pedis pulſus ponitur, tolliturque: ſeu quia, vt nos pedibus ingredimur, atque progredimur, ita & verſus per hos pedes metricos procedit, & ſcandit. Inter pedem autem & Rythmum hoc intereſt, quod pes ſine Rythmo eſſe non poteſt, Rythmus autem ſine pede decurrit, non enim gradiuntur Mele pedum menſionibus, ſed Rythmis fiunt. Pedes igi-

tur

tur ſimplices ſunt duodecim, qui procedunt accreſcuntque à duabus ſyllabis ad tres: Item duobus temporibus ad ſex, ex quibus diſſyllabi, quod quatuor temporum exiſtunt. Quorum princeps & author Pyrrichius, qui & Pariambus & Dibrachus appellatur. ſed Pariambus ideo, quod minus habeat vnum tempus ab Iambo: παρὰ enim Græci minus dicunt, ſubſiſtens è duabus breuibus: Vt, dea, temporum duum: ita enim ratio expoſcit, vt à breui origo temporum cœperit, quippe cum eiuſdem geminatio longum fecerit tempus, haud aliter quàm in numeris: etenim ex vno multiplicato, veluti primordio ac ſemine, reliqui gignuntur. Nec immerito à Græcis hic pes, vt author & parens reliquorum, ἡγεμὼν dicitur. Pyrrichius autem à celeri motu ac recurſu qui in Pyrricha habetur, nuncupatus eſt. Huic contrarius eſt Spondeus è duabus longis: vt, reges, temporum quatuor, dictus à tractu cantus eius qui per longas tibias in templis ſupplicantibus, æditur. (Vnde & Spondulæ appellantur, qui huiuſmodi tibias inflare aſſueuerunt) quorum vterque quantum in Arſi, tantum retinet in Theſi. At qui è breui prima, ſequente ſyllaba longa digeritur, erit Iambus, temporum trium, vt, parens, ἀπὸ τοῦ ἰαμβίζειν, id eſt maledicere, quod in Iambicis plerumque verſibus reperimus, vel ἀπὸ τοῦ ἰέναι βάδην: à breui enim profectus per longum porrigitur. Huic contrarius Trochæus, dictus à curſu & celeritate.

Nam τροχὸς ἀπὸ τοῦ τρέχειν vocabulum ſumſit: idem & Chorius ἀπὸ τῆς χορείας ſumſit, è longa & breui temporum totidem, vt Roma. Horum Arſis & Theſis alterna mutatione variatur. Siquidem in Iambo Arſis primam breuem, in Trochæo autem longam habeat: in Theſi vero contraria ſuperioribus ſumat. Triſyllabi autem pedes octo, in quibus menſura temporum à triſemo ſiue trichrono ad hexaſemon ſiue hexachronon vſque porrigitur. Primum habebunt pedem Tribrachyn, ſicut diſſyllabi dibrachyn, dictum à temporum ſubſtantia. Idem & χορεῖος à quibuſdam, ne vos prætereat, vocatur. Subſiſtit autem è tribus breuibus, vt, anima, temporum trium. Contrarium huic Moloſſum dictum à Moloſsis, qui in Theſſalia degunt, è tribus longis, vt, Eumedes. hi temporum inter ſe breuitate & extentione diſcrepant. Nam prior trium, ſequens ſex temporum ſpacio prolatatur, quod in diſſyllabis in Pyrrichio & Spondeo docuimus. At qui prima longa duabus breuibus ſubiectis ordinatur, Dactylus dicitur, temporum quatuor, vt, Virbius: qui & à ſitu & ſimilitudine digitorum, qui in manibus habentur, vocabulum traxit. nam ex vtraque parte breuiores longiori iunguntur. Huic cõtrarius mutata temporum vice, pari autem magnitudine, erit Anapæſtus, qui & Antidactylus vocatur, vt, ſcopulos. Horum in Arſi & Theſi tempus congruit, etiamſi in percuſsione diſcrepent ſyllabæ. Anapæſtus autem à ſitu contrario & repercuſsione Dactyli, quod

eſt ἀντιπαλίσθαι, dictus : ideoque Antidactylus nuncupatur. Cum vero longis duabus præponitur breuis, fit Bachius, temporum quinque, vt Catones: quia à Bachi carminibus ſeu cantilenis, quæ aptiſsime hoc metro componuntur, nomen accepit: vel quia familiariter hic Rythmus Bachantibus aptus ſit. cui, mutato temporum ordine, menſura autem permanente, Palimbachius contrarius dabitur, ſiue Pompicus, temporum totidem, vt Romanus. Horum Arſis & Theſis eadem eſt, quę Anapæſto & Dactylo. Supereſt Amphibrachus contrario ſibi Amphimacro, ſiue Cretico. Prior pes è breui, longa, & breui, temporũ quatuor erit, vt, Homerus: ſequens duabus vtrinq; longis media breui temporum quinque ſcribitur, quę Gręci κρητικὰ vocãt, vt, Eumenes. Vterque autem à compoſitione temporum vocabulum traxit. Horum Arſis ac Theſis longe inter ſe diſcrepant. Nam Amphibrachus in triplo, Creticus, cui de gẽte inuentoris nomen eſt, in ſeſquiplo penſatur. De qua re in ſuperioribus pleniſsime dictum eſt. hoc pede ὑπορχήματα conſtabant. Inter hęc ne quiſpiã nos aut ignoratione aut incuria pręterijſſe forſitã putet, quod per diuiſionem & coniunctionem inter ſe temporum & diſſyllabi pedes in metris extendantur, triſyllabi vel tetraſyllabi contrahantur, quod ſupra curſim attigi, repetendum hoc nobis exiſtimaui. Nam Trochæi ſeu Iambi longa in duas breues diuiſa Tribrachum pedem efficiẽt. Adæque in Spondeo, ſoluta in breues prior longa

Anapæſtum,ſequẽs Dactylum procreabit. Vtraq; autem diuiſa tetraſyllabũ è quatuor breuibus, id eſt, Proceleuſmaticum pedem dabunt, qui rurſus contra,conſociatis inter ſe breuibus ad originem reuertetur, id eſt Spondeum reformabit. quod æque Dactylus & Anapæſtus breuibus ſuis in longam copulatis, efficient Moloſſum. Eum quoque trium tetraſyllaborum parentem pedum, promptum eſt cernere. Nam diuiſa prima eius longa Ionicum ἀπὸ ἐλάσσονος: tertia Ionicum ἀπὸ μείζονος: media Choriambum gignit. Hoc idem & pedes cæteri, quos ſuperuacuum eſt perſequi, facere poterunt. Vnde orta progenies pedum, auſim dicere, merito credatur. Nec te ſyllabarum accreſcentium in metris terreat numerus: cum vnicuique pedum præſtituta legitime tempora cuſtodiantur, quod frequenter in Iambicis & Trochęis & cæteris metrorum generibus, excepto Heroico, reperies. Memineris ſane triſyllabos pedes tẽporum dumtaxat quinque vel ſex, vt eſt Bachius & Moloſſus, cum in quibuſdam metris, ſicut in Galliambico, longæ eorum ſoluuntur in breues, vim tetraſyllaborum obtinere. Idem hoc & tetraſyllabis per diſſyllabos aut triſyllabos coniunctione temporum fieri. Nam Pæones primus & quartus, coeuntibus in vnam longam duabus ſuis breuibus, Amphimacrum vel Palimbachium gignunt. Id Græci κατὰ διαίρεσιν, & συναίρεσιν ſiue ἕνωσιν, cum metri neceſsitas poſtularit, fieri memorant, quod neceſſario inſinuandum credidi, ne

ne ſyllabarum numero inducti, aut ſimplices aut compoſitos pedes proprij ſtatus vim ſemper cum vocabulo obtinere catholice pronunciaretis. Nũc de diſſyllabis coniunctis, qui & duplices & tetraſyllabi pedes appellantur: quos etiam quidam Sotadios vocant, referemus. quorum coniunctio Baſis appellatur. Nam Græco ſermone duorum pedum copulatio Baſis dicitur, veluti quidã greſſus pedum, qui, ſi eiuſdem generis, id eſt, pares iugati fuerint, dipodiam, aut vt quidam, tautopodiam: ſin diſpares, vt, Trocheus cum Iambo, ſyzygian efficiunt: in qua Arſis vnum, alterum Theſis pedem obtinebit. quamquam in his nonnunquam ſyllaba pro integro pede, in vltima dumtaxat verſus parte accepta propriam impleat Theſin. Igitur tetraſyllabi pedes erunt omnes ſedecim. Vt geminato numero ea taxatione triſyllabos qua illi diſſyllabos, antecedant. In quibus ſpatia temporum à tetrachrono ad octachronum, id eſt, à quatuor temporibus ad octo producuntur: quorum origo Proceleuſmaticus è quatuor breuibus ſubſiſtens, vt, Minutius, habebit contrarium Diſpondeum è quatuor longis, ſcilicet vt cõpoſitum à Spondeo nomen oſtendit, qui ſolus in tetraſyllabis octachronos, ſiue octaſemos, inuenitur: cuius exemplum, Calliclides, haud alias quam Spondeus inter diſſyllabos tetrachronos eſt. Sequetur Antiſpaſtus, cuius prima & vltima breuis, mediæ duæ longæ, id eſt, Iambo & Trochæo compoſitus, vt, Ariſtippus. Huic contrarius

eſt Choriambus ex longa , & duabus medijs breuibus, & longa, ſcilicet ex Trochæo & Iambo copulatus, vt, Penelope. Quorum menſura mutato tantum inter ſe temporum ordine apud eos congruit. At cum prior breuis ſubiecta longa, rurſus breuis longa terminante componitur, erit Diiambus pes, id eſt, è duobus Iambis annexus, vt, Simonides. Rurſus cum præcedentem longam ſequitur breuis, geminatum hoc, facit Ditrochæum, vt, Zenodorus. conſimilis fermè his & illa Ionicorum ordinatio eſt. nam præeuntibus duabus longis ſubiectæ duæ breues, veluti Spondeo Pyrrichius annexus, Ionicum ἀπὸ μείζονος procreabunt, vt, Demetrius. Rurſus mutato temporum ſitu, cum breues in prima ſede, ſecunda autem longæ conſtituuntur, id eſt, Pyrrichio Spondeus iugatus Ionicum ἀπὸ ἐλάττονος gignit, vt, Diomedes. Sequuntur Pæonici pedes, numero quatuor, qui ſunt pentaſemi, ſeſquipli enim ratione conſiſtunt: ideoq́ue metris minime inutiles æſtimantur. ſed Epitriti dicti ob adiectionem tertiæ partis, quàm ſunt Pæones, meritoq́ue à Græcis ita dicti ἐπίτριτοι: nam ſunt heptaſemi, vnde tetraſyllabis, qui ſunt numero decem & ſex, quatuor tantum afferuntur, id eſt, Choriambus & Antiſpaſtus æqualitatis ratione conſtantes, ſed & Ionici duo, cæteris decem non adeò neceſſarijs: nam Ditrochæum & Diiambum inter diſyllabos magis aptos haberi volunt. Igitur Pæon primus erit, cui prima

longa

longa, tres continue breues adhærent, ex Trochęo & Pyrrichio copulatus, vt, Cæcilius. Secundus Pæon præcedente breui, ſequente longa, cui ſubijciuntur duæ breues ex Iambo & Pyrrichio formabitur, vt, Canephorus. Tertius è duabus breuibus, longa tertia, quarta breui ſyllaba compoſitus, ex Pyrrichio & Trochæo, vt, Epicurus. Quartum autem quarta lõga, tribus breuibus ſyllabis in prima regione poſitis, ex Pyrrichio & Iambo connexum accipiemus, vt, Diogenes. Superſunt Epitriti qui & Hippij, adæque numero quatuor, quodque eſt veluti genus Pæonicorum, præſertim cum ſine ſpacio temporũ diſpares forma cõſimiles ſunt: etenim heptaſemi, id eſt temporum VII. quorum primus priore ſyllaba breui, ſequentibus longis tribus, ex Iambo & Spondeo cõſtabit, vt, Ariſtocles. ſecũdus è longa & breui, ſubiunctis ei duabus longis, erit ex Trochęo & Spõdeo copulatus, vt, Archimedes. Tertius, in quo primę duę longę, tertia breuis, lõga vltima, ex Spondeo & Iambo concretus videbitur, vt, Demoſthenes. Reſtat complendo tetraſyllaborum pedũ numero Epitritus quartus, quem primę tres longæ, quarta in vltimo breuis ex Spondeo & Trochęo connexum eſſe demonſtrant, vt, Irenęus. Hac inſpectione conijcere poteris, quemadmodum ex diſyllabis & triſyllabis pentaſyllabi, ſed & geminatis triſyllabis hexaſyllabi pedes formati videantur, quorũ ſyllabatim per tempora ſpecies cõprehendi poterũt. nam etiam ſi proprijs nominibus,

vt alij pedes, minime exprimuntur, tamen ſitu ſyllabarum & ſubſtãtia temporum manifeſti ſunt: qui rurſus ſoluti, exigente vſu, ad proprium ſtatum conditionemque reuocabuntur. igitur cognatio, & quædam ad incrementum propagatio, qua pedes à primordio multiplicati noſcuntur, talis eſt, nam ex primigenijs duobus Pyrrichio & Spondeo acquiſitis, facta temporum permixtione, Iambo & Trochęo quatuor diſſyllabi pedes effecti ſunt. Quorum ſtatus adiectione ſyllabarum ſimul ac temporum propagatus, in triſyllabos pedes octo proceſsit, qui, pari ratione accreſcentes tetraſyllabos ex ſe geminato triſyllaborum numero, x v i. ædiderunt. Rurſus x i i i. tetraſyllabi ſimili, vt ſuperiores, geminatione, triginta & duo ex ſe ſchemata, id eſt figurationes pedum pentaſyllaborum reddiderunt. Hi quoq; dum per ſyllabas, vt priores, augentur ac tempora, hexaſyllabos pedes pari ratione in ſchematibus ſexaginta & quatuor ſimili duplicatione protulerunt: ita vt ſumma omnium ad centum viginti & quatuor pedes redacta ſit. ita vt ſimplices numero duodecim, compoſiti centum & duodecim habeantur. Hi autem eiuſdem inter ſe menſuræ ſunt, aut ſeſquiplo anteeunt aut duplo. Ex quibus magis Mele & Rythmi Lyricorum modulorum, quam metra formari poterunt. Incipiunt autem & porriguntur tempora in pentaſyllabis à quinque vſque ad decem, id eſt, à pentaſemo ad decaſemum χρονικῇ παρεκτάσει, vt ſit pentaſemus, Philopolemus, è quinque breuibus.

nibus.a.a.a.a. a. Decaſemus autem è quinque longis, vt, Atroxiclides, cuius canon per quinque.b. b.b.b.b. ſignabitur. Item hexaſyllabi ab hexaſemo ad dyodecaſemum, χρονικῇ παραυξήσει, vt, Menelaophorus, è ſex breuibus, huius canon.a.a.a.a.a.a. qui eſt duplex tribrachus. Alter è ſex longis, quibus tempora duodecim ſubſiſtunt, vt, Calliſtochermedes, qui eſt duplex Moloſſus, & hoc canone ſignabitur. b.b.b. b.b.b. vt ſit dyodecaſemus. Non parua autem in pentaſyllabis copulandis quæſtio eſt, qua colliguntur differentiæ figurarum, namque intereſt, mediam ſyllabã cui parti velis annectere. Aliud eſt enim ſi duabus præcedentibus ſociata faciat coniunctionem ex triſyllabo & diſſyllabo, cõtrarium autem ſi à duabus pręcedentibus diuulſa poſtremis duabus ſubſequẽtibus copuletur, vt ſit cõiugatio è diſſyllabo, qui fit vt multiplices harum figurarũ numerus per differentias oriatur. Erit igitur in exemplo hic verſus,

Armiger in Ida pede vago littora petens.

Nam ſi vt Trochaicum ſcandas, erunt omnes coniugationes è Trochæo & Anapæſto: ſi contra vt à triſyllabo incipias, erunt omnes coniugationes ex Dactylo & Iambo, & efficietur Iambicus verſus: iuxta quæ intelligi datur varia diuiſione cõiugationũ, naturam verſuum, vel à Trochaico in Iambicũ vel à Iambico in Trochaicum poſſe tranſduci. Hoc igitur de cũctis triginta duobus pentaſyllabis pedibus accipiendũ eſt: quę quidẽ variatio nõ in alijs quam in pentaſyllabis coniugationibus

euenire conſueuit, cauſſa mediæ ſyllabę, quæ mouetur, cum aut pręcedentibus aut ſubſequentibus ſyllabis copulatur.

DE METRIS.

METRVM eſt compoſitio pedum ad certum finem deducta, ſeu dictionum quantitas & qualitas pedibus terminata, vel Rythmus modis finitus. Prima autem metra ſunt, ſyllaba breuis, ſyllaba longa: ex his enim metimur ipſos pedes, ac rurſus ex pedibus, metra: & deinceps de metris carmina. Initium autem metri, coniugatio ſyllabarum, ex quibus colligitur totius qualitas metri: iudicium vero in auribus & auditu eſt. Species igitur metrorum ſunt quatuor, Epica, Melica, Comica, Tragica.

Epos eſt proprie Heroicum metrum, quod diuinarum humanarumque rerum, & vel maxime heroum facta verſu hexametro comprehendũtur, quod Græca ſignificatione dictum putant ἀπὸ τοῦ ἕπεσθαι ἐν αὐτῷ τὰ ἑξῆς μέρη τοῖς πρώτοις, id quod primas partes eius cæteræ inſequantur. Hoc metro Homerus virtutes heroum eſt proſequutus, ſicut Horatius refert dicens,

Res geſtæ regumq; ducumq; & triſtia bella.
Quo ſcribi poſsēt, numero mõſtrauit Homerus.

Idem & Pythium, quod interfecto Pythio dracone compoſitum eſſe dicatur. Cum Delphorum incolæ laudem Apollinis ita proſequerentur ἰὴ παιάν, ἰὴ παιάν, ἰὴ παιάν. quod conſtat ex ſpondeis ſex.

ſex. Idem erit & Iambicum trimetrum, ſi.,. litterá, quæ dichrona eſt, corripias. In his enim Iambico & Dactylo metrorum omnium fundamenta ſubſiſtunt. Hoc quidam à Lino Apollinis Antiſtite, alij ab Orpheo, nonnulli ab Homero inuentum putant. Melicum autem ſic vt Lyricum, quod ad modulationem lyræ citharæve componitur, ſicut fecit Alcæus & Sapho, quos plurimum eſt ſequutus Horatius. Carmen autem Lyricum, quum metro ſubſiſtat, poteſt tamen videri extra legem metri eſſe, quia libero ſcribentis arbitrio per Rythmos exigitur. Tragicum autem, quod trimetro magis verſu componitur, quo vſi ſunt Sophocles & Euripides. Comicum vero varia verſuum & modulorum lege compoſitum reperitur, ſicut plerumque apud Menandrum, ſed & alios, cognoſcimus. Metrorum genera alia à Dis appellata, vt Dithyrambicon, Priapion: alia ab inuentoribus, vt Archilochium, Sotadium: alia ab his qui crebrius vſurparunt, vt Saphicum, Aſclepiadicum: alia à qualitate pedum, vt Iambicum, Dactylicum, Anapæſticum, Tetrametrum, Hexametrũ: aliæ à numero ſyllabarum, vt, Heptaſyllabon, Hendecaſyllabon. Metrum autem bifariam accipiemus: nam aut Poeticum metrum eſt, aut Bioticum.

Bioticum metrum eſt, quod in vſu vitæ & humana conuerſatione taxatur: quod ipſum accipietur modis quatuor. Primo per ſpacium longitudinis, vt metrum cubitale, pedale, palmale. Secundo

per ponderum examen, vt in libra, vncia, ſcrupulo. Tertio per qualitatem acerualem, vt in modio, ſextario, hemina. Quarto per qualitatem humidã & fluxam, vt in cyatho, congio.

Poëticum vero Metrum, quod à poëtis per ſyllabas pedum & verſus figuratur, & ipſum intelligetur modis quatuor. Per tempora, vt, ſyllaba longa, breuis, cum dicitur. Per numeros, quia certa ſyllabarum dinumeratione metrum finitur. Per qualitatem pedum, quia certis pedibus verſus quique procedunt. Vnde Iambica Trochaica & Dactylica metra dicuntur per numerum pedum, quia verſus pro menſura ſua quiſq; trimeter, & tetrameter, & hexameter intelligitur. Hexametrum poëtæ, quod ſex pedibus ingrediatur, quos metra eodem modo Græci nominãt, appellarunt. Sicut, & illa quibus metimur, cum & trimodiã ſit certa menſura, & modius, & hemina: nihilominus & cyathus exigua menſuræ portio, pariq; ratione decempeda, & pes, & digitus. Sic & totus verſus metrum, & ſinguli pedes quibus eum metimur, metra nominantur. Itaque quia ſunt verba rebus pauciora, nam propter infinitam rerum multitudinem, cui nequaquã omnibus vocabula propria inuenirentur, quæ ratio loquendi flagitabat, tranſlaticie à quacunque re ſimili ac proxima, pleraq; appellari cœperunt, vt in montibus vertices, in vitibus flagella, in exercitu acies, alæ, & cornua: in ſurculis gemmæ, & cætera per metaphoram tranſlata. Quidam autem nõ pedem

dem metrum eſſe volunt, ſed ſyllabam, quod hac ipſum quoque pedem metiamur, & quod finita eſſe menſura debeat: pedes autem in verſu varientur. Alij rurſum nec pedem nec ſyllabam metrum putant eſſe dicendum, ſed tempus, quia omne metrum in eo quo metimur numero finitum eſt, vt, Decempeda non enim modo decem habet, modo vndecim, modo duodecim pedes, ſed ſemper decem, vnde pedem metrum eſſe non poſſe, quia in verſu modo vnus eſt Dactylus modo duo, ſeu Spōdei, interdū incurrunt Trochæi, aut Amphimacri, quorū diuerſitate iuxta ſpacia temporū metrum, quod certam menſuram habere debeat, nequaquam finitum inueniri. Nobis ſuperuacua videtur eſſe pugna vocis, cum de re conueniat, ſiquidem metrum & in ſyllaba & in tempore, & in pede conſtitutum ad vnam ſummam decurrat. Horum etenim omnium cognita poteſtate, ſuperuacua eſt lis omnis. Nam cum temporibus ſyllabam metiamur, ſyllabis pedes, pedibus verſum, connexū inter ſe ius omnium reperimus. quemadmodū cum pedale vel libra metitur aliquid, eſt in illis vncia, eſt ſemiuncia, eſt digitus, vel ab eo minus quippiam, per quas portiunculas ipſum pedem computamus & libram, ſimili modo metrum erit, & in tempore, & in ſyllaba & in pede, ſed minimū metrum tempus, id eſt, breuis erit ſyllaba, maius quod ex duobus temporibus. e quibus & pes ſtabit. Nec minus pro metro frequēter colis vtimur, cum aliquā odam compoſitam aut ex Strophe aut

Antiſtrophe,aut Epodo metimur per cola. Carm ē vero ipſum verſibus æſtimamus. Metra autem omnia quatuor modis variantur, adiectione, detractione, tranſmutatione, concinnatione. Ita fiunt innumerabiles ſpecies ortæ ex prototypis nouem,id eſt, Dactylico, Iambico, Trochaico, Anapæſtico, Pæonico, Proceleuſmatico, Ionico ἀπὸ μείζονος, Ionico ἀπὸ ἐλάσσονος, Choriambico: his adijciunt Antiſpaſtum loco Proceleuſmatici, namque is Anapeſtico plerunq; ſubditus caret authoritate, nonnulli eum in ſpecie decima recipiunt: quorum omnium exempla plura in verſu ſui cuiusq; metri breuiter vt oſtendam, hæc erunt. & primum Dactylici ſiue Heroici metri, vt,

Arma, virumq; cano Troiæ qui primus ab oris.

Anapæſtici, Tetrametri, Catalectici, vt,

Alius cithara ſonituque potens volucres pecudeſque mouere.

Iambici, Trimetri, Acatalecti, vt,

Beatus ille qui procul negotijs.

Trochaici, Trimetri, Catalectici, vt,

Roma Roma, cerne quanta ſit Deū benignitas.

Ionici ἀπὸ μείζονος Tetrametri, Catalectici, vt,

Galli timidi ſemianimes tergora vertunt.

Ionici ἀπὸ ἐλάσσονος Tetrametri, Acatalecti, vt,

Miſerarū eſt neq; amori dare ludū neq; dulci.

Choriambici, Tetrametri, Acatalecti, vt,

Lydia, dic perdere cur hūc cupias, quid retices.

Antiſpaſtici, Tetrametri Brachycatalectici, vt,

Libens hoc tibi perſoluo, nihil me ſic iuuat.

Pæonici

Pæonici Tetrametri Catalectici,

Sic Tyberis implacidus in maria labitur.

Proceleuſmatici Tetrametri Catalectici, vt,

Nemus aue reticuit, ager homine ſilet.

Igitur ex his generalibus nouem metris, quæ prototypa & primiformia diximus, compoſita fiunt metra, cum inuicem ſibi per hemiſtichia copulantur, quæ Græci σύνθετα, id eſt, coniuncta atque compoſita appellant. Cum hemiſtichio iambico iungitur hemiſtichion Trochaicum aut Anapæſticum, Ionicum, Dactylicum, ſeu quolibet alio, de quibus & cæteris in proceſſu dicemus. Metra autem quædam ſingulis pedibus, quam Monopodiam, quædam binis, quam Dipodiam vocauerunt, ſcandi moris eſt. Hanc nos coniugationem appellamus, & per monopodiam quidem ſola Dactylica, per dipodian vero cætera. Igitur cum hexameter verſus metrorum omnium finis ac ſumma ſit, hi qui Epici non ſunt, ſi per ſingulos pedes feriantur, excedant neceſſe eſt modum hexametri verſus, vnde per dipodias feriuntur: vt etiamſi decem pedum fuerint, non decametri appellentur, ſed pentametri, quinq; ſcilicet dipodijs computatis.

DE COLIS METRORVM.

CONſideranda præterea in metris cola, quæ Latine membra, item comma, quod cæſum à nobis proprie dicitur, id eſt extrema & exigua pars in metris. Menſura enim ſeu modus metro-

rum huiuſmodi accipictur, nam extremum in his atq; vltimum quod Monometron dicitur, conſtat ex vno pede, maximum vero vſq; ad periodũ decametrum porrigetur, quorum differẽtia talis eſt. Colon eſt membrum quod finitis conſtat pedibus: Comma autem in quo vel pars pedis eſt. Erũt itaq; Cola particulæ ſolutorũ metrorum, vt,

Arma virumq́; cano.

Omnis autem verſus, κατὰ τὸ πλεῖστον, in duo cola diuiditur. Abuſiue autem etiam comma dicitur colon. His quidam adiungunt Stichum, id eſt, verſum, ſub huiuſmodi differentia, vt ſit verſus qui excedit Dimetrum, vnde & hemiſtichium dicitur, Colon autem & comma intra Dimetrum. Erit itaque colon cum integræ fuerint Syzygię: Comma vero, cum imperfectæ. Proprie autem Græci cola dicunt, quæcunque circa iuncturas aut artus porrecta ſunt in longitudinem membra: vnde Euripides, καὶ κῶλα κώλοις τετράπων μιμήσομαι. Vnde dictum melos brachia ſcilicet & femina. Nec in metro apud quoſdam hæc communiter mele appellantur, quæ nos carmina interpretamur & membra, quæ mele Græci diuiſa membrorum vocant. Partes ergo verſus, cum ex ea qua coniunctus erat parte diſſoluitur, cola efficient. cum vero ea qua coniunctus erat parte abſciditur, particula, quæ diuulſa ex eo eſt, comma dicetur, vt in illis verſus ſoluatur, in his cædatur. nam Periodus, quæ Latina interpretatione circuitus vel ambitus vocatur, id eſt, compoſitio pedum

trium,

trium, vel quatuor, vel complurium ſimilium atque abſimilium, ad id rediens vnde exordium ſumſit, ſicuti temporis luſtrum, vel ſacrorum trieterici, vel in poëmatibus, quando non verſus omni metri genere panguntur, ſed ex varijs verſibus carmen omne compoſitum per circuitum quendam ad ordinem ſuum decurrit, περίοδος dicitur, omnis hexametri verſus modum excedens, vnde ea quæ modum & menſuram habent, metra dicta ſunt. Subſiſtit autem ex commate, colis & verſibus.

DE VERSV.

VErſus eſt, vt Varroni placet, verborum iunctura, quę per articulos & commata ac Rythmos modulatur in pedes. Incipit autem à Dimetro, & procedit vſque ad hexametrum, in his dumtaxat verſibus qui per ſingulos pedes dirimũtur. In illis autem qui per dipodiam vſq; ad tetrametrum vel pentametrum, nonnunquã hexametrum procedunt, quibus de diuiſione ac ſcanſione ſua cuique nomen eſt, quos Latine taxatione ſimpliciũ Senarios, Trimetros: Octonarios vero Tetrametros vocauerũt, abuſiue vel hæc appellatio habebitur cum ſyncera & propria ſignificatione Græcorum. Verſus Herous hexameter Epos dicatur. Apud nos autem verſus dictus eſt à verſuris, id eſt, à repetita ſcriptura ea ex parte in quam deſinit. Primis enim temporibus, ſicut quidam aſſerunt, ſic ſoliti erant ſcribere, vt cum

à ſiniſtra parte initium facere cœpiſſent, & duxiſſent ad dextram, ſequentem verſum à dextra parte inchoantes, ad ſiniſtram perducerent: quem morem ferunt cuſtodire adhuc in ſuis litteris Ruſticos. Hoc autem genus ſcripturæ dicebant Buſtrophen à boum verſatione, vnde adhuc in arando, vbi deſinit ſulcus & vnde alter inchoatur, verſura proprio vocabulo nuncupatur. Omnis autem verſus ab integra parte orationis incipit, & in integram deſinit, exceptis his, quæ in Comœdijs iocolariter dicta, corrupta aut ſemiplena efferuntur, aut quæ raro apud Epicos metri neceſsitate diuiduntur: vt apud Vergilium, ſeptem ſubiecta Trioni. Pari ratione in verſu & Apocope præcepta eſt, id eſt, ſubtractio ſyllabæ ſyllabarumve, cuiuſlibet orationis, metro cogente facta, quæ ſiue in verbo, ſiue in nomine acciderit, pro integra parte orationis accipietur, vt,

Endo ſua do: id eſt, in ſua domo. Item,

Ac famul inſimus eſſet, pro famulo. Similiter,

Proras detondete & deſpoliate guberna: id eſt, gubernacula: ſicut metri neceſsitate diximus. verſus autem diſtat à metro, quod in verſu ſtatim auditur & metrum, in metro autem nō ſtatim verſus.

DE POETICA.

QVI verſus facit παρὰ τὸ ποιεῖν dictus eſt ποιητὴς, Latina lingua vates, quod verba modulatione connectat. Viere enim connectere eſt.

vnde

vnde vimen dictum virgulti ſpecies, & viti in rotis. Poëtica eſt ars ipſa, nam poëſis & poëma diſtant: eo quod poëma tãtummodo clauditur carmine, vt Tragœdia vel Rhapſodia: Poëſis autem ex pluribus, id eſt corpus operis confecti, vt Ilias Homeri, & Aeneis Virgilij. Poëmatum autem ſeu carminum ſpecies ſunt tres: alia enim à Græcis κατὰ στίχον, alia συστηματικὰ, alia μικτὰ dicuntur, quæ etiam ἀμετάβολα & μεταβολικά. Igitur κατὰ στίχον ſunt, quæ eodem metro conſtant, vt metrũ Epicũ Homeri, & Maronis noſtri: vel quod ex trimetris ac tetrametris continuis ſubſiſtit, aut colis, aut commatibus eiuſdem metri. Syſtematica autem quæ ex plurimis metris, neque ex vnó verſu aut eodem colo, vel commate continentur, vt ſunt ἐπῳδοί, & quæ apud Lyricos inuenimus, quæ Syzygijs gradiuntur. Mixta autem quæ partim ſunt κατὰ στίχον, partim ex trimetro & tetrametro mixta, quanquam non in vno verſu ſemper verſus expleatur, vt in Elegia vel Epodis. Nam neque per ſe verſus hexameter ſine ſequente pẽtametro Elegiacum metrum implebit: neque in Epodis ſinguli verſus ſine clauſulis ſuis & aſſequelis audiri poterũt ἐπῳδοί, quia ſimiliter κατὰ δίστιχον fiunt, eadem fermè ἀμετάβολα & μεταβολικὰ erunt. Nam ἀμετάβολα dicta ſunt, quod ſui generis qualitatem, menſuramque ſemper obtineant, vt ſunt Homeri carmina, & ea quæ κατὰ στίχον appellari diximus. Μεταβολικὰ autem, quæ ab alijs metris ad alia genera tranſitum faciunt, qualia eſſe Tragica & Comica paulo ante

memoraui. Nam & Menander in Comœdijs frequenter à continuatis Iambicis verſibus, ad Trochaicos tranſit, & rurſum ad Iambicos redit. Hæc etiam in carminibus quæ mutuo annexa ita ex ſe pendent, vt alternm ſine altero audiri non poſsit, προῳδικὰ & ᾠδικὰ vocauerũt. i. ante cantatiua, & præcãtatiua vt ſit in hexametro προῳδικὸν ipſum Epos, & ᾠδικὸν verſus pentameter, qui ei ſubiũgitur in Elegijs. Item cantatiuũ erit trimeter Iambicus, vt, Ibis Liburnis inter alta nauium. Erit dimeter poſt cantatiuum, Amice propugnacula. Et quæque alia qualia & metro ſcripta ſequentes clauſulas quorumlibet metrorum ad ſe trahunt, ita appellabuntur, quia pro odicis verſibus ἐπᾴδονται, id eſt accinuntur.

DE STROPHE ET ANTIſtrophe & Epodo.

PLeraque Lyricorum carminum, quæ verſu colisque & commatibus componuntur, ex Strophe & Antiſtrophe & Epodo, vt Græci appellant, ordinata ſubſiſtunt, quorum ratio talis eſt. Antiqui deorum laudes carminibus comprehenſas circum aras eorum euntes canebant, cuius primum ambitum quem ingrediebantur ex parte dextra στροφὴν vocabant. Reuerſionem autem ſiniſtrorſum factam, completo priore orbe, Antiſtrophon appellabant. Dein in cõſpectu deorum ſoliti conſiſtere, cantici reliqua conſequebantur, appellantes id Epodon. Nam Epodos eſt tertia pars aut periodus Lyricæ odes. Igitur quæ poſt στροφὴν, &

& ἀντιστροφὴν, ἐπῳδὸν dicebant. ἐπᾴδειν quidem eſt ſupercanere. Hinc ſumptum vocabulum in has Epodos, quæ binos verſus impares habent. Nam vt illæ canticum finiebant, ſic hæ ſenſum verſu inſequenti. Hoc quia è tribus ſubſiſtit, appellatur τριάς. Ita vt omnis & στροφὴ & ἀντίστροφος & ἐπῳδὸς totidem habeant ſyllabas in proxima periodo, quę ſubijcitur priori, vt ſit aut ἰσόμετρος aut ἰσόχρονος quolibet metro ſeu Rythmo ſubſiſtens. Nam ſicut dextra manus impares habet digitos, ſed numero pares ſunt ſiniſtræ manus ſi conferas digitis, * ſic ſtrophes cola, cum ſint diſsimilia in proxima Epodo ſubiectæ triados. Obſeruabis autem vt temporibus non ſyllabis pedes diuidas, vt ſoluantur duæ lōgæ in quatuor, & diſſyllabo pede pro tetraſyllabo vtaris, parique vice quatuor ſyllabarū breuiū tempora in duo contrahantur, quod per neceſsitatem fieri licet, vt aut diuiſæ numero reſpondeant, aut coniunctæ temporum ſpacijs occurrant, quod & in cæteris metris generali præcepto ſeruabimus. Inter hæc ſunt quædam carmina quæ Monoſtropha appellantur, quod duas periodos & eas pares habeant, neque Epodo, vt alia, concludantur. Præterea reperitur nonnunquam huiuſmodi compoſitio verſuū in carminibus, nō vt prima compoſitio ſecūdæ compoſitioni, ſicut in στροφῇ & antiſtropho, reſpondeant, ſed vt prima tertiæ, ſecunda quartæ ſimilis habeatur, quæ compoſitio κατὰ περικοπὴν ἀνομοιομερῆ dicitur: eſt enim περικοπὴ carmen ſubſiſtens ex Strophe & Antiſtrophe & Epodo, vel bis,

vel ter, vel ſæpius carmen concludat, * μονοπερίκοπον nominatur. Si vero diſsimilia inter ſe in Epodis cola iungantur πολυπερίκοποι nuncupatur, quando non ſolenni continuatione, ſed per diſtantiam & varietatem in Epodis periodi compleantur. id eſt, tres partes, eas è quibus pericope ſubſiſtit, quæ ἀνομοιομερῆ merito diximus: & eſt, diſsimilium partium copulatione Periodi concluſio, ſi quidem inducta prima Strophe & Antiſtrophe rurſus aliam Strophen & Antiſtrophen præcedentibus diſsimilem afferant, & rurſus tertiam, nihil duabus præeuntibus ſimilē, & quartam æque à cæteris diſcrepantem. cui varietati ſolent illud adiungere, vt poſtrema Epodos cunctis diſsimilis aliquando iungatur, quod non tantum Tragici, ſed & Lyrici authores in Epodis ſæpe fecerunt. Hoc loco non ſuperſederim dicere eſſe breuia cola, quæ poſt Strophen & Antiſtrophon ſupercini moris eſt, quæ iam non ἐπῳδοὶ ſed ἐφύμνια dicentur, vt eſt ἰὴ παιάν. Hæc enim vel Hymnis vel Dithyrambis ſupercini moris eſt, quæ Epodicis carminibus, ſi quando præponuntur προύμνια, ſi autem poſt Antiſtrophon collocentur, μεσύμνια nuncupabũtur. Hoc genus in ſacris cantilenæ ferunt quidam inſtituiſſe Theſeum, qui occiſo Minotauro cum apud Delũ ſolueret vota, imitatus intortum & flexuoſum iter Labyrinthi, cum pueris virginibuſque cum quis euaſerat cantus ædebat, primo in circuitu, dehinc in recurſu, id eſt, ϛροφῇ & Antiſtropho. Alij tradũt hunc ſacrorum concentum, mundi cantum curſum-

ſumq́ue ab hominibus imitari. Namque in hoc quinque ſtellæ quas Erraticas vocant, ſed & ſol & luna, vt doctiores tradunt Philoſophorum, iucundiſsimos ædunt ſonos, per orbes ſuos nitentes. Igitur concentum mundi curſumq́ue imitans chorus canebat: dextrorſumq́ue primo tripudiando ibat, (quia cœlum dextrorſum ab ortu ad occaſum voluitur,) dehinc ſiniſtrorſum redibant, quandoquidem ſol lunaq́ue & cætera erratica ſydera, quę Græci πλανήτας vocant, ſiniſtrorſum ab occaſu ad ortum feruntur. Tertio conſiſtebant canendo, quia terra (circa quam cœlum rotatur) immobilis medio ſtat mundo. De qua re Varius ſic tradit, primum huic, neruis ſeptem eſt intenta fides, varijq́ue additi vocum modi, ad quos mundi reſonat tenor, ſua ſe voluentis in veſtigia. Itē & Varro,

Vidit & ætherio mundum torquerier axe,
Et ſeptem æternis ſonitum dare vocibus orbes,
Nitentes alijs alios, quæ maxima diuis
Lætīcia ſtat tunc longæ gratiſsima Phœbi.
Dextera conſimiles meditatur reddere voces.

DE METRORVM FINE.

NVnc de metrorum, prout verſus proceſſerit, præſcripto & legitimo fine, clauſulaq́ue dicemus. nam metrica lege in fine verſuum quadripartita concluſio eſt, per quam exitus metri ſtatuſq́ue dinoſcitur, vtrum pede, ſeu ſemipede, vel Dipodia ſit terminatū. Hanc Gręci καταληξιν vocant: id eſt, cum legitimum metrum in Syzygia ſimpli-

cem pedem, in Monopodia vero, id eſt in ſymplici pede ſyllabam perdit. Huius ſpecies quatuor, nam aut Acatalecticum eſt aut Catalecticum, aut Brachycatalectum, aut Hypercatalectum: id eſt, cum in fine verſuum nunc deſunt, nunc exuberant ſyllabæ; aut manent integræ. Eſt igitur Catalecticum quoties in fine verſus ſyllaba vna, pro toto pede accipitur, atque ita poſita, velut refrenat & cohibet metri curſum. Acatalectum autem, quod nouiſsimum pedem integrum pro conditione ſui metri obtinet, cui nihil abũdat aut deeſt. Brachycatalectũ vero, cum vno pede, id eſt, duabus ſyllabis metrũ imminuitur, & pro Dipodia pes vnus ponitur, ſcilicet cum dipodiæ feriũtur. Hoc metrũ quidam Colobon vocant: Miuron enim vna fit ſyllaba detracta. Hypercatalectum contra, cum metrum in poſtrema parte verſus vna ſyllaba abundat vltra quam exigit Dipodiæ numerus, pro lege verſus propoſiti terminatus. Id vt planius ſub exemplo Heroici verſus faciam, erit acatalectum, quod integris ſuis pedibus & modis finitur: vt,

Arma virumq; cano, Troiæ qui primus ab oris.

Catalecticum ſi vna ſyllaba ei detrahatur: vt,

Arma virumque cano, Troiæ qui primus ab o.

Brachycatalectum, ſi duæ: vt,

Arma virumque cano, Troiæ qui primus ab.

Hypercatalectum ſi vna, amplius quam verſus integer exigit, ſyllaba exuberet: vt,

Arma virumque cano, Troiæ qui primus ab o- (riſque.

Quod in omni genere metrorum obſeruabitur.

Rur-

Rurſus, vt exempla etiam ex his metris, quæ coniugationibus gradiuntur, proferamus, cum ad perfectam coniugationem pes integer deeſt, erit Brachycatalectum: vt eſt hoc Tetrametrum,

Quis non adultas detrahat ramo voluptates.

Habet enim tres integras coniugationes, & quartam vno pede breuiorem. Catalecticum autem, cum perfectæ coniugationi non pes ſed ſyllaba amputatur, vt eſt hoc tetrametrum, habet enim quartam coniugationem, vna ſyllaba breuiorem.

Cærulæ Neptune rector vndæ, littorum potens.

Acatalectum autem, cui, vt ſupra diximus, neque deeſt ad integram coniugationem, neque abundat quicquam, vt eſt hoc trimetrum,

Amare nolo nec dolere Clinia.

Hypercatalectum vero cum ad integram coniugationem vna abundat ſyllaba, vt eſt hoc trimetrum,

Caduca populi coma glauca iam per agros.

Sed metra magis gaudēt Catalecticis concluſionibus. Proprie autē Iambica metra gaudent Acatalectis & Catalecticis & Hypercatalectis concluſionibus, aduerſantur autem Brachycatalectis: Trochaica vero Hypercatalectis eiectis, reſiduas concluſiones admittunt. Choriambica antem & Antiſpaſtica ijſdē concluſionibus, quibus etiam Iambica lætantur, Ionica autem Trochaicis depoſitionibus ſociātur, & ideo Hypercatalectica illis exoſa ſunt. Dactylica vero & Anapæſtica magis Acatalectis delectantur. Præter has autem depoſitiones

eſt æque quæ διкαταληξία nominatur, cum ex diuerſis metris verſus ſub vnius figura componitur. Nã ſi ſit Dactylica Tetrapodia & Ithyphallus, id eſt ſupra quatuor dactylos pedeſtres continui Trochæi ſubijciantur, iſq́ue verſus quaſi vniformis pronuntietur, διкαταληξίαν patitur. Quandoquidem quarto pede dactylico & pars orationis & Catalectici metri finis includitur, atque ita rurſum Trochaicum dimetrum Brachycatalectum adiungitur, quod Ithyphallicũ nominatur, vt eſt,

Tũc & amoris amor venit improbus aliger Cu- (pido.

Occaſio ſuggerit hoc loco etiam illud dicere, quædã metra familiariter proprijs pedibus terminari. nam Iambica Catalectica Iambis, Acatalectica Iambo ſuperfluente ſyllaba, ſimiliter Trochaica & Anapæſtica ſuis libentius terminãtur: contra, quędam alienis depoſitionibus gaudent, vt Antiſpaſtica & Choriambica Iambicis coniugationibus, Ionica autem vtraque Trochaicis. Siquidem ſunt his finitima & familiaria metra ſingula ſingulis, nõ enim ſolum in fine ponũtur, ſed in medietate verſuum, & inter initia coniunguntur. Scias autem in omni metro nouiſsimam ſyllabam ἀδιάφορον, id eſt, indifferentẽ eſſe. Nihil enim metri intereſt, vtrum illa longa ſit an breuis, ea videlicet ratione, quia diſtinctionis mora breue tempus oſtendit. Longam autem ſyllabam pro breui accipi finalem ea ratione putauerunt, qua reperiuntur in metris longæ plerumque pro breuibus poſitæ, quas communes vocant, vt eſt,

Inſulæ

Inſulæ Ionio in magno.

Vnde fit, vt in omni metro nouiſsima ſyllaba indifferens habeatur. Nam Ariſtoxenus muſicus dicit breues finales in metris, ſi collectiores ſint, eò aptiores ſeparationi verſus à ſequente verſu fieri, iccircoque in ſexta ſede triſyllabos figura non ponitur, quia moram habet. at coutra diſſyllabos familiaris eſt, quia celerius definit, & eo magis, ſi poſteriorem ſyllabam breuem habuerint.

DE EPIPLOCE ID EST Metrorum amplexione.

NVnc de metrorum connexionibus, quas Epiplocas Græci appellant, dicemus. Adiectione enim & detractione per ſyllabas & tempora his accidentia metra variantur. Dicta autem Epiploce, id eſt amplexio, à metricis, eo quod copulari metra metris diuerſa his adiectionibus, detractionibus, aut etiam tranſlationibus videantur. harum ſpecies ſunt tres, quarum prima Triſemos, ſecunda Tetraſemos, tertia Hexaſemos dicitur, ex eo quod è tribus, & quatuor, & ſex temporibus ſubſiſtant, quæ, detractis ab initio verſus primis ſyllabis, diuerſa metrorum genera informant. Quarũ prima erit ἐπιπλοκὴ δυαδικὴ τρίσημος; id eſt, cum iambicis Trochaica connexa variãtur in ſpecies duas, vtraſque Triſemas, vt diximus, temporum trium: in coniugatione vero ſunt ἑξάσημοι, id eſt temporum ſex. Nam Iambico verſui, vt eſt,

Paratus omne Cæſaris periculum.

Si adieceris longam, efficies trochaicum, vt,

Oparatus omne Cæſaris periculum.

Rurſus Trochaico ſi detrahas primam ſyllabam, Iambicum efficies, velut eſt,

Celer Phaſelus ille quem videtis.

Aut cum Dactylicis Anapæſtica ſociantur, ſimiliter ἐπιπλοκὴν δυαδικὴν τετράσημον faciunt, vt,

Arma virumque cano.

Huic ſi acceſſerint duæ breues, fiet Anapæſticus, (vt,

Ades arma virumque cano.

Rurſus adiecta longa fiet Dactylicus, vt,

Pro ades arma virumque cano.

Quod adæque vt ſupra per duas ſpecies variatum eſt Dactylici & Anapæſtici, & ideo δυαδικὴ, id eſt duarum amplexio, Tetraſemos autem propter quatuor tempora, quibus vterque pes extenditur, appellatur, qui in coniugationem copulati Octaſemi fiunt. Obſeruabis autem in hac ſpecie ſemper duas breues aut adijcere aut detrahere lõgam vnam, quod eſt vterque pes triſyllabos. Tertia ἐπιπλοκὴ eſt in Ionicis duobus & Choriambico & Antiſpaſto, quæ τετραδικὴ hexaſemos dicitur, id eſt, amplexio quadra, quatuor enim pedes ſibi mutuo connectuntur. Temporibus autem ſex conſtant. nam cum ſit hic verſus Ionici minoris,

Dea fecit dea belli dominatrix Phrygas.

Adiecta longa fit Choriambicon, vt,

Cur dea fecit dea belli dominatrix Phrygas.

Rurſus adiecta alia, efficiet Ionicũ maiorem, ſic,

Hoc cur dea fecit dea belli dominatrix Phrygas.

Item adiectio breuis quartam ſpeciem in pede

Antiſpaſto procreabit,ita,

Et hoc cur dea fecit dea belli dominatrix Phrygas.

Adæque & hic verſus apud Horatium,

Miſerarũ eſt neq; amori dare ludũ neque dulci.

Conſtat ex Ionico minore, huic ſi copulaueris longam,erit Choriambicum,

Quã miſerarũ eſt neq; amori dare ludũ neque dulci.

Item longa alia appoſita facit Ionicũ maiorem,vt,

O quam miſerarum eſt neq; amori dare ludum neque dulci.

Breuis autem prælata antiſpaſtũ informabit,ſic,

Et o quam miſerarum eſt neque amori dare ludum neque dulci.

Ad ſummum omnis ἐπιπλοκὴ proprijs pedibus nulla intermixtione aliorum ſubſiſtens,ſuis vſque ad vltimum pedibus,terminabitur: ſin autem alios admiſerit, variabitur. nam familiare eſt vtriuſque Ionicis Trochaicas ſibi baſes admiſcere. Ergo ſyncerum μονοειδὴς, Mixtum autem ὁμοιοειδὴς vocabitur.

DE TOME SIVE INciſione verſuum.

INciſiones etiam verſuum,quas Græci τομὰς vocant, ante omnia in Hexametro heroo neceſſario obſeruandæ ſunt. Omnis enim verſus in duo cola formandus eſt, qui Herous Hexameter merito nuncupabitur, ſi competenti diuiſionum ratione dirimatur. Sex enim pedum percuſsio verſum quidem hexametrum, non tamen Heroum, quem Epicum, ſi legem inciſionis non tenuerit,faciet. Quarũ prima Penthemimeres Tome

dicitur, cum poſt duos pedes ſequens ſyllaba plenam orationis partẽ diſtinguit cuius exemplũ erit,

Quam Iuno fertur.

Verbum enim poſt duos pedes concludit ac determinat ſyllaba, quæ in metro ſemper habetur. Vt ſequens ſermo ab integra parte orationis incipiat. Geminata autem penthemimeres Tome verſum pentametrum complet, vt,

Quam Iuno fertur, quam Iuno fertur.

Secundam diuiſionem ἑφθημιμερῆ Græci dixerunt, quæ tribus pedibus emenſis adijcit ſyllabam, completq́ue ſenſum quacunque orationis particula. Huic, ſicut & ſuperiori, nomen inditum ex eo eſt, quod tribus pedibus & vna ſyllaba, id eſt, ſemipede, quæ in Arſi & Theſi ſeptem motus efficiunt, verſum diuidat. Cuius exemplum erit,

Quam Iuno fertur terris.

Nam poſt tres pedes ſuprema, ris, ſyllaba ſenſum complet. Erunt igitur hæ duæ principales Tomæ, vt dictum eſt, Heroici verſus inciſiones, quibus ſimiliter & Iambici & trimetri diuiduntur. Sed his in Heroo duæ aliæ accedunt. Nam ſi harum neutram inueneris, tertium Trochæum in verſu conquires: id eſt Penthemimeren diſſyllabo clauſam, vt eſt,

Infandum regina.

Nam percuſsis duobus pedibus, tertius pes Trochæus eſt, gina, cui coniuncta breuis, iu, ſecundũ legem verſus hexametri dactylum complet. bes, autem ſyllaba, & ſenſum ſuperioris coli integrat, vt fiat

fiat hephthemimeres, & ſequentis pedis initium inducit. Eodem modo & quartus Trocheus accipietur, qui raro admodum reperietur, vt eſt,

Quæ pax longa remiſerat arma nouare parabāt. Quartus pes Trochæus, Arma, vide Hephthemimerem diſſyllabo clauſam, vt ſupra, cui annexa breuis, no, ſyllaba Dactylum lege Heroici verſus implet. Harum ſi nullam in hexametro ſpeciem inueneris, Heroumverſum iure ac merito negabis. Nonnunquam autem euenit, vt in eodem verſu plures inciſiones, id eſt, Penthemimeré, & Hephthemimeren, & eam quæ quarta cæſura partem orationis terminat (quam Bucolicon Græci dicunt) reperiamus: vt,

Arma virumq́ue cano Troiæ qui primus ab oris. Nam iæ qui, pes in verſu quartus eam diuiſionem explicat, quam Bucolicon vocari dictum eſt, ſub qua pedum percuſsione ſenſus impletur. Nam Bucolici metri hæc lex eſt, quam per omne opus ſui carminis Theocritus Syracuſanus obſeruat, exceptis paucis verſiculis de quibus in proceſſu dicemus.

DE CONCVRSV ET COLliſione vocalium.

OBſeruanda præcipue in metris litterarum vocalium inter ſe colliſio, quæ trifariam euenit, id eſt, per συναλοιφὴν ἔκθλιψιν, συνεκφώνησιν, vel συναίρεσιν, quarum inter ſe differentia talis eſt: Nam συναλοιφὴ eſt cum inter duas loquelas duarum vocalium

concurſus alteram elidit : id eſt, cum duæ partes orationis ita coëunt, vt altera in vocalem deſinat, & altera incipiat à vocali: vt,

Hic haſta Æneæ ſtabat. Item,

Priamique euertere gentem.

Nec tamen putaueris quamlibet è duabus eximi poſſe, illa enim quæ ſuperuenit, priorem ſemper excludit, non prior ſequentem. ἔκθλιψις autem vel ἔκτριψις, fit, cum duæ inter ſe dictiones dure concurrentes aliquam pluresue vocalium cum conſonanti duntaxat exprimunt: vt,

Multum ille & terris iactatus & alto. Item,

Circundat nequicquã humeris & inutile ferrũ.

συνεκφώνησις vero, cum duæ vocales in vnam ſyllabam coguntur, quæ poſſunt duarum ſyllabarum locum diuiſæ complere, dumtaxat interpoſita conſonãte: cum, Phaethon, in Metro ſic enũtiatur, vt ex triſyllabo nomine, diſſyllabon faciat: ita,

Cum te flagranti deiecit fulmine Phæthon.

Et illud Maronis,

villis onerosum atque vnguibus aureis.

aureis enim pronuntiandum eſt. In ſcandendo autem, reis, ſyllaba non diuiditur, ſed, E littera in vnitatem cum I deducta per diphthongon Græco more & ratione ſcripta, enuntiatur. Sed & noſtri veteres eas ſyllabas, in quibus I productum inuenitur, E antepoſito ſcriptitabant, vt in antiquis libris inuenimus. conſimili ratione quæritur, Orpheus in metro (vt, (pheus)

Non me carminibus vincet nec Thracius Or-

vtrum

vtrum triſyllabum an diſſyllabum ſit, an idem nomen duplici enuntiatione promatur, aut ſine A littera, vt Pentheus, aut cum A, vt ita declinetur Orphæus, vt Ariſtæus. Viſum eſt tamen hoc poſſe diſcerni, vt illa ſine.a.littera, Græca ſit enuntiatio, hæc, Latina quæ per diphthongon effertur. Sed vt ad propoſitum reuertamur, quidam ſuperioribus tribus quartam ſpeciem addiderunt, quam Græci dicunt κρᾶσιν, id eſt, cum vnius litteræ vocalis in duas ſyllabas fit communio, vt,

Audire eſt operæpreciũ procedere recte. Item,
Quæcunque eſt fortuna mea eſt.

Quæ veluti per contrarium συνεκφώνησιν in metris imitatur. Hæ figuræ ſollicite obſeruandæ ſunt, tam in Heroicis quam Iambicis ac cæteris metrorum generibus, ne nobis per negligentiam obrepant, maximumq́ue errorem afferant.

DE VITIIS VERSVVM.

INter alia, quæ in metris vitanda eſſe pręcepimus, tria vel maxime hæc obſeruãda vitia nobis ſunt, quibus vulnerati verſus claudicabunt, quæ trifariam contingunt. Nam aut in principio, aut medietate, aut in extrema ſui parte corrumpuntur. Igitur cuius initium pro conditione proprię legis nequaquam integrum proceſſerit, ἀκέφαλος dicitur, veluti, capite imminuto: vt,

Fluuiorum Rex Eridanus. Item,
Adicias nec te vllius violentia vincat,

In media vero parte læſus λαγαρὸς appellatur: vt,

Anchiſen facio certum.

Quibus qui medentur, finalis ſyllabæ excuſatione ſuccurrunt, nę media verſus ſede Iambus habeatur cauſantes, quod parte orationis terminata pro longa poſitione accipienda ſit, vt,

Quam Iuno fertur. Et,

Quis te magne Cato tacitum. Item,

Claſſe veho mecum.

At in vltima μείουρος ob decurtationem, vt Græci dixerunt, caudæ, id eſt, extimæ partis: vt eſt ille verſus apud Homerum,

Τρῶες δ' ἐῤῥίγησαν ὅπως ἴδον αἰόλον ὄφιν·

Cuius exemplo etiam nos vtemur ita,

Attoniti Troës viſo ſerpente pauitant.

Cui quidam ita medentur, vt dicant Homerum artis Poëticæ patrem geminata littera, ὄφφιν, dixiſſe, ſicut & ὅσσοι, ὕμμιν, ὅττι. At cum Liuius Andronicus præmiſſo hexametro huiuſmodi ſubnectat verſus per ordinem Iambo terminatos, nouam potius hanc ſpeciem, quam μείουρον æſtimant verſum, & Teliambon appellant. Nam in Hymno Dianæ apud eundem ita inueniuntur in fabula Inone,

Sed iam purpureo ſuras include coturno,

Balteus & reuocet volucres in pectore ſinus.

Preſſaq; iã grauida crepitẽt tibi terga pharetra,

Dirige odoriſequos ad certa cubilia canes.

Nam cum ſuperiorem verſum plerunq; Chorius, ſequentem Iambus terminent, non abſurde Choriambicam clauſulam idem affectaſſe in eiuſmodi modulatione dicetur, ea videlicet contem-

pla-

platione, qua viderit Homerum, fontem atq; originem metricæ diſciplinæ, non tantum in duobus corpuſculis Iliados & Odyſſeæ his verſibus Teliambis frequenter vſum, ſed & in eo carmine cui Margite nomen eſt, eundem Herois Hexametris Trimetros Iambicos tanquam pares numero miſcuiſſe viderit, qua ratione id in opere ſuo Liuius. Nobis autem, quibus iſto in artis Metricæ commentario omnia inſinuandi curæ ac moris eſt, ne aut per imperitiam, aut negligentiam id præteriſſe ab obtrectatoribus diceremur, vtrumque ſuper huiuſmodi conditione verſuum aperire atque expromere in maximo opere & ſtudio fuit.

MARII VICTORINI DE DIDASCALICIS metricis Liber Secundus.

DE PROTOTYPIS ſpeciebus nouem.

CREDO nos omnia, quæ ad inſtructionem metricæ diſciplinæ, velut quædam primæ inſtitutionis incunabula, quæ neceſſaria his, quibus huiuſce artis voluptas ac ſtudium eſt, intimanda ſunt, affatim perſecutos. Vnde nunc ad nouem Prototypa, id eſt primiformia omnium metrorum genera, è quorum fonte & origine deriuata innumerabilis metrorum profluit copia, ſtylum noſtri operis conuertam, de quorum diſciplina & præceptis, & ratione omni, qua inter ſe congruunt ſiue diſſentiunt, textus huius ſecundi voluminis ſingula quæque referans explicabit. Auſpicandum igitur ab eo nobis pede potiſsimum credidi, qui heroum metrum principem omnium continens etiam

etiam nominis ſui appellatione ſignauit. Siquidem nonnulli ambigant, à quo è duobus, metrorũ ordinem inchoantes exordium capiant. Nam qui à Iambo initium trahunt, eo ſtudio id fieri volunt, quod idem à breui, à quo his origo eſt, incipiens tempore, & longo deſinens, veluti à minori ad maius egreſſus per temporum incrementa conſurgat. Pyrrichius enim nullum ex ſe metrum ædidit: Trochæus vero à longa incipit. Nos autem, vt dictum eſt, principi metrorum omnium Heroo, ſiue Pythio, deferẽtes, non abſurde à Dactylico auſpicandum eſſe cenſuimus. Igitur Prototypa, id eſt primiformia nouem metra, quorum & in primo mentionem fecimus, ſunt hæc: E quibus primum Dactylicum, dehinc Anapæſticum, poſt Iambicum, & Trochaicum, & Choriambicũ & Antiſpaſticum, Ionicum ἀπὸ μείζονος, Ionicum ἀπὸ ἐλάσσονος, & Pæonicum. Nam Proceleuſmaticũ, ſpeciem nouem prototypis decimam aſſociandam eſſe quidam putant, de quo ſuo loco. Placuit itaq; hoc ſitu ordinis ad illuminandas eorum inter ſe alterationes ac mutuas æmulationum viciſsitudines (quas per contrariam naturæ poſitionem habere noſcuntur) eadẽ ſic digerere, vt dactylicis Anapæſtica, Iambicis Trochaica, & cætera, vt paulo ante induximus, à diuerſo propoſita, quo diſtent ac differant, ſiue copulentur & congruant ipſa inter ſe comparatione propoſita, non ſolum ingenij ſed oculorum veluti contemplatione percepta, in promptu ac propatulo habeantur.

DE DACTYLICO METRO.

IGitur Dactylicum hexametrum cōſtat è Spon-
deo, Trochæo & eodem Dactylo: habet autem
ſedes ſex, quas Ariſtoxenus Muſicus χώρας vocat.
Recipit autem pedales figuras tres, has Græci di-
cunt ποδικὰ σχήματα. Nam aut in ſex partes diuidi-
tur per Monopodian, aut in tres per Dipodian, &
fit Trimetrus, aut in duas per κῶλα duo, quibus
omnis verſus conſtat, dirimitur. E cuius genere hę
metrorum ſpecies gignuntur. Diphiliū ſeu Chœ-
rilium, Logoaoedicum ſeu Archebulium, Æoli-
cum ſiue Saphicum, & cætera de quorum ſtatu ac
ratione ſuo loco dicemus. Dactylici igitur metri,
id præcipuum eſt, quod Heroum, appellatur. dif-
fert enim à Dactylico Heroum eo quod & Da-
ctylicum eſt, & in duas cæditur partes, de quibus
ſupra diximus, Penthemimerem & hephthemime-
rem. Dactylicum enim, licet ijſdem ſubſiſtat pedi-
bus non tamen ijſdem diuiſionibus, vt herous cæ-
ditur verſus. Inter Spondeum autem & Dactylū
menſura temporum congruente, etiam in Arſi &
Theſi eadem æqualitas ſtabit, quam Græci dicūt
ἴσον λόγον, quæ & per coniunctionem & diuiſionē,
vt ſupra docuimus, mutua procreatio eſt, meritoq;
indifferenter in quacunque verſus ſede (vt ſors
ſcandendi proceſſerit) reperiuntur dumtaxat vſq;
ad pedem quartum. Quintus enim frequenter, vt
Heroum decet, Dactylus eſſe debet. eadem cogna-
tione etiam Anapæſtus, qui è Spondei prima in

duas

duas breues diuiſa efficitur, heroo poſſet annecti metro, niſi, incipienti Dactylo & ſubiuncto Anapæſto, mediæ breues numero quatuor Heroum verſum deformarent: ſeu quod Anapæſti per ſyllabas gradiantur, ſiue quia metrorum ferè omniũ natura talis eſt, vt caueant ne ſingulas partes orationis ſingulorum pedum fine concludant, ſed potius vt verba vel nomina ex reſidua ſui parte frequentibus pedibus annectant, quo pacto euenit vocum integer pes eſſe, ſed ſane vt perfectæ parti orationis de ſequenti ſermone aliquid accedat, nec vnquam facile cum fine pedis pars orationis impleatur. In Anapæſtis autem cõtra euenit iſtud: etenim pes hic ſingulis coniugationibus partem orationis includere, ſicut in Comœdijs pleraque exempla declarant. Nonnunquam hæc obſeruatio prætermittitur, ſed qui fuerint verſus, neq; ſonum neque gratiam habebunt, & proſæ orationi ſimiles audientur. Trochæus numero tantum ſyllabarum Spondeo congruens, velut alienus ab his, ſemper in extima parte verſus locabitur. Super quo etiam nunc inter Grammaticos lis pendet: nam qui eum aſſerunt, ferunt pulchriorem verſum Epicum effici, ſi καταληξιν habeat, id eſt, ſi Trochæo claudente terminetur: vt perſuadeant dactylicis pedibus familiariter Trochæos in depoſitionibus coniugari. Aduerſus quos alij loci extimo, in quo tantum locali præſcriptione nituntur. Nec immerito, vt nouiſsima eius ſyllaba, quæ ſemper breuis eſt, mora temporis intercedente, quæ in fine verſus natura-

liter contingit, ſuppleatur, quo tunc demum pro longa ſumatur, ſicut pleræq; in metris finales ſyllabæ, vel quod in omni verſu vltima breuis ἀδιάφορος, id eſt indifferens, habeatur. Quæ tamen perſuaſio in medio poſita poteſt & Trochæo accidere. non amat autē, vt dictū eſt, per ſingulos pedes verba finire, ſed immiſcere ſyllabas. Nā qui per ſingulos pedes verba terminarit, erit indecens: ſicut,

Pythie Delie, te colo, proſpice, votaq; firma.

At ſi miſceantur ſyllabæ erit decentiſsimus: vt,

At regina graui iamdudum ſaucia cura.

Adæque obſeruatur, ne tertius pes verbum finiat, verſumque à ſe deducat: vt eſt,

Cui non dictus Hylas puer & Latonia Delos?

Heroi verſus vitioſi habentur, qui ex ſolis Dactylis vel ſolis Spondeis conſtant, quia in talibus aut grauis tarditas, aut velocitas nimia, vitioſa eſt. Inſignes autem in metris ſunt, aut Dactylici, in quo quinq; dactyli vltimo Spondeo clauduntur: vt,

Panditur interea domus omnipotentis olympi.

Aut σπονδειάζοντες, id eſt, cum in quinta & ſexta regione verſus, pedes Spondei ponuntur: vt,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Aut in monoſyllabum deſinentes: vt,

procumbit humi bos.

Aut quatuor orationis partibus decurrentes: vt,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Aut ἀσύνδετοι & διὰ πέντε: vt,

Formoſum paſtor Coridon ardebat Alexin.

Incipit autem verſus Herous Hexameter à duodecim

decim ſyllabis, in quo omnes Spondei ſunt: vt,

Non phocæ turpes, non marcentes balenæ.

Et creſcit vſque ad ſeptemdecim ſyllabas. Quotiens autem Dactylus accedit, toties ſyllaba accreſcit: quas ſpecies ſub exemplis enumerare, & apud nos longum, & apud eruditos abſurdum habeatur, quotiens & quibus in locis per alternas Dactyli & Spondei vices inter ſe obortæ collocentur: quas tamen triginta duas eſſe, manifeſtum eſt. Eſt autem Herous verſus temporum viginti quatuor, Spondeo dumtaxat vltimo. At ſi Trochæus verſum clauſerit, viginti trium: quem volunt haberi Hexametrum Catalecticum. Memineris autem ſæpe Græcos huic metro Moloſſum & Palimbachium & Creticum loco Dactyli ſub lege ſyllabarum communium admiſcere. Nam & apud nos ſimilis verſus reperitur, in quo primus Amphimacrus: vt eſt,

Inſulæ Ionio in magno.

Qui tamen certa ratione Creticus non eſt. Nam tertiam longam, id eſt, æ, diphtongon quæ Creticum pro Dactylo dedit ſeques ſyllaba à vocali incipiens, dum tempus prioris in ſe trahit, produci non patitur, atq; ita productam vocalē ſuperueniens alia vocalis elidit. Nec te idem pes in illo verſu decipiat, velut huius ſimilis, qui eſt talis,

Ponite ſpes ſibi quiſque.

Nec enim hic, vt in ſuperiore, primus pes Creticus erit, propter duas conſonantes, ſed pes eſt Dactylus, primo quod pars orationis cōpleatur cum

pede,id eſt,Ponite, de hinc quod,ſp, ſequẽtis pedis inferre ſuperiori non poſſunt, quando aliũ inchoant ſenſum.nec vnquam conſonantes duæ lõgam ſyllabam faciunt, niſi in eadem parte verbi conſtitutæ: quod & in cæteris obſeruabimus. Incipit autem & accreſcit per augmenta ſyllabarum Dactylicum metrum à Dimetro vſq; ad hexametrum.Erit ergo verſus Dimetrus Catalecticus,qui duobus ſuis duntaxat pedibus ſubſiſtit, tanquam,

Terruit orbem.

Quod concurrit etiam in Choriambicum Monometrum Hypercatalectum, quod Adonidium appellatur. Trimetrus autem acatalectus, qui è tribus.vt,

Cui non dictus Hylas puer.

Hoc ἡμιεπὴς dicitur: quo Simonides frequenter vſus eſt.Tetrametros,qui è quatuor.vt,

Nos patriæ fines,& dulcia.

Qui in dactylum deſinens Alcmanicũ, in Spondeum vero Archilochium metrum efficit. Pentametrus,Catalecticus, qui è quinque. vt,

Phœbus me docuit iuga Pieridum ſequi.

Et hoc Simonidium dicitur. Hexametrum cui ſex inciſiones ſunt. vt,

Oceanum interea ſurgens aurora reliquit.

Fit Catalecticum in ſyllaba cuius ea compoſitio eſt, vt habeat duos Dactylos & Spondeũ, dehinc totidem Dactylos,& in fine ſyllabam,vt,

Alma parens genitrix diuum decus Oceano.

Nam ſi vna ſyllaba breuius fuerit à legitimo Hexametro

Hexametro Heroo, dicetur Diphilium metrum. Ita tamen vt iſta verſificatio tertium pedem Spõdeum ſemper habeat. Hoc quoque dignum eruditis auribus non prætermiſerim, repertum in hexametro verſu Dactylico, cui tamen duo cola è duobus Dactylis & Spondeo conſtabunt, quatuor pedes diſſyllabos, id eſt, Trochæum, Iambũ, Pyrrichium, Spondeum, per ordinem ſemper poſitos inueniri, ſi velis alias quàm Hexametri Heroi lex poſtulat, ſcandere. Vt eſt apud Homerum,

Ζεὺς δ' ὲ θεῶν ἀγορὴν ποιήσατο τερπικέραυνος.

Et apud noſtrum,

Conciliumq́ue vocat diuum pater atq; hominum rex. Et,

Incipe Menalios mecum mea tibia verſus.

Et appellatur quadrupes δυοδεκάσημος περίοδος, eo quod quatuor pedes temporum duodecim, quaſi per circuitum quendam recurrẽtes contineat. Sed de his hactenus. Namq́ue ex Heroo metro per adiectionem & detractionem: item per immutationem & concinnationem genera metrorũ propagata, quibusúe vocabulis nuncupata ſunt, decurſis ſpeciebus prototypis, de quibus nunc ſermo eſt, perſequemur, quo facilius cætera, enodatis atque illuminatis principalibus, intelligantur: nec tamen omnia, quorum infinitus atque immenſus eſt numerus, auſim promittere, ſed quæ potior authoritas approbat, vel frequens vſus celebrando commendat. Heroici verſus hexametri cola ſeu commata, alia ſunt (vt Græci dicunt) ἀρκτικὰ, alia

τελικά, alia κοινά. e quibus alia initijs, alia clauſulis verſuum connexa reſpondent, quas particulas, ſi neceſſe ſit, auſim dicere initiales, & finales ſeu nouiſsimales: Cõmunes autẽ quia & initio & fini ſocietate congruunt. Igitur tetrametrus verſus Herous initialis erit talis,

Odryſium Martem cane barbite.

Finalis ſeu nouiſsimalis,

Odryſio lyra carmine cantat.

Communis autem,

Menſorem cohibent Archita.

Trimetrus initialis,

Sic te diua potens Cypri.

Quod metrum Gliconium octoſyllabum dicitur. Finalis autem, Grato Pyrrha ſub antro. Quod φερεκράτειον ἑπτασύλλαβον appellatur.

Dimetrus Herous initialis erit,

Arma ſonantia.

Nouiſsimalis, qui pentaſyllabus dicitur,

Terruit orbem.

Nam tam in prima quàm poſtrema parte poſita hæc cola, aſſumptis reliquis quatuor pedibus, faciunt Heroum Hexametrum, quæ portiunculæ etiam ex Iambico verſu per huiuſmodi cola deciſæ pleraque ex ſe pari ſyllabarum ratione metrorum genera procreabunt. Inter hæc, ne ignoraſſe videar, non prætermiſerim, quod ferunt apud authores exempla reperiri, quibus oſtendant Hexametrum Dactylicum vſq; ad Octametrum diſſyllabo terminatum proceſsiſſe, vltra quam proceritatem

tatem nihil in eodem ſcrutandum eſt.

DE ANAPÆSTICO METRO.

ANapęſticum metrũ originem trahere à Rythmo dactylico in dubium non venit, cum iiſdem temporibus vterque eorum ſyllabiſque ſubſiſtat: vnde à quibuſdam, ἀντιδάκτυλος dicitur. Si quidem Dactylus è longa & duabus breuibus, Anapæſtus è duabus breuibus & longa digeſti, ſitu ordinis tantum diſcrepare videâtur. Dehinc, quod detracta per ἐπιπλοκὴν Heroo Dactylico prima longa, reliqui pedes in Anapæſtum refôrmentur, in eo dumtaxat verſu, qui quinque continuis per ordinem Dactylis currit: vt,

At tuba terribilem ſonitum procul ære canoro.

Detracta enim, at, ſyllaba, qua primus in verſu dactylus conſtat, erunt reliqui pedes Anapæſti, ſic,

Tuba terribilem ſonitum procul ære canoro.

Recipit autem id metrum pedes quatuor ſpacio temporum pares, ſyllabarũ numero diſpares, Spõdeum, qui eſt Anapæſti collectio, Dactylum, proceleuſmaticum, & eundem Anapæſtum in quacunq; ſede. Nam cum omnes numero temporum quatuor comprehendantur, tamen diuiſione longarum vel coniunctione breuium, cum longæ in breues colliguntur, inter ſe variâtur, & cum diuerſis vocabulis nuncupentur, eiuſdem fere generis exiſtunt. Nonnulli in vltima huius ſede Ionicum minorem recipiunt, ea ratione, qua in fine metrum

omne varie claudatur: dehinc quod etiam ab authoribus ſtudio nouitatis, quædam adijciantur & detrahantur contra quàm ratio veteris diſciplinæ permittit. quod & in cæteris metris datur agnoſcere. Nam & Iambus in clauſula inuenitur, & appellatur Archebulium. At ſi triſyllabo pede ſui dumtaxat generis terminetur, adæque Archebulion, ſed integrum: nam prius, in quo Iambus, ἀπόκροτον dicitur. volunt enim ſicut Dactylicum Trochæo vltimo, ita Anapæſtum nonnunquam Iambo concludi, ſi quidem Dactylus vt Trochæus à longa incipiat, Anapæſtus autem vt Iambus deſinat, quo fit ſonorus. Percutitur vero verſus Anapæſticus præcipue per dipodian, interdum & per ſingulos pedes. Eſt autẽ Percuſsio cuiuſlibet metri in pedes diuiſio. Exemplum erit Tetrametri Catalectici, quod eſt in Anapæſticis, nobilis ille verſus,

Alius cithara ſonituque potens volucres pecudeſq; mouere. Item,

Admota labris tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro.

Quod genus frequens eſt apud Ariſtophanem. Vnde & Ariſtophanium vocatur: non quia conditor eius idem fuit, nam & Aeſchylus & Cratinus & alij priores vſi ſunt eo, verum quia plurimus in hoc metro Ariſtophanes eſt. vt,

Mare non amo quod, modo cum placido ſtetit æquore, littora cædit.

Erit ergo exemplum Pentametri Acatalecti,

Celebret

Celebret Phœbus cithara ſuperos omnipotentes, reſonetque melos Muſis placitum.

Tetrametrus autem,

Celebret Phœbus cithara ſuperos omnipotētes, reſonetque melos.

Trimetrûs vero,

Celebret Phœbus cithara ſuperos omnipotētis.

Dimetrus autem.

Celebret Phœbus cithara ſuperos.

Tres autem pedes tripodia, vt Græci dicunt, Dimetrum Brachycatalectum faciunt, ita,

Super ardua fertur equis.

Placet nunc eodem ordine, quo pentametrum per metra ſingula detractione pedum ad Dimetrum deduximus, ſurſum verſus rurſum dimetrum pari lege ad pentametrum perducere, velut,

Lyrico reſonet mea Muſa potens.

Delo noua carmina pangere geſtio.

Aſsis age, deprecor, mihi Melpomene neſcio.

Scio quæſitum cur Dactylicum ſingulis pedibus, Anapæſticum per Syzygian ſcandatur, cum inter ſe omnifariam congruant. Perſuaſum eſt nullum metrum Hexametro poſſe eſſe maius. Igitur cum Anapæſticus verſus & ſeptem & octo pedū reperiatur, placuiſſe maioribus, eum per Syzygias ſeci non alias quàm ſi Dactylus ſupergrederetur hexametrum, vtique per Syzygias ſcanderetur. Hoc loco dicam, cur, cum ſint duæ periodi, ſeu ſtaſima vt quidam vocant, pari inter ſe coniugatione copulata, alterum vocetur Anapæſticon, alterum

Dactylicon, cum æque in vtraque cadant mixti Dactylus & Anapæſtus. Cauſſa talis, quod Anapæſticum melos binis pedibus amat ſenſum includere, vt apud Actium,

Inclyte, parua prædite patria, nomine celebri,
Claroq; potẽs pectore, Achiuis claſsib. author.

Quæ periodus circa ſex verſatur dipodias. Contra Pacuuius nouare propoſitum volens, noluit intra binos pedes, vt ſuperius, finire ſenſum, ſed ſecundum Euripidem Dactylicum metrum quod appellatur, inducit, vt nominis mutatio diuerſitatem daret huiuſmodi Staſimo, ſeu periodo, vſus.

Agite, ite, voluite, rapite, coma tractate per
Aſpera ſaxa & humum, ſcindite veſtem ocius.

Apud Alcmanem, diſciplinæ huius antiquum authorem, reperitur Trimetrum Catalecticũ in ſyllaba, cui ſi vna longa præponatur ſyllaba, fiet Heroum: quod eſt tale,

Quamuis ego per montes alacer properarem.

Herous ita,

Sed quamuis ego per montes alacer properarẽ.

Cuius menſuræ eſt hoc quoq; metrũ, quod Meſſeniacum appellatur, & eſt, vt ſupra, Trimetrum Catalecticum in ſyllaba: verum eo diſtat, quod Anapæſtis præcedentibus & Spondeis ſequentibus habet factas coniugationes, & poſtremam ſyllabã breuem. Idem & Embaterion dicitur, quod eſt proprium carmen Lacedæmoniorum. Id in prælijs ad incentiuum virum per tibias canunt, incedentes ad pedem, ante ipſum pugnæ initium.

Superat

Superat montes pater Ideos,nemorumq́;.
Anapæſtici autem verſus,qui ex Spondeo & Anapæſto & Dactylo, & rurſum Spondeo & Anapæſto & ſyllaba componuntur,ſunt quidem proceritatis trimetræ Catalecticæ:

Pan Mænalio carmine Nymphas properantes.

Verum hic verſus currit Ionico maiori,& pars eius eſt,qui Sotadius dicitur. & eſt,

Illæ rumpunt teneras vuiferæ comas lagei.

Purum vero Anapæſticum tale eſt,

Nitet aurea purpureæ Veneris coma roſcida,
lactea ceruix.

Quod eſt tetrametrum Catalecticum. Cui etiam id quod ex omnibus Proceleuſmaticis cõſtat,quãdo vniformitas omnium breuium metrum facere non ſufficit,aſcribetur:vt eſt,

Nemus aue reticuit,ager homine ſonat.

Leges cætera etiam Monometra, id eſt vltimas metrorum particulas, quæ propagatæ Dimetron ex ſe faciunt, inter metra numerari, è quis Dimetron profecto compoſitum eſt. Hæ plerumque in Tragœdijs ſeu Comœdijs concitati animi motibus, quos Græci πάθη dicunt, exprimuntur, & per interiectionem quorundam affectuum ſolæ efferuntur,vt Eheu,Papæ,Babæ. Erit ergo Monometrum Anapæſticum Catalecticum, id eſt ſuprema longa deficiente,tale:

Propero pede.

Sane memento metra huiuſmodi varie, in fine concludi, ſicut & cætera:nam aut Acatalecta, aut

Catalectica, aut Brachycatalecta, aut Hypercatalecta ab authoribus promuntur, vt ſupra oſtendimus. Et ſuper hoc hactenus. Quantum autem ad metrum Comicum ſpectat, vt paululum euagemur, ſcio plurimos affirmare Terentianas maxime fabulas metrum ac diſciplinam Græcarũ Comœdiarum non cuſtodiſſe, id eſt, quas Menãder, Philemon, Diphilus & cæteri ædiderunt. Noſtri enim in modulãdis metris ſeu Rythmis, veteris comœdiæ ſcriptores ſequi maluerunt, id eſt Eupolin, Cratinum, Ariſtophanem. Prologus itaque & primarum Scenarum actus trimetris comprehenderunt, deinde longiſsimos, id eſt, tetrametros ſubdiderunt, qui appellantur quadrati. Poſtea in conſequentibus va[illegible]auerunt: modo enim trimetros, modo addito quadrante vel ſemiſſe poſuerunt, id eſt ſemipede adiecto, vel integro pede Iambo, vel ſeſquipede. Hæc per medios actus varie. Rurſus in exitu fabularum quadratos, quales diximus in ſecunda ſcena, locarunt. Sed item quadrati legitimi cum ſedecim ſyllabis iuxta ius proprium conſtare debeant, plerunque inueniuntur viginti aut amplius ſyllabarum: hinc æſtimantur metrum non tenuiſſe, nec ſua lege compoſuiſſe. Quod vero ad clauſulas, id eſt minuſcula cola pertinet, quot genera verſuum ſunt, totidem eorum membra pro clauſulis poni poſſunt, & ſolent in canticis magis quàm deuerbijs, quæ ex trimetro magis ſubſiſtũt, collocari, & præcipue apud Plautum, & Næuium & Afranium. Nam hi maxime ex omnibus mem-

bris

bris verſuum,colis ab his ſeparatis, licenter vſi reperiuntur in clauſulis.

DE IAMBICO METRO.

HExametro Dactylico trimeter Iambicus cōparatur,quem Latine Senarium nominamus, veluti Hexametron , ſex enim pedes Iambos habet, vt ille Dactylos, cum vterq; purus ex ſe figuratur. Trimetrus autem appellatur à Græcis, quia tribus percuſsionibus per dipodias cæditur.Ideoq́ue dicitur & Homerus in Margite ſuo miſcuiſſe hos verſus tanquam pares. Huius menſura vſque ad Pentametrum extēditur , præterea vt Heroum metrum incipit à duodecim ſyllabis & creſcit ad ſeptendecim,ita & Iambicū, velut in his verſibus,

Beatus ille qui procul negocijs.

Item ſeptendecim ſyllabarum,

Quid ais Epidia tibi facilior erit amor.

Sed & tomas quas ſupra oſtendimus,id eſt, diuiſiones verſuum recipit Pēthemimerem & Hephthemimerem,id,eſt,quinariam & ſeptenariam. E quibus Penthemimeres in trimetris ſatis probatur, quæ per binos Iambos & ſemipedem verba finit. vt eſt,

Diui potentes ferte laſſatis opem.

Peſsimus autem qui ſingula verba in dipodijs habet. qualis eſt,

Præſentium diuinitas cœleſtium.

Igitur cum conſtet eſſe inter hos verſus quandam cognationē, probabimus omnia metra ex his pro-

fluere ſontibus,& ad hæc referri veluti capita, neque vllam aliunde, quam ex his eſſe originem metrorum in tam immenſa varietate. Appellatur autem Iambicum ἀπὸ τοῦ ἰαμβίζειν, quod Græce ſignificat maledicere, & carpere. Eſt enim hoc carmen aptum lacerationi & conuitijs, plerunque trimetro verſu Epodo ſequente compoſitum: vt,

Malo ſoluta nauis exit alite.
Ferens olentem Meuium.

Et Archilochus in Lycamben hoc metro ſæuit. Igitur Iambicum metrum ne propter anguſtam breuitatem ſui pedis, videlicet in tria tempora coartati, verba pura excludendo minus apte, aut metrum pangeret, aut ſenſum exprimeret, placuit conditoribus aſſerto Spondeo & qui ex eo per diuiſionem temporum gignuntur per Dipodias id ſcandere. Vnde intelligi datur Iambica metra ex Iambo & Spondeo & eorum ſolutione ſubſiſtere. Nam ex Iambo Tribrachus, ex Spōdeo autem ſoluto Dactylus & Anapæſtus creantur. Recipit itaque Iambicus verſus in diſparibus locis, quos Græci περιττὰς χώρας vocant, id eſt, primo, tertio & quinto, cum eſt Tragicus Spondeum, Dactylum, Anapæſtum. Paribus autem, quas ἀρτίους χώρας dicunt, eos qui breui ſyllaba incipiunt, id eſt Iambũ, Tribrachum, Anapæſtum. Sexto autem loco quidam volunt recipi Pariambum ex contemplatione qua Herous in vltimo trochæum. Lego prçterea in fine verſus dumtaxat Catalectici tetrametri Bachium à breui incipientem, vel Amphibrachum

propter

propter nouiſsimæ ſyllabæ indifferētiam admiſiſſe quoſdam. In fine autem Acatalecti omnino Iambum ſeu Tribrachum eius progeniem iure conſtitui, quique in Catalecticis ſecundam ab vltima ſede probabiliter obtinebunt. Mouit nonnullos Iambico metro Trocheum minime ſociari, quippe cum tribus temporibus vt idem Iambus conſtare videatur, poſſet quidem ſub huiuſmodi parilitate miſceri, ſed ne præcedēte Iambo ſubiunctus Trochæus Antiſpaſtum pedem aut Ionicum metrum efficeret, demta ex Iambo prima breui, ſequentibus dehinc per ordinem duabus longis totidemq́ue breuibus conſequenter, proſpectum eſt, præſertim ne id rurſus in Trochaico interpoſitus Iambus pari more faceret. Nam aut Choriambum aut Ionicum ἀπὸ ἐλάσσονος præeunte Trochęo ſubiunctus Iambus, demta, vt ſupra, prima longa faceret, quod adæque obſeruatum eſt in Dactylico & Anapæſto, ne copulati Proceleuſmaticum ex ſe medium gignerent. Improbatur autem apud Tragicos verſus ex omnibus Iambis compoſitus, nam, quo ſit amplior & par Tragicæ dignitati, interponunt frequentius in locis dumtaxat imparibus pedum dactylicorum moras & ſpondeum. Similiter apud Comicos laxius ſpacium verſibus datum eſt. Nam & illi loca, quæ propria Iambo debentur, Spondeis occupant, Dactyloq́; & Anapæſto, locis adæque diſparibus. Ita dum cotidianū ſermonem imitari nituntur, metra vitiant ſtudio, non imperitia, quod frequentius apud noſtros quàm Græcos

inuenies. Genera autem Iambici metri ſunt duo, nam ex his alia integra, alia clauda, quæ Scazonta ſeu Choliamba vocant, inducuntur: quorum differentiam penultima verſus ſyllaba demonſtrabit. Nam ſi breuis contigerit, erit rectum & integrum Iambicum.ita,

Vigoris adde concitum celerem pedem.

Sin vero longa, delumbe & claudum. vt eſt,

Nouitate ductus eſt non inſcius legis.

Ie, longa, quæ penultima reperitur, metrum corrumpit. Huius repertor Hipponax, nam pro Iambo inductus Trochæus cõtra legem trimetri Iambici metrum innouauit, quod adæque ex Spondeo contingit. Igitur Iambicus pentameter compoſitus authore Archilocho ex trimetro & dimetro, Acatalectus erit talis,

Beatus ille qui procul negocijs vt priſca gens mortalium.

Trimetrus vero,

Beatus ille qui procul negocijs.

Dimetrus quoq;, quod Archilochium vocatur,

Beatus ille qui procul.

Id ſi fuerit Brachycatalectum, Eupolidion nominatur. Sin vero Catalecticum, Anacreontium. Sin autem Hypercatalectum, Alcaicõ dicitur. Trimetri igitur Iambici Acatalecti genera ſunt quatuor. hi nunquam ſemipede vt Tetrametri, ſed ſemper integro concludũtut pede, quo pene omnes Tragœdiæ & Comœdiæ ſcriptæ ſunt, quorum prius Tragicum, de hinc Comicum, & Iambicum, poſt

Satyri-

Satyricum habebitur. Et Tragicum quidem, cuius in verſu erunt dextri Spondei, ſiniſtri Iambi, id eſt diſparibus pares ſubditi. huius exemplum,

Muſæ Iouem laudate concentu bono.

Comicum autem, quod Anapæſtum & Tribrachyn prædictis admiſcet. vt,

Agite, quid dubitatis, agiles dare nunc choros.

Iambicum autem quod ex omnibus Iambis nullo admixto ſubſiſtit, quo Iambographi maxime gaudent. vt,

Beatus ille qui procul negocijs.

Supereſt Satyricum, quod inter Tragicum & Comicum ſtylum medium eſt. Hæc apud Græcos metri ſpecies frequens eſt ſub hac conditionis lege, vt non Heroas aut Reges, ſed Satyros inducat, ludendi iocandique cauſſa, quo ſpectatoris animus, inter triſtes res Tragicas, Satyrorum iocis & luſibus relaxetur, quod Horatius his verſibus teſtatur,

Carmine qui Tragico vilem certauit ob hircũ,
Mox etiam agreſtis Satyros nudauit, & aſper
Incolumi grauitate iocum tentauit, eo quod
Illecebris erat, & grata nouitate morandus
Spectator.

Quod genus noſtri in Atellanis habent. Gaudent autem triſyllabo pede, & maxime tribracho. exemplum huius,

Muſæ Iouem laudate & agiles date choros.

Inter hęc non ſuperſederim pauca etiam de Chorico metro dicere, quod eſt frequens in Tragœ-

dijs incipit autem à dimetro, tanquam,

Non labor iam.

Quod quærit & Monometron, ſi vt Græci per Syzygias ſcandas. Eas vero ſedes quas Iambus in ſuo poſsidet, has in Choricis Trocheus tenet, porrigitur autem vſque ad Trimetrum verſum, tanquam,

Nunc Iouem litemus ac oremus ſupplices.

Recipit Spondeum è contrario Iambicis verſibus. Amat autem longos in breues ſoluere, vt non tam ſpacia temporum quàm numerum duplicet ſyllabarum. Ideoq́ue Trochæi ſeu Spondei regionibus recipiet Tribrachyn, vt,

Nemore dulciſonos cantus perſonat.

Admonemur hic quod apud Græcos celebratur, non prætermittere, Boiſcum Cyzicenum ſupergreſſum Hexametri legem Iambicum metrum in Octametrum verſum extendiſſe, ſub huiuſmodi epigrammate,

Βοΐσκος ἀπὸ Κυζίκου, παντὸς γραφεὺς ποιήματος,

Τὸν ὀκτάπουν εὑρὼν στίχον, Φοίβῳ τίθησι δῶρον. Quod ſi imitandum eſt, apud nos erit & Iambicus talis,

Beatus ille qui procul negotijs forenſibus,

Curis ſub vmbra frigida vitam quiete placat.

Qui conſtat ex duobus Tetrametris, ſuperiore Acatalecto, ſequente Catalectico, quod enorme eſſe manifeſtum eſt, cum vltra numerum triginta temporum egreſſum ſit: traditum eſt enim colum intra decem & octo tempora eſſe debere, metrum autem ex duobus colis ſubſiſtere, nec prouehi lon-

longius oportere, ſiquidem vnaquæq; duum pedum coniugatio octo tempora colligat, id eſt, aut Spondei & Anapæſti, aut Dactyli & Anapæſti, aut duum Anapæſtorum. Hi ſunt enim qui præter cæteros pedes in Iambicis metris, temporibus abundant, qui fit, vt tres pedes per Syzygian viginti quatuor temporibus impleantur: quartus vero qui eſt Catalecticus ſex temporibus terminetur, ſcilicet vt intra triginta tempora verſus habeatur. Plerique authorum nobilium id obtinuerunt, vt Iambicum Trimetrum, quod Acatalecticum nominatur, duodecim ſyllabis terminaretur, quod tunc euenit, quotiens è Spondeis & Iambis pedum coniugatio ſociatur, at enim incurrentibus cæteris pedibus & ſyllabarum & temporum incrementa naſcuntur, & nihilominus ſunt Iambici verſus conſtante menſura, & ſyllabarum quidem incrementa ſic recipit, vt à duodecim ſyllabis ad octodecim ſyllabas protendatur. Temporum autem ita verſus habet incrementa, vt ab octodecim temporibus ad viginti quatuor porrigatur, nouiſſima etenim ſyllaba indifferens habetur, licet breuis ſit, vt & longæ vicem præbeat. Tragici autem authores, & Comici, paulo plura & in ſyllabis & temporibus incrementa fecerunt, quippe cum quidam inductis Tetrametris nouitatis ſtudio auſi ſint contra præſcriptum triginta temporum duo adijcere, nec quiſquam vlterius poſtea.

DE METRO TROCHAICO.

TRochaicum metrum eoſdem pedes quos & Iambicum recipere manifeſtum eſt: eadem enim vtriuſque progenies eſt, excepto dumtaxat Iambo ſimili inter ſe contrarietatis ratione, qua & Trochæi in Iambo excluduntur. Quanquam Terentianus, non pœnitendus inter cęteros artis metricæ author, ſedulo refragetur. Nam ſecundam ſedem in Trochaico verſu Trimetro Acatalecto velut legitimam Iambo aſsignat, cum idē ab Iambico metro Trochæum excluſerit. Præterea cum videret ex Trimetro Iambico adiecta prima longa per ἐπιπλοκὴν, id eſt, amplexionem de qua ſupra dictum, Trochaicum verſum integrum prorogari, tanquam,

Eſt celer phaſelus ille quem videtis.

Nam demta ſyllaba, Eſt, redit ad Iambum. Ergo Iambi locum in hoc Trochæus obtinuit: pari ratione, detracta rurſus eadem, erit Iambicus. Sed & omnis Trochaicus purus, id eſt, ex ſe compoſitus, accepta in principio verſus breui ſyllaba Iambicū metrum reddet. Idem & tranſlationis ſyllabarum, cum initiales ad finem, vel finales ad initium verſus transferūtur, efficiens, ſi longa in breuem feratur. At Iambus contraria ſerie temporum tardior, vnde ei etiam, vt quidam putant, inditum nomen eſt Iambo, ἀπὸ τοῦ ἰέναι, id eſt, ire, appellato: admittit & Amphimacrum in Catalectico verſu vltimum & maxime in Comicis, propter nouiſsimæ

ſyllabæ

ſyllabæ indifferentiam. Claudum autem id metrũ, id eſt Scazon, ita fiet, ſi Spondeum in vltima dipodia verſus Catalectici Tetrametri ſecundum à ſupremo pede poſueris: nam è contrario in hoc quã in illo erunt dextri Trochæi, ſiniſtri, ſi tamen admittendi ſunt, Iambi, dumtaxat in Tragicis. Feritur per dipodian, & erit exemplum Tetrametri Catalectici, quod Hipponacteum vocatur, tale,

Cerne craſſe pœna quanta ſit Deum fatiganti.

Non autem amat verba per Syzygias terminare. Sic enim decentius erit. Tetrametrum Brachycatalectum Trochaicum, ſi de ſolis Trochæis ſubſiſtat, ad Ionica metra, quæ ἀπὸ μείζονος appellantur, tranſitum faciet, quæ Sotadia dicuntur, vt eſt,

Arma qui capit ſub idem Martiumq́ue tergum.

Per omnia enim loca Sotadium metrum Trochæos admittit & ſolutiones eius. Tetrametrũ autem Catalecticum quod Archilochium & Epicharmium vocatur, præter cætera illuſtre, eſt aptum feſtinis narrationibus. Eſt enim & agitatum & volubile: veluti,

Tale, quale vere dulce ſibilat teres donax.

Verum huius Tetrametri Trochaici quatuor traduntur genera hæc: Archilochium, item Tragicũ, Comicum etiam, Satyricum. Volunt enim Archilochium eſſe, qui ex omnibus Trochæis conſtat: Tragicum autem quod plures Spondeos habeat, & ſit elatius: Comicum vero quod ſolutiones habeat complures. Item,

Iuppiter tremenda ſancte tela qui regis manu.

Et præcipue Dactylos & Anapæſtos. Satyricum quoq; cum plurimas habeat, vt ſuperius, ſolutiones, frequenter tamen Tribrachyn pedem. vt eſt,

Qualis aquila cita celeribus rapida pinnis trãſvolat.

Sane generale illud in huiuſmodi metris præceptum tenebis, quod & ſupra diximus, particulas quaſdam breues, veluti commata metro ſtare, ſicut in Tragœdijs aut Comœdijs reperimus, vt Papæ, Eheu. Sunt enim monometra, id eſt, ex vno pede, altero iambico altero Spondeo, ſubſiſtentia, quibus affectus exprimimus animorum. Igitur Pentametros Acatalectus erit talis,

Phœbe tu lyra ſonante flecte corda cum ſorore canticiſque.

Tetrametrus autem,

Phœbe tu lyra ſonante flecte corda cum ſorore.

Qui ſi catalexin habuerit, Euripidium vocatur: veluti,

Phœbe tu lyra ſonante iam mihi.

Dimetrus autem,

Phœbe tu lyra ſonante.

Quod Angelicon vocatur. Quod ſi vno pede breuius quam nunc eſt fuerit, erit Ithyphallicum metrum, inuentum ab Archilocho, è tribus Trochæis coniunctis: vt,

Bache plaude Bache.

Quod in honorem eiuſdem dei, poëtæ protulerunt.

DE CHORIAMBICO METRO.

Choriambicum metrum compoſitum ex duobus è quibus originem trahit, etiam nominis appellatione declaratur. nam Trochæum veteres Chorium appellant. Subſiſtit autem nunc è puris Choriambi coniugationibus, ita,

Vror amoris ſtimulo, cor quatit artis pauidos.

Quod eſt tetrametrum Acatalectum: Nunc admixta & poſita in quacunque ſede Iambica baſi. Cuius etiam concluſione finiri præcipue ſtudium, vt eſt hoc, quod habet duas Iambicas priores cõiugationes, tertium Choriambum, vltimam Iambicam clauſulam, velut hoc tetrametrum Catalecticum,

Apes legunt mel ex roſa, tu labio miniſtras.

Recipit autem Tribrachyn, eo quòd ex Iambo vel Trocheo ſolutis naſcitur. Raro autem Moloſſum, qui ex ipſo formatur duabus medijs breuibus in vnam longam coniunctis, haud alias quàm ſupra Tribrachyn, per diuiſionem longæ fieri diximus. Hoc genus Catalecticum fit, vel Bachio à breui incipiente, vel eo, qui Amphibrachus vocatur. Nã ſicut ſępe diximus, nouiſsima indifferẽs eſt. Quod genus ſi Hexametrum ſit, Phrynichium de authoris Tragœdiographi nomine nuncupabitur, aptũ canendis laudibus Cereris & Liberi: vt eſt,

Frugiferæ ſacra deæ, quæ colitis myſtica ſunt
nota Ioui potenti.

Scanditur autem per Dipodias, cuius exemplum

in tetrametro Catalectico,

O cate rerum ſator, o principium deorum.

Monometrum autem Choriambicum Hypercatalectum, quod etiam Dactylico Dimetro Catalectico concurrit, eſt tale,

O quis ad omnem
Spem cithareæ.

Igitur vt à faſtigio metri ad minora decurſum habeamus, erit in hoc Hexametrum Catalecticum quod Phrynichium nuncupari diximus, quodque conſtat ex quinque Choriambis & Bachio vltimo, ita,

Lydia dic perdere cur hunc cupias, quid retices, quid dubitas, quid hæres.

Pentametrum autem, quo frequenter Cratinus vſus eſt, Catalecticum, ſic,

Lydia dic perdere cur hunc cupias, quid retices maligna.

Tetrametrum vero,

Lydia dic perdere cur hunc cupias, quid ais?

Trimetrum etiã quod & Aphrodiſiacum dicitur,

Lydia dic perdere cur hunc velis.

Dimetrumque,

Lydia dic canoro.

Huic ſi primam longam mutaueris, id eſt, ſi Trochæo retracto Iambum poſueris, metrum Antiſpaſtum, quod eſt huic contrarium, figurabis, vt,

Libens Lydia dic cur.

Inuenimus plerunque & alios Choriambicos Tetrametros Catalecticos verſus, in quibus omnes longæ

longæ initiales Choriamborum pedum ſyllabæ in duas breues diuiſæ ambiguum verſum efficiũt: erunt enim coniugationes de Tribracho & Iambo formatæ: tanquam,

Super agit aura mare ferens procul acatos biremis.

Hoc quoque ne præteriſſe ignoratione videar, attingam. Legimus apud Horatium in ea Ode, cuius initium,

Lydia dic per omnes

Hoc deos oro, legẽ metri admiſſo Spondeo minime cuſtoditam, id eſt, os or. nam Iambum illic, qui Trechæum ſequitur, eſſe conuenerat. Quod ſi legem metri in omni verſu ſeruare voluiſſet, Hoc deos oro, poſuiſſet, vt eſſet Choriambus pes habẽs clauſulam Antibachi vltimam. Huiuſmodi,

Cur properas amando.

Quod ſilentio dari haud paſſus ſum. Sicut & hoc Hexametrum Catalecticum Choriambicum purum, quod Phrynichum Comicum, authorẽ eius artis tradidiſſe, & ſui nominis appellatione ſignaſſe dicunt. Nam eſt tale,

Da mihi poclo Veneris mixta Thyoni gratia quod de roſeo labello.

Vltra quam proceritatem Choriambicum non facile poſsis reperire.

DE METRO ANTISPASTO.

SCio quoſdam ſuper Antiſpaſti ſpecie recipienda inter nouem prototypa dubitaſſe. Nam raro

admodum veteres integrum ex eo carmen, quod ſit natura ſcabrum inter Rythmos atque aſperum, compoſuiſſe perhibentur. Verum cum idem pari cognatione, qua & inter ſe alij pedes de quibus ſupra dictum eſt, cum Choriambico copuletur, ſi quidem Antiſpaſtus duabus vtrinque breuibus duas longas in medio ſitas habeat: Choriambus autem duabus vtrinque longis medias breues teneat, conſentanea ratione locum eidem authoritatemque inter principalia, id eſt, primiformia nouem metra, ipſa parilitatis, qua inter ſe congruunt contemplatione, vindicandam eſſe dixerunt. Quid ergo ſuper hoc in dubium primos authores deduxerit, plenius referam. Coniugatio Antiſpaſti, vt Iuba noſter atq; alij Gręcorum opinionem ſecuti referunt, non ſemper ita perſeuerat, vt in principio pedis Iambus collocetur. Indifferenter enim authores lyrici metro Antiſpaſtico initia præſtiterūt, ſæpe enim pro Iambo primo aut Spondeus, aut Trochæus, aut Pyrrichius ponitur, quarum differentiarum exempla promemus. Nam ſi ſit iuxta legem pedis ex Iābo & Trochæo initium metri, fit purum Antiſpaſticum metrum Acatalectum, quod tamen Iambica depoſitione concluditur: vt,

Erat ſus calydonius edax & fera belua.

Si autem Spondeus pro Iambo ponatur, fit coniugatio pro Antiſpaſto Epitriti quarti: vt,

O qui præter agis cæruleo flumine limites.

Si vero à Trochæo fiat initium, erit ex Ditrocheo

coniu-

coniugatio: vt,

Aura purpureũ per pelagus ſegniter ad petras.

Si autem à Pyrrichio fit coniugatio Pæonis tertij: vt,

Domus alta fuit, quæ Danaen Acriſij tegens.

Quæ commutatio plerunq; inter initia verſuum fit, nec facile in medietate, niſi in eo genere verſuum, quæ ἀσυνάρτητα, id eſt, inconnexa ſunt, reperitur. Eſt autem Antiſpaſticum Monometrum Hypercatalectum, quod & Dochmiacum dicitur,

Volat præpes.

Dimetrum Brachycatalectum, quod quidam φερεκράτειον ἀτελὲς vocant, Choreis cantat, trimetrũ Catalecticum Anacreontium: ita,

Amor te meus o pulchra puella.

Tetrametrum Acatalectum,

Amor ſydereus cor pepulit flammigero œſtro.

Pentametrum Acatalectum Alcaicum,

Rogas, non amo, ſic ſe ſolet accola fago cantha-
ra comere.

Hæc de ſimplicibus Antiſpaſtis. quæ admixta ſunt Iambicis coniugationibus Antiſpaſtica & iucundiora ſunt & ſonora, quod accidere etiá in Choriambicis verſibus diximus, quadam Iámborum pedum quaſi cõiugatione coniuncta, veluti trimetrũ Catalecticum, quod ſolam habeat primam cõiugationem Anapæſticam, pars autem eius reſidua Iambico dimetro Catalectico ſuppleatur: vt,

Libens hoc tibi perſoluo, amare nolo quenquã.

Tetrametrum Catalecticum quod habet Iambi-

cam coniugationem: vt,

Flauo crine ſuperbit, & gaudet Aeacides iam.

Tetrametrum Brachycatalectum quod habet alternos Anapæſticos, & Dijambos pedes. Incipit autem ab Antiſpaſtó: vt,

Agebat volucres equos Maronis Amyntas.

Item ex duobus Antiſpaſtis & Iambico Dimetro Catalectico.vt,

Amorum comites ſunt Venus & Cupido nobis. Memineris ſane, ne te forte confundat in quibuſdã Antiſpaſtis colis numerus plurium ſyllabarũ, nam vbi ſolutio longæ ſyllabæ fit, ſyllabarum quidem numerus augetur, temporum autẽ perſeuerat. Vitat autẽ hoc metrum ſuis pedibus concludi. Nihil enim erit hac pedũ clauſula aſperius, nihil durius.

DE METRO IONICO ἀπὸ μείζονος.

IOnicus à maiore, quem Muſici ἀπὸ μείζονος vocant, conſtat, vt ſupra docuimus, ex duabus longis ſubiectis ſibi totidem breuibus: id eſt, ex Spondeo & Pyrrichio, vel ex Moloſſo nouiſsima eius longa in duas breues diuiſa, quem merito vtraque Ionica admittunt. Ex quo intelligitur, in his Arſin & Theſin non in æqualitatis ſed in dupli ratione conſiſtere. Nam ſupra docuimus ea eſſe optima metra, quæ æqualitatis ratione conſtant, propter quod vtrunque hoc Ionicum, quando ex dupli ratione ſubſiſtit magis Rythmis quàm Metris proximum eſt. Admittit autem ſolutionem duarũ præcedentium

cedentium longarum, varie: nam primæ longæ ſolutio ſyllabæ facit ex Anapæſto & Pyrrichio coniugationem; ſecundæ vero ex Dactylo & Pyrrichio habebit copulationem, quæ ſunt communes vtriſque Ionicis. Nam ſi tertiam longam minoris Ionici in duas breues diuidas, fit ex Pyrrichio & Anapæſto coniugatio: ſi autem quartam, ex Pyrrichio & Dactylo, temporibus dumtaxat in ſua menſura ac ſpatio, quo cenſentur Ionici, permanẽtibus. Recipit, vt diximus, & hippium, id eſt, Moloſſum è tribus longis dumtaxat in fine, & appellatur metrum Cleomachium, nan ſi maioris Ionici duas breues in vnam contrahas longam, pari etenim lege vt longa in duas breues ſoluitur, ita duæ breues in vnam longam connectuntur, ergo ſi breues in vnam longam contrahas, eueniet vt ſequẽtibus alijs longis duabus eiuſdem pedis quinque continuæ longæ ſyllabæ fiant, & incertum ſit, vtrum Moloſſus an Spondeus prior, poſitus habeatur. At in eo qui à minori eſt Ionicus, idem contra eſt. Primæ enim eius duæ breues conciliatæ Moloſſum facient, dehinc ſequens Ionicus à breui initium ſumet, ex quo fit, vt quinque longarum continuatio eiuſdem interiectione ſecernatur. Ergo obſeruabimus pedem Moloſſum maiori Ionico in fine, minori autem intra initia ponere, & cauere, ne in medietate collocetur. Recipit hoc metrum Trochaicas Baſes, id eſt, duplicem Trochæum, qui totidem temporum eſt, ſicut Iambica Baſis, Choriambicam & Anapæſticam, quod fieri di-

cunt,ſed & vocant, κατὰ συμπάθειαν. Similiter Anapæſtum & Pyrrichium geminatos recipit,adæque & Tribrachyn cum Trochæo, ſeu contra mutato ſitu, ſociatos dumtaxat admittit, quod fit, vt ſupra oſtendimus, cum longæ ſoluuntur in breues, etiam in Trochaica coniugatione, quam familiariter ſuſcipit, quæ coniugatio pedem tetraſyllabũ Ditrochæum, id eſt duplicem Trochęum, quem Dichorium in Oratore Cicero noſter appellat, efficit. Ionicum metrum quidam à genere hominũ vocabulum accepiſſe exiſtimarunt, quod in Rythmo & ſatis prolixum & ſatis molle, ſicut eiuſdem gẽtis homines aſſeuerãtur. Scanditur autẽ per Dipodias: erit igitur huius Monometrũ Acatalectũ tale,

Phœbus comes.

Hypercatalectum,

Per Leucadiæ.

Dimetrum autem,

Hoſtem tegere eſt paratus.

Huius Brachycatalecton,

Veris coma florens.

Trimetrum vero Acatalectum,

Hoſtem tegere eſt paratus & ſtat ipſe.

Huius Hypercatalectum,

Lex hæc fuit olim puerorum Stephano.

Tetrametrum autem Brachycatalectum: vt,

Hoſtem tegere eſt paratus, eſt & ipſe nudus.

In quo vnus Ionicus, & Trochæi quinque ſunt.

Huius Acatalecton,

Vuas nitidis frondibus Euhan hederis illigat.

Item

Item Catalecticum primæ ſyllabæ ſolutioně paſſum huiuſmodi,

Mea Delia caſta, pulcra, pene ſyderum decus.

In quo vnus Ionicus & quinq; continui trochæi. Pentametrum quoq; Brachycatalectum, erit tale,

Dictynna deum progenies, aſpice quis te chorus aſtris.

Præterea & ex ſe ſine vlla pedum admixtione componitur, & per ſe ſtat integer per συνάφειαν, vt Græci dicunt, id eſt cum repetita identidem vice breues longis, aut contra, breuibus lōgæ ſubijciũtur. Atq; ita inter ſe alterna mutatione variantur. Quos ἀπὸ μείζονος & ἀπὸ ἐλάττονος Muſici vocant, vt apud Horatium,

Miſerarũ eſt neq; amori dare ludũ neq; dulci.

Huius primordio ſi adijcias, O quàm, erit Ionicus ἀπὸ μείζονος, adiectione Spondei: vt,

O quam miſerarum eſt neque amori dare ludum neque dulci.

Adæque Ionicus ἀπὸ ἐλάσσονος ex ἀπὸ μείζονος creabitur, demtis duabus longis, quæ in principio verſus locatæ reperiuntur: vt eſt,

Galli timidi, ſemianimes tergora vertunt.

Ionicus autem Sotadeus conſtat ex Spondeo & Pariambo alterna vice ſine intermiſsione currentibus, ea tamen lege, vt à Spondeo incipiat, & Spondeo terminetur, ſicut Ionicum decet, vt in longas deſinat ſyllabas, vnde Ionicus maior, qui duabus breuibus terminatur, aſſumit ſibi plerũq; in vltimo duas lōgas, vt ſit verſus è tribus Sy-

zygijs & ſemipede Spondeo: vt eſt,

O mel quod apes omnibus è floribus libant.

Inſigne eſt. Tale autem Ionici tetrametrum Brachycatalectum: vt,

Dic nunc, age Clio, mihi dic nobile carmen.

Id autem quod trochæum recipit Praxillium dixerunt, vt metrum Praxillæ Poëtriæ Sycioniæ, quod eſt trimetrum Brachycatalectum habens ſemper in ſecunda regione trochaicam Baſin, poſt Ionicam primam, tanquam,

Te nunc rogo Phœbe dulce melos. Item,

Qui nunc hylares litare deam.

Incidunt autem, vt ſupra diximus, in hoc metro plures pedes, quibus mollius redditur frequenti ſyllabarum adiectione, tanquam,

Genus vnde Latinum. Rogo genus vnde Latinum.

Nam pro Spondeo poſitus eſt Anapæſtus in primordio quidem trium ſyllabarum, ſed tamẽ temporum totidem, qua conditione & tribrachus pro Trochæo plerunque admittitur, nec enim numero ſyllabarum metra, ſed temporum ſpacio, examinanda ſunt. Sed & dactylus nonnunquam ea lege in Sotadeum metrum cadet: vt eſt,

Dicite, rogo vos, dicite, quid ita rapitur Attis.

Et, quod magis mirum videri poſſet, totus Sotadẽs verſus ex Trochaicis pedibus poterit ordinari, vt duo habeat Ithyphallica metra, inſerto medio Trochæo, qui eſt ſeptimus, veluti,

Bache, Bache Bache Bache Bache Bache, Bache.

Quibus

Quibus ſi interpoſueris aliquos Brachyſyllabos, id eſt, è tribus breuibus eiuſdem rationis & numeri, licet accreſcentibus ſyllabis, temporum tamen lege ſeruata, verſus efficietur melior, dum celerioris ſoni vibratione decoratur: vt eſt,

Bache Bromie Bache Bromie Bache Bromie
Bache. Item,

Frena capere, tela quatere, ſaxa iacere diſce.

Et quod fluit numeris, vt Rythmus accipitur. Dehinc quia aptum ſaltantibus videtur, ὑπορχηματικὸν à Græcis dicitur: ſed & Ithyphallicum metrum è tribus Trochæis connexum ſæpe hunc tribrachum ſibi inſerit: vt,

Haſta viridis armet. Item,

Placidus percipe munus.

Quod neceſſario inſinuandum eſſe lectori cenſui, ne Ithyphallicum metrum è tribus ſemper Trochæis ſubſiſtere audacter ac temere pronuntiaret.

DE METRO IONICO ἀπὸ ἐλάσσονος.

IOnicus minor quem Muſici ἀπὸ ἐλάσσονος vocãt, contrario quàm ſuperior ſitu temporũ, priorem habet Pariambum, ſequentem Spondeum, & hoc inuicem. Vt ſuperior fine fine currens adæque Spõdeo terminatur, vt Ionico congruit: nam ſemper affectant hi longis ſyllabis terminari, qui cum diuiſus eſt, integris Syzygiæ ex qua conſtat temporibus efferatur. Quæ ſi velut ad Rythmum digeſta decurrunt, aptior ac pulchrior habebitur.

Nam ſolutis longis, ſiue vtraq; eius, ſiue alterna in duas breues, ſeu contra connexis in vnam longam duabus breuibus, vim propriæ naturæ modumq́; corrumpit, atque ex ſe diuerſa genera, ſpecieſque producit. Vnde plerunq; recipit in principio verſus Bachium longis incipientem, & Pæonem tertium, quorum vterq; quinq; temporum ſpacio extenditur. Catalectum autem fit Anapæſto, aut eo qui Amphibrachus vocatur. Huic cum eſſe ſena tempora in ſingulis coniugationibus, vtpote Ionicorum, oporteat, neceſſario Trochæus aut eius Baſis annectetur, ea contemplatione imminuta, vt Dipodiæ ſuperioris tempora ex ſubditis compleantur. Id Græci ἐπίζευξιν, id eſt coniugationem vocant, eo quod priorum pedum Baſin vno tempore breuiorē ſequentis Syzygiæ cōpleat ſyllaba quæ pro breui, licet natura longa ſit, vtpote prior Trochæi, accipienda eſt, ſiquidem vnius temporis ſupplemento Ionica baſis indigere videatur, etenim huic metro Rythmica natura accidit. Huiuſmodi autem inter ſe συζυγίας paſsionē ſiue communionē Muſici ἀνάκλασιν vocant, & metra ſi qua forte aduerterint talia, ἀνακλώμενα appellant, quod retrorſum inclinantur, vt in quibuſdam ſaltationum geſticulis noſtra corpora pone pandantur, ſed vt exemplo doceam, erit hoc colo Anaclomenon,

Cybele rotabo crines.

Hic, ro, licet ſit breuis, pro longa accipietur, Cybele ro. Nam detractum vnum tempus ſequentis Syzygię ex initiali ſyllaba, huic impartietur, ne fiat

prima

prima Syzygia Pentachronos, ſequens Heptachronos. Igitur ſecundæ coniugationis prima ſyllaba quæ debet eſſe breuis, mutatur, ea lege, vt vim ſuæ proceritatis quartæ ſyllabæ breui, quæ eſt vltima primæ coniugationis, impartiat, & ipſa quidẽ breuis remanet facta vnius temporis, ſuperiorem autem à ſe ſyllabam, quæ fuerat breuis, commerito ſuæ proceritatis extendit. Ac ita fit Ionicum Anaclomenon: vt eſt,

Paphias amor columbas.

Nam, mor, ſecundæ coniugationis initialis ſyllaba, quæ breuis natura, vtpote in Ionico à minore eſſe deberet, deriuato in ſe ſuperioris ſyllabæ tempore ἀνακλάσει inter Syzygias facta, Trochaicã Baſin Ionico ſubdidit. quæ Baſis ſecundũ vtraſq; Syzygias, id eſt primam & ſecundam, ſub hac lege verſabitur. At Iuba noſter, qui inter metricos authoritatem primæ eruditionis obtinuit, inſiſtens Heliodori veſtigijs, qui inter Græcos huiuſce artis antiſtes aut primus aut ſolus eſt, negat hoc vitiũ vt quidã aſſerũt Rythmicũ fore, ſed mage metrica ratione contingere, quod per ἐπιπλοκὰς, id eſt metrorum inter ſe amplexiones, vt ſupra docuimus, plerunque euenit. Nam τετραδικὴ ἐπιπλοκὴ & δυαδικὴ, id eſt quadra & binaria amplexio, huic verſui, qui Ionicus ἀνακλώμενος vocatur, diuerſitatem varietatẽq; fecerunt. Etenim Antiſpaſtica & Choriambica & vtraque Ionica metra de quadra amplexione ſubſiſtũt: Iambica vero & Trochaica, ſicut ſupra docuimus, duaria. euenit autẽ vt Cho-

riambica & Antiſpaſtica Iambicis coniugationibus,Ionicis vero Trochaicæ,quæ ſunt diuerſarum amplexionum,miſceantur.Vnde accidit vt confuſione eorum metrorum,quæ ex diuerſis amplexionibus informantur, huiuſmodi inter Syzygias paſsio ſiue communio, quæ ἀνάκλασις à Muſicis dicitur,merito eueniat,& varietas verſui de amplexionum differentia fiat.Nam ſi puro Choriābo primam decutias ſyllabam, fit omne quod reſiduum eſt,Ionicum à minori:& rurſum ſi Ionico à minori ſyllaba vna mutiletur, quod remanet Antiſpaſticū deprehendas. Item ablata Antiſpaſtico prima ſyllaba Ionicum à maiori perficiet. Verum hoc tunc accidit, cum purus eſt Choriambicus verſus. At enim contra cum interpoſitæ Iambicæ coniugationes reperiuntur, lex illa quadræ amplexionis infringitur,diuerſique generis admixta amplexione naſcitur iſta varietas,vt præcedens colum cum eſſe ſena tempora in ſingulis coniugationibus oporteat,pentaſemum fiat, ſequens vero heptaſemo ſubſiſtat. Recipit autem Moloſſum & Anapæſtū ſed raro iuncto Pariambo & Dactylum,feritur autem per dipodian.Eſt itaque Dimetrum Acatalectum tale,

Viret alte coma lato.

Trimetrum vero huiuſmodi,

Procerum quis Cererem non colat agris.

Tetrametrum quoque huiuſmodi,

Modo quæ prona per Aemi fugit & paſcua tondet.

Tetrame-

Tetrametrum autem Catalecticum copioſum eſt apud Phrynichum authorem veteris Comœdiæ, quod eſt tale,

Vocat Aetnæ ſuper altum caput acris choreas.

Trimetrum ſane Hypercatalectum non reperias purum quando in fine Antiſpaſtus occurrit, vnde ob hoc eius vitatur aſperitas. Itaque hoc metrum & ex puris Ionicis, vt oſtendimus, conſtat, & admixtis quibuſdam pedibus coniugatur: hoc Græci ἐπίμικτον, nos mixtum dicimus, quo frequentius veteres quàm iuniores vſi noſcuntur, cuius pauca exempla ſubijciam. Trimetrum autem Acatalectũ inconditæ compoſitionis tale eſt,

Salamina agit æquoris procellis.

Item qui à Ditrochæo incipit,

Cæde puberes meos Sicaniæ colonos.

Item quod primam coniugationem integram habeat, ſequentem autem temporum quatuor, tale eſt:

* Sacerdonio gradiuo.

Item quod inter initia facta collectione breuium pro Ionico Moloſſum accipit, erit tale,

Ararin ſic ſuper altum.

Plurimi autem tam Tragici quàm Comici, ſed & Lyrici poëtæ huiuſmodi compoſitionum diuerſitate libere abuſi ſunt. Inter hæc ſi Tetrametri verſus Catalectici, qui in huiuſmodi metro habẽdi ſunt, longas in breues ſoluerint, metrum efficient Galliambicum, dictum, quaſi γάλλων ἰαμβοί, id eſt maledicta, quibus nonnunquam conuitiantur.

Idem & metroiacon, ſeu, vt quidam, Bachiacon ἀνακλώμενον. Cuius exemplum,

Tremulos quod eſſe Gallis habiles putãt modos.

Qui ex duobus colis, id eſt dimetro Acatalecto ſubiuncto dimetro Catalectico cnonexus habetur. vt eſt,

Segetes meum laborem. Segetes meus labor.

Subſiſtit ex Pariambis admixtis Trochæis, ſicut dictum eſt, alterna vice, cum longis breues aut breuibus longæ ſubijciuntur. Memineris tamen & Tribrachyn loco Trochæi hoc metrum, ſi neceſsitas poſtularit, admittere, neq; accreſcẽtis ſyllabæ numerum, cum in temporibus omnis ratio cuſtodiatur, officere, vt hoc Galliambicum, quod ſolutione complurium ſyllabarum compoſitũ eſt, Vt, volat agiliter, ſunt. * * * * * * * * * * * * * * * *

DE PÆONICO METRO.

PÆonicum metrum ſiue Creticum, vt quidam ferunt, aſſerentes Pæonas originem ex Cretico ſeu Amphimacro traxiſſe longis eius prima & ſuprema in breues ſolutis, quibus Pæon primus & quartus creari noſcuntur, quod etiam ex Bachio & Palimbachio adæque fit, vnde & Bachiacum à quibuſdam hoc metrum dicitur, quidam vltimo loco poſuerũt Proceleuſmatico repudiato. Quod tamen magis Rythmo, id eſt, numero quàm metro congruere varietas ipſa compoſitionis oſtendit. Nam recipit nonnunquam in breues ſolutos Amphimacros, quorum etiam clauſula, qua fit carmẽ

eius

eius Catalectum, terminatur, adeo huic familiaris eſt, vt pleriq; hoc metrum Rythmum Creticum dixerint, quod cum eiuſmodi ſit, tamen vſus eius apud Lyricos ſed & Tragicos & Comicos frequens eſt, & præcipue de Bachiacis & Creticis ſolutionibus. Bachiacũ igitur Dirythmũ, ſiue Dimetrum Acatalectum quod in quartũ Pæonicũ plerunque ſolutione longæ tranſit, huiuſmodi eſt,

℣. Amicos vocantis.

Trirythmum quoque Acatalectum, ita,

Vt Echo ſub antris canebat.

Tetrarythmum etiam acatalectum tale eſt,

Volabat ſuperbus per auras Cupido.

Pentametrum vero acatalectum, huiuſmodi,

Io, quis deorum per altos Lycæi gradus me.

Obſeruabis igitur ſingulorum differentias & taliter: Aut enim ex Pæonibus ſunt temporum quinque, aut ex Bachijs adæque temporum totidem, aut etiam ex Creticis quos Amphimacros diximus, ne in partiendo errorem incurramus. Vbi enim non pedum ſed numerorum ratio ſubſiſtit, non pedes pedibus pares reſtituuntur, ſed tempora temporibus adæquantur. Quidam triſyllabis & tetraſyllabis admixtis pedibus hoc genus verſuum & compoſuerunt, & indifferenter iſta compoſitione vſi ſunt. Nam aut Creticis aut eorum ſolutionibus, id eſt Pæonibus aut primo aut quarto indifferenter mixtis, carmen ædiderunt, ſed & Bachiacis & Creticis coniugationibus adæq; vſi ſunt, vt eſt hoc,

Acuta falce ſi virentes eſculos.

Recipit autē etiā Trochæū & Pariambū cōnexos, ſed & cū Iambo Pariambū in Syzygia, qua efficitur Pęon quartus, vltima ſcilicet Iābo longa, tribus breuibus antepoſitis, quem tam ex Bachio quàm ex Cretico ſolutione longarum, id eſt, prima longa Cretici, & ſecunda Bachij, ab vltima effici cunctis in promtu eſt. Vnde datur intelligi eundē pedem per ſolutionem Cretici & Bachij communē eſſe vtriuſque, cui par ſimiliſq; hic Rythmus, qui ex quinque continuis breuibus ſyllabis conſtat: Eſt enim totidem temporum, quot & Pęon pes & Bachius & Amphimacrus, tanquam,

Volat agile per aprifera modo retulit ebria cibos.

Et rurſus exempla repetamus, erit Dimetrum Pæonicum Catalecticum huiuſmodi,

Nunc agite cælites. Trimetrum autem,

Nunc agite, nunc tripudijs me.

Quod Phrynichium vocatur Tetrametrum,

Nunc agitata veniat manus ad hoc ſacrum.

Pentametrum vero,

Tollere, fer Aeolica Muſigena canticula nunc Tityro.

Hæc ſi nouiſsimos Creticos inter Dactylos ſubtrahas, nam & Dactylo propter nouiſsimæ indifferentiam metrum clauditur, Acatalecta erunt & ſecundum appellationem ſuam Syzygiarum numero concludentur. Hexametrum autem Ariſtophanes compoſuit tale, vt ſint Pæones primi tres,

& in

& inſequantur totidem Cretici,tanquam,

Ver agere purpurea te Venus amoribus diua pollens iubet.

Sed & hic Tetrameter Pæonicus Catalecticus, is dumtaxat, qui maxime in vſu eſt, ex longa & tribus breuibus ab Ariſtophane compoſitus eſt,totus,vt vides,ex Pæone primo, vltimo Amphimacro, ſyllabis quidem minor,temporum tamen totidem. Vnde & Catalectus videtur, veluti ſic,

Tyberis iam placidus in maria labitur. Item,

Egregia percoluit ingenia Muſ *

Fit etiam Pariambo Tribra * dem ſolutū in breues Amphimacrum,tanquam,

Modo retulit Philopolemus.

Quod autem poſt tres Bachios poſtremo Pæone concluditur, metrum Baſſaricum appellatur, vt eſt,

Abeuro ſonorum quis Aetnæ per maria.

Id vero quod tribus præcedentibus Creticis Diiambo clauditur,fiet Rythmus concurrēs ex duobus Amphimacris, & Trochaico Dimetro Catalectico,quod Euripidion nominatur,tanquam,

Aureo ſub toro tollit æmulas faces.

Nam ferme Tragicis carminibus Bachiaca compoſitio familiaris eſt.

DE METRO PROCELEUſmatico.

AMbigitur ſuper authoritate Proceleuſmatici, qui conſtat ex duobus Pyrrichijs, id eſt qua-

tuor breuibus, an inter prototypa metra hoc quoque recipiendum, habendumq; ſit. Quia nec Moloſsicum, quod conſtat è tribus longis, propter nimiam ſimilitudinem induci aut videri metrum potuit. Quidam tamen decimam huic ſpeciē, poſt nouem prototypa, impertiendam eſſe, è quibus eſt & Philoxenus, ex eo putauerunt, quod laconicum longis conſtantem quindecim huic prope contrarium reſpondere poſſe conſpicerent, qui tamen non ex omnibus Moloſsicis connectitur. Nam Spondeos inuicem miſcet, vt eſt,

Ite o parcæ primores fauſtæ nunc parcas ducentes.

Satius tamen eſt annecti eum copulariq́; Comico Anapæſtico, cuius cognationem in ſe coniunctis ſuis duabus vltimis breuibus demonſtrat. Nam ex Dimetro Anapæſtico Trimeter Proceleuſmaticus figurabitur verſus, longa eius in breues ſoluta, & ſyzygia in ſimplices pedes diuiſa, vt eſt,

Tuba terribilem ſonuit crepitum.

Præterea quod nunquam è Pyrrichio, qui duplex in proceleuſmatico habetur, formata aliqua in metris ſpecies proferatur. Huius verſus longiſsimus erit Tetrameter Catalecticus, vel ſi quis illū adhuc extendere affectet, Pentameter. Recipit autē prima, & ſecunda, & tertia ſede Proceleuſmaticum, quarta Tribrachyn aut Anapæſtū, quibus & clauditur, ſcilicet detracta Proceleuſmatico ſyllaba vltima, aut duabus breuibus vltimis in vnā longam redactis propter Anapæſtum, vti metrum ſit

non

non numerus. Scanditur autem per dipodian. Exemplum erit Tetrametri Catalectici, id,

Nemus aue reticuit ager homine ſonat. Item,
Perit abit auipedis animula leporis.

Trimetri autem, id,

Agite peragite iuuenes.

Dimetri, id,

Agite iuuenes.

Hoc metro veteres Satyricos Choros modulabātur, quod Græce εἰσόδιον, ab ingreſſu chori Satyrici appellabant, metrumque ipſum εἰσόδιον dixerunt.

DIDASCALICVS LIBER TERTIVS DE coniunctis inter ſe & mixtis metris Pragmaticis.

DECVRSIS metrorum per nouem ſpecies faſtigijs, elementiſque principalibus, quæ Græci πρωτότυπα, velut primas figuras appellando, nominarunt, ſcilicet artis huiuſce prima, vt ita dixerim, ſemina, dicendum dehinc ſecundum ipſam diſciplinæ originem conſentaneum reor, quæ ex ijſdem veluti fontibus deriuata ad innumerabiles metrorum ſpecies, nunc

per adiectionem, nunc detractionem aut trãſmutationem vel concinnationem proceſsiſſe videãtur. Et cum non queant omnia ob immenſam ſui copiam comprehendi, vtpote cum ſint innumerabiles figuræ compoſitionum, ſeu quas priſca ætas dedit, ſeu quas ſequens æmula imitatione excogitando produxit, tamen ex his quas aut frequens vſus celebrat, aut potior authoritas recipiendo commendat, prout potero ſollicita inueſtigatione comprehenſa depromam: quo ſubinde ea quæ fallunt apud Poëtas metra præceptis diſciplinæ inſtruendis facilius intelligantur, qua metrorum origine exorta, qua ſpecie figurata aut ſitu temporum digeſta, aut copulatione connexa videantur. Habet enim metrorum inter ſe ratio ſummam in cognoſcendo voluptatem, qua & veterum ſub quacunque lege tradita celeriter comprehendere, & multa ipſi æmulante ſtudio noua concipere animo, atque informare poſsimus. Ita enim metrorum, quæ ex origine naſcendi è prototypis nouem profluunt inter ſe varietas multiformis & de præfinito veluti quorundam ſeminario innumerabilis copia eſt: vt ille loculus eſſe Archimedius è quatuordecim cruſtis eburneis, nunc quadratis, nunc triangulis, nunc ex vtraque ſpecie varie figuratis, & velut quibuſdam membris artis ſtruẽdæ cauſſa compoſitus proditur. Nam vt in illo præfinito ac determinato cruſtarum numero multiplici earundem variata ſpecie, nunc naues, nunc gladij, nunc arbuſcula & ſi qua alia figurantur, ita metrorum

metrorum certo ex origine numero infra decem prototypa comprehenſo multiplex admodum varietatis copia propagatur. Nam vt ea exercẽtis aut ingenium aut voluntatis arbitrium eſt, ita variæ ac multiformes metrorum ſpecies proferuntur. Figurantur enim generalibus modis duobus, Quãtitatis & qualitatis. Specialibus autem octo: nam quantitas immutabit metrum aut per adiectionẽ aut per diminutionem: qualitas autem per tranſlationem, permixtionem, transfigurationem, diuiſionem, vnitatem, compoſitionem. Et ex heroo quidem per adiectionem ſyllabæ fiet ita,

Muſæ mi Pierides & Clarius aſsit Apollo.

mi enim ſyllaba detracta, erit Hexameter. Per diminutionem autem ſyllabæ octauæ ſiue nonæ ex trimetro Iambico, ſic,

Beatus ille qui procul meſsibus.

Per tranſlationem vero verborum ex Heroo, ſic,

Inſtimulata choris quales ſocrus excutit vlnas.

Fiet Tetrametrus Trochaicus ita,

In choris ſtimulata qualis vlnas excutit ſocrus.

Per diuiſionem autem ſi proceleuſmaticum in Anapæſticum metrum diuidendo ſic percutias,

Id agite peragite celeriter.

Per vnitatem vero, cum Pariambus duplex iungitur,

Agite iam agite cito modo mea.

Et ſit proceleuſmaticus. Per transfiguratione quoque, cum Herous figuram trimetri accipit, velut,

Albani mures Albam longam cinxerunt.

Hic enim ſi per Dipodias percutiatur, fiet trimetrus. Sed & per mixtionẽ cum diuerſæ Baſes miſcentur, vtputa Choriambica & Iambica, veluti,

Lydia dic precor libens vnde velis reuerti.

Per compoſitionem autem ſi ex Heroo metro cui ſyllaba adiecta in nouiſsimo erit, quod πενθημιμερὲς vocatur, quod eſt tale,

Arboribuſque comæ.

Adiecto metro Iambico, fiat metrum tale,

Arboribuſque comæ, vt priſca gens mortalium.

Quale eſt in Epodo Horatij,

Scribere verſiculos amore percuſſum graui.

Demonſtratis igitur exemplis, tentabimus, procedente lectione inquantum potuerimus, omnia huius generis ſiue ſimplicia ſiue immixta, quæ in vſum aut Græci aut Latini receperunt, ſubinde perdere, ſi prius ea, à quibus initium ſumendum eſt, docuerimus.

DE METRIS PER συμπάθειαν, & ἀντιπάθειαν inter ſe coniunctis.

DIcemus igitur de mixtis ac mutua connexione ſociatis metrorum generibus, quorum bifariam ratio diſpergitur: Namque alia cõſentanea & veluti cognata inter ſe ratione iungũtur: alia ex diſsidẽtia contraria, quę Græci κατὰ συμπάθειαν καὶ ἀντιπάθειαν appellant. Erunt ergo per συμπάθειαν, id eſt per conſentaneũ affectum mixtæ inter ſe iambicæ Baſes

Baſes Choriábicis & Antiſpaſticis: nam quotiens copulantur, ſub quacunque ſede, videas veluti ex vna eadem ſpecie id compoſitū metrum ſtare & quaſi vniforme, quod μονοειδὴς Greci dicūt, procedere: adæq; & Trochaicæ Baſes Ionicis pari conſenſione ſociātur, cum Epiplocarū, quas amplexiones metrorū diximus, mutuò inter ſe ſucceſsione variātur. Et cum non ſolum Trochæum & ſolutioné eius Tribrachū, ſed & Spondeū cum ſuis ſolutionibus, id eſt Dactylum & Anapæſtum, admittat, tamen vniformia metra ſentiuntur, cum ex ſimilibus & familiaribus pedibus ſit iſta coniunctio. Similiter Dactylicis Anapæſtica incidūt: vt,

Arma virumq́ue cano.

Etenim adiectis duabus breuibus, vt ſupra oſtendimus, fiet Anapæſticum per συμπάθειαν, ſic,

Ades arma virumq́ue cano.

Qua viciſsitudine & ex Trochaicis Iambica & ex Anapæſticis Dactylica metra inter ſe formantur. Per ἀντιπάθειαν vero, id eſt per cōtrarium affectum ſeu paſsionem iungūt ea, quorum inter ſe contrariæ ſpecies haud facile copulantur. Eſt enim coniunctionis genus nimis ſcabrum atq; aſperum, vt ſunt Ionica ἀπὸ μείζονος cum Iambicis, vel Dactylica cum Trochaicis ſemper diſſentiētia inter ſe atq; abhorrentia, vnde & ἀσυνάρτητα, à Græcis, id eſt inconnexa appellantur: vt eſt,

Beatus ille qui vagans mente viuit integra.

Nam compoſitus apparet verſus ex Dimetro Iambico Acatalecto, & Dimetro Trochaico Cata-

lectico ex diuerſis & contrarijs amplexionibus: hi enim, etiamſi genere congruunt, ſpecie tamen diſcrepant. Item ex Anapæſto Acatalecto, & Iambico Dimetro Catalectico, vt eſt,

Age nunc comites rabidæ Cybeles vocant choros ad aras.

Intelligis igitur, atque ipſo ſenſu abhorrentiũ aurium percipis, duo metrorum cola diſsidentia inter ſe, ita confragoſe atque aſpere coiſſe in vnitatẽ connexionum, vt ſuperiora lene ac liquidum nequaquam conueniſſe videantur.. Item ſi quatuor Dactylis tres Trochæos quod vocant Ithyphallicum iungas, erit ἀσυνάρτητον, vt eſt illud,

Tunc & amoris amor venit improbus aliger Cupido.

Præterea per mixtiones Colorum id eſt membrorum in metris quadripartita e * ex duobus Colis imperfectis conciliantur, aut duobus perfectis, aut ex perfecto & imperfecto, aut contra: id eſt, ex imperfecto & perfecto, quod ἀσυνάρτητον appellauimus metrum, quale eſt ex Iambico Dimetro Catalectico & Ithyphallico compoſitum, ita,

Iubar ſuperne fulgida lucet arce cœli.

Aut contra, ex Trochaico Dimetro Acatalecto & Iambico Dimetro Catalectico, velut,

Cæruli monarcha ponti ratiſque rectitator.

In huiuſmodi verſibus membrorum manifeſta diſcretio eſt, quæ autem ex duobus imperfectis colis, id eſt, membris conciliantur, vix eſt eorum

ſepara-

ſeparationem diuiſionemque cognoſcere, in his præcipue, quæ minimæ proceritatis cõnexa iunguntur: exempli gratia, ſi ſit Iambicum Dimetrum Catalectum & ſequatur Dactylicum dimetrum Brachycatalectum ita,

Dicata eſt vario

Cum ſit traditum colum ita demum iuſtæ proceritatis accipi, ſi decem & octo temporibus ſuppleatur. Cum autem nec coli menſuram breuitas iſta conficiat, quantum à perfecti verſus menſura diſcordet, vtique manifeſtum eſt, cum colum portio verſus eſſe tradatur. Sunt item quæ primam Trochaicam, ſecundam Choriambicam, tertiam Trochaicam, ſed & quartam ſyllaba breuiorem coniugationem habeant, quorum exempla plerunque apud Comicos Diphili & Menandri Comœdijs reperiuntur. Verum hæc hactenus noſcenda ſunt, ne quid per imperitiam præterijſſe videamur; alioquin & vitanda & reſpuenda ſunt. Nam profecto Poëtæ leuia & ſonora ſectanda ſunt, quæ autem fragoſa & aſpera, diſcendi cauſſa, non vt imitentur ſed vt vitentur, noſcenda ſunt. Quorum, ſicut & aliorum complurium, author & parens fertur Archilochus ſingularis artificij in excogitandis ac formandis nouis metris, qui primus Epodos excitauit alios breuiores, alios longiores, detrahens vnum pedem ſeu colum metro, vt illi ſubijceret id quod ex ipſo detractum eſſe videbatur: vt in Heroo à quo primum cœpit, tanquam,

Diffugere niues, redeunt iam gramina campis.

Dehinc Epodus ſui generis,

Arboribuſque comæ.

Et illud cum Heroi verſus ſecũdo colo, Ithyphallico Epodo par ἀντιπάθεια reſpondet, vt,

Priamiq́; euertere gentem fata iam parabant.

Et multa alia, quæ in proceſſu operis demonſtrabimus. Omnia enim ex Dactylo & Iambo principalibus orta noſcuntur. Nam quęcunq; protuleris ex his profluere fontibus, & ad hæc referri; veluti ſemina, examinando reperies. Hæc enim ſola duo metra, quamuis & Iambicum Heroi ſit traductiuum, vtpote cum trimeter de Hexametro manaſſe noſcatur, hæc ſola poſſunt Prototyporum Prototypa dici, & omnium metrorum elementa. Reliqua autem horum ἀποτμήματα, quorum modos, in quantum colligi potuerunt, ſtudioſi lectoris auribus intimabo.

DE SVMMA NVMERI QVÆ metrorum multiplicatione redigitur.

NAm cum metrorum principalium, quæ catholice excepto Rythmo Pæonico recipienda ſunt, octo genera cenſeantur, ſi quis ea octies multiplicet, octona metra octies multiplicata efficient differentias LXIIII. & vt exemplo id apertius clareat, ſi quis Iambicum Iambico coniũgat, aut Trochaico & deinceps cæteris, id eſt, Dactylico, Anapæſtico, Choriambico, Antiſpaſto, & Ionicis duobus, fient harum permixtionum differentiæ

rentiæ octo. Pari ratione ſi ſit Trochaicum cæteris metris, vt ſupra de Iambico diximus, coniugatū, fient alię differētiæ octo, ac deinceps ſi per omnia pedum genera ſimiliter fiat iſta cōiugationis multiplicatio, non dubie clarum erit effici differentias LXIIII. in omni octo metrorum principalium ſumma, cuius rei edocendæ gratia etiam quędam ſui generis exempla proponam. Nam ſi ex duobus Iambicis quæ πενθημιμερῆ vocātur, verſus vnus formetur, fiet Saphicum huiuſmodi,

Meat per æquor Ionia prolęs.

Item ſi ex duobus Iambicis Dimetris Catalecticis fiat permixtio, fit metrum quod Aeſchrionion dicitur, vt eſt,

Amore me ſubegit & igneo furore.

Similiter duo Dactylica ſi coniungas πενθημιμερῆ, fit Elegium tale,

Lactea ſanguineis lilia miſta roſis.

Vel ſi Anapæſtica ἑφθημιμερῆ copulentur, fiet metrū quod παροιμιακὸν appellatur, veluti,

Sed Iapygia vada Ponti victi prope littoris actas.

Item ex duobus Trochæis, quæ ἑφθημιμερῆ nuncupamus, fit metrum Euripidion, quod eſt tale,

Phœbe carminū potens, cum ſorore ſis fauens.

Sed & multa alia per ſingula metrorum genera, quæ perſequi ſatis prolixum eſſet, ſub huiuſmodi connexione miſcentur. Verum hæc coniuncta ἀσυνάρτητα, non compoſita nominantur, ita perfecta ſunt, vt facile ſit vnamquanq; partē coli

determìnatione aſſequi, cuius ſit aut proceritatis aut generis. Illa autem quæ Græci συγκεχυμένα & ἀπεμφαίνοντα, quæ nos confuſa & immanifeſta dicimus, non tam perſpicua & aperta ſunt. Iccirco quod non tantum ex differentia diuerſorum metrorum coniugantur, verum ex eo quòd breuia & non perfectæ proceritatis in hoc genere verſuum cola, quæ nos membra dicimus, ſociantur. Nam ferme à monometro Brachycatalecto initium ſumunt, & non vltra Dimetrum Hypercatalectum creſcunt: vnde intelligi datur per ſingula metra, quæ octo ſunt numero, totidem incrementa differentiarum reperiri, id eſt, octona in generibus ſingulis, ita: aut enim monometrum eſt Brachycatalectum, aut monometrum Catalecticum, aut monometrum Hypercatalectum, rurſus aut Dimetrum eſt Brachycatalectum, aut Dimetrum Catalecticum, aut Dimetrum Acatalectum, aut Dimetrum Hypercatalectum, quorum exempla in Dactylico, quod eſt in coniunctis magis cognitum, oſtendam. Eſt itaque monometrum Dactylicum Brachycatalectum, φεῦ. Catalecticum autem addita ſyllaba breui, φεῦγε. Acatalectum vero monometrum pes integer Dactylus, φεύγετε. Hypercatalectũ autem, ſi pedem Dactylum vna ſyllaba breuis excedat, vt eſt φεύγετέ μοι. Item Dimetrum Brachycatalectum fit, ſi pedem Dactylum vna longa excedat ſyllaba, vt φεύγετε δή. Catalecticũ ſi pedem Dactylum vna longa & vna breuis excedãt, vt eſt φεύγετε δή μοι. Acatalectum autem ſi duo Dactyli copulentur.

pulentur, vt eſt φεύγετε φεύγετε. Hypercatalectū vero Dimetrum ſi præter duos Dactylos vna breuis abundauerit, vt, φεύγετε φεύγετέ με. Quæ varietas facit differentias octo. quod etiam in cęteris ſeptem metris accipiendum eſt, iuxta quod fient differentiæ octies octonæ, quæ comprehendunt numerū differentiarum LXIIII. Verum hæc ſi ſingula ſint nullis eis congregatis, vt & de ſuperioribus diximus, manifeſta eſſent. At cum inter ſe ſimilia aut diſparia nectuntur, tunc ex ipſa breuitatis concluſione obſcuritas naſcitur, vnde συγκεχυμένα & ἀπεμφαίνοντα à Græcis, à nobis confuſa & immanifeſta appellata ſunt. fiunt itaque per has coniunctiones, de his LXIIII. differentijs, vt maiores noſtri in hac arte ſublimes tradiderunt, ſpecies differentiarum quatuor millia XCVI. ſcilicet multiplicatis inter ſe colis prototyporum. Itaque canon eſt dactylici in exemplum reliquorū ſeptem metrorum, qui eſt, vt cæteri, æque octo differentiarum, ita: Nam aut Dactylicum monometrum Brachycatalectum, Dactylico monometro Brachycatalecto copulatur, aut idem Brachycatalectum Catalectico, aut Acatalecto aut Hypercatalecto, & rurſus idem Brachycatalectū Dactylicum dimetro Brachycatalecto, aut Dimetro Catalectico, aut Dimetro Acatalecto, aut dimetro Hypercatalecto ſociatur: quæ ſunt commutationes octo canonis vnius. Igitur eo pacto quo monometrum Brachycatalectum percurrens octo canonas, vt oſtendimus, fecit differentias LXIIII, ita & mo-

nometrum Dactylicum Catalecticum & Acatalectum & Hypercatalectum cum ſuum cæteroſq; canonas non tam per monometrum quàm dimetrum ſingula metra percurrerint, proculdubio octies ſexagenæ quaternæ differentiæ colligẽtur. Ex quibus efficitur numerus differentiarum in vnaquaq; metri ſpecie quingentarum XII. Si ergo vnius canonis hæc ſumma de differentiarũ multiplicatione colligitur, manifeſtum apud omnes erit IIII. canonum, id eſt metrorum principalium multiplicationibus octies quingenta XII. differentias fieri, quæ, in ſummam maioris numeri redactæ, efficient differentiarum quibus ἀσυνάρτητα, id eſt inconnexa colligũtur quatuor milia XCVI. genera, quæ per metrorum clauſulas mutua earũdem alternatione efficiuntur.

QVOT EX DACTYLICO Heroo metrorum genera deriuantur, & de verſu Pentametro.

CONſiderantibus nobis, quot ex dactylico Heroo per ſingulos prototyporum Canones metrorum ſpecies procreantur, manifeſta ratione reperio primam eius veluti ſobolem à pentametro verſu cœpiſſe, vnde conſequenti ratione initium ſuſcepti operis ab eodem ordinemus, quod metrum τεσσαρεσκαιδεκασύλλαβον σαπφικὸν & αἰολικὸν dicitur, quod inueniſſe fertur Callinous Epheſius: alij vero Archilochum eius authorem tradiderunt: quidam Colophonium quendam, ſuper quorum

quorum opinione apud Grammaticos magna diſſenſio eſt. Is autem verſus à duodecim ſyllabis in quatuordecim creſcit, nam compoſitus eſt de hexametro, ita vt de tertio pede partem orationis cõplente ſemipes tollatur, quem Spondeum eſſe debere in dubium non venit. Itemq́; ex vltimo pede adæque poſtrema ſyllaba retrahatur, vt eſt,

Mars pater hæc pateris, quæ nos quoque poſſe negamus.

Huius Penthemimeris,

Mars pater hæc pateris. Dehinc,

Quæ nos quoque poſſe negamus.

Minor itaq; hexametro vel tribus vel duabus ſyllabis eſt: tribus, quotiens in hexametro dactylus inuenitur: duabus vero, quotiens Spõdeus. Optimus autem eſt, quotiens duos nouiſsimos Anapæſtos habet, qui fiunt ita, ſi duo ante vltimum hexametri verſus pedem dactyli ſunt, vt eſt ille,

Mars pater hæc pateris, quæ nos quoque poſſe negamus.

Huic ſi quarti pedis primam ſyllabam detrahas & nouiſsimi vltimam, fiet verſus, claudentibus cum Anapæſtis, talis,

Mars pater hæc pateris quæ quoque poſſe negam. Item,

Barbarico poſtes auro ſpolijſq́ue ſuperbi.

Pentameter,

Barbarico poſtes aur ſpolijſq́ue ſuper.

Sed & ille perſpicuus Pentameter habebitur verſus, qui poſt duos pedes primos ſemipede, qui

ſupereſt ad πενθημιμερῆ tomen, verbum finit vnde Pentametri verſus erit prima ſpecies, quæ de Hexametri verſus tome (quam πενθημιμερῆ diximus) geminata conficitur, quæ tunc contingit, ſi Hexameter duos dactylos habuerit, vtpote,

Primus Erichthonius.

In hac enim clauſa Heroi Hexametri dactylos duos eſſe & ſemipedem neceſſe eſt, qui repetiti Pentametrum Elegiacum, qui Hexametro ſubijcitur in Poëmatis, efficiunt. In quibus etiam ordo præpoſterus, nec metro nec ſententiæ oberit, velut,

Bella per Emathios, Muſa moneto, cano.

Dehinc,

Muſa moneto cano, Bella per Emathios.

Hi primi pedes vſque ad Tomen in Elegio verſu κινητικοὶ vocantur, quod eos transferre in ſecundam clauſulam, & ex eorum geminatione verſum implere poſſumus: ex quo etiam genus propriæ verſificationis inducitur, & appellatur Trimetrum penthemimeres, nam prima verſus Heroi portio tertio repetita (veluti,

Arma virumq́ue cano. Muſa mihi cauſſas. Vrbs antiqua fuit.)

metrum ſui generis facit. Huius inciſioni, qua ſyllaba clauditur, ſi alteras duas adijcias, vt tertiũ pedem Triſyllabo compleas, erit hoc Penthemimeres Trimetron δεξιόν. Nihil autem intererit, ſi pes tertius in iſto verſu longa ſyllaba, quæ eſt finalis ἀδιάφορος, finiatur, & fiat ἀμφίμακρος, veluti,

Arma virumq́ue cano Troiæ.

Sane

Sane quia ſuperius δεξιὸν μέτρον diximus, quanquam id & in prototypis oſtenderimus, tamen ſcias inter dextros ac ſiniſtros verſus hanc haberi differentiam, vt dextri ſint, qui in tertia vel quinta ſede triſyllabon habuerint pedem: ſiniſtri autem qui diſſyllabum in ſecunda vel quarta regione. verum huius generis, vt ſupra cœperam dicere, quod ex Penthemimere geminato conficitur, ſpecies ſunt tres: Prima cum præcedit Spondeus, ſequitur Dactylus, item Spondeus, vltimis Anapæſtis duobus verſum claudentibus, & hæc, vt ſuperius, geminata efferri non poſſunt: vt,

Poſtquam res Aſiæ. Deſine Menalios.

Huic ſi nouiſsimam longam detrahas, vt iam non Anapæſtus ſed Iambus vel alius biſyllabus ponatur, metrum Aſclepiadeum efficiet, quod duodecim ſyllabis ſubſiſtit: vt,

Poſtquam res Aſiæ, Deſine Menali. Item,

Quam ſæuis trepident Carbaſa flatibus.

Qui conſtat ex Spondeo, duobus Choriambis, vltimo Iambo. quod etiam prima adempta ſyllaba Anacreontion dabit, ſic,

Sæuis trepidant carbaſa flatibus.

Seu metrum Ionicum claudente Dactylo. Altera vero ſpecies, ita, cum tres ſunt Spondei, Anapæſti duo, tanquam,

O fortunatus deſine Menalios.

Tertia autem, cùm primus eſt Dactylus, ſequentibus duobus Spondeis, Anapæſtis duobus in clauſula poſitis: vt,

Criſpe Iugurthinæ conditor hiſtoriæ.

Memento ſane nonnunquam in his & quintú tribrachyn reperiri. Sed iam dictum eſt de ſyllaba finali, vnde eam, vt velis, accipe, veluti,

Tiphys & Automedon dicar amoris ego.

Notandi ſane & huiuſmodi verſus, qui Hexametro & Pentametro verſui per adiectionem & detractionem quemadmodum ſyllabæ, communes ſunt, tanquam,

Et genitor diuum quos terminat Oceanus.

Hic enim accepta vltimo, que, ſyllaba, hexametrú facit, ſic,

Et genitor diuum quos terminat Oceanuſque.

Ac ſi vna ſyllaba media poſt duos pedes & ſemipedem detrahatur, erit Pentameter, ita,

Et genitor diuum terminat Oceanus.

Semipede enim ab hexametro minor, à Pentametro maior eſt, qui à Græcis inter quadratorú verſuum genera numeratur. In ſcandendo auté pentametro nonnulli diſſentiunt: quidam enim eum in duo diuidunt cola, & percuſsis vtriuſque partis binis pedibus, ſemipedes, qui ſuperſunt, coniungunt, & ex his Spondeum quintum verſui annectunt, tanquam,

Nil mihi reſcribas, attamen ipſe veni. Sic,

Nil mihi reſcri, attamen ipſe ve, ni, bas.

Hoc eo ſtudio, ne Anapæſtum pedé, quem Hexameter Herous excludit, Pentametro miſcerent. Alij vero Spondeo tertium locum vt proprium defendunt, qui ex ſemipede ſuperioris clauſulæ &

prima

prima longa incipientis Dactyli annexa gignitur, ſupererunt reſiduæ breues dactyli duæ, his adiuncta longa efficiet Anapæſtum quarto loco, ſuperſunt tres ſyllabæ quarum duæ breues, vtpote ſupremæ dactyli, his copulata finalis tertia pedem Anapæſtum complebit, nec intereſt, breuis an longa ſit, vtpote in vltimo conſtituta: Huius exemplum,

Nunc tu Pieridum deſeris Aoniam.

Obſeruabis autem, ne nouiſsima ſyllaba prioris coli, quæ poſt duos pedes ſemipes reſidet breuis ſit, ne pro Spondeo tertius Iambus obrepat, qui huius legis rationem ſubruat, quamuis quidam, quod ex geminatione videatur verſus iſte ſubſiſtere, non ſunt deterriti, quin breui ſyllaba prius colon concluderent, affirmantes, nihil intereſſe cuiuſmodi in fine ſit ſyllaba, idq́; ipſum iuris ac legis commata retinere voluerunt, quod in omni metro, & in quocunq; verſu catholice præceptũ eſt. His ſubditis, vt dictum eſt, hexametris elegiacum metrum reddunt, dictum ex eo, quod mœrori rebuſq́ue triſtibus modus eorum aptior eſſe videatur, ἀπὸ τοῦ ἐλεεῖν. alij vero παρὰ τὸ εὖ λέγειν elegos dictos arbitrantur.

DE GENERIBVS METRORVM quæ à Pentametro profluunt.

CHoerilium ſeu Diphilium metrum ex eodem Pentametri ortum eſſe genere res ipſa indicat, eſt enim è Dactylica ſpecie deriuatum, ſu-

prema tantum verſus ſyllaba, qui ſex pedibus profluat, breuius. Incipit autem à duobus Dactylis, tertia regione Spondeo ſemper manente,& rurſus ex duobus Dactylis & ſyllaba vna. Huic duo cola,quę Penthemimere diximus,accreſcente media ſyllaba, qua Spondeus gignitur, formam dediſſe noſcuntur, qua detracta ad Elegiacum Pentametrum verſus reuertetur: veluti,

Nunc age Pierios verſus dea Calliope. Item,
Incipe Menalios mecum mea Melpomene.

Choerilium autem ἀμφιλιπὴς dicitur, quod initio & fine imminutum eſt,vt,

Tibi namq; decens,lucet roſa vertice.

Hoc quoque ex eodem pentametri verſus genere profluit, quod Aeolicum ſeu Saphicum metrum nominant à Sapho vate doctiſsima inuentum. Huius primæ in verſu duæ ſyllabæ indifferenter nunc longę,nunc breues,nunc diſpares ſolent poni,id eſt, quilibet pes è diſſyllabis quatuor, ſubiectis per ordinem vſque ad finem verſus quatuor Dactylis, tanquam,

Maro me docuit iuga Pieridum ſequi. Item,
Cordi laurea virginitas mihi cum foret.

Niſi ſi Catalecticus verſus emerſerit,ſcilicet vt diſſyllabo vltimo quàm Dactylo terminetur. Hoc quoque cognatum Aeolico generi metrum eſſe in dubium non venit, quod primo Spondeo & Dactylis quatuor ſubſiſtit, niſi quod huic interdũ vltimus Creticus eſt,vt,

Auræ vis venit Alpibus aeria niue.

Cui

Cui ad implendum Hexametrum Spondeus vnus deeſt. Huic quoq; ſi octauam ſyllabam à primordio verſus auferas, fiet Elegion, quod διεστιγμένον Elegion appellatur, quaſi vnius interiectu ſyllabæ diſtinctum, vt,

Alma parens genitrix diuum decus Oceano.

Cui ſi ſyllabam adijcias, fiet Herous, ita, vt,

Alma parens genitrix diuũ decus oceano lux.

Si autem octauum à medietate auferas, erit Elegion, vt,

Alma parens genitrix, tu decus Oceano.

Traditur etiam Elegius Scazon talis, vt primum colum, id eſt, Penthemimeres integrum habeat: ſecundo vero contra legem ſuam non vna, ſed duabus ſyllabis terminante, vt,

Nil mihi reſcribas.

Primum colon: Secundum,

Attamen ipſe veni. Scazon,

Attamen vt veniatis.

Affectat enim ſecundum ab vltimo pede Trochæum inducere. His Logaoediaci metri ſpeciem, quę & Enoplius & Archebulius dicitur, non abſurde coniunxerim adæque dactylici metri ſobolẽ, ſcilicet cum Trochaica baſi verſus clauditur duobus vel tribus vel quatuor Dactylis præeũtibus, prout carminis menſura aut ratio exegerit: cuius generis eſt etiam hoc, quod ex duobus Dactylis & duobus connectitur Trochæis, & appellatur Alcaicũ Decaſyllabum, vt eſt,

Laurea nycteleo corona.

Item è tribus Dactylis & duobus Trochæis, vt,

Quadrupedante venit pede primus eques.

Rurſus è quatuor & duobus Trochæis, vt,

Romulidæ pedites Arabum populis amici.

Quæ ſpecies & in Anapæſtico verſu reperietur, ita dumtaxat, vt poſtrema eius clauſula Bachio à breui incipiente terminetur, & pro Anapæſto nonnunquam Spondeus ponatur. Duobus autē Spondeis plerunque, vt in Heroo Hexametro reperiemus, ſi metrum claudatur, Spondaizon verſus, vt in primo libro dictum eſt, appellabitur. Spondaicus enim vt Trochaicus & Iambicus ex omnibus Spondeis ſubſiſtit, cui ſi Moloſſum vltimum adieceris, fiet Laconicum metrum è quindecim longis, ita,

Hiſpani duri deſciſcunt à Romanis victores.

Nec minus è pentametro verſu Anapeſticus figurabitur, vtpote, cum ex Dactylo, Spondeo & Anapæſto ſubſiſtat, adiecto in qualibet ſede verſus ſui generis pede, ſiue dipodia, quo fiat Tragicus ſeu Comicus: vt,

Tiphys & Automedon dicar amore potens.

Vides Pentametrū Elegiacum, adiecto, mea lux, erit trimeter Anapæſticus, in quo prima baſis ex duobus dactylis, ſecunda è Spondeo & Anapæſto, tertia è duobus Anapæſtis ſubſiſtit: ita,

Tiphys & Automedon dicar amore potens mea lux.

DE ENVNTIATIONE Pentametri Elegiaci.

HOc quoque notandum in enuntiatione Pentametri Elegiaci, nam plerunque aurem fallit, vt in illo Græco verſu,

ἡμεῖς δ' εἰς ἑλλήσποντον ἀπεπλέομεν. Nam ſi coniunctũ ἑλλήσποντον enũtiarimus, effugerit aurium ſenſum, vt nequaquam verſus eſſe credatur. At ſi per Hemiſtichium pronuntiemus, ipſa ſubdiſtinctione genus metri declarabimus ita, ἡμεῖς δ' εἰς ἑλλής-dehinc πόντον ἀπεπλέομεν. Vnde Pentametrus duobus pedibus & ſemipede colon terminare debet, vt qui audierit, antequã percutiat verſum intelligat, velut,

Labitur hinc Helle, ſpontus in Oceanũ. Item,
Venerunt inter, Iunia ſancta polo.

Nam ſi per ſe dicas, inter, & per ſe, Iunia, media ſubdiſtinctione interpoſita, recipiet formam Elegiaci. Hinc proculdubio intelligi datur proſam numeris ſubſiſtere. Nã & Ariſtoteles homo ſublimis ingenij præcipit, numeros eſſe in oratione oportere, ita tamen ne verſum incurrant, qui ſæpe imprudentibus ſubrepunt, quia & Cicero in oratore ſuo de euitatione verſuum tangit, ipſa quoq; lyrica poëmata ſublata modulatione vocis non vltra ſolutam orationem procurrunt. Quocirca putant nonnulli duriorem legem oratoribus fore quã poëtis: nam vt nihil ſcribere poſſumus, quod extra numerũ litterarũ cadat, ſic ne loqui quidẽ, aut verbum vllum emittere, quod non in pedes

aliquos & in Rythmos incidat, quia legitima ſyllabarum ſublatione & poſitione continetur.

DE RECIPROCIS VERSIBVS.

OPeræprecium eſt inter hæc & de reciprocis verſibus, vt omnifariam artis Metricæ diſciplinis & gratia hoc opuſculum inſtruamus, quantæ ſint venuſtatis, & ,quot eorum ſpecies inueſtigauerim, dicere, qui retrorſum dum legũtur longe aliud metrum ex ſe procreant, vt eſt hic Elegus,

Eſſe bonus ſi vis cole diuos optime Panſa,
Omine fœlici Panſa precare Deos.

Ex his ſuperior Herous in Sotadium recurrit, ſic,

Panſa optime diuos cole ſi vis bonus eſſe. Item,
Ecce tumet gemmis tua vitis optime Bache.

Sotadium dabit tale,

Bache optime gemmis tua vitis tumet ecce.

Alter qui eſt Pentametrus in Iambicum trimetrũ redit, ſic,

Deos precare Panſa fœlici omine.

Iambicum eſt item aliud genus, quod in eandem menſuram reuertitur, vt vtrinque legentibus Herous ſit, neque, vt ſuperiores, genus metri mutet, quales apud Virgilium reperiuntur,

Muſa mihi cauſſas memora quo numine læſo.
Item,
Ipſe dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto.

Aeque enim & in reuerſu lectionis ſuæ Heroum cuſtodiunt metrum: ſic, (Item,

Læſo numine quo memora cauſſas mihi Muſa.

Ponto

Ponto plurima naſcuntur, Mœris dedit ipſe.

Eſt etiam aliud reciproci genus, quod non per ſingulos verſus redit, ſed per totum Elegum: tanquam,

Icarium notus vt confidens flamine tranat,
Cærula verrentes ſic freta Nereides.

Si reuoluas, Elegus erit eodem modo,

Nereides freta ſic verrentes Cærula, tranat
Flamine confidens vt notus Icarium.

Ita medium verbum, tranat, alteri detractum & alteri additum, variata vice pentametrum facit de Hexametro, & hexametrum de Pentametro.

DE TETRAMETRO VERSV.

SEd vt ad propoſitum verſus hexametri ordinẽ redeam, decurſo pentametro Heroo, conſequens eſt Tetrametrum eius inducere, quem Archilochus diuulſum ab Hexametro Heroo ad Epodũ conuertẽs ſatis acceptá auribus rem cõmentus eſt. Idẽ etiá iungendo inter ſe diuerſa, noua metra compoſuit, quæ Græci σύνθετα & ἀσύνθετα appellant. ἀσύνθετα quæ eiuſdem ſunt generis: σύνθετα vero quæ ex diuerſo copulãtur. Ergo tetrameter ſiue verſus ſiue Hexametri Heroi tome tertia: nam poſt duas inciſiones eius proprias, id eſt, Penthemimerem & Hephthemimerem, tertia eſt ea, quã βουκολικὴν appellant: quæ quarto pede ſemper ſenſum claudẽte diſtinguitur, ideoque à Græcis ſic appellatur, quod Bucolici carminis hæc lex ſit, vt verſus eius ea obſeruatione formetur, vt ante duos vltimos

quarto pede terminet, aut partem orationis aut ſenſum, quam legem per omne opus ſui carminis Theocritus Syracuſanus exceptis tribus, aut quatuor ferme verſibus(è quibus ſunt,

Ἀ᾽μφῶις, νεοτευχὲς, ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον. Et,
τοῖσδε μέτα γριπεύς τε γέρων ϗ πέτρα τέτυκται.)

cuſtodit. At noſter Maro haud ita, quod vtrum ſcrupuloſum an ſuperuacuum duxerit, Ipſe norit, quod Græci ſanxerunt, ne pars orationis, aut ſermo integer, vllo verbi diſcidio interueniẽte ſeiungeretur, tanquam,

Forte ſub arguta conſederat: Tetrametrus. Sequitur,

Ilice Daphnis.

Hoc comma Dimetrũ Epicum nuncuparũt. Item,

O crudelis Alexi nihil mea Dehinc,
Carmina curas.

Vnde intelligi datur, Bucolicum carmen ſeu metrum, ex Tetrametri verſus copulatione, ſubſiſtere. Igitur hi Tetrametri Heroo hexametro ſubnexi ſcitam admodum Epodum carminibus dabunt, vt apud Horatium,

Nil deſperandum Teucro duce & auſpice Teucro. Dehinc,

Certus enim promiſit Apollo.

Quæ dactylo pede clauſa Alcmanicum, Spondeo autem Archilochium metrũ efficiet. Huic ſi duos pedes Heroi hexametri præpoſueris velut, in medio mihi, erit ex tetrametro hexameter talis,

In medio mihi certus enim promiſit Apollo.

Hi

Hi tetrametri Tragicis Choris à pleriſq; miſcētur, & continuati nonnunquam Choros explicant, vt apud Pomponium reperimus,

Pendeat ex humeris dulcis chelys,
Et numeros edat varios, quibus
Aſſonet omne virens late nemus.

His quoq; ſi ad extimum adijcias binos pedes, integrū hexametrum de mutilo efficies: hoc modo,

Pendeat ex humeris dulcis chelys apta choreis.
Et numeros edat varios, quibus ecce propinquum
Aſſonet omne virens late nemus, aruaq́; iuxta.

Ex his igitur colis ſeu dimetris, æquis duobus pedibus, prior Dactylus ſemper eſt, ſequens Spondeus. Rurſum Tetrametro heroo, in quo quatuor tantum Dactyli, ſi ſubijcias tres Iambos eo more, quo tres Trochæi Phalæcio copulantur, metrum Sotericum efficies, ita,

At tuba terribilem ſonitum procul.
Dehinc Iambí, |ſurore cōgruo.

Rurſum eius quod metrum vocatur δίμοιρον ἡρωικὸν, eo quod duos pedes Heroos tantum recipiat, Dactylum, Spondeum, Sapho dicitur carmen compoſuiſſe continuum numerum per ſyllabarum. Huius exemplum,

Primus ab oris
Troius Heros,
Perdita flammis
Pergama linquens
Exul in altum
Vela reſoluit.

Qui dimetri etiam inter Epodos recipiuntur. Vt apud Horatium in ſecunda ode, cuius initium eſt,

Iam ſatis terris niuis atque diræ.

Vltima coli clauſula.

Terruit orbem.

Vides ſubiectum dimetrum metro Saphico Hendecaſyllabo & per ordinem eiuſdem aſmatis ſimiles clauſulas haberi. Dehinc huic tetrametro Archilochus ſimilem è contrario ſpeciem commētus eſt, nam detractis hexametro non vt ſuperiore vltimis, ſed primis duobus pedibus, tetrametros huiuſmodi induxit, velut,

Damætas & Lyctius Aegon. Demto,

Cantabunt mihi.

Quod eſt δίμοιρον ἐπικόν. Item,

Et longo poſt tempore venit. Sublato,

Reſpexit tamen. Aliam Epodi ſpeciem informauit, è quo genere apud Horatium tales Epodi inducuntur, vt in illo,

Laudabunt alij claram Rhodon aut Mitylenē.

Cui hexametro compoſitam tetrametro epodon addit,

Aut Epheſum bimariſúe Corinthi. dehinc,

Mœnia, vel Bacho Thebas, vel Apolline Delphos. Poſt,

Inſignis aut Theſſala tempe.

Itaque pedes ſi primos duos Epodo adijcias, fiet Hexameter talis, vt in eodem,

Laudabūt alij claram Rhodon aut Mitylenen.

Si

Si proficiſceris aut Epheſon bimarisúe Corinthi (phos
Mœnia, vel Bacho Thebas, vel Apolline Del-
Aſpicies magis inſignis aut Theſſala tempe.

Idem Archilochus penultimis Heroi Hexametri partibus adiecta ſyllaba huiuſmodi verſum induxit, qui metro Phalæcio, id eſt, tribus Trochæis vltimis clauderetur, vt eſt,

At tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro.

Adiecta enim ante vltimos pedes, ſed, ſyllaba, fiet,

Aere ſed canoro.

Quod eſt metrum Phalæcium. Iuncto omni, fiet verſus huiuſmodi,

At tuba terribilē ſonitum dedit ære ſed canoro:

Quod quidā Hexametrum Heroum περιττοσυλλαβὴς dixerunt. Huic quoque idem Epodum ſubdidit, Trimetrum verſum Iambicū catalecticum, id eſt, vltima parte i nminutum. Cuius exemplum noſter Horatius ſequutus eſt, illa Ode,

Soluitur acris hyems grata vice veris & fauoni.

Dehinc trimeter Catalecticus vice Epodi,

Trahuntq́; ſiccas machinæ carinas.

Itaque ſi ſuperiori vnam demſeris, fiet hic Trimeter Iambicus Acatalectus, ille Herous Hexameter, hoc modo,

Soluitur acris hyems grata vice veris & oni,
Trahuntq́ue ſiccas machinæ carinulas.

Quanta autem & quàm profundæ artis ſcientia in hac Epodi concluſione Archilochus vſus ſit, intereſt dicere. Nam cum æſtimaret priorē verſum,

cuius prima portio conſtat ex Heroo Tetrametro, id eſt,

Soluitur acris hyems grata vice:

et ſequentem Epodum, qui è Trimetro Iambico Catalectico ſubſtitit, id eſt,

Trahuntque ſiccas machinæ carinas,

ſimili clauſula terminatos in eundem cadere numerum, quum diuerſæ rationis inter ſe generiſq; viderentur, quippe cum alter Dactylico metro, alter Iambico cenſeatur, tamen adijciendo maiori ſyllabam & detrahendo minori, conſequutus eſt, vt vterque Phalæcio metro concluderetur. Nam ſuperior hexameter, ſic,

Veris & fauoni.

Sequens trimeter, ita,

Machinæ carinas.

Quæ vtraque, tribus Trochæis annexis, id eſt metro Phalæcio terminante, admodum intra ſe decenter conſonant.

DE PHALÆCIO METRO.

PHalęcium autem quod & Ithyphallicum, ſi tribus trochæis claudatur, appellatum aiunt à Phalæco, qui illo frequenter vſus eſt, vt Sapho, quod conſtat ex Glyconio octoſyllabo, vt,

Sic te diua potens Cypri.

Recipit autem Spondeum, Choriambum, Iambú & ſyllabam, vt,

Sulcos tunc retegunt comæ latentes.

Idem fiet Ithyphallicum ſub ea diuiſione, in qua primus

primus pes vt in Glyconio erit vnus è quatuor diſſyllabis, dehinc dactylus, tunc tres Trochæi, vt etiam hic,

Iamdudum tibi diſſerens probaui.

Quidam tamen nullam volunt eſſe differentiã inter hos, ſed eundem Ithyphallicum & Phalæciũ accipiunt. Hoc autem Phalæcio verſu Liberũ Patrem ſolenniter canunt, ſi quidem quod etiã eius nomine & Rythmum & metrum complente demonſtratur, ſic,

Bache Bache Bache.

Sane reperimus Phalæcium ſyllaba nouiſsima detracta, veluti Scazonta, vt eſt,

Nunc Troiam fera vindicat Venus,
Quem volunt videri claudum.

DE TRIMETRO VERSV.

SEquitur, vt, iuxta propoſitum ordinem, Trimetri quoque Heroi, vel ſi quid ex eo editum eſt, ratio habita inſpectaque paudatur. Eſt autẽ Hexametri portio ſubſiſtens pedibus tribus, quod genus à Gręcis haud immerito ἡμιμερὲς vocatur, huius (exemplũ,

Panditur interea domus dehinc,
Omnipotentis Olympi. Item,
Hunc lucum tibi dedico, dehinc,
Conſecroque Priape.

Quod metrum Priapeum à quibuſdam æſtimatur, propter geminam ſimilitudinem, de quo ſuo loco dicemus. Trimetrum igitur Epicum nihil à Glyconio metro differre nonnulli contendunt.

Quod conſtat ex ſpondeo & Choriambo & Pyrrichio, vel Trochæo vltimo, ex quo plura apud Horatium Aſmata ſunt: vt,

Sic te diua potens Cypri. Et,
Mater ſæua Cupidinum. Et,
Donec gratus eram tibi.

& cætera. Nam ſi ſoluas Choriambum & nouiſsimam eius ſyllabam, in ſuperiore libro pleniſsime diximus, nunc pauca memorabimus, ſcimus in Dactylico genere eſſe & Pariambum, qui parem habet ſublationi poſitionem, id eſt Arſin & Theſin. Maior autem eſt Spondeus, vtpote Duabus longis: Minor pariambus, quia conſtat è duabus breuibus. Commune illis nomen Dactylus, ita alter Ionicus incipiens à maiore parte Dactyli, quæ longa eſt, ἀπὸ μείζονος dicitur. Alter incipiens à minore parte eius, hoc eſt, à duabus breuibus, ἀπὸ ἐλάσσονος nuncupatur. Cuius exemplum apud Horatium reperimus, qui in hoc genere carminis Alcæum ſecutus eſt, & Anacreon lyricus, & Euripides Tragicus, & Comici poëtæ reperti ſunt hoc vti numero, cuius exemplum,

Miſerarum eſt neq; amori dare ludum,
Neq; dulci, mala vino lauere, aut ex-
animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Ita binæ Baſes, hoc eſt breues ac longæ iunctæ per Synaphian, vt Græce vocant, nos per coniunctionem, alternis vicibus variantur & procurrunt, Spōdeo autem hic verſus clauditur, vt Ionicum decet. At ſi detraxeris huic verſiculo primum pariambum,

bum, id eſt primas breues duas ſyllabas, erit ἀπὸ μείζονος, ſic,

Rarum eſt neq; amori dare ludum neq; dulci. Item ſi integro verſui duas longas adieceris, vt, o quam, ἀπὸ μείζονος. Quibus ademtis reuertetur ad ſpeciem ſuam, fietq́ue ἀπὸ ἐλάσσονος. ſic variata per vices adiectione & detractatione, vno eodemq́ue verſu, Ionici diſpares creantur. Similiter & Iambica in Trochaicum metrum per huiuſmodi commercia tranſeunt. Nec non etiam eadem ſi fiat adiectio ad Choriambicum tranſmigraris, quaſi per circulum quẽdam, factis per adiectionem aut detractionem metrorum commutationibus. Ponamus enim, exempli cauſſa, Choriambicum Trimetrum Hypercatalectum, non ex ſolis Choriambis, ſed admixtum, vt ſit prima quædam coniugatio diiambus, ſecunda Choriambus, tertia diiambus, & ſyllaba, quando hypercatalectum eſt, vt eſt,

Caduca populi coma glauca iam per agros.

Per ſingulas vel adiectiones vel etiam tranſlationes varias efficit figuras. Nam cum ſit choriambicum, & medium habeat vnum Choriambum, ambiatur autem vtrinque Diiambus, ſi quis eis longã præponat ſyllabam, cuncta in eo verſu transfigurabuntur. Nam & de diiambis, qui & initio & in fine ſunt, Ditrochæos fecerit, & qui erat medius Choriambus in Ionicum à maiore tranſibit, & pro vna hypercatalecti ſyllaba duæ reperientur: vt eſt,

Quo caduca populi coma glauca iam per agros.

Adiecta ſyllaba longa, quo. Contra autem eidem

verſui, ſi breuem ſyllabam initio adiungas, pro Ionico faciet Antiſpaſticum metrum, & pro admixtione Trochaica facit Iambicum, & fit verſus Antiſpaſtus Tetrametrus Acatalectus, ſecundam tantum habens Antiſpaſticam coniugationem quæ fuit prius Ionica, vt eſt,

Tota caduca populi coma glauca iam per agros.

Et erit ſimilis huic Saphico,

Aprica veris aura eſt, vbi flore rura lucent.

Præterea quia Ionicum eundem & Sotadiũ ſupra diximus, non ab re eſt in vna atq; eadē ſpecie, quid inter eas diſtet, oſtendere. Diximus enim ex Ionico ἀπὸ ἐλάσσονος ſeu detracto priore Pariambo: ſeu adiecto ad caput ei Spondeo, Ionicum ἀπὸ μείζονος gigni, per Synaphiã, id eſt, cum viciſsim breues lõgis, aut longæ breuibus ſyllabis, prout metri menſura fuerit, ſubijciuntur. At vero in Sotadiũ verſum plerique pedes qui eum faciunt molliorem, contra quam ionicorum lex ſe habet, incidunt. Nam idem & dactylum & Anapæſtum & Trochæum duplicem recipit, qui cum interueniãt faciantque hunc verſum ſatis mollem ac lubricum, tamen non excedit viginti duo tempora, vt eſt hic qui ab Anapæſto incipit,

Genus vnde latinum, rogo, genus vnde latinum.

Nam pro Spondeo etiam ſi poſitus eſt Anapæſtus trium ſyllabarum, tamen temporum totidem eſt. Sic eſt & hic verſus,

Equitum peditum prælia tela pila pugnas.

Nam

Nam primus eſt Anapæſtus,ſecundus Pariambus, tertius Spondeus,quartus Pariambus, deinde loco Spondei & Pariambi, contra quam Ionicorum ratio patitur, duo Trochæi, qui tamen menſura temporum Spondei ac Pariambi ſpacium exæquant, cum habeant inter ſe duas longas ac totidē breues. Deſinit autem Spondeo, quia conſtat ex longis,vel quia omnis depoſitio recipit morã. Lego præterea apud quoſdam Sotadeum admiſiſſe in loco Trochæi Tribrachyn, vtpote menſura tēporum parem, vt eſt hic verſus,qui pede Dactylo incipit: nam ſtudium eſt id quoque oſtendere, quemadmodū dactylus in Sotadicum metrū veniat, ex quo vterq; Ionicus, vt ſupra diximus,manat:huius exemplum,

Dicite rogo vos dicite quid ita rapitur Attis.

Nam primus eſt Dactylus, ſecundus Pariambus, tertius Spondeus,quartus Pariambus, quintus tribrachus,ſextus tribrachus,vltimus ſpondeus. Vnde haud immerito & Sotadium metrū ex Dactylico Hexametro deriuari manifeſta rerum approbatione contenderis.

DE GENERIBVS METRORVM, quæ à Iambico profluunt.

DEcurſo dactylo atque his quæ ex eo generātur, celeberrimis dumtaxat metris, quibus & magni authores nomina dederunt, & illuſtres poëtæ vſi ſunt frequenter, adoriemur Iambum, principalium metrorum ſecundum,vt ita dixerim,

ſontem, conſortem ſui temporis ac ſocium, è quo quid ſolers doctorum induſtria per adiectionem ſeu detractionem aut concinnationem ediderit, quid eruditorum iudicio receptum in exemplum diſciplinæ poſteris traditum ſit, prout potero è pluribus comprehēdam, profutura ſcilicet cognitioni aut intellectui eorum, quæ quis aut eruere vt priſca ex reconditis, aut ex noua re tentauerit.

Diximus iam, cum ſpecialiter ſingulorum pręcepta traderemus, iambum dactylico tam pedum numero quàm percuſsione congruere. Nam vt illum ſex pedum curſu hexametrum, ita hunc quoque ob eundem pedum numerum Senarium appellari voluerunt, quem & trimetrum, nam iugatis per Dipodian binis pedibus ter feritur. Huic poëtæ propter contractionem ad breuitatem eius (vtpote in tria tempora coartati, ideoque pauca admodum quæ eius metri temporibus congruerent, verba admittenti) quo latius panderetur, Spondeum, dactylum & Anapæſtum miſcuerunt, dumtaxat diſpari loco, id eſt, primo, tertio & quinto, parem autem ſedem Iambum ſemper vt ſibi dicatam obtinere voluerunt. Sed hoc in Tragicis & Comicis metris, quo ſint ampliores. Nam Iamborum ſcriptores, quibus celeri verſu opus eſt, fere per pedes Iambos prouolant. Solet tamen nonnunquam Tribrachus propter congruentiam eorundem iiſdem regionibus, quibus Iambus, recipi. Nam vbicunque ſyllaba longa eſt, ibi duę breues poni poſſunt, excepta ſede vltima, qua pes ſextus clauditur,

qui

qui ſemper aut Iambus eſſe debet aut Pariambus, quo fit vt longiſsimus verſus in eo ſeptemdecim ſit ſyllabarum, temporum vero totidem, quot & is, qui conſtat è duodecim ſyllabis, qua lege recipit Tribrachyn, etiam trochæum ſimili temporũ mẽſura admitti potuiſſet, quippe cum vterque eorum tribus temporibus cenſeantur: ſed ne copulatio Trochæi cum Iambo alterius metri ſpeciem induceret, quæ aut Choriambo aut Ionico, ademta prima breui qua Iambus incipit, ſubſiſtere videretur, omiſſum eſt. Notatur autem in Tragœdijs verſus ex omnibus Iambis compoſitus, ideoque admodum eſt rarus, adæque & ille qui ſecunda, quarta & ſexta ſede Spondeum, aut qui ex eo creantur, admittit in Tragico dumtaxat ſtylo: nam qui Comico charactere ſermonem inſtruunt, vitiãt Iambum, admixto locis eius Spondeo, quo & canor Tragicus paululũ in fabulis comprimatur, & rurſus à conſuetudine ſoluti ſermonis ſtylus Comicus erigatur. Quam obſeruationem noſtri fidelius quàm Græci cuſtodierunt, quibus magis eſt in vſu Iambus. Nam tam à nobis quàm priſcæ Comœdię authoribus idem frequenter eſt vſurpatus. Sed vt iam ad conditionem Iambici metri diſciplinamq; redeamus, tres eius ſpecies, per quas profluit, enitar attingere, quarum prima Iambica, ſequẽs Trochaica, tertia ex vtroque mixta reperitur, quæ omnes per incrementa ſyllabarum ſex diuerſitates ex ſe metris dabunt, non alias quàm hexameter Herous, è quis prima erit duodecim ſyllabarũ in tri-

metro verſu, in quo aut omnes Iambi aut Spondei admixti reperiuntur: vt,

Ibis liburnis inter alta nauium.

Tredecim autem ſyllabarum ſunt, qui vnum è triſyllabis pedem ſui dumtaxat generis qui pro loci conditione euenerint, habent, & reliquos è binis ſyllabis, vt,

Magnam propinquo ſcelere vidiſtis domum.

Quatuordecim vero, è quibus duo ternarum ſyllabarum contineantur, vt,

Erat oriendi tempus aurora hominibus.

Quindecim porro ſyllabarũ in quo tres ternarũ, reliqui totidem ſunt binarum, vt eſt,

Equum ſub aurata iuga media bigemina.

Sedecim ſyllabarum, cum duo pedes habent binarum ſyllabarum, quatuor autem trium, vt,

Nebula tenebroſa Canicula male roſcida.

Septemdecim ſyllabis qui conſtant, rariſsime inueniuntur, vnum enim omnino eumq́ue nouiſsimum habent pedem Iambum, vt eſt,

Rapere maria celeriuola dea ſibi cupit.

Sane accidit nonnunquam vt pro Anapæſto, aut Dactylo aut Spondeo quatuor breues primo pede ponantur, tanquam,

Beneficia pro re colere ſapientis viri eſt.

qui aut per Synalœphen ſcanditur, aut duabus breuibus in vnam longam copulatis, explicatur. Hoc genere verſuum, vt ſupra diximus, primus vſus eſt Homerus in Margite ſuo, nec tamen totum carmen ita digeſtum perfecit, nam duobus pluribusúe

buſúe hexametris antepoſitis iſtum ſubijcens copulauit, quod poſtea Archilochus interpolando compoſuit.

DE TRIMETRO VERSV Iambico.

VErſus Trimeter Iambicus, qui & Senarius adiecta ſibi ad initium dipodia in Tetrametrum, quem & Octonarium appellant, vertetur. Feritur autem dipodijs quatuor, ſicut trimeter tribus, quē à numero pedum, vt diximus, noſtri Senarium, à numero vero percuſsionū Trimetrū Græci dixerunt. Exemplum ergo trimetri Iambici erit,

Phaſelus ille quem videtis hoſpites.

Hic quadratus ex trimetro efficitur, ſic,

Adeſt celer Phaſelus ille quem videtis hoſpites.

Igitur ſi priorem adiectæ trimetro verſui dipodiæ detraxeris ſyllabam, ad, quæ eſt Iambi prima, erit verſus incipiens à Cretico, quem Amphimacrum dicimus, ſic,

Eſt celer Phaſelus ille quem videtis hoſpites,

quia detracta prima breui è Dipodia Iambica, ſequens longa annexo ſibi qui ei iungitur iambo, Creticum efficit pedem, ſic, eſt celer. Item,

Beatus ille qui procul negotijs.

Huic Trimetro ſi antepoſueris, Socrates, qui conſtat è longa breui & longa, hoc eſt Amphimacrus, erit Tetrametrus Archilochius Catalecticus, quē nos quadratum dicimus, ita,

Socrates beatus ille qui procul negotijs.

Hunc Muſici Trochaicũ appellãt. Nam cũ pręcedat Iambũ Creticus, detracta ei ſuprema longa & iambo in ſequenti adiecto, verſis in Trochæos iambis, Trochaicus Tetrametrus Catalecticus efficietur. Septem enim Trochæis decurſis extima omnino verſui ſupereſt ſyllaba per adiectionem Amphimacri. At ſi per Dipodian ſcandere volueris, erit idem Trochaicus Catalecticus, concludẽtibus verſum eius Amphimacro vel Dactylo. Cõtra ſi Spondeus Cretico, vt iambus Trochæo ſubnectatur, cui prima, vt ſuperius docuimus, in Iambicis ſedes eſt (ſemper enim remota Amphimacro primum tertium & quintum obtinet locum) ſeries illa de qua ſupra diximus Trochæi mutabitur.
Nam longa, Cretici tertia, coniuncta ſibi ſequente longa Trochæos, vt ſupra oſtendimus, per ordinem ire non patitur, Spondeo ſcilicet interueniente, qui Iambico verſu diſpari loco in Trochaico pari ponitur. Sane memineris quinque ſyllabas breues in huiuſmodi verſu poſſe pro vno Cretico poni, ſed raro admodum. In comicis autem non ſuccedunt, nec copulantur ſyllabæ inſequentium pedum prioribus, vt ſupra: nec mutantur pedes in Tragico quadrato, ideo quod non ſeſquipes aliquis, id eſt, Triſyllabus, anteponitur Trimetro, qui conturbet ordinem, vt ſupra oſtẽdimus, quique ſeſquipes appareat ſuperfluus, poſt Trimetrum in vltimo. Itaque vt verſus Tragicus antepoſito Seſquipede ex Trimetro fit Tetrametrus, ita Comicus appoſito ſeſquipede in vltima

ſede

ſede verſus adæque Trimetrus reddetur Tetrametrus, vt,

Si quis per omnes mihi deos iuret patrem Lachetem.

In hoc autem verſu per adiectionem non mutantur pedes, vt in tragico, quia ſeſquipes vltimæ parti iunctus, neq; vt ſuperiore metro permixtus, clauſulam tantum verſui dabit. Tragico autem ſi ſeſquipedē præpoſueris, Ambiam, erit, vt diximus, Tetrametrus Catalecticus, vt,

Deos penates qui parentes Terei. Trimeter.

Tetrameter autem,

Ambiam deos penates qui parentes Terei.

Itaque vt Archilochus Creticum Iambico Trimetro præpoſuit, vt faceret tetrametrum trochaicum, ita Hipponax trimetro iambico vltimum adiunxit Antibachium ex prima breui, longis duabus, vt faceret tetrametrum iambicum Comicum, velut,

Trahuntque magni nauitæ clamoribus.

Trimeter. Addo, Carinas, fiet quadratus Catalecticus, qui ex iambo natus ad finem quoque idem manabit: nam licet Antibachio compleatur, nil oberit aut diuiſio aut pedis copulati adiectio, retracta enim tertia eius longa, nas, iambus ex Antibachio efficitur. Ergo is quoque vt ſuperior trochaicus aut ſemipede, id eſt ſyllaba vna, terminabitur, aut ſi per dipodiam percutiatur, poſt tertiam inciſionem Antibachio claudente, erit in vtroque tetrameter Catalecticus. Frequens hoc Comicis metrum & præcipue antiquæ comœdiæ ſcripto-

ribus, noſtri quoq; Plautus & Cæcilius & Turpilius non aſpernati ſunt, Atelanarum autē ſcriptores appetiuerunt: eſt enim iocoſis motibus emollitum geſtibuſq; agentium ſatis accommodatum. Idem Archilochus ex trimetro ſupradicto ſyllabā auferendo modo è capite, modo ex infima parte, duo genera compoſuit, quorum alterum Græci ἀκέφαλον, alterum κολοβὸν, qua ſi curtum, ſiue σκάζοντα, id eſt claudum, & ideo χωλίαμβον dixerunt. Exemplum Acephali trimetri erit,

Iuppiter ſalutis arbiter meæ. Item,
Eſt celer Phaſelus ille quem vides.

Huic enim ſi adieceris vnam ſyllabam, erit Iambicus integer, ſic,

Iam Iuppiter ſalutis arbiter meæ. Item,
Adeſt celer Phaſelus ille quem vides.

Curtum autem per detractionem vltimæ ſyllabæ fecit huiuſmodi. exemplum erit apud Horatium tale,

Seu poſcat agna ſiue malit hædo.

Huic ſi adieceris ſyllabā, erit integer trimeter, ſic,

Seu poſcat agna ſiue malit hædulo.

Id autem ab Horatio exemplum protulimus, vt oſtenderemus, vnde id noſter Lyricus imitatus ſit. Eſt & altera ſpecies trimetri Scazontis, quam Hipponax induxiſſe perhibetur, cuius compoſitio talis eſt, vt ſecunda ab vltima ſemper ſyllaba longa ponatur, id eſt, vt non Iambo ſexto, ſed Spondeo pede aut Trochæo, contra quam lex Iambi poſtulat, terminetur. Meritoque à Græcis appella-

tur

tur Scazon, id eſt, claudus. Vnde obſeruandum eſt, ne Spondeus, vel qui ex eo procreatur, ſede quinta in hoc verſu ponatur: ne quatuor iugiter longæ omne deſtruant metrum. erit in exemplo verſus hic,

Sella in curuli Scrofa Nonius ſedet.

Fiat, mutato accentu, pro ſedet, ſedit, erit claudus: rurſus hunc permutatio verborum faciet Iambicũ integrum: vt,

Sella in curuli Scrofa ſedit Nonius.

Similiter & illum Scazonta permutatio eadem rectum Iambicum faciet: vt,

Nec excitatur claſsico truci miles. Contra,

Nec excitatur claſsico miles truci.

Hoc autem tunc demum fieri poterit, ſi vltimi duo pedes ex diſſyllabis verbis ſubſiſtant, vt inter ſe permutari poſsint. Hæc compoſitio quamuis vitioſa tamen in Iambico placuit: nam Choliambos multi veterum ſcripſerunt. Idem Hipponax etiam tetrametrum pari lege qua trimetrũ induxit. cuius erit exemplum,

Pro pudor, Sella in curuli Scrofa Nonius ſedit.

Nam tribus ſyllabis, id eſt amphimacro pede, pro pudor, ſuperiorẽ verſum, vt vides, præcedet. Itẽ,

Hæſitat nec excitatur claſsico truci miles.

Adiecto ad principium verſus, hæſitat, tetrametrus factus eſt: de quo plura dicere ſuperuacuũ eſt. Omnino enim quæcunq; ſupremis duabus adiungas, ex Choriambo & Dibrachy, id eſt Pyrrichio, duo Dactyli efficientur. quod cum ita ſit, nullus

inficias ire poterit, quin ex Spondeo & duabus Dactylis trimetrum Epicum formatum ſit: cui ſi Pherecratium adiunxeris, heptaſyllabum Hexametrum Heroum, cui Priapeum nomen eſt, figurabis: vt,

Sic te diua potens Cypri. Grato Pyrrha ſub antro.

Qui conſtat ex Spondeo, duobus Dactylis: quarto ſpondeo, quinto dactylo, ſexto ſpondeo. Item,

Vxor pauperis Ibyci. Glyconium,

Cras donaberis hædo. Pherecration. quibus coniunctis hexameter Priapeus efficitur, ſic,

Vxor pauperis Ibyci Cras donaberis hædo.

Memineris autem non omnem verſum Priapeum probabilem fore, ſed eum qui ex Glyconio & Phærecratio ita eſt compoſitus, vt vtraq; eius cola à Spondeo inchoentur, de quo ſuo loco plenius dicemus.

DE DIMETRO VERSV.

MEmini de Dimetro nos ſuperius ſub occaſione Tetrametri metri pleraque dixiſſe, quod eſt veluti naturaliter Epodis aptum, etiam ſi Sapho carmen ex eo continuum induxerit, quod appellatur δίμοιρον ἐπικὸν, idem & Pentaſyllabum, quia frequenter inuenitur cum alijs ſui generis, Epodus habebitur. Nihil enim de eo quam dictũ eſt maiores tradiderunt, vnde nunc ad ea, quæ de Hexametro pari ratione propagata ſunt, reuertemur.

DE METRIS QVÆ EX Penthemimere, & hephthemimere Tome propagantur.

HEroi verſus primam inciſionem, quam πενθημιμερῆ Tomen vocant, in qua prior ſit Spondeus, ſecundus Dactylus, dehinc ſyllaba, ſi duobus pedibus, integri dumtaxat ſenſus, reuulſis, & cuiuſlibet fine verſus hexametri connectas, propagabis verſum Hendecaſyllabum formę alterius, quam eſt ille, qui ſubnexo Phalæcio figuratur. hoc frequenter vſa eſt Sapho, qui ita copulatur,

Sic fatur lacrimans. Et alio,

Labitur oris. Item,

Poſtquam res Aſiæ quærere terras.

Nam ſemipedi qui ſupereſt ſequẽtis Dimetri prima ſyllaba annexa Spondeum mediũ dabit. Quartus Pyrrichius erit, vltimus vt fors tulerit, aut trochæus aut Spondeus reperietur. Quod genus metri ex vno verſu formari poterit, illo dumtaxat, cui primus Spondeus, vt ſupra, ſed ſequens ſit Dactylus demtis medijs tribus aut quatuor ſyllabis, tanquam,

At regina graui ſaucia cura.

Poſtquam res Aſiæ vertere gentem.

Si tamen in verſu nouiſsimos duos pedes integri ſenſus inuenies, quod raro cõtingit, idẽ hoc prędicta pẽthemimeres hexametri tome, & Iãbica baſis cum ſemipede, quæ adæq; Penthemimeres inciſio metri Iambici eſt, ſubiecta ſuperiori efficiet: vt,

Carmen Pierides ſtruunt ſorores. Item,

Silenum Bromijs dabunt choreis.

Nam, Silenum Bromijs, hexametri eſt tome, ſtruunt ſorores, Iambici. At ſi eadem tome, de qua ſermo eſt, ab hexametro diuiſa, ſequentem verſus eius partem tribus trochæis perficias, metrũ haud indecens formabitur, quod erit in numero & genere Phalæciorum per coniũctionem Heroi hexametri, & Trochaici, haud alias quàm ſuperior, ex copulatione Iambici, tanquam,

Dudum ſaucia cura, Exerit furorem. Et,

Eluctabile tempus, Fata iam parabant.

Nec minus hephthemimeres tome, ſubdito ſibi verſu trimetro Catalectico, qui ex Pyrrichio, Spõdeo & Iambo ſubſiſtat, aptum Tragicis choreis metrum præſtabit, velut,

Multa quoque & bello paſſus. Dehinc,

Fato profugus Lauinaque venit. Item,

Obrue nos Danaoſq́; ſimul,

Aras Priami damnate pias tunc.

Quo genere metri & Euripides in Oreſte, & Põponius noſter in ſuis vſi noſcuntur. ex eadem ſola Hephthemimere tome apud Septimium Serenum in opuſculis compoſitum carmen huiuſmodi reperitur,

Inquit amicus ager domino,

Si bene mi facias, memini,

Pinea brachia dum trepidant,

Audio canticulum Zephyri.

Adiecta reſidua metri parte efficietur hexameter

Herous, hoc modo,

Inquit amicus ager domino, Sere plurima, reddam.

Si bene mi ſacias, memini tibi ſoluere grates.

Audio canticulũ Zephyri modulante ſuſurro.

Ita per adiectionem reſidui commatis Herous integer effectus eſt. Item ex tribus Dactylis, accedente ad extimam clauſulam Pyrrichio ſeu Iambo lyrici verſus metrũ, quod Græci Calabrion appellant, informabitur, vſurpatum à paſtoribus Calabris, qui decantare res ruſticas his verbis ſolent, quod genus metri Annianus Phaliſcum carmen inſcribit, tanquam,

Carmina per varios dare modos.

Vt eſt illud apud Septimium Serenum,

Quando flagella ligas, ita liga,

Vitis & vlmus vti ſimul eant.

Ferme omnes Dactyli ſunt, vltimo diſſyllabo accedente quolibet excepto Spondeo, quod genus & ex Penthemimere Tome formari poterit: ita vt duobus Dactylis & ſemipede partem orationis implentibus reſidua metri portio duobus diſſyllabis, id eſt Pyrrichio & Iambo, terminetur, vt,

Vitis & vlmus vt ſimul eant.

Adæque & quatuor Herois & ſemipede accedentibus duobus ad finem verſus Iambis, Archilochiũ metrum procreabitur: vt eſt,

Veliuolis properat multiſq; citiſq; nauibus.

Quod ſi pro nauibus, carinis, poſueris, fiet Herous hexameter.

DE ANAPÆSTI METRI generibus, quæ ex Heroo deriuantur.

SEd & Anapęſtica metra per Epiplocen, de qua ſupra diximus, ex Heroo originē trahere haud difficile eſt deprehendere: Nam ſi hexametro verſui, cui in ſupremo Spondeus, ſeu Trochæus ſit, cæteri omnes dactyli, primam detrahas ſyllabam, (tanquam,

At tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro.) erit Anapæſticus Catalecticus. Sublata enim, At, coniunctione, quæ prima in verſu poſitione longa eſt, vltima ſingularis erit, ſyllaba initiali, vt vides, demta, quæ in principio dactylum, in vltimo Spondeum facit. Erit ergo Anapæſticus verſus talis,

Tuba terribilem ſonitum dedit ære recuruo.
E tribus autem Anapæſtis coniunctim vltima his ſyllaba Catalectica accedente, ſeu duabus, interdū enim Spondeus pro Anapæſto, metro exigēte, ponitur, & duæ reperiuntur, quæ tamen conuenientem metro non efficient pedem, vt merito Catalecticus verſus efficiatur, formabitur Epodos ex Anapæſtico non abſone metro Heroo reſpondēs, nec immerito, nam retracta Heroo penthemimere, pars eius reſidua hanc Epodum dabit, velut,

Vos o Calliope: dehinc,
Precor aſpirate canenti.

Id erit in Anapæſtico, par ac ſimile,

Mea

Mea tibia dicere verſus. Item,

Præterea duo nec tuta mihi valle reperti.

Huic ſimile Anapæſticum,

Cuicunque libebit vt iſtos.

Quod ſi coniungas, facit,

Vos o Calliope mea tibia dicere verſus.

Inde intelligi datur ex huiuſmodi Anapæſtis carmen illud Phaliſcum, quod conſtat ex Spondeo duobus Anapæſtis & ſyllaba, eſſe compoſitum,

Vndæ vnde colonus Eoæ.

A flumine venit Oronti.

vltima Catalectica ſuperfluente ſyllaba. Suggerēdum tamen neceſſario reor, ne forte apud aliquē mirum aut nouum ſit, ſi mixtum Anapæſtis Spondeum inuenerit, nam cum & Anapæſtus & Dactylus è duabus Spondei longis nunc prima nūc ſecunda diuiſis, editi eſſe noſcantur, conſequenter ac merito vt parens vtriuſque apud alterū eorum authoritatem maximam obtinebit, & vbi vſus exegerit, inter Anapæſtos locum ſibi vſurpabit. Neq; hoc ſilentio tradiderim, etiam alteram Phaliſcorū carminum ſpeciem ita digeſtā, vt è tribus Dactylis & Iambo vltimo ordinata ſubſiſtat, velut,

Pergat amica Venus modo iocis.

Dimetro autem Anapæſtico Catalectico ſiue Heroo Penthemimeris, ſi Phalæcij colon, id eſt, partē è tribus Trochæis ſeu Syzygiam eius adiunxeris, Proſodiacum metrum efficies, quod ſemper à diſſyllabo quolibet, vt,

Heu heu date nunc ſonitus date bella tela.

Item ex Heroo,

Carmina pulchra mihi o boni ſodales.

Accedit his etiam illa Anapæſticorum ſpecies de ſonte Dactylici verſus veniens, apta admodum Comicis, ἀριστοφάνιος nuncupata eſt, non quia cõditor eius Ariſtophanes fuit, nam & Aeſchylus & Cratinus priſcæ comœdiæ ſcriptores eo vſi ſunt, ſed quia plurimus in hoc metro Ariſtophanes inuenitur. Cuius ſpecies duplex, Pæonica & Anapæſtica. Nam verſus Ariſtophanius Pæonicus conſtat è tribus primis pæonibus, & amphimacro, vt eſt,

Iam Tyberis en placidus in maria labitur. Item,
Egregia percoluit ingenia Muſice.

Quibus ſi vltimas breues Pæonum detrahas, erit omnis Dactylicus tetrametrus Anapæſticus, qui conſtat Anapæſtis ſeptem & ſemipede, qui eſt octonarius, veluti,

Alius cythara ſonituq; potens volucres pecudeſque mouere.

Cuius origo talis eſt: Omnis pes in hexametro Heroo primam ſyllabam longam habeat, neceſſe eſt, & hic verſus ſit pedum ſex, Ariſtophanius autem, quia ſeptem pedibus & ſemipede ſubſiſtit, neceſſario adiungimus Heroo ſeſquipedem, ita vt in principio verſus ſyllabam longam locemus, tunc maxime, ſi in eo verſu fuerit primus Dactylus, hac enim addita ſyllaba, omnis Heroi metri ratio commutabitur: nam ex Dactylo per adiectionem ſemipedis fiet Spondeus, dehinc quæ ſequuntur

quuntur duæ breues, proximam ſyllabam longã, quæ fuerant Dactyli, occupabunt, vt fiat Anapęſtus, & deinceps reliquæ idem facient. In ſuprema autem parte verſus, id eſt, ante vltimum Spondeũ, quo Herous clauditur, & quintum pedem, interponimus dactylum, quo pes ſeptimus Anapæſtus efficiatur, ſuperfluente ſemipede, veluti,

Peliaco quondam prognatæ vertice pinus.

Adijcio verſui primam ſyllabam longam, Ex, item ante vltimum pono pedem, per freta, fiet talis,

Ex Peliaco quondam prognatæ vertice per freta pinus. Item,

Iam ferus Heſperia dabitur Capricornus in vnda.

Iungo ad initium, &, ante vltimum autem pono, amatus, fiet,

Et iam ferus Heſperia dabitur Capricornus amatus in vnda.

Aut ſi primus Spondeus ſit, inſequentes Anapæſti ſex, ſemipede vltimo. Item,

Admota labris tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro.

Hic verſus per adiectionem, quatuor ſyllabarum primarum, admota labris, ex Heroo, Anapæſticus effectus eſt Tetrametrus Catalecticus, ſcanditur per dipodias & terminatur per ſemipedem, ſic,

Admota labris tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro.

Item alia de hexametro eius ſpecies ex eodem dumtaxat verſu, in quo præter vltimum omnes dactyli pedes ſint, vt,

At tuba terribilem ſonitum dedit ære recuruo.

Ademta enim prima initiali & tertia vltima ſyllaba, fiet,

Tuba terribilem ſonitum dedit ære curuo.

Percutitur, vt vides, Anapæſtis quatuor, vltimo Bachio à breui incipiente. Item,

Aſt ego iam Bromio thyaſos celebrabo renato.

Ex quo Anapæſticus talis,

Ego iam Bromio thyaſos celebrabo nato.

Rurſus Anapæſticus in Heroum commigrabit hoc modo,

Tibi naſcitur omne pecus, tibi creſcit hædus.

Huic ſi adijcias, quæ Heroo detraxeras, id eſt, primam & tertiam ſyllabam, fiet verſus Herous, ita,

Nam tibi naſcitur omne pecus, tibi creſcit & hædus.

Ita ex ſe per adiectionem detractionemque parantur. Ideoque à quibuſdam Anapæſtus Antidactylus dictus eſt, cum eiuſdem cognationis iure proximi in eandem temporum legem numerumque concurrant. Hic verſus ab Archebulo Archebulius dictus eſt, non ipſo autore editus, ſed ab eo frequenter vſurpatus. Nam & Ibycus & Pindarus & Simonides hoc verſu longe ante vſi oſtenduntur. Proprium autem Archebulium eſt, quod conſtat Ionico ἀπὸ μείζονος, inſequētibus duobus Dactylis & duobus Trochæis. Recipit & Anapęſtum in fine & Spondeum pro Trochæo, ſed & Bachiū à breui incipientem. huius exemplum eſt,

Iam pes nouus atque metron placet Archebuli,

Nonnun-

Nonnunquã in hoc pro prima ſyllaba longa, duæ breues ponuntur: vt,

Tibi naſcitur omne pecus, tibi creſcit herba.

Item Archebulion prima ſyllaba adiecta,

Nunc pangite dulce melos Iouis alma proles.

Nam ſeſquipede huic ſublato, id eſt, nunc pangite, erit Decaſyllabum Alcaicum, ſic,

Dulce melos Iouis alma proles.

Non ſuperſederim etiam Saluſtiano, qui profluit ex Pentametro Heroo: Falſo queritur de natura ſua genus humanum. Detracta enim, ſua, erit verſus trimeter Anapæſticus, nam veniet in formam Pentametri, ſic,

Queritur de natura genus humanum,

Annexo vltimæ parti, falſo, erit idem Trimeter Anapæſticus, in quo prima Syzygia continebit Anapæſtum & Spondeum, ſecunda duos Spōdeos, tertia Anapæſtum & Spondeum,

Queritur de natura genus humanum falſo.

Calabrius etiam verſus, quia occaſio admonuit, inter Anapæſticos numerabitur, vtpote qui ex Anapæſto & Spondeo conſtet: velut,

Habeatur vt eſt ventum, tibi comprecor errorem ſimilem.

Nam continet Anapæſtos duos & Spondeũ, item Anapæſtos duos & Spondeum, vltimum Anapæſtum ſingulare.

DE METRO CHORIAMbico quod ex Pentametro Heroo manat.

NEc minus Choriambicum, quod & Phalæciũ, è pentametro Heroo deriuatur. nam duobus Dactylici verſus colis, id eſt duobus hemiſtichijs naſcitur, tanquam,

Dum meus aſsiduo luceat igne focus. Item,
Nulla meo ſedeat turba profana loco.

His poſtremum ad ſemipedem ſi adijcias ſyllabam, ſeu poſitione ſeu natura longam, vt, nulla meo iam: dehinc penultima quæ in verſu breuis eſt ſi longa ponatur, id eſt pro, loco, vt ſit, luco, efficietur verſus è Dactylico Choriambicus quadratus Catalecticus per adiectionem & immutationem, ita,

Nulla meo, iam, ſedeat turba profana luco.

Semper enim Dactylus, ſi poſt duas lõgas breuem acceperit in Choriambum commigrabit, vt, Arma virum, &, Tityre tu: ſicut & hic, Nulla meo. Docui ſuperiore volumine Chorium eundem & Trochæum appellari, huic ſubiectum Iambum Choriambum pedem reddere. Ergo erunt in verſu tres Choriambi, vltimus Bachius à breui incipiẽs, nam ſatis abſone Choriambo clauditur, meritoque Tetrametrus Catalecticus figuratur: vt,

Dum meus hic aſsiduo, ardeat igne focus.

Nam ita & hic vt Anapeſticus quadratus terminabitur antibachio, eritq́; Catalecticus, quia non ſui generis

generis pede clauditur. Inſtruendi ſane ſumus nõnunquam Choriambo, ſi res exegerit, Iambicam Baſin immiſceri, quod genus Bachiacum Muſici dicunt, exemplo erit verſus ille,

Cui reſerata mugiunt aurea templa mundi.

Nam ſecundus pes, ta mugiunt, duobus Iambis cẽſetur, nec tamen aliquid iacturę metro attulit, cum temporum inter vtrumq; congruant ſpacia. Vnde & tribrachus pari calculatione admitti pes poterit duabus breuibus in vnam coeuntibus, quæ Iambũ ſeu chorium efficiant. Nec te ſyllabarum terreat numerus cum intra præfinita temporum ſpacia teneatur, veluti,

Tibi vetus ara caluit aborigineo ſacello.

Hic pro Chorio ſiue Trochæo tribrachus poſitus inuenitur, longa in duas breues ſoluta, ſic, Tibi ve, Tibi enim pro vna ſyllaba longa accipiemus. Ra caluit ab o. Nam pro Choriambo tribrachus bis inductus reperitur. Huius metri Phalæcum authorem accepimus, quod appellatione ipſa dinoſcitur, qua metrum ſignatur.

DE DVOBVS IONICIS
à Dactylo hexametro generatis.

IOnicus quoque Sotadeus ſiue Sotadicus, nam quidam volunt eſſe inter eos hanc differentiam, vt Sotadeus conſtet duobus Ionicis & Ithyphallico, id eſt tribus Trochæis, vt.

Pronus cupit ingentibus ire cum procellis.

At Sotadicus tribus Ionicis pedibus adæque

ἀπὸ μείζονος vltimo Spondeo, vt eſt,

Galli timidi ſemianimes tergora vertunt,

Ex Dactylico hexametro profluunt. Nam Spondeo initiali & finali & in medio verſu poſito conſtat, qui in Heroo ſumma obtinet metri, vtpote qui diuiſione ſecundæ longæ Dactyli ſit par. Eius tetrametrus quoque Catalecticus ſimiliter originẽ ab Heroo hexametro trahit. nam quod reſiduũ eſt Dactylico verſui poſt diuiſionẽ eam, quã hephthemimere diximus, tanquam,

Arma virumque cano Troiæ Supereſt,

Qui primus ab oris. Item,

Inde thoro pater Aeneas Dehinc,

Sic orſus ab alto.

Id ſi geminaueris, & Pariambum medium inſerueris verſui, Ionicum ἀπὸ μείζονος tetrametrum Brachycatalectum figurabis, vtputa ſi medius Pariambus. Ergo geminata cola Heroi verſus metrũ ex ſe tale procreabunt: vt,

Qui primus ab oris, Item, Dum conderet vrbẽ.

Sit medium, puto, fiet verſus,

Qui primus ab oris, puto, Dum conderet vrbẽ.

Ergo Pariambus in media ſede duorum hemiſtichiorum poſitus duo cola nectit, facitque vt inter ſe congruant, quæ ſine metro antea diſsidebãt. Sane cadere nonnunquam in hanc ſpeciem & trochaicam baſin, quæ ſecunda regione poſt Ionicam primam poſitam Praxilium metrum efficit, intimandum lectori eſſe par duxi, ne velut contra legem Ionicorum factam exiſtimaret, veluti,

Te

Te nunc rogo Phœbe dulce melos.

Ex hoc & Dithyrambici metri origo manat, quod ex duobus primis Pæonibus & Hippio tertio, id eſt Epitrito, ſubſiſtit, vt,

Iam Tyberis implacidus vnda fluens.

Quorũ ſupremas ſi detrahas ſyllabas, tres Dactyli in verſu reperiuntur. Nunc de Ionico, quem Muſici ἀπὸ ἐλάσσονος vocant, cuius de origine, & nomine & compoſitione, quia accidunt trimetro Scazonti, huic quoque accidere in dubium nõ venit, ex trimetro verſu Iambico Dimetrum Epodum. Octoſyllabum Archilochus commentus eſt, vt,

Beatus ille qui procul negotijs.

Ex quo dimetrus,

Beatus ille qui procul.

Niſi ſi recipiat Dactylum, aut eius contrarium, vel loco Iambi tribrachum, & fiat nouem ſyllabarum. Hic enim dimetrus, adiectis duobus pedibus, quos idem detraxit, reuertitur ad priſtinum trimetri ſtatum, tanquam,

Subire Mæcenas tuo.

Si adiecero, negotio, erit trimetrus,

Subire Mæcenas tuo negotio. Item,

Beatus ille qui procul.

Si addidero, Simonides, trimetrum hac dipodia cõplebo,

Beatus ille qui procul Simonides.

Facit præterea verſum Iambicum trimetrum tam, Simonides, quàm, negotio, repetitum ter, haud alias quàm aiunt feciſſe Vergilium noſtrum, Iam-

bico Epigrammate:

Thalaſsio Thalaſsio Thalaſsio.

Quod bis enunciatum facit Epodon, ita,

Beatus ille qui procul negotio,

Thalaſsio, Thalaſsio.

Quo dimetro etiam Archilochus carmen compoſuit in Lycamben & filias: ſed & apud nos metro continuo Alphius Auitus libros rerum excellentium fecit, & noſter Horatius plures odas eodem metro perſecutus eſt. Item dimetrus ex vtraque parte ſyllaba detracta & Acephalos & Scazon, id eſt, capite imminutus & claudus efficietur, ſic,

Adeſt celer Phaſelus eſt. Item,

Simonides, Simonides. Prima enim ademta ſyllaba faciet ἀκέφαλον, ſic,

Eſt celer Phaſelus eſt.

Vltima vero claudum, ſic,

Adeſt celer Phaſelus. Item ἀκέφαλος,

Monides Simonides. Scazon,

Simonides Simoni. Ad inſtar ſcilicet dimetri ſuperioris. Horatius autem in ſuo opere primum ἀκέφαλον aſsimilem huic,

Eſt celer Phaſelus eſt, Ita induxit,

Non ebur neque aureum.

Sequentem vero Epodum trimetrum catalecticũ ad inſtar huius,

Phaſelus ille quem vides Sabinus,

Mea renidet in domo lacunar.

Cui ſi duplicem Iambũ à principio demſeris, mea renidet, relinquetur, in domo lacunar, quæ clauda

pars

pars erit dimetri aſsimilis illi ſuperiori,

Adeſt celer Phaſelus.

Huius tenoris ac formæ quoſdam verſus poëtas lyricos carminibus ſuis indidiſſe cognouimus, vt & apud Arbitrum inuenimus, cuius exemplum,

Memphitides puellæ,
Sacris deum paratæ. Item,
Tinctus colore noctis.
Aegyptias choreas.

DE SATVRNIO VERSV.

ET quoniam ſub occaſione verſus huius & tempeſtiua etiam nobis alia ſuggerit ſpecies, conſentaneum reor hoc loco dicere de natura & origine huius verſus, cui priſca apud Latinos ætas, tãquam Italo & indigenæ Saturnio ſiue Faunio nomen dedit, ſed falluntur: à Græcis enim varie & multiformiter inductus eſt, nec tantum à Comicis, ſed etiam à Tragicis. Noſtri antiqui vſi ſunt, ea non obſeruata lege, nec vno genere cuſtodito, ſed præterquam quod duriſsimos fecerunt, etiã alios longos, alios breuiores inſeruerunt, quorũ eſt hic,

Turdis edacibus dolos comparas amice. Item,
Ferunt pulcras creterras, aureaſq; lepiſtas.

Et apud Næuium,

Nouem Iouis concordes filiæ ſorores.

Videtur tamen è duorum verſuum membris cõpoſitus, Dimetri & quadrati. Conſtat autem pedibus ſex & ſemipede. Nam primos tres pedes & ſemipedem habet, ex parte prima Dimetri: reli-

quos vero tres pedes, qui ſunt vltimi, habet à parte prima quadrati Tragici Trochaici, vt,

Cum victor Lemno claſſem Doricam appuliſſet.

Eſt autem duabus primis ſyllabis longior ab hendecaſyllabo, nam vno pede in capite hendecaſyllabi poſito, Saturnius verſus fiet: cuius exemplum, Metelli propoſuerunt de Næuio, aliquotiens ab eo laceſsiti, Ita,

Malum dabunt Metelli Næuio poëtæ.

Nam, Malum dabunt Metelli, clauda pars Dimetri Iambici eſt: dehinc, Næuio poëtæ, tribus Trochæis conſtat, quod Phalæcium vocamus, nec quicquam oberit Trochæo, quod ſemper in metris indifferenter, ſicut ſuperius diximus, ponitur, tres Iambos cum ſyllaba & tres Trochæos. Ergo erit prima pars (id eſt,

Malum dabunt Metelli.) talis, qualis eſt,

Adeſt celer Phaſelus. Itẽ, Mẽphitides puellæ.

Sequens,

(Næuio poëtæ.) talis, vt eſt,

Bache plaude Bache.

Sane vt in decaſyllabo, primus pes incertus eſt. Ita vt in hoc duo primi pedes variantur,

Iam nunc vocet Camœnas quis nouẽ ſorores.

Qui vt terminus à Spondeo incipit. Quidam volunt hunc feriri ſexies & recipere pedes ſeptẽ, hoc eſt, Spondeum, Iambum, Pyrrichium, Pariambũ, Dactylum, Trochæum, Anapæſtum, è quibus eſt Thacomeſtus, & naſci à Trimetro Scazonte: alij vero

vero omnes duodecim pedes admittere, neque ſemper eum, vt illi aſſerunt, naſci è Trimetro Scazonte. Vnde apud omnes grammaticos ſuper hoc adhuc non parua lis eſt.

LIBER QVARTVS

DE CONNEXIS INTER ſe atque inconnexis, quæ Græci ἀσυνάρτητα vocant, pragmaticus.

EMENSIS atque diſcuſsis his ſecundum propoſitum nobis ordinẽ, quæ ex Dactylico atque Iambico genere per multiplices compoſitionum figuras informata deriuantur, ſupereſt vt ea, quę ex vtriuſque concinnatione ac permutatione metrorum genera procreãtur, quibus aut magni authores nomina dederunt, aut illuſtres poëtæ frequẽter vſi ſunt, perſequamur. Namque Archilochum ferunt, quem parentem artis Muſicæ iuxta multiformem metrorum ſeriem diuerſamque progeniem omnis ætas canit, acceptum ab his qui ante ſe inſpexerant ſummatimque tractauerant Dactylicum, quod eſt omnium caput ac principium, per abiectiones detractioneſque vertiſſe. E quo

primum Iambicum metrum per detractionē vnius temporis formauit, adæque Hexametrum, qui per Dipodias Trimeter efficitur, dehinc ab his duobus exorſus multa metrorum genera, variaq́; produxit, mutata per tranſlationem, vt in vtroq;, longa ſyllaba. Rurſus per inciſionem ſingulorum atque coniunctionem pleraque metrorum genera commentus eſt. Iamque Iambico trimetro detracta parte tertia, id eſt, Dipodia, dimetrum Iambicum edidit, ſic,

Beatus ille qui procul negotijs, Dehinc,
Vt priſca gens mortalium.

Similiter à dactylico eadem parte adempta, id eſt, duobus retractis pedibus, Tetrametrum de Hexametro verſum protulit, vt,

Cantabunt mihi Damœtas & Lyctius Aegon.

Dehinc,

Damœtas & Lyctius Aegon.

Eadem ſpecies erit ſi ſupremos ſimiliter pedes detrahas, vt,

O crudelis Alexi nihil mea carmina curas.

Dehinc,

O crudelis Alexi nihil mea.

Item Iambico trimetro ſuprema detracta ſyllaba hendecaſyllabon, quem quidam Miuron vocant, edidit, vt,

Beatus ille qui procul negotijs. Dehinc,
Beatus ille qui procul quieſcit.

Similiter Trochaico tribus reuulſis pedibus, metrum Phalæcium protulit, ſic,

Tollor

Tollor in montes vagus entheus repente.

Dehinc,

Entheus repente.

Rurſus hæc eadem connectens per cola & commata inter ſe, innumerabiles edidit ſpecies, quarum aliæ per coniunctionem, aliæ per iniectionẽ metrorum compoſitæ formatæque noſcuntur. Nam duobus pedibus & ſemipede verſus Heroi, quæ penthemimeres tome dicitur, diuulſis, rurſuſque inter ſe copulatis, pentametrũ Elegiacum figurauit, vt,

Incipe Menalios: Incipe Menalios.

Idem hoc ex tribus Penthemimeres fit, & appellatur ab alijs tripenthemimeres, ab alijs triſyntheton. Traditur autem triſyntheton illa ſpecies, quæ tria cola diuerſa ac ſeiuncta metri lege in vnum carmen conſociat, tribuſque trochæis in fine concludit, vnde & triſyntheton appellatur, quod ſcilicet ſit ſpecierum trina ratione diſtinctum, tamen copulatis his verſus vnius generis propagatur. Phalæcium quoque tetrametro Heroo, aſsimili quoque inconſona inter ſe coniunctione ſociauit, ita,

Soluitur acris hyems grata vice, Dehinc,

Veris & fauoni.

Tres trochæos eadem ſpecie & in Anapæſtico dimetro, id eſt, dipodia eius ante lata, protulit, velut,

Age nunc comites ferte ſacra Bacho. Nam,

Age nunc comites,

Anapæſtica dipodia.

Ferte ſacra Bacho,

Phalæcium metrum eſt. Item ex Iambica baſi & Choriambo, ſic,

Nouum melos Lydia dic. Nam,

Nouum melos, duo ſunt Iambi,

Lydia dic, Choriambus. Rurſus ex dimetro Anapæſtico, & dimetro Iambico Catalectico, ſic,

Age conſcia Muſa ſacros ſcopulis refer ſonaq; cantus.

Age conſcia Muſa ſacros ſcopulis,

Dimetrum Anapæſticum.

Refer ſonaq; cantus,

Dimetrum Iambicum Catalecticum. Item ex dimetro Iambico Acatalecto, & dimetro Trochaico Catalectico, ſic,

Beatus ille qui procul, tollor in montes vagus. Nam,

Beatus ille qui procul,

Dimetrum eſt Iambicum Acatalectum.

Tollor in montes vagus,

Dimetrum eſt trochaicum Catalecticum. Adeo fœcundus varietate carminum, & ſingularis artificij in excogitandis nouis metris hic author eſt, vt & cæteris vatibus imitationis ſuæ, in componendis metris obſeruantiam parem ſtudioſa æmulatione præſtiterit. Nam plerique ſequentis æui his informati metrorum figurationibus, & quibuſdam vijs authore Archilocho, varias numerorum ſpecies & ipſi commenti poſteris tradiderunt, vnde innumerabilis, incomprehenſibiliſque venit in

manus

manus copia. Nam è trimetro Iambico Archilochio, Iambicus pede minor, quem etiàm decaſyllabon vocant, figuratus eſt ab Alcæo, vnde & Alcaicus dicitur, vt,

Beatus ille quem potens Deus.

Item heptaſyllabon Anacreontium, primam habens longam additam, vt,

Nunc ſacras ite ad aras.

Item ex Trimetro Iambico Catalectico, medio trochæo immiſſo, ſic,

Trahuntq; ſiccas machinæ carinas.

Nam à Callimacho medius Trochæus inſertus eſt Iambico verſui. Hæc forma conueniens Saturnio verſui eſt. Item Iambicus dimetrus ſolutus in Tribrachyn,

Agite, fugite, quatite Satyri.

Item ex baſi trochaica & moloſſo,

Tollor altos in montes.

Item ex Trochaico metro Catalectico hephthemimeri dactylico,

Tollor in montes vagus, numina ſic ſtimulant.

Item Trochaicus tetrametrus Catalecticus pluribus longis in breues ſolutis, ſic,

Agite turba Phrygia nunc & quatite grauia tympana.

Item Trochaicum tetrametrũ Catalecticum quartum Iambum habens, quod Eupolidium vocant,

Iuppiter vocatus, adeſt: Dij fauete cæteri.

Item ex trochaico tetraſyllabo & dimetro Ionico ἀπὸ μείζονος, quod eſt Sotadium,

Eia nunc mihi.

Item ex Anapæſto dimetro Acatalecto,& Iambico dimetro Catalectico, ſic,

Age nunc comites rabidæ Cybeles vocẽt choros ad aras.

Item Saphicum dimetrum hendecaſyllabum ex Anapæſto Catalecticum,

Rapiunt hederas cito Mænades.

Item ex Choriambis & dipodia Iambicum alterna vice,ita vt in vltimo catalexin habeat, ſic,

Lydia dic precor mihi,perdere cur ſodalem.

Item ex Choriambo & dipodia Iambica & Trochaica,vltimo amphimacro,vt,

Lydia dic precor libens,vnde dona quæ geris.

Item ex Choriambo & baſi Iambica, vltimis trochæis tribus,

Lydia dic precor mihi,cur tacere nolis.

Item ex Choriãbico dimetro Acatalecto, & Trochaico dimetro, ſic,

Lydia dic quid retices,cur venire perneges.

Itẽ ex Glyconio & Iambico dimetro Catalectico.

Cantu concinuit feros,& impios gigantes.

Item ex Pherecratio & Iambico dimetro Catalectico, ſic ex his Callimachi breuiſsimis duobus: item ex Glyconio & Pherecratio iunctis, è quis Priapeus verſus fit, ſic,

Nereus vt caneret fera grato Pyrrha ſub antro.

Item verſo eorum ordine, ſimilis ſuperiori verſus creabitur,vt,

Ibam forte per agrum montis ſiluicomi nemus.

Item

Item quod vtroſq; Glyconios habet, vt,

Ibam forte per arduum mõtis ſiluicomi nemus.

Item quod vtroſq; Pherecratios? ſic,

Rumpunt carbaſa venti, fiunt liba Priapo.

Item ex duobus trochæis & duobus Iambis, vt,

Sancta diua parens Sami.

Item ex Moloſſo & Iambo, qui Moloſsiambus dicitur: vt,

Marcenti gradu nectebant choros.

Item ex penthemimere & ſyzygia Iambica cum ſemipede & altera penthemimere, quod Platonicon dicitur: vt,

Arma virumque cano, boni ſodales, ludere nunc (opus eſt.

Item dimetron Heroon cum Ithyphallico ex tribus trochæis, ſic,

Qua vada cærula molle flumen vrget.

Item è duobus Dactylis & ſemipede repetiti faciunt Elegiacum, adiecta in prima ſyllaba vna, & in medio altera inſerta, quod Theſmophorion vocatur, vt,

O perpetuo tellus quæ nunc riget vſta gelu.

Item & tome Iambica & Elegiaca quæ Penthemimeres dicitur, ſic,

Canam relictus, impiger ipſe veni.

Memineris autem generaliter Elegiaci verſus cola Iambicis ſubnexa, ſub quacunque verſus ſpecie ſeu lege, Iambelegum ab authoribus, compoſito vocabulo, nuncupari. Seu contra, ſi præponas Elegum Iambo, Elegiambum, vt,

Impiger ipſe veni, canam relictus. Nam]

Impiger ipſe veni, Tome Elegiaca: Canam relictus, Tome Iambica. Item ex dimetro trochæo & penthemimere,

Nunc deos adeſſe dico, poſtquam res Aſiæ.

Item ex trochaico dimetro Acatalecto, & Choriambico dimetro Catalectico, ſic,

Iuppiter beatus ille, Lydia dic per omnes.

Item ex baſi Trochaica & Choriambo, vt,

Phœbe dulce ſume merum.

Item Trochaicum tetrametrũ Catalecticũ, quartũ Iambum habens, quod Eupolidion dicitur,

Iuppiter vocatus adeſt dij fauete cæteri.

Item ex Trochaico dimetro Catalectico & Ionico ἀπὸ μείζονος vltimis tribus Trochæis & ſemipede,

Iuppiter cælo ſedens fulmen parat acre, cũcta quo tremunt.

Item ex Ithyphallico, ſic,

Mente concitatus tollor in ſcopulos repente.

Item ex Anapæſto Dimetro Acatalecto & Iambico dimetro Catalectico,

Age nunc comites rabidæ Cybeles vocẽt choros ad aras.

Item ex dipodia Anapæſtica & Ithyphallico,

Age nunc comites ferte ſacra Bacho.

Item ex Choriambo & dipodia Iambica & Trochaica, vltimo Amphimacro,

Lydia dic precor libens, vnde mala quæ geris.

Item ex Pæonico trimetro Catalectico & Iſthyphallico, vt,

Nunc agite, nunc tripudijs mihi dulce ferte carmen.

Item

Item ex Pæonico dimetro & Choriambico dimetro Catalectico, vt,

Nunc agitata venit Lydia dic per omnes.

Item ex Ionico ἀπὸ ἐλάσσονος & Pæone tertio, & Ithyphallico, ſic,

Miſerarum eſt nec amore nec furore tangi.

Item ex Ionico ἀπὸ μείζονος & Choriambico & vltimo iambo,

Dic nunc age Clio mihi Pegaſeum melos.

Ad ſummam omnia metra, & quæ inter ſe congruunt, & quæ temporum ratione contraria ſunt, ſi plenius conſideres, ab Heroo traducta ſunt, & mehercules, ſi quis excutere penitus velit, inueniet, vt ſupra diximus, omnia genera ab Hexametro Heroo & trimetro iambico deriuata, quum & iambicum Heroi ſit traductiuum, nec quicquam ſine his per ſe poſſe conſiſtere: vnde, vt diximus, hæc duo metra, vt elementa cæterorum ac ſemina habenda merito ac dicenda ſunt. Hæc ita videri atque eſſe, vt diximus, ſi ſtudioſa contemplatione exempla quæ proponuntur aduerteris, approbabis. Nam metrorum ſpecies cum generis ſui priuilegio diſtinctæ ſint, tamen miſceri inter ſe atque diuerſis communia effici ea videlicet ratione, qua cuncta, vt dictum eſt, ex eadem origine atque vno fonte deriuentur, ſic comprehenditur. Legimus apud Horatium,

Sic te diua potens Cypri.

Hoc Glyconium metrum dicitur, quod conſtat ex Spondeo, Choriambo & vltimo Trochæo vel

eodem Spondeo, commune hoc eſſe cum Heroo trimetro, quod conſtat ex ſpondeo, duobus dactylis, cunctis in promtu eſt. Item,

Mœcenas atauis edite regibus.

Apud eundem Lyricum, hoc Aſclepiadeumq; metrum appellatur, quod conſtat ex diſſyllabis primo & extimo, mediis duobus Choriambis. Hoc quoque par & cõmune eſſe Pentametro, ei dumtaxat, cui penultimus Anapæſtus eſt, nemo dubitabit. Pari modo & Trochaicum iambico communione inter eos Tribrachi pedis miſceri reperies, qui diuiſione alterñarum iambi & trochæi longarum ſubſiſtit, vt eſt,

Tibi vetus ara caluit aborigineo ſacello.

Hic pro trochæo tribrachus poſitus longa in duas breues ſoluta, tibi ve, vtriuſque metri diſciplinam tuetur, tibi, enim, hic pro vña ſyllaba longa accipitur, qui fit vt idem verſus vtriuſque conditione teneatur. Nam pari lege duæ breues, id eſt media atque vltima, in vnam longam coeuntes, Iambum & Trochæum formabunt. Quid nunc de Proceleuſmatico dixerim? qui ex omnibus breuibus ſubſiſtit, vt eſt ille verſus Tetrameter Catalecticus,

Perit abit auipedis animula leporis.

Nam fere metris omnibus miſceri communiſque haberi poterit pes, ſi eum per coniunctionem ſyllabarum ac temporum, prout vnius cuiuſque metri conditio exigit, informare ac diuidere volueris. Pari ratione ſyllabarum diuiſio vel connexio eandem metris varietatem dabit, vt,

Rei

Rei magnai publicai grati.

Nam ſi ſeductionem ſyllabarum ad vnitatem reuoces, vt ſit, magnæ & publicæ, ex trimetro catalectico, Brachycatalectum trimetrum efficies. Per connexionem autem, id eſt cum duæ vocales non interpoſita conſonante, media in vnam ſyllabam coguntur, idem effici, erit exemplo verſus hic,

Cum te flagranti deiecit fulmine Phæton.

ſcilicet vt diſſyllabum nomen ex triſyllabo fiat. Nam ſi connexa diducas vt ſit Phaëton, heroo verſui vltimus anapæſtus adiungetur, ita fit vt admixtione vnius pedis diuerſa metrorum genera miſceantur. Verſus quoque hendecaſyllabus Saphicus varia ſcandendi diuiſione diuerſis inter ſe metris communis reddetur. Nam ſi ita percutias, vt primus in eo pes ſit diſſyllabus, dehinc dactylus reſidentibus tribus trochæis vltimis erit Ithyphallicum metrum, ſin vero ita diuidas, vt primum Spondeum, dehinc Choriambum, poſt Diiambum & ſyllabam colloces, erit Phalæcium, vt,

Poſtquam res Aſiæ perit procellis.

Sicut quidam qui ea à ſe, vt ſupra oſtendimus, diſtinguunt. Et quoniam hendecaſyllabi mentionem fecimus, occaſione admonente ſatis opportunum arbitror de ſpeciebus eiuſdem, quæ ſunt ferme VII. ex vna eademque origine deſcendentes, breuiter dicere, quæ ſcilicet ex vtriuſque, id eſt dactylici & Iambici metri permixtione, compoſita & copulata noſcuntur. Initium autem ab eo verſu

ſumemus, cui Saphico nomen eſt, non vt ab ea inuento, ſed iugiter vſurpato: è cuius fonte plurimæ ſpecies diſparis figuræ prolabuntur. Huius prior forma ea lege taxabitur, qua primus in verſu Spondeus ſolenniter, poſt dactylus, dehinc & tres trochæi ponantur, è quibus Ithyphallico ſeu Phalæcio, vt ſupra diximus, nomen eſt. Inſtruendi tamen ſumus legem collocandi in exordio Spondei varie veteres cuſtodiſſe. nam quidam & Trochæũ & Iambum in ea ſede collocaſse reperiuntur, inter quos & Catullus eſt ſub exemplis huiuſmodi,

Cui dono lepidum nouum libellum,
Arido modo pumice expolitum.
Meas eſse aliquid putare nugas.

Nam, Cui do, Spondeum: Ari, Trochæum: Meas, Iambum, tres diuiſos pedes eſse, quibus ſupradicti verſus inchoantur, in dubium non venit. Huius hendecaſyllabi ſpecies erunt ſeptem. Feritur autem his commatibus, quibus & hexameter per Tomas, vt ſuperius demonſtrauimus. Ex quibus aut duo metra, id eſt, Heroum & iambicũ ex ſe compoſita verſum copulabunt, aut vnum ſupplemento ſui generi integrum dabunt, vt puta,

Caſtæ Pierides meæ camœnæ.

Diuiditur ſic ſecundum Heroum metrum; vt prior Spondeus, ſequens dactylus adiuncto ſemipede Penthemimerem Tomen compleat, reſidua autem verſus pars iambo aſsignetur, ſuperfluente ſyllaba, quod eſt adæque penthemimeres. Hæc igitur duorum verſuum principia, quæ copulata in

vnius

vnius verſus formam venerunt, ſuo quoque metro compleri potuerunt, ſic,

Caſtæ Pierides precor aſpirate canenti.

Et fit herous, item,

Meæ camœnæ cœlitum teſtor genus,

Iambicus. item,

Carmen Pierides ſtruunt ſorores.

Ita complebitur,

Carmen Pierides pangunt memorabile Muſæ:

Dehinc,

Struunt ſorores Atticæ dirum nefas.

Hæc erit de hendecaſyllabis prima ſpecies & diuiſio. Secunda vero recipit, vt ſuperior, ſpondeum & dactylum non admiſso ſemipede, vt ſupra, quo completur penthemimeres tome, dehinc tres trochæos, tanquam,

Siccas ducite machinæ carinas.

Nam ſi duobus Herois quartos pedes coniungas, erit verſus hexameter, ſic,

Siccas ducite iam læto cum carmine puppes.

Reliqua pars è tribus trochæis, machinæ carinas, ſuo metro, id eſt, Ithyphallico ſtabit. Item,

Pangunt carmina iam nouem ſorores.

Hexametro complebitur ſic,

Pangũt carmina tergeminæ memorãda ſorores.

Reſederũt tres trochæi, iam nouem ſorores. Tertia autem diuiſio latius patet, cuius exemplum,

Sulcos tunc retegunt comæ fluentes. Item,

Iamdudum tibi diſserens probaui.

Nam ſi retrahas, fluentes, remanet,

Sulcos tunc retegunt comæ.

Quod eſt metrum, vt Grammatici, Choriambicum, vt Muſici, Bachiacum ſiue Anacreontium ſyllabarum octo, & in hoc tam primæ quàm vltimæ duæ ſyllabæ incremento, magis quàm textui pedum neceſſariæ, vt putant, habentur. Quæ ſunt hæ, initio, ſulcos, in vltimo, comæ, ſupereſt, tunc retegunt, quo pes Choriambus efficitur, è longa & duabus breuibus & longa, quæ ſi forte breuis incurrerit, vt in illo verſu,

Iamdudum tibi diſſerens:

Nam di, ſyllaba in, dum tibi diſ, qui eſt choriambus, inuenta, fiet longa poſitione, ſequente alia, ſ, quia in verſu habetur: poſt diſ, vltima choriambi, ſerens, hoc eſt diſſerens: ſupereſt ergo ſuperiori verſui, cuius exemplum induximus, tunc retegunt, vt vides, pes medius Choriambus: pars autem prima in hoc verſu, vt ſupra, pedum diuerſitate variatur: nam & ſpondeum & iambum & trochæum admittit, vltima manente ſemper immobili, quam ſolus iambus obtinebit: ergo,

Sulcos tunc retegunt comæ.

Erit apud Horatium huiuſmodi,

Intermiſſa venus diu.

Hunc quidam alio adiecto choriambo extendunt latius, tanquam,

Sulcos tunc retegunt ambroſiæ comæ,

duobus in medio choriambis poſitis: nam, ſulcos, &, comæ, hic quoque & ſuperius in augmento erunt: ita & illud apud Horatium,

Inter-

Intermiſſa venus miſſa venus diu.

Nam tam, inter, quam, diu, ſuperfluunt metro, huius figuræ ſimilis apud eundem verſus in principio inuenitur ſic,

Mœcenas atauis edite regibus.

Nam & in hoc duo medij Choriambi clauduntur: primo ſpondeo, extimo Iambo, qui per adiectionem vltimæ ſyllabæ erit pentameter ſic,

Mœcenas atauis edite regibus *.

Idem Phalæcus tres choriambos vno verſu copulatos induxit, mutuatus id quoq; ab Alcæo, ita vt tres dipodiæ choriambicæ extimis vtrinque ſimplicibus concludantur: vt,

Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi quem tibi. Item,

Nullam Vare ſacra vite prius ſeueris arborem.

Nam binis ſyllabis ex initio & fine detractis, ſupererunt tres reliqui choriambici: ex quo etiã Priapei verſus origo manat, & huiuscolo ſeu commate adæque hendecaſyllabus formabitur. Nam Heroi hexametri tres pedes, cum inciderit, interpoſita vt verſus Priapeus exigit diſtinctione, eundem ſecernit, vt,

Cui non dictus Hylas puer, Dehinc, Et Latonia Delos.

Qui ſi inter ſe enuntiatione copulentur, hexametri verſus tenorem integrum modumq; præſtabunt: nequaquã tamen diſciplinæ ac dignitati Heroi reſpondentẽ, nam diuiſio huius in ſecũdo commate infracta paululũ ac mollior, receptis in verſu primo & quarto ſpondeis, efficitur, vt apud Catullum,

Hunc lucum tibi dedico conſecroque Priape,
quos diſtinctio occultat auribus. Nam ſi diuiſione metri Priapæi ſeparentur, ita ſonabunt apud Verg.

Frondè ſuper viridi ſunt Dehinc,

Nobis mitia poma.

Caſtaneæ molles &, Dehinc, Preſsi copia lactis.

Conſtat autem, vt ſupra diximus, duobus metris, quorum prius eſt Glyconium octoſyllabum, ſequens Pherecration ſyllaba diminutum, ita tamen, vt nouiſsima Glyconij, id eſt, octaua ſyllaba longa ſit, ſi natura breuis fuerit, velut,

Nereus vt caneret fera grato pyrra ſub antro.

Igitur, quod hoc verſu Priapi laudes plerique canendo proſecuti ſunt, Priapæum metrum nuncuparunt, quod genus hexametri adeo abhorret ab Heroi lege, vt vtraque pars commatis nonnunquam trochæis & iambis, aut pro ſpondeo anapæſtis inchoetur, aut & cretico prius comma pro dactylo terminetur, vt eſt apud Catullum,

Nam te præcipue in ſuis; Dehinc,

Helleſpontia cæteris,

quando bina ſunt cola, mora diſtinctionis intercedente; quod genus verſuum apud græcos comœdiarum veterum ſcriptores plurimum eſt, & magis apud eos qui Satyrica ſcripſerunt, vnde à nonnullis Satyricum prius vocabatur, verum poſtea abijt in conſuetudinem vt Priapæum appellaretur. ſub ea ergo percuſsione, de qua ſupra dictum eſt, primi commatis diuiſio & choriambo medio ſubſiſtens verſum ab hendecaſyllabo profectum declara-

declarabit, vt,

Sulcos tunc retegunt comæ. Item,

Iamdudum tibi differens.

Nam tale eſt, quale,

Cui non dictus Hylas puer.

Itaque ſi tanquam Glyconium diuiditur, erit primum comma octaſyllabum, in quo prior ſpondeus, ſequens choriambus, tertius tribrachus, quod in Hexametrum Priapeum conuerti ſic poterit: ſoluo choriambum, & nouiſsimam eius ſyllabam duabus vltimis breuibus coniungo, vt ex choriambo & tribracho conficiantur dactyli duo, erit colon hexametri, cui ſi Pherecratium heptaſyllabum appoſueris, hexametrum verſum complebis, in quo ſit primus ſpondeus, ſecundus & tertius dactyli, quartus ſpondeus, quintus dactylus, ſextus ſpondeus. nam,

Cui non dictus Hylas puer: Par eſt huic,

Hunc lucum tibi dedico,

octaſyllabo, qui Choriambica compoſitione formatur. Sequens pars,

Et Latonia Delos, Heptaſyllabo illi,

Conſecroque Priape,

Quæ ſpondeo & dactylo & trochæo ſubſiſtit. Cum ergo huiuſmodi pedum compoſitio concurrit, fit ambigua, vt oſtendimus, verſificatio, vt & ad dactylicum tranſduci poſsit, & ad hæc quæ diximus Choriambica, continuatis duobus Epodi commatibus elatum in ea ode cuius initium eſt,

Quis multa gracilis te puer in roſa.

Nam præpoſitis duobus verſibus duplici Choriambo ſubſiſtentibus, ſubicit ἰπῳδὰς duas, quæ mutato, contra quam auctor diſpoſuit, ordine, Priapeum verſum complebunt ita,

Grato Pyrra ſub antro

Cui flauam religas comam.

Horum præpoſterato ſitu memorati verſus forma præſtabitur ſic,

Cui flauam religas comam, grato Pyrra ſub antro. tanquam,

Hunc lucum tibi dedico, conſecroque Priape.

Dehinc cætera aſinatis decurrunt eadem Strophe. Sane nihil hic oberit ſi primi commatis vltima ſyllaba poſitione ſit longa, vt eſt, comam grato Pyrra, nam excipitur a, g, &, r. quia ſemper vltima ſyllaba & in integro, & in commate omni lege fit libera, ſeu quia prius comma nonnunquam, vt ſupra diximus, cretico concluditur. Quarta nunc à nobis ſpecies inchoabitur, non vt ſuperior perplexa nec multiplex, cuius tome ſub hoc verſu talis exiſtit:

Carmen ſuaue dediſtis o camœnæ.

nam detracto primo commate verſus Heroi, ſupererit dipodia, o camœnæ, hæc inciſio tertio trochæo terminatur ſic,

Carmen ſuaue dediſtis.

De qua in primo volumine pleniſsime, inter alias Heroi verſus tomas, diximus, cuius & exemplum apud Vergilium noſtrum oſtendimus hoc,

Infandum regina.

nã reſidua ſibi parte adiecta, hexametrũ dabit, ſic,

Carmen

Carmen ſuaue dediſtis olympiades mihi muſæ.
Similiter,

Infandum regina iubes renouare dolorem.
Adiecta enim trochæo tertia breuis pedem dactylum metro reddidit, ac ſua verſum lege concluſit. Quinta autem hendecaſyllaba ſpecies admixto Anapæſto Sotadium facit metrum. Nam ſi ante Dactylum qui poſt Spondeum ſolenniter in hoc verſu ponitur Anapæſtum inferas, Sotadium metrum propria modulatione formabis, erit exemplo verſus hic,

Carmen Pierides dabunt ſorores.
Huic ſi adieceris, lepidæ, qui eſt Anapæſtus, inter Spondeum & dactylum, ſequentibus tribus trochæis, quibus hendecaſyllabus clauditur, fit verſus Sotadius, ita,

Carmen lepidæ Pierides dabunt ſorores. Item,
Cantum Pan age carmen ede canna.
Inſero ſpondeo & dactylo medium anapæſtum, qui eſt, docilis, fiet Sotadium, ſic,

Cantu docilis Pan age carmen ede canna.
Sextus eadem diuiſione hendecaſyllabus erit talis,

Iuuere ſegetes meum laborem.
Quali tome ſit iſte compoſitus explebo. Nam, iuuere, caput eſt incipientis hexametri, adiectis enim reliquis pedibus verſus complebitur ita,

Iuuerunt mentem verſus & carmine dulci.
At id quod verſui ſupereſt,

Segetes meum laborem,
metrum erit Anacreontion, ſi quidem eo frequen-

tiſsime vſus ſit,ſed & apud nos plerique,inter quos Arbiter ſatyricon ita,

Triplici vides vt ortu
Triuiæ rotetur ignis,
Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

quod conſtat, ſicut plerique aſſerunt, ex Ionico quem ἀπὸ μείζονος vocant. Nam ſi verſui, quem ſupra poſui,

Segetes meum laborem:

pro prima parte eius quam detraxi, iuuerunt, apponam clauſulam huiuſmodi, O quam releuarunt, fiet verſus Ionicus ἀπὸ μείζονος, ita,

O quam releuarunt ſegetes meum laborem.

qui conſtat ex baſi Ionica & Trochæis tribus. Similiter & quem ſupra poſui,

Triuiæ rotetur orbis:

ſi quis adiiciat, cernis quotiens hic, dabit integrum Ionicum huiuſmodi,

Cernis quotiens hic Triuiæ rotetur orbis:

quod colon Pyrrichium, & trochæos tantum tres recipit, velut,

Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem. ita,
Segetes meum laborem.

nam parili modo ſolent pedes Ionici vt binas, ita ſingulas ſyllabas alternis vicibus, aut longis breues, aut breuibus longas annectere, verſumque baſi Trochaica frequentius claudere, ex hoc Galliambicum quod vocant metrum, emollita ac tremula

mula

mula modulatione formatum manare dinoſcitur. Nam ſi comma ſuperioris verſiculi repetendo geminaueris, ita tamen vt ſequentis clauſulæ vltimam ſyllabam ſubtrahas, verſum Galliambicum efficies ſic,

Segetes meum laborem, ſegetes meus labor.

Hoc genus metri maxime deſiderat ſeparari in duas clauſulas, tanquam,

Super alta vectus Atis : . dehinc,
Celeri rate maria.

Quod quidam Metroiacum, eo quod deum matris cantibus aptum ſit, meritoque etiam Galliambum à Gallis miniſtris deæ, appellarunt: vt verſus iſti teſtantur,

Tremulos quod eſſe Gallis habiles putant modos.
Sonat hoc ſubinde cantus Cybeleium nemus,
Nomenq; Galliambis memoratur hinc datum.

Recipit hic verſus ſub alia percuſsione Anapæſtũ aut Spondeum in prima ſede, dehinc duos Iambos, interdum & Tribrachyn. Nam ſuperfluit tam in hoc quàm in ſequenti colo nonnunquam ſemipede, id eſt, vna ſyllaba, quod colon aut pariambo & baſi Trochaica, aut Tribrachi conſtabit. Supereſt hendecaſyllabi tome nouiſsima, quæ erit ſeptima. conſtat autem ex hipponacteo trimetro ſcazonte, quem claudicare ſupra oſtendimus, vt & ipſo declarabitur, tanquam,

Carmen nouum facit Sabino.

Hic in hexametrum vertetur ſic,

Carmẽ nemo facit claro quod par ſit Homero.

Supereſt claudum illud, meo Sabino, cui ſi primas ſui generis partes adijcias, erit verſus iambicus tetrametrus ſcazon, talis,

Phaſelus ille quem vides facit meo Sabino.

Nam ab ima parte imminuta ſyllaba claudus effectus eſt. Accedit his octaua ſpecies quam iccirco ſuperioribus VII. coniunximus, quia ex heroo tantum verſu informata dinoſcitur. Eo dumtaxat in quo primus Spondeus, ſequens ſit Dactylus, demtis è medio tribus vel quatuor ſyllabis, recedentibus vero in vltima verſus parte duobus pedibus, Dactylo & Spondeo ſeu Trochæo integrum ſenſum complentibus, ita,

At regina graui ſaucia cura.

Diuulſo è medio verſu, iamdudum. Item,

Sic fatur lacrimans mittit habenas.

Et tandem Euboicis labitur oris.

Quod etiam in tertio volumine breuiter attigimus. Diſcuſsis ſeptem ſpeciebus hendecaſyllabis, quięq; ex eo per coniunctionem Heroi atque Iambici procreantur, ſupereſt vt de Phalæcij etiam Saphici tam cognatione quàm differentia, quæ pedum inter ſe tranſmutatione gignitur, pauca dicamus. Scimus hendecaſyllaborum ſpecies quidem, vt oſtendimus, plures, genera autem è quibus eadem deriuantur, duo, Phalæcium & Saphicum, quorum diſcretio Phalæcij lege ac ratione compoſita erit talis. Notum eſt hendecaſyllabum Phalęcium Spondeo, Dactylo, dehinc tribus Trochæis fine tenus continuatis ordinari, itaque, ſi è

tribus

tribus Trochæis vnus abſtractus primus in verſu ponatur, dehinc Spondeus, poſt Dactylus, vltimis duobus Trochæis locatis, haut diſpar verſus ſub pari lege formabitur, quàm ille Saphicus reperitur. nam prima pars verſus Saphici, vt,

Iam ſatis terris niuis.

Sub alia, quàm ſupra oſtendimus, ordinatione recipit Trochæum, Spondeum, Dactylum. Sequens comma, Atque diræ:

duos Trochæos. Cui tam aptæ ac manifeſtæ rationi vna difficultas occurrit, quod non ſemper in verſu ita poſſunt verba copulari, vt reuulſus Trochaicus integer, capiti verſus, vt demonſtrauimus, adijciatur. Etenim ſub hac lege nullum à ſupra dicta ratione diſparem comprehendas, cum hi omnes hendecaſyllabi, vt ſit Trochæus primus ſequentibus Spondeo & Dactylo dehinc duobus Trochæis extimis, digeſti videantur, efficientes Saphicum metrũ, denique vt exemplum in quo Trochæus ſeparetur afferamus, ſit verſus huiuſmodi,

Curſorem tibi vendo Rufe ſeruum.

qui eſt Phalæcius, cernis hic, Rufe, Trochæum ſecundum ab vltimo nulli cohærere, quem ſine mutilatione verſus aut metri poſsis tollere, ſeu ponere, qui ſi præponatur verſui, huiuſmodi formam hendecaſyllabis dabit,

Rufe curſorem tibi vendo ſeruum.

Vt eſt apud Flaccum,

Iam ſatis terris niuis atque diræ:

qui eſt Saphicus, quem Trochæum ſi ad ſedem

ſuam reuocaueris, Phalæcium ex Saphico rurſus efficies. Et vt per ordinem ipſorum Trochæorum iuxta legem Phalæcij, è carminibus Flacci exempla proferamus, ſit nobis ille verſus, qui eſt primus apud eundem in vltima ode,

Mitte ſectari roſa quo locorum.

Priorem Trochæum liberum vides, Mitte, hic ſi mutato ordine iuxta legem Phalæciorum primus è tribus trochæis qui ſunt poſt dactylum collocetur, longe diuerſam inter ſe figuram, cum ſit idem atque integer, dabit, ſic,

Sectari roſa mitte quo locorum. Sicut illud,
Criſpe Saluſti, niſi temperato:
Saluſti niſi Criſpe temperato.

& cætera, ſcilicet primi è tribus trochæis. Item ſecundus trochæus ab vltimo pari ratione poſitus, capitique verſus abſtractus, ſimilem formam dabit, ſic,

Ales in terris imitaris almæ:
In terris imitaris ales almæ. Item,
Pone me pigris vbi nulla campis:
Me pigris vbi nulla pone campis. Similiter,
Arbor æſtiua recreatur vmbra:
Æſtiua recreatur arbor vmbra.

Nec non tertius trochæus, id eſt vltimus, ſimili ratione collocatus, eadem verſum impleuit, ſicut,

Ire deiectum monumenta regis:
Deiectum monumenta regis ire. Item,
Serus in cœlum redeas diuque:
In cœlum redeas diuque ſerus. Item,

Læta

Læta quid pubes hedera virente:
Quid pubes hedera virente læta.

Quarum ſpecierum plurima exempla ſunt. Accedit his & illa ſpecies non abſimili modulatione compoſita, vt eſt apud eundem,

Nota quæ ſedes fuerat columbis. Item,
Vile potabis modicis ſabinum:
Potabis modicis vile ſabinum.

Quod genus in XXXII. exemplis repertum eſt, hic enim non, vt in ſuperioribus, tres in vltimo trochæi nectuntur, ſed ſpondeus, pyrrichius & trochæus locantur, velut,

* Nota quæ ſedes fuerat columbis.

De quo formatur,

Quæ ſedes fuerat nota columbis.

Primum comma,

Quæ ſedes fuerat,

conſtat Spondeo ſequente dactylo, ſupereſt ſyllaba, rat, huic adiuncta, no, prima ſequentis clauſulæ ſyllaba ſpondeum medium dabit, dehinc, ta co, pyrrichius ex vtraque breui inſertus inter ſpondeum vel trochæum vltimum, qui eſt, lumbis, diſparem ſpeciem tam Phalæcio quam Saphico metro figurabit. Nam cum & numero & modulatione cõgruat, mutatione tantum pedũ innouatum eſt.

DECVRSIS omnibus ab incunabulis artis huiuſce generibus metrorum, quibus magni authores tam nomina dederunt, quàm etiam frequẽter vſi ſunt, non ab re arbitror ante concluſionem elucubrati à nobis opuſculi, prius quam de metris noſtri Ly-

rici carmine comprehenſi, quæ ſingulatim per ordinem ad explendum ſtudioſi lectoris animum perſequi placuit, exordium faciam, ita attingere, quod nonnulli tanquam eruditioni & profundæ ſcientiæ neceſſarium ſollicita ſciſcitatione percontantes exigunt, vnde metrorum atq; omnis muſicæ elementa proceſſerint, quo parente, qua origine, quibus exordijs initia earũdem artium cœperint. Nec hoc ſatis, ijdem rogant quis articulatam vocem à confuſione diſcreuerit, quis primus ſyllabas in enuntiando denſo ſeu leni ſpiramine extulerit, qui longum tempus aut breue in elocutione vocis noſtræ captauerit? Quæ qui anxie ſcire deſiderant, dicant velim, quis nobis in lucem editis geſtare, reptare, ridere, quod propriũ homini tantũ eſt, quis alimoniam lactis rictu oris appetere, quis ſonum confuſæ vocis in verba deducere, ſeu pro ſtatu erga ſe mentis atq; animi, nunc fletũ ac mærorem, nunc alacritatem lætitiamq́ue concipere, auctor oſtẽderit? Nam hæc quoq; ſciſcitationibus eorundẽ pari li propoſitione cõſentanea occurrũt. Quibus tamen ſic reſpondendũ eſt, naturalem nobis hanc muſicam haud alias quàm affectus animo, corporiq́; motus exiſtere, eamq́; parente natura ſimul cum luce vitæ ſenſuiq́; traditam, cumq́; ipſo homine editam exortamq; coaleſcere ex his quæ in promtu poſita ſunt, facile intelligi. Namque vt opinioni noſtræ etiã ſub exemplis reſpondeat fides, nonne multa videmus animalia mox vt lucis vſuram hauſerint, prout natura ſui cuiq́ue eſt,

alia

alia pennarum vibratione ſublime aëris petere, alia ſub aquas natandi meatu varie peruagari, hæc per terrã tardo inceſſu, illa in ſaltũ curſumq́; procedere, nec minus ad alimoniam vitę, alia matris vbera, mox vt elambente matris lingua deterſa ſint, rictu oris attrahêre, hæc viſceribus, illa herbis ali, quædam frugibus aut pomis arborum enutriri. vnde procul dubio intelligi datur adæque nobis parente eadem tam ad Rythmorum conceptionem, quam ad Metrorum numeros ac tonos muſicæ, ſed & momenta temporum in enuntiatione vocum, inſitum ingenio, ac ſenſibus ſtudium, non doctrina ſed natura hauſtum ac traditum. Cumq; in ipſo pariter homine procreatur id. poſtea obſeruationis ſtruente magiſtro, maiores noſtros, quod mentis iam pulſu, & naturali conceptione collegerant, arti ac diſciplinæ tradidiſſe; denique ad modulanda eadem, ſenſu quodã animiq́; motu inſtruente nos velut magiſtro ducimur, geſtuſq́ue etiam corporis imagini modulationis congruos incitati affectibus commodamus: etenim in accẽtu vocis diſpar ſonus non diſciplina ſed natura editur, ita etiam rythmi & mele variandis cantus modulationibus, prius ſuapte natura quàm artis ſtructione gignuntur. His accedentem & conſentaneam Theophraſti opinionem eruditioribus litteris haut prætermiſerim, aſſerentis, incentiuum & non paruos impetus his, quibus cordi eſt carmen, per mele metrõrum numeros ab affectionibus, quos Græci πάθη appellant, ſuggeri, &

quibuſdam incaleſcentis ingenij ſtimulis incitari, quibus ſublime coturnorum canorum & Tragici ponderis carmen edatur, quorum tripartitam virtutem, in iſto dumtaxat à dicendi opere ita diſcernit, inducit enim voluptatem, iram, enthuſiaſmon, veluti ſacri furoris inſtinctum, vt Græci vocant, quo fatidici vates ſpirant. Neque abnuo ſed magis approbo, nonnihil etiam his affectibus omne ingenium, cui muſici carminis ſtudium eſt, natura dumtaxat prius ad id informante, natura, vt ſupra dictum, parente ac principe, in maius extolli, ſatiſq́ue proſpere ſub huiuſmodi mentis incitatione prouenire. Namque inſitam & ingenitam noſtris ſenſibus muſicam ijdem inſtruunt, adiuuant, & in maius quàm ingenij cuiuſq; virtus eſt, prouehũt. ita eſſe atque ita haberi, docet eorum exemplũ qui ſacri furoris ſpiratione, vt diximus, enthuſiaſmon, pleniore intonãt tragico, nec ſonat mortale quod canunt, de quorum mente ac ſimilitudine poëtæ apud nos, velut eodem calore excitati ad pangenda carmina, Vates appellati perhibentur. Plato etiã huius rei teſtis eſt, aſſerens nunquam poëtam carmen poſſe memorabile ſine inſtinctu furoris afferre. Vnde apud veteres plerique poëtarum oratorumq́ue ad excitãdum calorem animi vino hauſto, velut incentiuo torpentis in ſe naturæ, ſeu ſenioris ingenij, cum id ſibi pulchre proueniſſe expertò didiciſſent, ſcripturam propoſiti operis aggrediebantur. Teſtis huius rei etiam Horatius apud quem legimus,

Narratur

Narratur & priſci Catonis
Sæpe mero incaluiſſe virtus.

Nec minus voluptate in opere muſico alacriora redduntur ingenia. Quid enim relaxatis ab ea noſtris ſenſibus quàm canere cordi eſt? Ira etiam plurimum ponderis in hæc ſtudia ſenſibus noſtris dabit, excitato enim ardore ſtimulis ſuis ad calorem ingenij præſertim, ſuſcepto operis faciliſque præſtabit. hinc credo fieri vt amantibus felicius tum quam alias carmen metricum, pulchriuſq; reſpondeat, cum æſtuantibus animi affectibus incitantur, vt ignarum artis, auſim dicere, amor docere, amor poëtam facere poſsit: qui fit vt his de quibus dictum eſt, veluti communi ſenſu eodemq; ſtudio, ſolenne ac familiare ſit fortunas ſuas metro potius carminum canere quàm ſtilo proſæ orationis efferre. Quanquam hoc idem omnis animi paſsio parili motu inſtinctuque percita vel potiſsimum affectet, vt ſe ad metrorum cærimonias, ſicut plerunque cernimus, conferat, licet ſciam nonnunquam etiam citra affectum & impulſiones huiuſmodi, metrorum facetias ſponte nos ac ſimplici voluntate ſectari: itaque ſiue hæc ad delenimentũ animorum, ſiue ad oblectamentum aurium, ſeu leuamen laborum, ſibi mortales procurare ſtudium habuerint, non anxie ſciſcitauerim, hoc tantũ perſuadere contentus omnem hanc, de qua nobis ſermo eſt, muſicam à primordio naſcentibus cum anima ſenſuque infuſam ac traditam, poſtea obſeruationis ſtruente magiſterio expolitam, nonnihil

etiam his affectionibus, vt Theophraſtus aſſerit, incitari, vigere pulchriuſque procedere, ſed ſuper hoc hactenus, nunc ad inſtitutum vt promiſimus ordine reuertamur.

DE METRIS HORATIANIS.

QVum ſciam in ſecundo volumine, in quo de prototypis tractauimus, nouem omnia nos metrorum genera ſub eorundem præceptis & diſciplina comprehendiſſe (neq; enim quicquam ad artem metricam pertinens in rerum natura reperiri poterit, quod non ijſdem vti elementis nouem iuxta traditionem veterum inueſtigatū collectumque ſit) tamen promiſsi memor, quòd de Horatianis metris ſpecialiter proſequendis meam fidem obſtrinxeram, ne per conniuentiam id præteriſſe arguar, vt potero ſingula quæque percurrā quæ noſter Lyricus cum epodis attigiſſe dinoſcitur. Nunc enim ſingulis ſingulas, nunc binas geminis verſibus ſubdidit, nunc tribus vno cōmate epodis reſpondit, plerumque binis, verum diuerſo inter ſe metro & compoſitione figuratis.

Prima igitur eiuſdem Ode monocolos inducitur, id eſt, vnius metri qualitate compoſita, ſed & ea quæ vnius generis habent cola eadem appellatione cenſentur: δίκολοι autem duorum, ſimiliter τρίκολοι vel τετράκολοι, trium ſeu quatuor generum diuerſitate ſubſiſtunt. Prima ergo Ode, vt quidam putant,

putant, à pentametro naſcitur, per detractionem ſyllabæ breuis quæ erit ante penultimã, ſubſiſtens metro aſclepiadeo duodecaſyllabo, vt,

Mecœnas Atauis edite regibus.

Alij formatum id metrum putant, ab hendecaſyllabo per adiectionem vnius ſyllabæ, qua demta fiet hendecaſyllabus, vt,

Mecœnas atauis edite regi.

Feritur hoc metrum vel per ſingulos pedes, vt ſit primus ſpondeus, ſecundus trochæus, tertius iambus, quartus dactylus, quintus dactylus vel creticus, ſi in longam deſinat. vel per dipodias, vt conſtet duobus choriambis medijs, inchoante verſum ſpondeo, claudente auté iambo vel pyrtichio vel pariambo. Compoſita eſt hæc Ode ſine Epodo. Sane, vt breuiter quotiens hoc, id eſt Aſclepiadeo metro, Horatius vſus ſit, ſcias, vſus eſt primo libro duodecies, ſecundo libro ſemel, tertio vndecies, quarto ſepties: quorum exempla inducere operi tardum, & apud eruditos ſuperuacuum, accepta ſemel aſmatum ſtructione, videretur.

Secvnda Ode cum Epodo Saphicum metrum continet. quod cum ſit Alcaicũ Saphicum, tamen hendecaſyllabũ à numero nũcupatur, & quòd eo frequentius vſa ſit Sapho quam Alcæus repertor. Huius mẽſura quarto colo concluditur, tres enim qui ſunt pares hendecaſyllabi exiſtunt, ita,

Iam ſatis terris niuis atque diræ
Grandinis miſit pater, & rubente
Dextera ſacras iaculatus arces.

Vides ſenſum deeſſe niſi Epodo claudatur, quid enim fecerit Iuppiter audiendum eſt,

Terruit vrbem,

impleuit expectatioñe ſenſus. quod metrum vocatur dimetron epicon. ideo quod duos pedes heroos accipiat, dactylum, Spondeum. Quidam pẽtaſyllabon epodon dixerunt, à numero ſyllabarum alij trimetron Epicon. Eſt enim pars tertia Epici verſus, vt,

Arma virumq́; cano Troiæ qui terruit vrbem.

Monoſtropha vocantur hæc carmina, quoniam ad primam ſtrophen cætera reſpondent, neque vlla interuenit epodos quæ à prima ſtrophe, id eſt, epodi clauſula, diſcrepet. Tres autem verſus inter ſe congruentes conſtant & duobus commatibus, quorum quod antecedit ex Trimetro Trochaico Catalectico ſubſiſtit, vt eſt illud,

Eſt celer phaſelus ille quẽ videtis hoſpites.

Reſiduum autem,

Niuis atque diræ,

erit caput trimetri iambici: quem integrum reddes ſi cæteras ei partes ſui generis copularis, ita,

Niuis atque diræ denſior nimbus fuit.

Hic Anapæſtus primum locum pro Spondeo obtinebit, vt nonnunquam reperimus, reſidua pars erit Iambici verſus. Ordine autem hemiſtichiorum mutato, adiectis duabus ſyllabis, erit trimeter, ſic,

Niuis atque diræ iam ſatis terris dedit.

Quartus enim verſus hexametri clauſula eſt qua

carmen

carmen Saphicum dimetrum pentaſyllabum ſuperius inter exempla poſuimus. Ita,

Primus ab oris, Troius Heros,
Perdita flammis, Pergama linquit.

Quibus numeris frequenter Sapho carmina compoſuiſſe cognoſcitur. Feritur hoc metrum vel per ſimplices pedes, quorum primus dactylus, ſecundus ſpondeus, tertius pariambus, quartus trochæus, quintus ſpondeus, vel trochæus: vel per dipodian, vt conſtet epitrito ſecundo quem & hippium dicimus, dehinc choriambo, vltimo bachio vel amphibrachy, cuius exemplum apud Horatium,

Criſpe Saluſti, niſi temperato.

Hoc metro, id eſt hendecaſyllabo Saphico, vſus eſt primo libro nouies, ſecundo ſexies, tertio ſepties, quarto ter. Item epodis epici dimetri, primo, nouies: ſecundo, ſexies: tertio, ſepties: quarto, ter.

TERTIA Ode Lyricorum aſmatum:

Sic te diua potens Cypri.

Hoc metrum Glyconium, quod & Anacreontion dicitur, detracta ſyllaba Pherecratium, adiecta nouiſsima hendecaſyllabon Saphicon erit. Connectitur autem ſpondeo, choriambo, & diſſyllabo, vt euenerit. Eſt vero hexametri pars prior, cui ſi reſiduam clauſulam adieceris, fiet verſus hexameter, ita,

Sic te diua potens Cypri ferat aëre toto.

Et eſt nunc προιπῳδικὸν, id eſt antecantatiuum, nam quotiens maioribus metris minus aliquod ſubne-

nectitur, ἐπῳδὸς dicitur, quotiens vero comma vel colon integro metro proponitur, προεπῳδικὸν appellatur. Etenim quemadmodum ſupra oſtendimus epodo ſententiam claudi, ita in his manifeſtũ eſt ſuſpenſam teneri, nam niſi ſubſequens metrum adiungatur, verſus claudicabit. ſequitur,

Sic fratres Helenæ, lucida ſidera.

Aſclepiadeum metrum, de quo in prima ode ſatis dictum eſt. Glyconio autem metro vſus eſt libro primo duodecies, ſecundo ſemel, tertio decies, quarto quinquies.

Qvarta ode lib. primi cũ epodo prolata eſt ita,

Soluitur acris hiems grata vice veris & fauoni.

Hoc metrum vocatur Archilochium, vt ab eo inuentum. In quo prius quærendum eſt, vtrum ſimplex an compoſitũ ſit. Quod ſi ſimplex eſſe dixeris, vocabis Hexametrum Heroum περιττοσυλλαβὲς. nam tertia ab vltima verſus ſyllaba detracta faciet Heroum, ſic,

Soluitur acris hiems grata vice veris & oni.

Nec tamen credas idem eſſe περιττοσυλλαβὲς, quod eſt hypercatalectum, ex eo quod in vtroque vna ſyllaba reperitur, hoc enim diſtabunt quod περιττοσυλλαβὲς inſerta protenditur ſyllaba, hypercatalectum autem decurſis ſex pedibus ſuperfluens inuenitur, vt,

Iamq; iter emenſi turres ac tecta Latinorum.

Hoc enim metrum ita ſtabit ſi nouiſsima ſyllaba recidatur, vt,

Iamq; iter emenſi turres ac tecta Latino.

et capiti ſequentis verſus adijciatur. item,

Omnia Mercurio ſimilis vocéq; coloréq;. qui & hypermetri dicuntur. Igitur quando oſtēdimus eſſe id ſimplex, iam, quod magis reor, etiam compoſitum demonſtremus:

Soluitur acris hiems grata vice veris & Fauoni.

Copulatur verſus quem diuidimus,

Soluitur acris hiems grata vice. Vt,

Saltantes ſatyros imitabitur.

Comma autem quod ſupereſt Ithyphallicum erit è tribus trochæis, vt nouimus,

Veris & fauoni.

Hic etiā ſubditus loco epodi verſus, in quo prima pars Iambica eſt adæque tres trochæos in vltimo vt ſuperior recipit. Nam, trahuntq́; ſiccas, portio eſt Iambi ſuperfluente ſemipede, cas, quæ efficit penthemimeren tomen. Neq; enim hic catalectica eſt, nam diximus catalexin eſſe cum legitimū metrum aut pedem è Syzygia, aut ſyllabam è ſimplici pede amittit, hic enim ſuperfluunt. Ergo & hic ſibi coniungit tres trochæos, ſic,

Machinæ carinas.

Qui tamen poſsit & ſcazon trimetros videri. nam ſi per duas Syzygias à prima parte verſum diuidas, id eſt,

Trahuntq́; ſiccas machinæ:

clauditur antibachio pede, qui eſt, carinas. ſed quando parem formam idem Archilochus videtur induxiſſe adijciendo maiori ſyllabam, & detrahendo minori, quo vterq; tribus trochæis claude-

retur, ſatius eſt Iambico commati,

Trahuntq́ue ſiccas machinæ,

eoſdem trochæos adiungi, quàm poſt geminam eius dipodian antibachium vltimum poni, vt vtriuſque verſus clauſula vna lege teneatur. Etenim ſi ſuperiori vnam demſeris & inferiori addideris ſyllabam, hic trimeter Iambicus, ille Herous hexameter fiet, hoc modo,

Soluitur acris hyems grata vice veris & oni,
Trahuntq; ſiccas machinæ carinulas.

Annota ſane hoc metrum ſemel apud Horatium eſſe poſitum.

Qvinta Ode tria genera habet, nam priores duo verſus Aſclepiadei ſunt, tertius Pherecratius, quartus Glyconius, ſic,

Quis multa gracilis te puer in roſa
Per fuſus liquidis vrget odoribus,
Grato Pyrra ſub antro,
Cui flauam religas comam.

Sed de prioribus duobus qui ſunt Aſclepiadei, & Glyconio, qui quarto loco eſt, ſupra diximus. Nunc Pherecratium inſpiciamus, & eſt heptaſyllabus. Epigramma compoſuit. Hoc metrum conficitur aut per ſingulos pedes, id eſt ſpondeo vel diſſyllabo, & choriambo & vltima ſyllaba. Huic ſi Glyconium præpoſueris, Priapeum facies, ſic,

Cui flauam religas comam, Grato Pyrrha ſub antro.

Pherecratio vſus libro primo quater, tertio bis, quarto bis.

Sexta

SEXTA ode cũ epodo conficitur aſclepiadeis tribus, quarto Glyconio, de quibus iam diximus, ſic,

Scriberis Vario fortis & hoſtium
Victor, Mæonij carminis alite,
Quam rem cunq; ferox nauibus aut equis,
Miles te duce geſſerit.

Quę compoſitio τετράκωλος στροφὴ dicitur, eo quod quarto verſu vertatur, quo periodus clauditur, vſus eſt hoc genere carminis nouies.

SEPTIMA ode adæq; cum epodo prolata, Heroos habet verſus. Nam hexametro epico tetrametrum eiuſdem generis habet ſubnexum, id eſt duobus pedibus imminutum, quod Archilochium dicitur, vt,

Laudabũt alij claram Rhodon aut Mitylenem,

dehinc epodos,

Aut Epheſon, bimariſúe Corinthi.

Cui ſi duos pedes vltimos adijcias, fiet hexametrus, ſic,

Aut Epheſon bimarisve Corinthi mœnia cer(no.

OCTAVA Ode ſimiliter cum epodo dimetros, quod tamen προῳδικὸν factum eſt, nam maiori metro minus prelatum eſt, quod conſtat ex choriambo & bachio. Hoc quoq; carminis genus dicolon ab Alcęo lyricus noſter accepit, quod eſt huiuſmo-

Lydia dic per omnes, (di,
Hoc deos vere Sybarin cur properes amando.

Prior verſus, vt diximus, ex choriambo & Bachio à breui incipiente, ſequens è tribus Choriambis adæque claudente verſum Bachio, ſubſiſtunt.

Quod metrum vtrum errore ſeu ſtudio poëtæ ſecus quam ratio eſt proceſsit? Nam fecit illud aſperius, vno immutato pede in principio ſecundi verſus, pro Iambo enim ſpondeũ induxit, ſic hoc deos ve, quem choriambum eſſe conuenerat. Nam verſus authore Alcæo è tribus choriambis & Bachio, in quo catalexis eſt, clauditur, qui erit, hoc deos vere Sybarin, cur properes amando. Etenim ſi imitatus eſſet Alcæum, ita protuliſſet, hoc deum veneror, tamen eius ſi non ſtudio factum eſt, habet excuſationem, quod continuo carmine id genus tuetur, quod duobus cernimus verſibus, & legem quam ipſe ſibi caſu aliquo dixerat, vſq; ad vltimam aſmatis partem obſeruando produxit. nec vſus hac metri ſpecie niſi ſemel inuenitur.

Nona Ode tribus generibus compoſita, eſt ex quibus duo primi verſus erunt Alcaici hendecaſyllabi, ſequentes duo diſparis metri, ſic,

Vides vt alta ſtet niue candidum
Soracte, nec iam ſuſtineant onus
Siluæ laborantes, geluq;
Flumina conſtiterint acuto.

Primus ex Syzygia Iambica & ſemipede, dein ſyllaba,

Vides vt alta,

aſcitis ſibi duobus Dactylis, in hoc,

Stet niue candidum,

verſum implebit. Idem & ſecundus, ſic,

Soracte, nec iam ſuſtineant onus.

Tertius autem erit dimeter cum ſemipede in ſyllaba, ita,

Siluæ

Siluæ laborantes geluq́;.

Trimeter Iambicus fiet, ſi adijcias, frigido, ſic,

Siluæ laborantes geluq́; frigido.

Nam ſeſquipede minor eſt ab Iambico, qui amphimacri adiectione completus eſt. Quartus duobus dactylis currit cum trochæo & ſpondeo, ita,

Flumina conſtiterint acuto.

Qui poteſt videri mixtus ex duobus metris Epico & Trochaico, inter quos ſemipodia ſyllaba poſita Heroi Tetrametri Archilochus metrum impleuit, tanquam, Flumina conſtiterint & acuto.

Ex quo ſupra epodum inductum oſtendimus, ſic,

Aut Epheſon, bimariſúe Corinthi.

Qui adiectis duobus pedibus fiet hexameter, ita,

Maxima ſic cito flumina conſtiterint & acuto.

Recipit & alteram diuiſionem vt ad duos dactylos & ſemipedem, qui eſt pars dimidia pentametri, adijciatur nunc creticus nunc amphibrachus, quia non ſemper in longa ſyllaba, ſed interdum & in breui deſinit. Hendecaſyllabis igitur Alcaicis vſus eſt libro primo ſepties, ſecundo decies, tertio decies, quarto ter. Idem dimetris Iambicis hypercatalecticis, vt hic,

Siluæ laborantes geluq́;.

vſus eſt libro primo ſepties, ſecundo decies, tertio vndecies, quarto ter. Trimetris quoque epicis hypercatalectis, vt eſt hic,

Flumina conſtiterint acuto.

Vſus eſt libro primo VII. ſecundo X. tertio XI. quarto ter.

Decima Ode cum epodo eſt, cuius initium,

Mercuri facunde nepos Atlantis.

Conſtat hendecaſyllabo Saphico, de quo in ſecũda ode libri primi pleniſsime diſſeruimus, qui eſt,

Iam ſatis terris niuis atque diræ.

Huius menſura quarto colo cõcluditur, tres enim qui ſunt pares hendecaſyllabi exiſtunt, qui epodo clauduntur, quod metrum vocatur dimetron epicon, ideo quod duos pedes Heroos accipiat, dactylum & ſpondeum. Monoſtropha autem vocãtur hæc aſmata, de qua ad primam ſtrophen cætera reſpondent. Idem & de duodecima ode dictũ ſit: quæ conſtat adæque hendecaſyllabo Saphico, cuius initium,

Quem virum aut heroa lyra vel acri.

Vndecima Ode lyricorum aſmatum:

Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi quem tibi.

Hoc metrum quidam inter prototypa, id eſt, primiformia volunt accipi, & appellant antiſpaſticon ἑκκαιδεκασύλλαβον Saphicon, quidam à choriambico deriuatum aſſerũt. Nam ferũt omne Aſclepiadeũ, accepta choriambica ſyzygia, id eſt, vt tres iambos copulatos habeat ſicut hic, facere antiſpaſticum, quod ita percutiatur, vt habeat primo loco epitritum, quem & hippium dicimus, quartum, dehinc duos antiſpaſtos, vltimũ dijambum, verſum claudentem, qui nonnunquam dibrachy in fine poſito in pæona ſecundum conuertetur, contra ſi detrahas inter duo Aſclepiadeum, ſic,

Tu

Tu ne quæſieris quem mihi quem tibi. Item,

Nullam, Vare, ſacra vite prius ſeueris arborem.

Quarto etiam libro ſemel,ita,

O crudelis adhuc & Veneris muneribus potẽs.

TREDECIMA Ode libri primi:

Cum tu Lydia Telephi.

cõſtat ex Glyconio,quod & Anacreontion dicitur, (vt,

Sic te diua potens Cypri:

Conficitur autem ſpondeo,choriambo & pariambo.Huic pro epodo ſubiungitur Aſclepiadeum,de quo ſimiliter in prima Ode dictum eſt, ſic,

Mœcenas atauis edite regibus.

ſubſiſtens duodecaſyllabo verſu. Verum quid attinet nos de his metris, de quibus iam dictum eſt, ſæpius loqui? cum præcedentium ideo exempla poſuerimus, vt ex illis reliqua poſſemus agnoſcere. Ergo ſi qua noua metra obuiam venerint, ſimiliter diſcutientur. Nam omnes fere Odæ in ſubſequentibus libris iiſdem metris ſubſiſtunt, exceptis perpaucis admodum, è quis in ſecundo libro Ode XVIII, cuius initium,

Non ebur neque aureum.

nam nouum hoc metrum de quo nondum apud Horatium tractatũ eſt, continet. Eſt autem ab Alcæo ſumptum choriacum heptaſyllabum, ſubdito hendecaſyllabo iambico Archilochio. etenim,

Non ebur neque aureum,

erit Trochaicum, proepodicum, Dimetrum, Catalecticum, quod accepta in principio breui ſyllaba iambicum epodum faciet, ſic,

Da non ebur neque aureum.

Penultima autem detracta phallicum reddet, ita,

Non ebur neque aurum.

Dimetro vero ſubnexo, vt,

Beatus ille qui procul, non ebur nec aureum.

verſum dabit ex quadrato compoſitum. Aut ſi è principio creticum retrahas, non ebur, cuius tertia poſitione longa eſt, ſequitur enim, n, littera, erit Trimetri Iambici prima portio, nec aureum. Inſequens autem verſus metrum habet iambicum catalecticum Archilochium, ita,

Mea renidet in domo lacunar. Nam,

Mea renidet in domo,

dimetrum eſt, lacunar, claudicat. huius exemplum apud eundem eſt,

Trahuntque ſiccas machinæ carinas.

quo metro ſemel tantum vſus eſt. Feritur prior verſus ditrochæo, deinde dactylo vel amphimacro, ſequens autem diiambo, vltimo bacchio, qui recipit & alteram diuiſionem. Nam, mea renidet, portio eſt Iambi ſuperfluente ſemipede, det, quæ efficit penthemimerem tomen, dehinc tres trochæi verſum complebunt, ita, in domo lacunar. Libro tertio, metra omnia fere aut Alcaica, aut Saphica, aut Aſclepiadea, aut certe ea ſunt de quibus ſupra diſſeruimus, præter id quod in duodecima Ode inuenimus, quod eſt Ionicum ἀπὸ ἐλάσσονος, vt,

Miſerarum eſt neque amori dare ludum.

Per totum autem aſma diligentia poetica id obſeruatum eſt, vt verſus duas primas ſyllabas breues, ſequentes

quentes autem habeat longas, ſic & pes Ionĭcus minor compoſitus videtur. Digeſtum autem ex duobus trimetris coniunctis vno Tetrametro ei ſubiecto, ſic,

Miſerarum eſt neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lauere, aut ex-
animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Hoc quoq; metro Horatius ſemel vſus reperitur. LIB. IIII. Ode VII. talis eſt,

Diffugere niues redeunt iam gramina campis.

Hæc Ode ſcripta eſt ad δικωλίαν, & eſt primum epos Herouin hexametrum, ſecundum autem epodos penthemimeris, id eſt hemiſtichiū pentametri, ita,

Arboribuſque comæ.

Sed vt huic prolatione par ſit, ſumēda eius pētametri pars erit, qui duos primos pedes dactylos habebit. Aliud in quarto lib. nouū metrū non inuenies. LIB. V. qui epodon inſcribitur, Ode prima eſt,

Ibis Libyrnis inter alta nauium. Secunda,
Beatus ille qui procul negotijs. Tertia,
Parentis olim ſi quis impia manu.

& quæ ſequuntur vſque in decimam. His Iambĭcis trimetris acatalectis vſus eſt, in lib. epodon, vt diximus, decies. Reſpondet adæque Iambico Dimetro Acatalecto, id eſt, quatuor pedibus eiuſdem metri. Primo ſic,

Amice propugnacula. Secundo,
Vt priſca gens mortalium. Tertio,
Senile guttur fregerit.

Similes Archilochijs illis,

πατὲρ λυκάμβα πῶς πεφρασμένον γίτοι
τόδ᾽ ἱςὶ σὰς πεὶρ φρένας. In eodem, ode XI.

Pecti nihil me ſicut antea iuuat,
Scribere verſiculos amore percuſſum graui.

Scripta ad dicoliam, in qua primus verſus erit ſimplex iambicus trimeter, ſequens compoſitus. Nam prælata, amore percuſſum graui, quo metro ſemel vſus eſt. In eodem, ode XII.

Quid tibi vis mulier nigris digniſsima barris.
Munera quid mihi quidve tabellas.

Hæc metra ſimilia ſunt illis quæ in primo carminum inuenimus, ita,

Laudabunt alij claram Rhodon aut Mitylenen,

Dehinc,

Aut Epheſon, bimariſve Corinthi.

Vbi tetrametrum epicum heroo ſubnectitur. Item

Te maris & terræ numeroque carentis arenæ,

Herous epodus huius,

Menſorem cohibent Archita.

Nam tetrametri epici; qui & Archilochij ab inuentore nuncupantur, adiectis duobus in fine pedibus erunt hexametri, ſic,

Munera quid mihi quidve tabellas perfida mit-(tes.

In eodem, ode XIII.

Horrida tempeſtas cœlum contraxit & imbres,
Niueſq; deducunt Iouē, nunc mare nunc ſiluæ.

Horum metrorum primum Heroum eſt ſimplex, ſequens compoſitum ex dimetro iambico acatalecto, & penthemimeri epico, quod ſuperiori epodo contrarium eſt, ita,

Scribere verſiculos amore percuſſum graui.
Quem conſequenti ratione præpoſterum quàm ſuperior habetur, induxit,ſic,

Niueſq; deducunt Iouē, nunc mare nunc ſiluæ.
Etenim veritus ne ſubiecti epodi prius comma ex Heroo ſubſiſtens, eundem enuntiationis ſonum redderet,iambicum dimetrum antepoſuit,quo variata modulatione gratior redderetur. Nam & in trimetro ſuperiore, ne ſui generis verſum ſubiungeret,heroi comma præmiſit, ita,

Scribere verſiculos.
In eodem, ode xvi.

Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas:
Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Prior Herôus, ſequens trimeter Iambicus acatalectus eſt, qua copulatione inter ſe metrorum Horatius ſemel vſus reperitur. Item dimetrum epodum Heroico verſui ſubijcit, ſic,

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem ſenſibus. Similiter,
Nox erat & cœlo fulgebat luna ſereno
Inter minora ſidera.
Quo exemplo bis, nec amplius, in epodon libro poëta vſus eſt. In vltima ode, quæ eſt,

Iam iam efficaci do manus ſcientiæ,
Trimetris omnibus ſine epodo vſus eſt. Et hactenus epodi. Si qua vero ſunt alia de quibus non diximus,ex his,ſicut ſupra memorauimus,naſcuntur,aut detractis aut adiectis cuilibet metro ſyllabis, neque vllus fere poëtarum eſt qui vel lyrica

vel fabularum choros ſcripſerit, qui non ſibi aliquod proprium genus ob commendationem ac memoriam ſui hominis finxerit. Aſmate eo quo ſcribitur carmen ſeculare, cuius initium,

Phœbe, ſiluarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, o colendi
Semper & culti, date quæ precamur
Tempore ſacro.

Hendecaſyllabum eſt Saphicum, tribus continuis verſibus, epodo quarto epico dimoero, de quibus in ſecunda Ode libri primi carminum, cuius initiũ, Iam ſatis terris niuis atque diræ, ſatis dictum eſt.

DE NVMERO HORATIAnorum verſuum.

OMnia autem apud Horatium tam carminum quàm ἐπῳδῶν metra, erunt vndeviginti numero, ſic, Aſclepiadea ſpondeo, vt, Mecœ, duobus Choriambis, nas atauis, edite regibus. Saphica hendecaſyllaba, epitrito ſecundo, iam ſatis ter, choriambo, ris niuis at, bachio, quæ diræ. Dimetra epica acatalecta, dactylus, terruit, ſpondeus, vrbem. Glyconia quæ & Anacreontia, ſpondeus, Sic te, choriambus, diua potens, pyrrhichius, Cypri. Ἑνδεκασύλλαβα Saphica, quæ quidam antiſpaſtica dixerunt, ſpondeus, Tu ne, choriambi, quæſieris, ſcire nefas, quem mihi quem, pyrrhichius, tibi. Epica πεντεκαιδεκασύλλαβα, dactyli, Soluitur, acris hi, ſpõdeus, ems gra, dactylus, ta vice, trochæi, veris & Fauoni. Trimetra Iambica catalectica, Trabuntq́;

ſiccas

ſiccas machinæ carinas. Pherecratia, ſpondeus, Grato,choriambus,Pyrra ſub antro. Epicum hexametrum, quod Heroum,

Laudabunt alij claram Rhodon aut Mitylenam.

Epicum tetrametrum acatalectum Heroici,

Aut Epheſum bimariſve Corinthi.

Iambicum dimetrum catalecticum, choriambus, Lydia dic, & bacchius, per omnes. Choriambicum tetrametrum catalecticum,epitritus II. Hoc deos ve,choriambi, re Sybarin cur properes,bachius, amando. Alcaicum Hendecaſyllabum, iambi,Vides vt al, cum ſyllaba, ta, & duo dactyli, ſtet niue candidum. Dimetrum Iambicum hypercatalectum,ſpondeus ſiluæ,iambus labo,ſpondeus rantes, iambus geluq́;. Trimetrum epicum Hypercatalectum, duo dactyli, flumina conſtite, & duo trochæi, rint acuto. Trochaicum dimetrum catalecticum, trochæi, Non ebur neque aureum. Iambicum trimetrum Catalecticum,

Mea renidet in domo lacunar.

Trimetrum iambicum acatalectum,

Ibis Lyburnis inter alta nauium.

Dimetrum Iambicum acatalectum,

Amice propugnacula.

Compoſitum ex penthemimere elegiaco,& dimetro Iambico catalecto,duo dactyli cum ſyllaba.

Scribere verſiculos. duo iambi, tertius ſpondeus, quartus iambus, amore percuſſum graui.

Compoſitum ex dimetro iambico & penthemimere elegiaco,duo iambi,niueſque de, ſpondeus,

ducunt, Iambus Iouem, dactylus nunc mare nunc ſiluæ. Metra apud Horatium ſemel dicta, Choriambus, Lydia dic, Bacchius, per omnes, Hoc deos ve, epitritus ſecundus.

Soluitur acris hyems grata vice veris & Fauoni.
Non ebur neque aureum,
Mea renidet in domo lacunar.
Scribere verſiculos amore percuſſum graui.
Niueſq; deducunt Iouẽ, nunc mare nunc ſiluæ.

Et ſuper his hactenus. Nunc vero ſi non omnia, quæcunque apud Græcos poſſunt inueniri, hoc commentario comprehenderim (ſunt enim apud Lyricos & Tragicos & Comicos poëtas innumerabiles metrorum ſpecies) illud tamen non arroganter auſim dicere, id nos his voluminibus quatuor conſecutos, vt ſi nouum atque incognitum auribus metrum commentum ſe quiſpiam duxerit, inficias ire non poſsit, ad hæc velut omnium generum ſemina quæ inueſtigata à nobis, & huic commentario tradita reperiuntur, neceſſario referri, ab ijſdemq́ue, vt ita dixerim, fontibus proculdubio deriuari, præterea vtcunque ſub incerta atque ambigua ſpecie aſtu proferuntur, protinus intelligamus qua metrorum origine procreata, vel qua ſint ratione ſtudioſa̅ compoſita, quo ſimul & ea quæ fallunt inconnexa inter ſe metra, magiſtra lectionis inſtructione noſcamus, & ipſi ex nobis noua, inſtigante gloria, comminiſci ac proferre poſsimus.

FINIS.

SERVII HONORATI, GRAMMATICI,

DE PEDIBVS VERSVVM ET ACCENTIBVS, LIBELLVS.

PEs dictus eſt, quo quaſi metrorũ greſſus incedat. Aliter dictus eſt pes, quod hoc quaſi pedali regula ad verſum vtimur menſurandum. Metimur enim verſum Heroicum, & dicimus ſex pedum eſſe. Metimur Saphicum, & dicimus quinque pedum eſſe, & cæteros.

Igitur neceſſe eſt, pedem vnumquenque in ſe habere certum cum temporibus numerum ſyllabarum, vt eſt ſpondeus: habet enim duas ſyllabas & tempora quatuor. Item dactylus tres ſyllabas habet, & tempora quatuor. Item & proceleuſmaticus quatuor ſyllabas, & quatuor tempora, & cæteri qui cum his ſubſcripti ſunt.

Scire etiam debemus, quod vnicuique pedi accidit Arſis & Theſis, hoc eſt eleuatio & poſitio, ſed

arſis in prima parte, theſis autem in ſecunda ponenda eſt. Numerus etiam ſyllabarum, & tempus, vt ſupra dictum eſt. Reſolutio, vt ſi pro ſpondeo proceleuſmaticus ponatur, vt eſt apud Vergilium, Genua labant: ſoluuntur enim duæ longæ in quatuor breues, quæ ſpondeum ſolis facere ſolent temporibus. Figura etiam accidit pedi, vt ſi velimus ſpondeum figurare his notis - - & Pyrrhichium his notis ∪ ∪, ſicut etiam apud Græcos ſunt. Metrum quod ex ſpondeo Spondaicum, ex trochæo Trochaicum, ex iambo Iambicum nuncupatur.

Pedes diſſyllabi hi ſunt,

Pyrrhichius	πυῤῥίχιος	∪ ∪
Spondeus	σπονδεῖος	- -
Iambus	ἰαμβὸς	∪ -
Trochæus	τροχαῖος	- ∪

Triſyllabi ſunt,

Tribrachus	τρίβραχὺς	∪ ∪ ∪
Moloſſus	μολοττὸς	- - -
Anapæſtus	ἀνάπαιστος	∪ ∪ -
Dactylus	δάκτυλος	- ∪ ∪
Amphibrachus	ἀμφίβραχυς	∪ - ∪
Amphimacrus	ἀμφίμακρος	- ∪ -
Bachius	βακχεῖος	∪ - -
Antibachius	ἀντιβακχεῖος	- - ∪

Duplices autem hi ſunt,

Proceleuſmaticus	προκελευσματικὸς	∪ ∪ ∪ ∪
Diſpondeus	δισπονδεῖος	- - - -
Diiambus	διΐαμβος	∪ - ∪ -
Ditrochæus	διτροχαῖος	- ∪ - ∪

Anti-

Antiſpaſtus	ἀντίσπαστος	∪ – – ∪
Choriambus	χοριαμβὸς	– ∪ ∪ –
Ionicus minor	ἰονικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος	∪ ∪ – –
Ionicus maior	ἰονικὸς ἀπὸ μείζονος	– – ∪ ∪
Pæon primus	παίων. α΄.	– ∪ ∪ ∪
Pæon ſecundus	παίων. β΄.	∪ – ∪ ∪
Pæon tertius	παίων. γ΄.	∪ ∪ – ∪
Pæon quartus	παίων. δ΄.	∪ ∪ ∪ –
Epitritus primus	ἐπίτριτος. α΄.	∪ – – –
Epitritus ſecundus	ἐπίτριτος β΄.	– ∪ – –
Epitritus tertius	ἐπίτριτος. γ΄.	– – ∪ –
Epitritus quartus	ἐπίτριτος. δ΄.	– – – ∪

Ex quibus alij pedes vel ſyzygiæ iudicantur. Syzygia autem eſt, ex varijs pedibus velut in vnum pedem collecta concluſio: nam inuenta eſt propter hæc verba, quæ nec diſſyllabarum, nec triſyllabarum, nec quadriſyllabarum eſſe potuerunt, vtputa ſi dicamus ædificium, ædificatio, orationibus, ratiocinationibus. Hæc quia ſunt integra poſita, nulli conueniunt pedi, quia excedunt quatuor numerum ſyllabarum. Syzygiæ vocantur, quod diuiſæ diuidentis arbitrio pedibus ſignentur: vt ſi velimus diuidere hoc nomen in duos dactylos, ædifi – ∪ ∪ catio – ∪ ∪, & cætera huiuſmodi. Verum ſi nouem ſyllabarum nomen incurrerit, ita diuidimus, ratioci ∪ ∪ – ∪ nationi – ∪ – ∪ bus, in pæonem tertium, & in ditrochæum, & ſemipedem. Aut ita, ratiocinationibus in anapæſtum, ∪ ∪ –, & in amphibrachum, ∪ – ∪, & in dactylum, – ∪ ∪. & alia huiuſmodi.

Pedes diſſyllabi ſecum iuncti hos ex ſe duplices ſedecim creant, tali ſchemate.
Omnes pedes tres diuiſionum tenent formas, ſed has quæ ad grammaticos pertinent: Nam amphibrachus, qui excipitur à Donato, habet diuiſionem quæ dicitur tripla epitriti, qui ex eodem excipiuntur habent diuiſionem quæ epitrita dicitur.
Ergo his quinque pedibus exceptis, ſciendum eſt quod in reliquis pedibus iſtæ ſunt diuiſiones tres, quarum prima æqua, ſecunda dupla, tertia ſeſcupla. Et eſt æqua diuiſio in his pedibus, qui ſoluti tot tempora habent in arſi, quot & theſi, vt eſt dactylus. Dupla eſt, quoties altera pars alteram partem duplo vincit, vt in his pedibus eſt trochæo & iambo: nam prima ſyllaba duo tempora habet, ſequens vnum, vel contra. Seſcupla eſt, quotiens altera pars alteram partem de medietate dupli vincit, quæ iccirco dicta eſt ſeſcupla, quia plus ab æqua ſignificet, minus à dupla: aliud enim cum duo ſint contrà vnum: plus enim laborat illa pars quæ vnum habet contrà duo: aliud enim eſt cum tria veniunt contrà duo.
Scire etiam debemus, quod æquam diuiſionem poſſumus vocare dactylicam, duplam iambicam, ſeſcuplam pæonicam.
Inueniuntur in vnoquoque metro pedes ignobiles, qui nothi vocantur: iccirco, quod velut appoſiti dignitatem metri degenerent, vt eſt in verſu Heroico, trochæus, anapæſtus, proceleuſmaticus. Nam legitimi hi ſunt in Heroico metro
ſpon-

ſpondeus, & dactylus, qui tamen & ipſe non fuit ante legitimus, ſed factus eſt ex ſolutione ſpondei ſecundæ ſyllabæ.

Pedes ſimplices ideo dicti ſunt, quod non ſunt ex aliis pedibus compoſiti, ſed natura vſque ad ternas ſyllabas tendunt: ſi autem vſq; ad quatuor duxerimus, iam non ſunt ſimplices, ſed ex diſſyllabis facti ſunt duplices: qui duplices non amplius quàm numero ſenarum ſyllabarum eſſe monſtrantur: Et reuera ſiquidem conſtet ſimplices pedes vſque ad ternas ſyllabas poſſe conſcendere, qui vtiq; geminati iure duplices vſque ad ſex ſyllabas mittunt.

DE ACCENTIBVS.

TEnores, ſiue accentus dicti ſunt, quod naturalem vniuſcuiuſque ſermonis inuicem noſtræ eleuationis tenorem ſeruant. Dictus autem accentus, quaſi adcantus iuxta Græci nominis interpretationem, quod προσῳδία dicitur, Latine adcantus. Sunt omnes accentus latini octo: Acutus qui ita fit ´: Grauis ita `: Circumflexus ^: Factus ſcilicet de vtroque. Longus ita –: Breuis ita ᴗ: Hyphen ita U: Diaſtole, Apoſtrophos ita'.

Verum hoc intereſt inter Diaſtolen & Apoſtrophum, quod Apoſtrophos ad caput litteræ ponitur, Diaſtole vero ad imam partem litteræ. Hoc ideo diximus, ne cui notarum harum ſimilitudo aliquid erroris afferat.

His ita ſe habentibus, ſciendum eſt quod acutus, & grauis, & circumflexus, ſoli ſunt, qui vt ſuperius

diximus, naturalem vniuſcuiuſque ſermonis inuicem noſtræ eleuationis ſeruant tenorem, nam ipſi Arſin Theſinque moderantur. Quanquam ſciendum eſt, quod in vſu non eſt hodierno grauis accentus.

Verum lex accentuum ita eſt, quod ſyllabæ in quibus iſti poni debent, à fine numerantur: Nam ſi ſyllabarum quantarumuis ſermo ſit, circumflexus non tenebit niſi penultimum locum.

Acutus accentus in Latinis non tenebit, niſi penultimum locum & antepenultimum.

Penultimum tunc in diſſyllabis, cum prior fuerit vel correpta, vel poſitione longa: vel cum ambæ naturaliter longæ fuerint, vel cum ambæ breues: Ita fit vt in diſſyllabis cum acuto accentu in pedes coniuncti ſunt, Trochæus poſitione factus, Iambus, Pyrrhichius, Spondeus.

In triſyllabis vero, vel in quantovis numero ſyllabarũ, tunc eſt acutus accentus, cum tres ipſæ ſyllabæ à fine breues naturaliter: vt, anima, macula, vel quicquid horum inuentum fuerit, quæ in diſſyllabis ante docuimus: ita fit in triſyllabis, hunc eundem accentũ cognoſcimus in tribracho, moloſſo: cuius ſyllabæ ambæ à fine, aut naturaliter longæ fuerint, aut poſitione longæ, Dactylo, Anapæſto, Amphimacro, Amphibracho: cuius tamen media poſitione, fit Bachio naturali, & Antibachio, cuius item media poſitione longa.

Hucuſque dictum eſt in diſſyllabis eiuſdem modi qui eſſe poſſunt accentus; nunc dicendum eſt, in qua

qua parte in triſyllabis acutus ſit ponendus.
In triſyllabis antepenultima accipit accentum, etiamſi penultima ſit longa poſitione ex muta & liquida: vt, látebræ cólubri: In tribus ſic penultima acuetur: vt, Mecoénas. Vbi antepenultima fuerit breuis, penultima vero ſit longa, in penultima ponendus eſt, vt amícus.
Sane ſciendum eſt, quod monoſyllaba pars orationis, quæ vel naturaliter breuis eſt vt, &, que: vel poſitione fit longa, accentum habebit acutum: vt, pax, dux, nux, crux, fax.
Circumflexus autem accentus in triſyllabis, vel in quantovis numero ſyllabarum, penultimum ſibi vendicat locum, & hac lege, vt vbi fuerit hic accentus, penultima ſit naturaliter longa, ita fit vt huic accentui trochæus naturaliter longus conuenire videatur.
Item monoſyllaba pars orationis tunc iſtum habebit accentum, cum natura longa fuerit tantum, vt, ſol, dos: Grauis vero accentus cum acuto & circumflexo accentu poni poterit: poſſumus enim in eo quod eſt Càtullus grauem ponere in ántepenultima: item cum circumflexo ita ponitur, vt Cethêgus, verum quia neceſſe non eſt, vt cum reliquis accentibus ponatur, fit ſcriptoris arbitrio.
Sed hic grauis accentus non habet eandem communionem cum cæteris accentibus, quàm cum circumflexo & acuto, quia ſi cum cæteris habuerit, non habet tamen niſi per iſtos, vt maleſanus, interea loci. Sed nequis & in huiuſmodi dictionibus

* quatuor eſſe accentus: Hyphen, aut acutum, aut circumflexum, aut grauem, ſiquidem dicit in compoſitis dictionibus vnum accentum eſſe debere, non minus quàm vna parte orationis. Sciendũ eſt, quod modo Hyphen pro diſtinctione ponatur, grauis autem ſuperfluo ſcriptoris arbitrio, vt ſupra dictũ eſt. Reſtat igitur vt ex illis legitimis duobus in dictione poſitis iure dicatur accentus. Sciendũ autem quod nullum barbarum nomen, vel verbum aliquod peregrinum, neq; interiectio certum potuerit accentum tenere. Nam in barbaricis nominibus nulla ſunt ſui ratione, ſed quali volumus ſane non aſpero proferamus accentu: Græca autem ſuis accentibus pronuntianda eſſe cognoſcimus. Sæpe accentum diſsipat legendo, vel diſtinctio, velut cum debet dici, ſub Hyphen male‿ſanus, male, quis diſtinguendo dicat ſeparans male, ſanus, vel pronuntiando, vt cum dicere debeamus látebras, legendo verſum quis dicat:

Impulerat ferro argolicas fœdare latébras.

acute producens: Vel neceſsitas ſeparandi verba ſimilia, vt cum dicere debeamus, pône, vt penultima ſyllaba habeat accentum, quia nullum latinum verbum eſt, in quo vltima ſyllaba habeat accentum neceſsitate ducti, ne putaretur modus imperatiuus, ab eo quod eſt pono, dicamus ponè, vt aduerbium ſignificet loci, vel ſimiliter ergô, vt intelligatur, pro eo quod eſt cauſa, vt in Vergil. illius ergô, Venimus, id eſt, illius cauſa venimus.

Hyphen, eſt nota quæ duo verba ſubiungit, ac nectit

ſit ſubpoſita, quæ ducitur à præcedentis fine verbi vſque ad initium conſequentis, vt interea‿loci, cum tamen vſus exgerit. Diaſtole eſt nota contraria Hyphen, hac enim nota vitioſe iuncta ſeparamus, & ponitur ad imam partem litteræ, quaſi retinens, vt,

Ereptæ virginis, ira, Et.

Viridiq; in littore conſpicitur, ſus.

Apoſtrophus, eſt nota ſimiliter facta vt Diaſtole, ſed ad ſummam partem poſita eſt, ſcilicet conſonantis, quæ quaſi ſub vocali motu velata ſuſpenditur. Scire autem debemus Græcorum Daſian & Pſilen, H, notam aſpirationis modo poſitã, modo ſublatam ſimulare.

Dicta diſtinctio eſt vel poſitura, quod poſitum punctum diſtinguit noſtram orationem, & cum diſtinctio ſpecies ſit poſituræ, tamen abuſiue pro ipſa poſitura, hoc eſt, pro ipſo genere diſtinctionẽ habemus: Nam cum ſit codex emendatus diſtinctione, media diſtinctione, & ſubdiſtinctione dicitur tamen codex eſſe diſtinctus: Igitur diſtinctio eſt, punctum appoſitum ad caput litterę plenæ ſententiæ. Subdiſtinctio, punctum appoſitum ad imam partem ſemiplenæ orationis. Media diſtinctio, punctum appoſitum mediæ ſententiæ ſuſpenſæ propter reſpirationem. Sciendũ eſt autẽ, quod in lectione textus vnius ſenſus periodos nominatur, vt eſt: Nihil ne te nocturnum præſidium palatij, nihil vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concurſus omnium bonorum? &c.

Cola autem & commata eiuſdem orationis ſingulæ partes eſſe noſcuntur. verum meminerimus in proſa oratione cola & commata idem eſſe, & vnum ſignificare: in verſu vero aliud & diuerſum, nam vbi duo liberi ſunt pedes, colon dicitur, vt apud Horatium,

Terruit vrbem.

Comma vero, quando poſt duos pedes, vel poſt tres pedes ſequitur ſyllaba quæ partem terminat orationis. vt in primo verſu Aeneidos,

Arma virumq́ue cano. Item,

Arma virumq́ue cano Troiæ.

SERVII MARII HONORATI GRAMMATICI de quantitate ſyllabarum Libellus.

SERVIVS MARIVS HONORATVS AQVILINO S.

VLTIMARVM ſyllabarum naturas, ſicut propoſueras, breuiter lucideq́; digeſsi, in qua re mea audacia tuo defenditur imperio. Namque hoc opus arduum, dum veluti facile ac per ſe patens multi reliquerunt, difficilius reddiderunt, quanquam

rationem

rationem litteræ & ſyllabæ Donati artibus habeamus, tamen breuiandi cauſa, aliqua ex his deſcripſimus, quæ ad ſciētiam metrorum proficere credidimus. Igitur primas ſyllabas omnium partium orationis duobus modis conſiderabimus, natura & poſitione. Natura tripartita eſt, nam aut diphthongis ſyllaba longa eſſe cognoſcitur, vt, æ, œ, au, eu, ei, aut exemplo. Quæritur enim vtrum ſyllaba longa ſit an breuis, vt,

Muſa mihi cauſas memora quo numine læſo.
Aut ex compoſitione, vt ſi neſcias qualis ſit pius, ex compoſitione, quod eſt impius, qualis ſit pi cognoſcitur, licet in aliquantis hoc fallat. Nam cū dicimus nubere, nu, longa eſt. Item cum dicimus innuba aut pronuba breuis eſt nu, in compoſitione: ſed hoc inueniri raro contingit. Poſitio eſt, cum correptam vocalem duæ conſonantes ſequūtur, vt arma, aut vna quęuis duplex, vt axis, vt Mezentius vel maior, aut altera conſonans & altera vocalis loco conſonantis poſita, vt, at vino, &, at venus. Verum ſi quælibet pars orationis, cū præpoſitionibus componatur, ex his primas ſyllabas cognoſcimus. Nam talis manebit fere omnis compoſita ſyllaba, qualis & ipſa præpoſitio fuerit, vt ineptus: ex his præpoſitionibus, ad, & ob, & in, ſub, diuerſe in verbis ponuntur, nam corripiuntur cum creſcendo diſſyllabum reddunt, vt, adit, obit, init, ſubit. Indifferentes enim ſunt, cum triſyllabū faciunt vt adicit, inicit, obicit, ſubicit: producuntur tantummodo cum tetraſyllabum ex ſe red-

dant,vt adijcio,inijcio,obijcio,ſubijcio. Item quæ per que & per pre in primis ſyllabis ſcribũtur, plerunque producuntur, excepto precium, premo, preces, prehendo, & queror hoc eſt querelam depromo, & quæ ex his per deriuationem aut declinationem fieri poſſunt, &, que,coniunctio. Item econtra breuiantur, ex eiſdem præpoſitionibus, in compoſitionibus,de,& pro,vt dehinc,deinde, profectus,profeſſus,profanus, profatus, proauus, pronepos,&c. Item ſunt aliquanta verba quæ primas ſyllabas temporum ratione producunt quæ ſubter collecta. In omni enim præterito perfecto, & omni præterito pluſquam perfecto,& omni futuro modi tantum coniunctiui, producuntur, in cæteris autem modis & temporibus breuiantur,vt ſunt hæc, lego, legi, legeram,legero. Faueo, faui, faueram, fauero. Venio, veni, veneram, venero. Fugio,fugi,fugeram,fugero. Facio,feci, feceram, fecero. Sedeo,ſedi, ſederam, ſedero. Fodio,fodi, foderam, fodero. Video, vidi, videram, videro. Voueo,voui,voueram,vouero.Foueo,foui, foueram, fouero. Iuuo ui, iuueram, ro, ago, egi, ram, ro.emo,mi, ram,ro.lauo,vi,ram, ro. odio,di,ram, ro.eo, iui, ieram, iuero. queo, quiui, quiueram, quiuero. Sino,vi,ram,ro. Sero, ſeui,ueram, uero. Caueo,caui,caueram,ero.Item econtra inueniuntur quæ in præſenti tempore producta ſunt, & in præterito breuiantur,vt ſunt hæc,pono poſui, cogo coegi,do dedi,ſto ſteti. Item omnia verba quæ in præterito antecreſcunt, in primis ſyllabis breuiantur

antur, vt pendeo pependi, tondeo totondi, tendo tetendi, poſco popoſci, curro cucurri.
Medias ſyllabas tribus modis cognoſcimus, Poſitione, Diphthōgis & Accentu. Sed de poſitione & diphthongis ſupra tractauimus, accentus autem eſt quaſi adcantus dictus, quod ad cantilenam vocis nos facit agnoſcere ſyllabas. Qui vocis accentus duo, ad ea quæ tractamus, neceſſarij, correptus & productus. Correptus eſt, quotiens ſine vlla mora vocis medias ſyllabas enuntiamus, vt macula tabula, productus eſt quotiēs medias ſyllabas cum aliqua mora vocis exprimimus, vt fortuna natura. Sciendum eſt tamen, quod illa, quæ in verbis, i, correpta proferuntur, cum in medium venerint & ipſam, i, in, e, mutauerint, vt legis lege legere, vbique breuiantur, excepto cum à tribus excipiuntur conſonantibus, b, & m, & t, vt legebam, legemus, legetur. Cætera melius accentibus colliguntur, quia accentus in triſyllabis & tetraſyllabis, & deinceps ita conſiderandus eſt, vt ſi quæratur, amicisſimorū, quibus ſyllabis conſtet, dicimus primam breuem exemplo, vt, Nimium dilexit amicum. ſecundam cum longo accentu inuenimus, tertiam poſitione longam, quartā breuem accentu, quia cum dicimus amicisſimus penultimam cum breui accentu dicimus, vltima vero qualis ſit per ſingulas partes orationis, demōſtrabunt rationes ſubiectæ.
Nominatiuus ſingularis has habet breues, a, vt muſa, e, vt ſedile, o, vt virgo, v, vt cornu, el, vt mel, il, vt

vigil,vl,vt conſul,m,vt tectum,en,vt carmen,ir,vt vir,or,vt doctor, t, vt caput: ex his autem producuntur in Græcis,e,vt Euterpe, o, vt Dido,en, vt lien,ſiren,il,in vno hetruſco,vt tanaquil.Hęc ſunt item quæ producuntur,i,vt frugi, ol, vt ſol, an, vt titan,on,vt memnon,in,vt delphin, as,vt facultas, c,vt allec. Sed as finitus nominatiuus in Græcis, túc breuiatur cũ genitiuus,dos,habuerit,vt Arcas arcados, Pallas pallados: er autem in Græcis producitur,vt æther,aër.Itẽ hęc ſunt quę in monoſyllabis producũtur,in diſſyllabis autẽ & triſyllabis & tetraſyllabis & in cæteris polyſyllabis corripiuntur,ar,monoſyllabũ,vt far,diſſyllabũ vt Cæſar,er, monoſyllabum vt ver, diſſyllabũ pater, ur monoſyllabum vt fur,diſſyllabum vt murmur, is monoſyllabum,vt glis,diſſyllabum vt fortis,al monoſyllabum vt ſal,triſyllabum vt Hannibal.

Item hæc ſunt quæ varietatem nominatiui faciũt, & quæ ſibi à genitiuo ſuo regulam ſumunt,es, os, us. Nam es ſyllaba nominatiuus quando finitur, modis quinque producitur, duobus autẽ corripitur:tunc ergo producitur cũ nomen quintæ fuerit declinationis, vt dies diei. Item producitur cum totidem ſyllabas genitiuus habuerit, quot & nominatiuus, vt proles prolis. Tertio modo producitur, cum genitiuus ſyllaba creſcens, e, productam in medio habuerit, vt merces mercedis. Quarto modo producitur cum à monoſyllabis ducta fuerit, vt pes, bipes, ſonipes, ſemipes. Quinto modo producitur cum, i, ante es in fine habuerit,

habuerit, vt abies, aries, paries, quies. Duobus autem modis corripitur, cum ante mediam breuem in genitiuo habuerit, vt ſeges ſegetis: aut cum, e, mutauerit, vt miles militis. Os igitur monoſyllabum ſi ora ſignificet, producitur, vt os oris, ſi oſſa ſignificet, breuiatur, vt oſsis. Quæ tamen, os, ſyllaba, cum in diſſyllabis vel in triſyllabis venerit & media ſyllaba genitiui natura producta permanſerit, tum longa erit, vt nepos nepotis, ſi vero correpta fuerit, aut diphthongon in genitiuo Græco habuerit, breuiatur, vt compos compotis, δῆλος δήλου. Vs vero cum in genitiuo creſcente, u longa permanſerit producitur, vt virtus virtutis, tellus telluris, excepto vno palus, quod in genitiuo, dis, terminatur, vt palus, paludis, inde eſt

Steriliſq; diu palus aptaque remis. Si vero in genitiuo creſcente, correpta aut mutata permanſerit aut non creuerit, breuiatur, vt pectus pectoris, vulgus vulgi. Genitiuus, datiuus & ablatiuus ſingularis producuntur, ſed genitiuus, cum aut os in fine ſecũdum Græcos habuerit, aut tertiæ fuerit declinationis, cum ablatiuo ſuo, e, tantum littera terminato breuiatur, excepto vno quod producitur, vt ab hac fame, quia veteres huius famei, non huius famis declinabãt: ſed & datiuus in Græcis, i, terminatus breuiatur, vt Palladi. Accuſatiuus in Latinis breuis eſt ſemper. In Græcis tunc tantũ breuis eſt, cum, a, vel on, terminatur, vt Theſea, Delon, alias longus. Vocatiuus quoq; in Latinis breuis eſt, excepto cum, i, terminatur, vt, Mercuri.

In Græcis corripitur, vt Alexi, qui etiam dum ſimilis fuerit nominatiuo, nominatiui ſequitur regulam, vt hæc paupertas: in maſculinis tamẽ Græcis & barbaris, a, terminatis producit, vt ænea: ſed etiam, e, finitus in Græcis tantum̃ breuiatur, cum eius nominatiuus, os, fuerit terminatus, vt Phœbos Phœbe. Nominatiuus & accuſatiuus & vocatiuus plurales per quinque declinationes in maſculino & fœminino genere producuntur, in neutro corripiuntur. Contra hæc ſunt Græca nomina quæ dum ante, s, vltimam, a, aut, e, habuerint, & à genitiuo ſingulari dos, terminato venerint, tunc tantũ in maſculino & fœminino breuiantur, vt huius arcados, hi arcades, hos arcadas, alias lõgi ſunt. Genitiuus pluralis ſemper breuis eſt in Latinis, in Græcis vero producuntur, vt Philemon. Datiuus & ablatiuus plurales ſi, is, terminantur longi ſunt, vt doctis: ſi, bus, breues ſunt, vt agilibus, aut ſi Græca ſit declinatio, ιν, terminatus corripitur, vt ἀρκάσιν. In hac regula nomina, pronomina, participia continentur, ſed pronominis declinatio in eo tantum differt, quod monoſyllaba quæ vocalibus terminantur, producuntur, quæ ſunt, me, te, ſe, mi, tu, qui, quæ, quo, qua, ſed genitiuus cum in us, terminatur, breuiatur vt illius: datiuus vero in, i, ſicut in nomine ſemper longus eſt, excepto mihi, tibi, ſibi, quæ indifferenter poni poſſunt: ſic reliqui quoq; caſus regulam ſumunt ex nomine. In omnibus verbi temporibus, modis, numeris, perſonis, coniugationibus breuiantur, m, vt docebam, r, vt legebar,

bar, t, vt faceret, us, vt nutriremus, e, vero littera, verba terminata breuiantur, vt lege. Sic imperatiui modi ſecunda tantum perſona, ſecunda quoque coniugatione, producitur, vt doce. Es autem breuiatur, vt ſum es, & cætera quæ ex his componi poſſunt, vt aſſum ades, poſſum potes, in alijs producitur, vt doces. Is autem in ſecunda perſona indicatiui modi tunc tantũ producitur cum à tertia coniugatione producta venerit, vt nutrio nutris, & volo vis: alias breuiatur. Producuntur autem, a, vt ama, i, vt nutri, u, vt lectu, as, vt vocas, es, vt leges, c, vt fac, & cætera omnia huiuſmodi. O, produci poteſt & corripi. In omnibus aduerbijs breuiantur, el, vt ſemel, er, vt pariter, m, vt tam, n vero, excepto non, & en, vbique breuiantur, vt forſitan: e, vero dum finiuntur aduerbia, illa producuntur quæ ex nominibus veniunt & comparationis gradus recipiunt, vt docte doctius doctiſsime: quæ autem à ſe naſcuntur, vt ſæpe, aut non comparantur, vt rite, aut in comparatione deficiunt, vt bene, male, breuiantur. I, finita, præter, quaſi, ibi & vbi, producuntur, vt heri. O, ſicut in omnibus partibus orationis indifferenter ponitur, vt falſo. S, dum ante eam, a, habuerit, producitur, vt alias: aliter breuiatur, vt magis. Producuntur autem, a, vt vna: u, vt noctu: c, vt illuc: aduerbia autem monoſyllaba producenda ſunt, vt huc, hic, vel quæ ex his fiunt, vt illuc, illic, iſtic, exceptis bis & ter, & his ſimilia. Omnes fere cõiunctiones corripiuntur, ſed quæ, a, vel, i, terminantur, producun-

tur, excepto, ita, quia, & niſi. Item quæ in, n, deſinunt, ſi ante eam, i, habuerint, producuntur, vt ſin. Accuſatiuæ præpoſitiones abſque his, quæ in, a, exeunt, & vno monoſyllabo cis, breuiantur: ablatiuæ vero illæ monoſyllabæ longæ ſunt, quæ aut vocalibus conſtant, vt, a, aut vocalibus terminantur, vt de: ſed vtriuſque caſus præpoſitiones omnes breues eſſe non dubium eſt. Re autem vbique breuiatur, vt remitto, excepto cum refert, diſtat, ſignificat, vt eſt illud,

iam nec mutari pabula refert,

Et vno verbo reicio, vt,

Reice ne maculis infuſcet vellera pullis,
Naſcentum.

Omnes interiectiones ſi monoſyllabæ fuerint, producuntur, vt heu: cæteræ vero exemplo ſimilium partium orationis exiſtimandæ ſunt, vt papæ. Hæc in omnibus partibus obſeruanda ſunt, exceptis quæ aut diphthongo aut poſitione longa ſunt.

EX
AELIO FESTO APHTHONIO
de carminis appellationibus.

ΩΔΗ eſt dulcedine ſoni, verbum lexis ve pronunciata. Nam ſi ſine verbo ſonus pronuncietur, κρȣ̃σμα dicetur. Vnde etiam in tropicis artis muſicæ litteras ſeu ſigna quædam tonos proprios exprimentia

mentia interueniente linea ita enuntiant, τὸ μὲν ἄνω τῆς λέξεως, τὸ δὲ κάτω, τῆς κρύσεως. Quod κροῦσμα variatur ex rythmo, dum augetur aut minuitur, & ad ſonum dirigitur, vel pedis ἐμμελὴς verbum enũciatur, infinita enim res eſt rythmos, cum vſque quo voles, vocis ſono ducatur, ibiq́ue cogas quieſcere vbi pedem finiturus es. Μέλος autem quod ex his naſcitur, dictum putant à Meline Oceani filia, quam primam quattuor chordis vſam affirmat Lyſanias: ſiue, vt Licymnius, ἀπὸ τοῦ μελεδάζειν τυτίσιν θεραπεύειν. Quibuſdam placet ab apibus quæ græce μέλισσαι dicuntur: nam ſicut illæ omni cura flores legunt vt mella conficiant, καὶ ὅτι μέλει αὐταῖς hoc ſtudiũ, μέλισσαι dictæ: in ſcriptura quoque qũicquid floris eſt in ſono vocis & rythmis ad componenda μέλη, colligimus vt auribus tradamus, vnde & Homerus, τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Nam veluti guſtu vocis aures pabulantur. Vel ideo melos, quia pars eſt ᾠδῆς καὶ λέξεως. Sicut & corporis noſtri partes græce μέλη appellamus. Conſtat autem melos & colo & commate. Colon eſt quædam pars orationis integra pedũ compoſitione coniuncta, cuius pars comma dicitur. Erunt itaque cola particulę ſolutorum metrorum dumtaxat, cum integræ fuerint ſyzygiæ, comma vero cum imperfecta eſt. Omnis autem verſus, κατὰ τὸ πλεῖστον, in duo cola diuiditur, abuſiue autem & iam. comma dicitur colon.

EX AELIO DONATO, DE TONIS.

TOnos alij accentus, alij tenores nominant. Toni igitur tres ſunt: acutus, grauis, circumflexus. Acutus cum in Græcis dictionibus tria loca teneat; vltimum, penultimum, & antepenultimum, tenet apud Latinos penultimum & antepenultimum, vltimum nunquam. Circumflexus autem quotlibet ſyllabarum ſit dictio, non tenebit niſi penultimum locum. Grauis poni in eadem dictione vel cum acuto vel cum circumflexo poteſt: & hoc illi non eſt commune cum cæteris. Ergo monoſyllabas, quæ correptam vocalem habebunt, acuto accentu pronuntiabimus, vt páx, píx, núx: Quæ productam vocalem habebunt, circumflexo accentu pronũtiabimus, vt rôs, dôs, ſpês. In diſſyllabis, quæ priorem productam habuerint, & poſteriorem correptam, priorem ſyllabam circumflectimus, vt meta, creta. Vbi vel ambæ productæ, vel poſterior ſyllaba producta fuerit, vel ambæ correptæ, acuemus priorem ſyllabam, ſiue correpta fuerit, ſiue producta, vt léges, réges, népos, hónos. In triſyllabis & tetraſyllabis, & deinceps, ſi penultima correpta fuerit, acuemus antepenultimam, vt Túllius, Hoſtílius. Si penultima poſitione longa fuerit, ipſa acuetur, & antepenultima graui accentu pronuntiabitur, vt Catúllus, Metéllus: Ita tamen, ſi poſitione longa, non ex muta & liquida

quida fuerit: nam mutabit accentum, vt látebræ, ténebræ. Si vltima breuis fuerit, penultima vero natura longa, penultima circumflectitur, vt Cethêgus, Berôſus. Si vltima quoque natura fuerit longa, penultima acuetur, vt Athénæ, Micénæ. In compoſitis dictionibus vnus accentus eſt, non minus quàm in vna parte dictionis, vt benéſanus, intereáloci. Accentus in integris dictionibus obſeruantur. In interiectionibus, & in peregrinis verbis, & in barbaris nominibus nulli certi ſunt acceptus. Accentuū autem legem, vel diſtinguendi, vel pronuntiandi ratio, vel diſcernendæ ambiguitatis neceſsitas ſæpe conturbat. Sanè græca verba Græcis accentibus melius efferimus. In Latinis nunquam acutus accentus in vltima ſyllaba poni poteſt, niſi diſcretionis cauſa, vt in aduerbio poné, ideo, ne verbum putetur imperatiui modi. Neque circumflexus, niſi in ea particula quæ eſt ergô. Acutus accentus eſt nota per obliquū aſcendens in dextram partem ´. Grauis, nota à ſummo in dextram partem deſcendens `. Circumflexus, nota de acuto & graui facta, ita ^. Longus, eſt linea à ſiniſtra in dextrā partem æqualiter ducta, ita –. Breuis, virgula ſimiliter iacens, ſed panda à ſuperiori, & contractior, fit ita ᴗ. Hyphen eſt virgula ſubiecta verſui, ita ‿. hac nota ſubterpoſita duo verba, cum ita res exigit, copulamus, vt ante‿tulit greſſum: Et,

Turnus vt ante‿volans tardū præceſſerat agmē. Huic contraria eſt Diaſtole, dextra pars quædam circuli ad imam litteram adpoſita, ita. , . hac nota

male cohærentia diſcernuntur, vt eſt:

Tum Danai gemitu atque ereptæ virginis, ira.
Procubuit, viridique in littore conſpicitur, ſus.

Apoſtrophus circuli item pars dextra, ſed ad ſummam litteram adpoſita. Hac nota deeſſe oſtendimus parti orationis vltimam vocalem, cuius conſonans remanet, vt eſt:

Omnipotẽs genitor tanton' me crimine dignũ
Duxiſti: pro, tanto ne me.

Cæterum Daſian ┤ & Pſilen ├ apud Latinos H littera vocali addita vel detracta ſignificat.

DE POSITVRIS.

TRes ſunt poſituræ, vel diſtinctiones, quas θέσεις Græci vocant: Diſtinctio, ſubdiſtinctio, media diſtinctio. Diſtinctio eſt, vbi finitur plena ſentẽtia. huius punctum ad ſummam litteram ponimus˙ Subdiſtinctio eſt, vbi non multum ſupereſt de ſententia, quod tunc neceſſario ſeparatum mox inferendum ſit, huius punctum ad imam litteram ponimus. Media eſt vbi ferè tantum de ſententia ſupereſt, quantum iam diximus, cum tamen reſpirandum ſit, huius punctum ad mediam literam ponimus·In lectione tota ſententia periodos dicitur: cuius partes ſunt, cola, & commata.

FINIS.

VARIA SCRIPTVRA IN EXEMPLARIVM COLLATIONE deprehenſa.

Pag. 4. b. 15. *Talem* abſque ſynaloephe, eſtque trochæus. alij, *talemq;*
Pag. 5. 3. *Tantillo* Pag. 6. 10. *cadat* v. 13. *Quia* monoſyllabon. alij, *Qui*
v. 14. *Maurum* Pag. 10. 28. *Alter ſonus eſt & nota temporum minor*
Pag. 11. 15. vel liqueſcit vimque ſuam amittit s in *ſonantes*, vel legen-
dum, *Vocale, ſonantes ſibi quod* Pag. 12. 5. *prælata* ſed verſus vitioſus.
v. 23. quidam putant legendum, *Qua tum prior* v. 25. in aliis, *lauor*
dico niues, pluuiam, non recte. Pag. 13. 8. *eſt alt.* v. 11. *ſed & hinc hincq;*
ita legit Briſſæus, vel, *ſed hinc illincq; remittit*: vetus ſcriptura, *vrget de-*
hinc & dehinc rem. ex quo alij faciunt, *dein & dein* vide Victorinum
p. xi. v. x. Pag. 14. 7. lege, *thyma*, v. 9. al. *poteſt nominare ſer.* v. 11. *Quæ*
milto hic ſe ſignaſſe ait Terent. & *ſinopide* pag 34. v. 19. ea nos litteris
maiuſculis diſcriminauimus. v. 19. *ordine pulvis cui* v. 23. *ſingitur* Pag.
15. 17. *γάμμα vt pen.* v. 19. *loquor* ἄλφα *ve*, ξῦ v. 22. *tum* ψῖ. v. 29.
Sic & Patroclen Hectorea conſule Antonium Codrum oratione vi.
& Agrippam declamat. xv. vbi horum verſuum mentio fit. Pag. 16.
17. *Nouateme* Pag. 17. 4. *ſuperſidens* Pag. 18. 6. alij ſic, *E vel o græcum,*
putetur ne latinum E vel O. v. 14. *lege* Pag. 20. 12. *Hu enim* &c. hunc
verſum in aliis ſequitur alter, *Quando & ἄλφα quod videtur dichro-*
non, præponitur. v. 28. *Vel* &c. abeſt hic verſus in exempl. Francofurt.
Pag. 21. 1. in aliis legitur, Υες *vt dicunt*, ακυλα γυῖα, μυῖα, *& talia.*
pro ακυλα ἄγυια forte legendum. neſcio quid Briſſæum mouerit, vt
ex hoc ἀειλογία faceret, & muſcæ epithethon eſſe diceret. v. 5. al.
vel Y dari, Semper I vel V Latinas poſ. v. 9. ſcribe, *ſimiliter* v. 11. *In*
vicem Græca quod Y ſubdita vocalis V. Pag. 22. 8. ἀχαρνεῖς ſcribe. v. 17.
plures, & omnes & ita lex verſus exigit. v. 24. lego *abi* Pag. 23. 2.
πευκὴν Pag. 24. 27. *neceſſe eſt* Pag. 25. 10. *Scand.* hic verſus al. præce-
dit alterum *Quanta* &c. Pag. 26. 2. *parte & vno* Pag. 27. 2. *Eſſe poterit*
hac priores v. 9. *Fiet at iu, pes abſolutus fiet at vi, par ei* v. 16. *producta*
prima v. 19. *quia ſubſidi* legit Mycillus. Pag. 28. 6. *quom prædita eſt*: v. 8.
fiat, ante quæ locatur, à ſequenti conſonans v. 10. lege, *transferet* vt ver-
ſus ſuis pedibus conſtet. & ſecunda poſt linea, *adiuuatur à ſequenti*
v. 22. *vſus vertit* ſed claudicat verſus. v. 23. al.

Æolica dialectos autem, miſta ferme eſt Italiæ. v. 30. alij

Et viola flos nuncupatur, quem Graij vocant ἴον

Et Iolaus ille violens, crede Marco Tullio. Pag. 29. 2. *Æolis*: v. 3. al.
Æoles & cæteri. quod placet. ſin alteram lectionem malis, ſynæ-
reſis eſt in *Æolijs.* v. 5. *Prorſus*) hic verſus in aliis melius legitur,

Συρίσδεις &c. v. 3. *ſeruant*. v. 28. *Nam primũ addidit illa d.* Pag. 83. 19. al. *ſecent* al. *ſecet* v. 27. *paulum* Pag. 84. 10. *hoc ignicum:* v. 20. *Et cur iambo nunc* v. 14. *ſubditiuum* v. 16. al. *Ec quis creatur quos creare non poteſt.* vt *Ec* loco *Ex* poſitum ſit ἀρχαϊκῶς. v. 17. *ita, eſt vt longa* Pag. 85. 9. *Sed paulum & hoc magis.* Pag. 87. 12. *Finem*) al. poſt hunc alter verſus inſeritur, *Quia duplici triſyllabus minor pede eſt.* Pag. 88. 8. al. *Prior ipſe dum ſit qui t.* & recte. v. 17. al. *rectius* v. 19. *ſpondeon* v. 20. *remolo ter tibi* Pag. 89. 20. *Æque trimetro* Pag. 90. 2. *Illic* v. 28. al. legebatur, *Qua cau.* Pag. 91. 25. al. *Flaccus in carm.* v. 27. al. *Verſus vt hic* Pag. 92. 6. *Loco ve iambi* v. 14. al. *Conſcribit* forte pro *cum ſcribit.* Pag. 93. 7. *Ad vſque* ita in vet. l. vt hic excudendum curauimus. alij *permanent* expungunt. v. 15. *Quod vt ſab.* Pag. 94. 25. al. *trimetri.* Vide Victorinum. v. 30. *nil obeſt* Pag. 95. 3. *Et choriamb.* Pag. 96. 16. al. *Qui* vel *Quoi* ἀρχ. Pag. 98. 7. cum in vet. eſſet *Nec non totidem* Briſſæus ex ingenio repoſuit, *Nec non totq; itidem* v. 13. al. *dicuntq;* v. 29. al. *optima* male. Pag. 99. 13. al. *Primus Pierides dabunt, Alter dulciſonum dabunt.* v. 25. hic pro *remigib.* repoſuit Briſſæus *principibus*, indignum, puto, ratus, dicere Mæcenatem *remigibus* editum. ſed & apud hunc noſtrum, & apud Victorinum multa proponuntur παραδειγματικῶς, vbi ne ſententiæ quidem verborũ vlla ratio habetur. Pag. 100. 17. al. *Bu ex car.* Pag. 101. 18. al. *Præmiſſi* Pag. 102. 27. in alijs legitur, *& quartus non hunc incolumen ergo.* Pag. 103. 4. al. legitur, *Lampſaci eſt*, & ſequenti v. *vrbibus colit*, vide Victorinum pagina 208. ibid. v. 15. al. *bina ſunt: ambo* v. 19. *pedis ſonus eſ.* v. 29. al. legebatur, *findat prima* Pag. 106. 18. al. *caput eſt hexametri:* Pagin. 107. 29. *ſuper atque* v. 30. lege, *ſeruaſſe qua* Pag. 108. v. 12. al. *reddo* poſt, *claudicet, Partemq;* v. 14. *Quis aut verſum no.* v. 18. *perſequemur.* v. 27. *Nunc differre* Pag. 109. 1. *Nunc diff.* v. 21. alij *Et quanquam iambum* v. 24. *Quam poſt iambos* Pag. 110. 2. *leuis ſonante* v. 13. al. legebatur, *Prior trimetrus eſt quem* ionem non habet.* v. 17. *At hoc* v. 19. *trimetris addidit.* Atqui hæc ſunt quæ anguſto admodum temporis ſpatio, & properante prælo obſeruare licuit, in quis quanuis multa corrupta repræſententur, non hoc tamen nobis æquus lector ſuccenſebit. Nulli enim dubium quin ex lectione vet. licet parum integra, germana ſæpiſsime eliciatur autoris ſententia.

AD MARI VICTORINI LIBROS IIII. NOTAE.

PAGINA 10. 1. *adere coniuncta* lego, *adere niſi coniuncta vocalib.* Terentianus, *Vocalia rictum niſi iuncta differarint.* v. 8. *reprehenſo* legere malim cum Terentiano, *depreſſo*: ſed nihil muto. vide Terentianum pag. 10. v. 22. & ne in comparando tempus teram, id operis lectori relinquo: nam eam ob rem vtrunque ſimul ædendum curaui, vt mutuas operas tradant. idem enim argumentum: ipſiſſimiſque interdum Terentiani verbis atque exemplis Victorinus vtitur, vt ſuperuacuum duxerim recentioris alicuius commentarium accommodare.

PAG. 13. 10. hîc Sicilici figura abeſt, quæ apud Bedam ſic pingitur]: apud Demetrium Alabaldũ ſic, ↄ: alias ↄ. Syrum, nomen eſt. hanc ἀπλῆν auerſam poſtea appellat Victorinus.

PAG. 15. 23. hunc locum ſic legendum cenſet Camerarius: *Antiqui pro ſed ſedum ſcribebant: ſed cum noſtra ætas partem litterarum in eo reſeruarit, partem breuitatis gratia ex eo detraxerit, nullam immutarit, & nos per ſed quam per ſet ſcribamus.* ſedum hac ſignificatione nuſquam legere memini.

PAG. 17. 5. diuinandum quid auctor hîc voluerit.

PAG. 18. 1. al. *iuxta π eſt poſita. G. autẽ apud Græcos obtinet notã numeri ſex.* at pag. XXX. v. XVIII. ait, *G numero ſeruire, & nonaginta ſignificare.* prior locus mutilus, poſterior vero, ſi ſatis cerno, falſus. Id autẽ mihi videtur innuere, G poſt ε in numerorũ notis poni & ſex ſignificare, cuius figura hæc eſt ϛ. Q vero, poſt π, nonaginta notare, cuius forma talis ϟ: hanc in Gloſſis Coſe, alteram eriſon vocari reperio. v. 27. legendum puto, *Sed vbi aliqua modo fit aut ſoni iactura, & totidem* &c.

PAG. 23. 1. *tam d. inde* &c. hæc mendis non carent.

PAG. 27. 8. *Auſtruxi*, Camerarius legit, *Vxami, & attraxi*, *quod* PAG. 30. 1. al. *indiguerunt*, legebatur, ſed altera lectio magis placet, nihilque ad integram ſententiam deſiderari videtur, tantum τὸ η. quod *indagarunt* ſequitur, in H (quod & η græcum & h latinum denotat) mutato, tum omnia planiora erunt. v. 24. *Coma inciſa non cenſaries, ſed cæſaries eſt à coma cæſa.* Camer. PAG. 33. 1. al. *Sorix aut Saurix* v. 6. quamuis & formum in Gloſſis reperiam, exiſtimo tamen le-

gendum, *quod ſornum capiant, id eſt callidum.* ex Nonnio. vide Chariſium in *forſices.* PAG.34.v.16. Totus locus (inquit Camerarius) deprauatus, non obſcuro tamen ſenſu. Docet enim communem reddi ſyllabam, ſi quo loco breuem eſſe oportebat, longa ponatur, per productam vocalem vel diphthongum, qua finiatur pars orationis, & quæ non excipiatur à conſonante, ſed vocali. Deeſt autem omiſſus, incuria librarij, primus modus communium ſyllabarum exemplis ſuis concluſus, & inchoatum præceptum ſecundi, vt lectio talis fuiſſe videatur: *Si correpta vocalis deſinat in conſonantem, quæ orationis finiat partem, & excipiatur à principali littera vocali: Eſt enim longa ſic: Hic ait & noſtris. Breuis autem ſic: Hic vir hic eſt. Secundo, cum longa vocalis continuam in alia dictione habet ſequentem vocalem breuem. Eſt enim breuis ſic, Te Corydon o Alexi: Longa autem, Mæonia generoſe domo vbi* &c. *Et idem cum vocalem* &c. PAG.35. 23. Dicit Soſipater in hoc Vergilij verſu nullam ſynalœphen eſſe, ſed hanc fuiſſe rationem quod veteres, ſequuti Græcos, ω natura longã in vltima verbi ſyllaba pro communi vſurparint. PAG. 54. 17. *ponatur B.* &c. B. pro βραχ. i. breui ſyllaba, M vero μακρ. i. longa. Camerarius b. in a. & m. in b. mutandum cenſet, motus illo quod p.65. v. 1. & ſequentibus legitur. ego B. & M. retinere malo. & forte ex hoc, alter ille locus corrigendus. PAG. 70. 21. Camerarius legit, *Nec immerito.* PAG.74. 6. legendum *antecantatiua & cantatiua* vel *poſtcantatiua.* & forte ſcriptum fuit προῳδικά, ᾠδικὰ & ἐπῳδικά, .i. *antecantatiua, cantatiua, & poſtcantatiua.* vt paulo poſt, προύμνια, ἐφύμνια, vel μεθύμνια. PAG. 75. CAMER. locus mendoſus. ſenſus autem eſt, ad Strophen & Antiſtrophen & epodon, quarum vnaquæque diſſimilia metra complectatur, reſpondere tamen proximæ periodi ſtrophen, antiſtrophen & epodon, & paritatem efficere vel metri, vel temporum, quod in Pindaricis odis manifeſtum eſt. v.30. forte legendum, *ſi vel bis* &c. PAG.77.8. *redibant*, numerum mutat. v.19. lego *alios (quæ maxima diuis*

Lætitia'ſt) at tunc longe gratiſſima Phœbi

Dextera conſimiles medit. PAG. 93. 8. mendoſus locus. lego, *ſequentibus pedib. annectant, quo pacto euenit vocum partes integras eſſe* &c. & mox, *includere* deeſt *ſolet*, vel certe ſubaudiri

audiri debet. PAG. 101. 13. exempla hæc deprauata ac mutila ita reſarcire conatur Camerarius, vt ſit dimeter,

Lyrico reſonet mea muſa potens.

Trimeter:

Delo noua carmina pangere geſtio dulciſona.

Tetrameter:

Aſſis age, deprecor, o mihi Melpomene fer opem ſcribere neſcio.

Pentameter:

Lyrico reſonet mea muſa potens Delo noua carmina pangere geſtio dulciſona.

PAG. 102. 29. *ad incentiuum virium* &c. PAG. 110. 28. *colum intra*. Curauimus (inquit Camer.) ita excudi hoc quoque vt in codice ſcripto inueniebatur. Sed res ipſa clamat locũ eſſe mendoſum. ſenſus quidẽ erat planus ſi legeretur *decem & quinque*, ſed tam audace in mutatione, præſertim cum paulo poſt eadem de re idem numerus ponatur, malo vnicuique relinqui æſtimationem & iudicium ſuum. PAG. 125. 10. lego ἐπορχηματικόν. PAG. 129. 20. exemplum non conuenit: nec quod mox ſequitur, *Ararin ſic ſuper altum*.

PAG. 130. 7. forte legendum,

Segetes meum laborem, Segetes meum labo.

PAG. 138. 17. lego, *prodere* v. 25. *diſſidentia contraria*, forte, *diſſidenti & contraria*, PAG. 142. 13. *hac ſola* ſupp. *inquam*. alioquin παρέλκει. PAG. 148. 30. ſententia exigit vt loco vltimi pedis *Troiæ*, iambus ponatur *tua*, aut ſimile quid.

PAG. 154. 2. pro *eques*, reponenda vox trochaica.

PAG. 155. 22. lego, *quod & Cicero* PAG. 156. 14. legit Camer.

Ecce tumet vitis tua gemmis optime Bacche.

Bacche optime vitis tua gemmis tumet ecce.

concedo priorem verſum bene reſtitutum eſſe, verum ſecundum, qui in ipſo contextu recte deſcriptus eſt, non item. lege itaque, *Bacche optime gemmis tua vitis tumet ecce*, qui verſus Sotadius eſt, βυστροφηδὸν .i. retrogradò ordine ſi legas, habebis hexametrum heroum,

Ecce tumet vitis tua gemmis optime Bacche.

PAG. 157. 5. *Icarium*, &c. habes libro primo Anthologiæ epigrammatum huiuſmodi:

Ἱπποκράτης φάος ἦν μερόπων καὶ σώστο λαῶν

Ἔθνεα καὶ νεκύων ἦν σπάνις εἰν ἀΐδῃ.

ſi à fine incipias, eiuſdem generis diſtichon rurſum habebis, & eiuſdem ſententiæ. nec Philelphi diſtichon præteribo, quod vt verſo ordine, etiam verſa ſententia legitur:

Laus tua non tua fraus virtus non copia rerum

Scandere te fecit hoc decus eximium. huiuſmodi verſus reciprocos ab ocijs curioſis inuentos ait Diomedes lib. III. PAG. 159. 21. δίμοιρον ἐπ.] *trimoeron* forte, vel certe *dimetrum epic.* v. 23. *Sapho dicitur compoſuiſſe continuum numerum per ſyllabarum.* equidem non dubito quin *continuum dimetrum* (vel *trimoeron*) *pentaſyllabon* legendum ſit. & pagina 176. 24. vt ſupra, τρίμοιρον vel *dimetrum.* PAG. 180. 17. lego, *are curuo.* vide Terentianum pag. 72. v. 24. PAG. 181. 29. *quolibet,* videtur hic aliquid deeſſe. PAG. 191. 23. hîc *ceteterras* repoſuimus, cum antea legeretur, *are terras* PAG. 192. 14. *cberit trochao*] *ſyllaba longa* nempe. & hæc duo vocabula deeſſe videntur. v. 25. *qui terminus* &c. hic legendum putat Camer. *Saturnius.* ego nihil mutandum cenſeo: ſententia enim integra eſt: hoc enim ait, & principium & finis ſeu terminus habet ſpondeum. v. 30. *Thacomeſtus*] Polymneſti mentio fit apud Plutarchum lib. de Muſica. PAG. 193. v. 30. *adiectiones* videtur legendum. PAG. 198. 23. hîc quædam Callimachi videntur deeſſe. PAG. 207. 9. *regibus.* deeſt ſyllaba *hic,* aut tale quiddam. PAG. 213. 16. lege ex Terentiano, *Sonat hoc ſubinde metro* &c. PAG. 220. 18. *pleniore*] Camer. legendum ſuſpicatur, *dum pleno ore intonant tragica.* quid ſi legas? *ſacri furoris ſpiratione* (*quem diximus enthuſiaſmum*) *pleni, ore intonant tragico.* hîc certe σχεδιάζεσθαι liberum. Vide Platonem in Phædro. PAG. 224. 8. *alij trimetron epicon*] & hîc *trimoeron* legendum videtur, cauſam enim reddit, quod *pars tertia epici verſus.* ſed quum & pag. 238. v. 10. iterum reperiatur, hæſito. PAG. 228. 23. *Epigramma compoſuit*] ἀπροσδιόνυσον mihi quidem hoc *epigramma* videtur. lego, ἐπικὸν ᾆσμα, vel ἐπικὰ ᾄσματα, vel metra.

AOA 1463068

Ἔθνεα καὶ νεκύων ἦν σπάνις εἰν ἀΐδῃ.

ſi à fine incipias, eiuſdem generis diſtichon rurſum habebis, & eiuſdem ſententiæ. nec Philelphi diſtichon præteribo, quod vt verſo ordine, etiam verſa ſententia legitur:

Laus tua non tua fraus virtus non copia rerum

Scandere te fecit hoc decus eximium. huiuſmodi verſus reciprocos ab ocijs curioſis inuentos ait Diomedes lib. III.

PAG. 159. 21. *δίμοιρον ἐπ.*] *trimoeron* forte, vel certe *dimetrum epic.* v. 23. *Sapho dicitur compoſuiſſe continuum numerum per ſyllabarum.* equidem non dubito quin *continuum dimetrum* (vel *trimoeron*) *pentaſyllabon* legendum ſit. & pagina 176. 24. vt ſupra, *τρίμοιρον* vel *dimetrum*. PAG. 180. 17. lego, *are curuo.* vide Terentianum pag. 72. v. 24. PAG. 181. 29. *quolibet*, videtur hîc aliquid deeſſe. PAG. 191. 23. hîc *ceterras* repoſuimus, cum antea legeretur, *are terras* PAG. 192. 14. *cbrit trochao*] *ſyllaba longa* nempe. & hæc duo vocabula deeſſe videntur. v. 25. *qui terminus* &c. hic legendum putat Camer. *Saturnius.* ego nihil mutandum cenſeo: ſententia enim integra eſt: hoc enim ait, & principium & finis ſeu terminus habet ſpondeum. v. 30. *Thacomeſtus*] Polymneſti mentio fit apud Plutarchum lib. de Muſica. PAG. 193. v. 30. *adiectiones* videtur legendum. PAG. 198. 23. hîc quædam Callimachi videntur deeſſe. PAG. 207. 9. *regibus.* deeſt ſyllaba *hic*, aut tale quiddam. PAG. 213. 16. lege ex Terentiano, *Sonat hoc ſubinde metro* &c. PAG. 220. 18. *pleniore*] Camer. legendum ſuſpicatur, *dum pleno ore intonant tragica.* quid ſi legas? *ſacri furoris ſpiratione (quem diximus enthuſiaſmum) pleni, ore intonant tragico.* hîc certe *ϛοχάζεσθαι* liberum. Vide Platonem in Phædro. PAG. 224. 8. *alij trimetron epicon*] & hîc *trimoeron* legendum videtur, cauſam enim reddit, quod *pars tertia epici verſus.* ſed quum & pag. 238. v. 10. iterum reperiatur, hæſito. PAG. 228. 23. *Epigramma compoſuit*] *ἀπροσδιόνυσον* mihi quidem hoc *epigramma* videtur. lego, *ἐπικὸν ᾆσμα*, vel *ἐπικὰ ᾄσματα*, vel metra.

AO1 1463068